DE DOMINIO
SERENISSIMÆ
GENVENSIS
REIPVBLICÆ
In Mari Ligustico.

PETRI BAPTISTÆ BVRGI
DE DOMINIO
SER.^MÆ GENVENSIS REIP.
IN MARI LIGVSTICO
LIBRI II.
D. Andreas Podestas del:
C. Bloemaert sculp.

1641

SERENISSIMO
DVCI
EXCELLENTISSIMIS
GVBERNATORIBVS
ET ILLVSTRISSIMIS
PROCVRATORIBVS
SERENISSIMÆ
REIPVBLICÆ GENVENSIS

Petrus Baptista Bvrgvs F.

GENVENSIS Imperij fines, qui ad Tanaim vsque, & in Scythiam propagarunt Maiores Nostri, quamuis terrestres expeditiones non negligerent, ad maritimas tamen diligentius incubuere; Cum etenim, SERENISSIME DVX, EXCELLENTISSIMI, ILLVSTRISSIMIQVE PATRES, ad mare positam viderent Liguriam, expertiq; essent incolarum virtutē, ac fortitudinem, quibus vel procul remotos populos facere possent vectigales, eiusmodi expeditiones vtilissimas Reipublicæ futuras sunt opinati. Neque pruden-

tes, sapientesque viros ea fefellit opinio; susceptis namque nauigationibus, & in Barbaros bellis, ad eam amplitudinem prouecta est Respublica, vt late terra, mariq; dominaretur. Quare hoc ipsum animo repetentes ij, qui Remp. administrabant ante triennium, Augustino Pallauicino Duce, V. C. nobilissimoque, ac de Patria optime merito, intermissum perdiu, sepositumque rei nauticæ studium, quasi postliminio reuocarunt, & vtilissimis decretis (ipso Duce saluberrimi consilij acerrimo suasore) ad naualem amplectendam disciplinam, Patriumq; maris Imperium propugnandum, Ciues inuitarunt. Tum Raphael a Turre, vir nobilitate generis, & animi dotibus æque insignis, vt publica consilia, styli facundia promoueret, maritimum Serenissimæ Genuensis Reipublicæ Dominium scripto defendit, datis ad Vincentium Marchionem Iustinianum literis, quibus, quantum epistolæ ferebat argumentum, non minus eleganter, quam docte, mare Ligusticum in eiusdem Reip. esse ditione confirmauit. Veruntamen cum huiuscemodi Dominium nostro hoc seculo vocetur in controuersiam, & quod ad Genuensium maritimum Imperium spectat, narratio desiderari videretur vberior, operæpretium me facturum existimaui, si totam

cau-

causam tractarem, omnemque rem ante oculos dilucide, perspicueq; proponerem. Cumque ad id praestandum, nonnullis documentis opus esse censerem, quae in Tabulario Serenissimae Reip. asseruantur; ab eodem Augustino Pallauicino, tum Duce Serenissimo, per literas flagitaui, vt ea mihi iuberet describi, quo id perficere possem, quod conabar. Fauit meis votis Vir Reipub. amantissimus, qui vt primum ad illam accessit, de ea amplificanda semper fuit summe solicitus, nihilq; vnquam praetermisit, quod ad ipsius incrementũ, gloriamq; conduceret; Ideoq; documenta quae petieram cuncta, diligenter, fideliterque transcripta, summa cum liberalitate, largitus Dux optimus, me ad susceptum munus exequendum benigne hortatus est. Perfeci igitur quoquo modo id, quod instituueram, & Serenissimae Genuensis Reip. in mari Ligustico Imperium demonstraui, propositis veterum Ligurum egregijs, gloriosisq; facinoribus, quo non solum id agerem, quod contendebam, sed Ciues etiam meos, ad Maiorum alacrius persequenda vestigia excitarem: Ac vtcunque mihi propositum cesserit, consilium sane meum aequi, boniq; faciendum est, qui Patriae, pro viribus, prodesse studuerim. Et fortasse meum hunc conatum aemulantes alij, tractabunt hoc ipsum ar-

gu-

gumentum diligẽtius, elegantiusque: vt enim in Musicis concentibus, a discordi fidium, neruorumq; pulsu, suauissima incipit harmonia, sic in negotijs gerendis, ab exiguis initijs, grauissimæ, nobilissimæque consultationes exordiuntur. Vobis interim, SERENISSIME DVX, EXCELLENTISSIMI, ILLVSTRISSIMIQVE PATRES, *hoc qualecunque opusculum humiliter offero, dedicoque, ideo hoc ausus, quod sperem gratum illud vobis futurum, & acceptum, cum pro pietate Vestra in Rempub. (quam incomparabili cum prudentia, ac felicitate capessitis) cuncta, quæ ipsius dignitati conferre possunt, benigno, hilarique vultu excipiatis, atque amplectamini. Quod si meo huic munusculo contingat, scopum plane attigi, qui nihil aliud mihi proposuerim, quam vt Vobis, de Rep. optime meritis, & merentibus, gratificans, mei ad Patriæ splendorem propensi animi ederem monimentum. Valete, vt ex animo auguror, & Remp. administrate feliciter. Romæ Kal. Junij* CIϽIϽCXLI.

IN-

INDEX CAPITVM

Libri Primi.

PRAEFATIO, operis argumentum, & diuiſio, quid Mare, quid Dominium, & quid Maris Dominium. pag. 1
Mare a Deo fuiſſe donatum humano generi, & eius factam deinceps inter homines diuiſionem, diuinis oraculis eſſe approbatam. Cap. I. 7
Dominium maris inter homines iure gentium fuiſſe diuiſum. Cap. II. 13
Populorum Orientalium, qui olim floruere, maritimum dominium. Cap. III. 15
Occidentalium populorum, qui quondam floruerunt, maritimum dominium. Cap. IV. 21
Principum, ac populorum, qui adhuc florent, ac primum Pont. Max. Cæſaris, & Venetorum, maritimum Dominium. Cap. V. 29
Aliorum Principum, & Populorum, cum Chriſtianorum, tum Infidelium, maritimum dominium. Cap. VI. 33
Maris Dominium, eiuſque diuiſionem, iure Pontificio, Patrum, Theologorum moraliũ, ac Iuriſconſultorum authoritatibus eſſe approbata. Cap. VII. 46
Politicos, Hiſtoricos, Poëtas, alioſq; Scriptores dominium maris agnoſcere. Cap. VIII. 49
Argumenta, quibus eorum opinio nititur, qui maris haberi poſſe dominium negant. Cap. IX. 59
Confutatio opinionis aduerſariorum de rerum communione. Cap. X. 67
Confutantur argumenta, quibus dominium maris impugnatur. Cap. XI. 79
Maris dominium non officere libertati commerciorum, & poſſe præſcribi. Cap. XII. 90

Con-

Confutantur testimonia Poëtarum ab aduersarijs allata. Cap. XIII. 94
Iurisconsultorum responsa, & Imperatorum rescripta, quæ ab aduersarijs afferuntur, inter se conciliantur, ostenditurque, illa maritimo dominio minime repugnare. Cap. XIV. 98
Sacræ paginæ oracula, quæ ab aduersarijs opponuntur, dominium maris non tangere. Cap. XV. 107
Dominium maris quale sit. Cap. XVI. 111
Dominium maris quomodo acquiratur, & quo pacto ipsius possessio occupetur, & retineatur. Cap. XVII. 118
De effectibus, ac viribus dominij maritimi. Cap. XVIII. pag. 129

INDEX CAPITVM

Libri Secundi.

Ligustici maris confinia, & unde illud, Liguria, ac Ligures dicta sint. Cap. I. 141
De Liguriæ antiquæ, ac hodiernæ limitibus, ac Ligurum antiquitate. Cap. II. 146
De moribus, fortitudine, & bellica virtute veterum Ligurum. Cap. III. 155
De Ligurum Imperio in mari Ligustico. Cap. IV. 166
De Imperio Romanorum in eodem mari. Cap. V. 170
Sarraceni Siciliam, Hispanias, Sardiniam, Corsicam, Galliarum, ac Italiæ partem, mare Ligusticum, totumq; fere Mediterraneum occupant. Cap. VI. 172
De urbe Genua, ac Genuensium in Liguria Regno, eorumque libertate, & politia. Cap. VII. 178
De Genuensium bellica Virtute. Cap. VIII. 190
Genuensium in re nautica, maritimisque prælijs excellentia. Cap. IX. 196

De

De Genuensium potentia. Cap. X. 209

Mare Ligusticum à Sarracenorum Tyrannide vindicant Genuenses, & sub imperium, ditionemque subiungunt. Cap. XI. 215

Testimonia, quibus probatur Genuensium maritimum Dominium, etiamsi eius titulus ostendi non posset. Cap. XII. 228

Genuenses non solum Ligustico, & Infero, sed aliis etiam maribus esse dominatos. Cap. XIII. 234

Genuenses, post acquisitum maris Ligustici dominium, se gessisse semper pro eius dominis. Cap. XIV. 237

Vires, Leges, & Magistratus, quibus Genuenses maris dominium, ac possessionem nostris temporibus tuentur. Cap. XV. 245

Confutatio eorum, quae Dominio Genuensis Reipub. in mari Ligustico videntur obstare. Cap. XVI. 250

Im-

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatij Apostolici.

Io. Baptista Alterius Episc. Cam. Vicesg.

MAndante Reuerendissimo P. Fr. Vincentio Florentiola S. P. Apostolici Magistro, legi, *De Dominio Serenissimæ Reipub. Genuensis in mari Ligustico Libros duos* Cl. Viri Petri Baptistæ Burgi, nec in illis quidpiam offendi, quod non sit Religioni, aut probis moribus consonum. Ideoq; dignos Typis existimo. Romæ CIↃIↃCXXXXI. Maij VII.

Leo Allatius.

Imprimatur.

Fr. Io. Vincentius Morenus Socius Reuerendissimi P. Mag. Sac. Pal. Apost.

P E-

PETRI BAPTISTÆ BVRGI

DE DOMINIO *SERENISSIMÆ* GENVENSIS REIPVBLICÆ IN MARI LIGVSTICO.

Liber Primus.

Præfatio, operis argumentum, & diuisio. Quid Mare, quid Dominium, & quid Maris Dominium.

INTER sæuas, horribilesque tempestates, quibus Christiana fuit agitata Resp. nulla, vt opinor, eâ aut vehementior, aut periculosior, aut diuturnior fuit, quæ ab Oriente exorta, Sarracenorum illuuiem in Christianum orbem impegit. Si reliquas namque memoria repetamus, aut Reip. partem tantum inueniemus afflictam, aut vexatam potius rerum summam, quam concussam animaduertemus; aut periculum breui, feliciterque euanuisse videbimus. At hæc dicto citius, rapidus quasi turbo cuncta prope percurrit, pluraq; secula

prouincias, regnaque nonnulla, quæ modo iterũ Christum adorant, iugo miserrimæ seruitutis oppressit. Vix etenim perfidus Mahometes pestilentis superstitionis virus euomuit, cum eo infecti Sarraceni, non argumentis, quibus non poterant, sed armis cœperunt impietatem propagare. Iamq; torrentis more vastata magna Asiæ parte, subactis Africæ nobilioribus prouincijs, potitique eius litoribus, quæ spectant ad Septentriones, Europam aggredi destinarant, cum classibus vndique accurrentes, repente obsedere Mediterraneum; primumq; excurrere, prædari, piraticam facere; mox crescentibus viribus, & cum fortuna regnandi libidine, maximos exercitus exponere, regna inuadere, occupare. Non sustinuit bellicosissimæ gentis impetum labans Romanum Imperium, cuius Cæsares, dum id excitabatur, incendium restinguere neglexerant: & post Græci maris Insulas fere omnes, in eo, quod Italiam alluit, occupata est ab his barbaris Sicilia, Sardinia, Corsica, occupatæ sunt Baleares, ipsæ occupatæ sunt Hispaniæ, quæ alias tamdiu Romanos exercuerant, & afflictæ Italia, Galliaq; sui partem illis cessere. Cuncta igitur passim hæc pestis infecerat. Obsessum mare, sublata commercia, profugi Summi Pontifices, Vrbs Roma, templaq; Sanctissimorum Apostolorum violata, direpta, incensa, miserandam Reip. faciem exprimebát. Neque spes affulgebat vlla a metu ruinæ,

a ser-

a ſeruitutis fluctibus emergendi, cum attritæ adeo, & diſcordes Chriſtianorum vires eſſent, Sarracenorum adeo validæ, & promptæ, vt deſperata omnino ſalus Reip. cenſeretur. Sicuti enim ſperare non poſſumus fore, vt æger conualeſcat, quem non ſolum violentia grauiſſimi morbi proſternit, verum naturales etiam deſtituunt facultates; ita reſtitui Chriſtiana Reſp. non poſſe videbatur, quam non impetus duntaxat terribilis hoſtis inuaſerat, ſed proprij etiam Principes, ciuilibus bellis, internecinisque diſcordijs impliciti, quodammodo prodebant. Tum inſperato, & gratuito diuinæ clementiæ dono, Genuenſes noſtri, Piſani, ac Veneti, inſtructis claſſibus, aduerſus ſacrilegos prodire ſunt auſi; quibus ſæpius fuſis, eiectiſq; e Corſica, Sardinia, & Sicilia, tuta præſtita eſt nauigatio, & ſunt inſtaurata commercia. Qualem tunc temporis fuiſſe putabimus horum populorum gloriam? quales reliquorum Chriſtianorum plauſus? quale obſequium erga eos, qui eius peſtis profligandæ, paciſq; & quietis reſtituendæ authores extiterant? Receptâ poſtmodum eorundem adiumento Syriâ, cum Chriſtiana Reſp. a diutina oppreſſione reſpiraret, Genuenſibus inferum, ſuperum Venetis mare tutandum obtigit, cum Piſani poſt longum, dubiumq; bellum, a noſtris iniuriam vlciſcentibus victi, ſuccubuiſſent. Hinc victor vterque populus Genuenſis & Venetus, ad am-

plificandam Rem Chriſtianam intentus, maximo ipſius commodo, ſui primum maris nauigationem fida cuſtodia ſecuram reddidit; inde ſuſceptis in Orientales regiones expeditionibus; non modo Sarracenorum inſolẽtiam, audaciamque compreſſit, verum colonijs etiam deductis, extructiſq; arcibus, quaſi frẹnis coërcuit, & compeſcuit. Præclara itaque horum populorum facinora, relataq; ab ijs præmia, ob egregie nauatam Reip. operam celebres nobis proponunt hiſtoriæ, cum ad æternam illorum gloriam, tum vt exemplo ſint, æmulationemq; excitent, qua pijs inſiſtentes veſtigijs, bene de Rep. mereamur. Quæ cum nota ſint lippis & tonſoribus, vt in prouerbio eſt, eos latuiſſe non puto, quos neſcio qua ratione ductos, dominium horum populorum maritimum, tanta cum Reip. vtilitate comparatum tractatumque, tot ſeculorum iudicio receptum & approbatum, de ſuo, ſi Dijs placet, tribunali citantes, quaſi ad trutinam examinare, ac tanquam iniuſtum condemnare non puduit: quorum aliqui non recta, aut Genuenſiũ, aut Venetorum maritimum dominium inſimulare ſunt auſi, præuidentes inclytis, nobiliſſimiſq; gentibus, a calumnijs nullam inuri maculam poſſe; ſed quaſi ex inſidijs, dominium maris generatim adorti, fallaci ſimulatione, obſoletam, proſcriptamque de maris communione opinionem obtendentes, videri nolunt Genuenſes, Vene-

ne-

netosque, atque alios maris Dominos, suo dominio spoliare, dum illos iniquos occupatores declarant; sed mare in libertatem asserere, vt libertatis specioso nomini applaudatur: Confidentius alij, contra Venetos data opera scripserunt, quibus acriter ac erudite, a viris doctissimis responsum est. Contra Genuenses vero aperte prodijt nemo, veritaque est inuidentium, & calumniantium malitia, iustitiam causę: ideoque factum est, vt illorum partes nemo defendendas susceperit; quod opus esse minime videretur. Cum tamen radices cuiusque generis maritimi dominij petant, quę ab huiuscemodi hominibus afferuntur, calumniæ, aspergánturq; eorũ scripta dicterijs, quæ nostrum Ligustini sinus imperiũ vellicãt, ea dilui oportere existimaui, ne silentes mussitantesue causę nostrę diffidere videremur. Tum maxime, quia hoc magni est momenti, & qua nostrã Remp. tangit, & qua recolendã maiorum nostrorum memoriam, qui iniustæ occupationis accusantur, offendit, & condemnat. Scilicet veteres Ligures summa in Deum pietate, in patriam charitate impulsi, barbaro hostiliq; sanguine adauctos Ligusticos fluctus, non ideo classibus conclusere, & ab impia Sarracenorum tyrannide, iusto nostro dominio vindicarunt, vt nos pium facinus, ab otiosis hominibus iniquitatis argui, nobisque abripi per desidiam, partum nostrorum virtute, imperium patere-

teremur: sed vt qui eorũ laboribus fruimur, eos etiam a calumnijs tueremur. Quod vt pro viribus præstem, Dominiũ Sereniss. Genuensis Reip. in mari Ligustico, scripto defendendũ recepi, quod veteres Ligures iustissimis armis sibi cõpararunt: munus mehercule arduum mihi, & perdifficile, sed quod alacri animo aggredior, confidens, vt ipsius causæ iustitiâ, & debita in patriam charitate facilius euadat. Ac vt rem totam perficiam; pauca admodum ponere decreui, eaque recepta sine controuersia, vt radicitus omnes extirpentur calumniæ, nullusque hæsitationi locus relinquatur. In duas itaque partes totam disceptationem mihi diuidendam esse proposui: quarum priore maris haberi posse dominium demonstretur, refellaturque eius communio: posteriore Reip. nostræ Imperium in mari Ligustico ostendatur. Priorem autem partem rursus ita partitus sum, vt prius dominium maris euidentissimis argumentis stabiliam, fulciamque, quo facilius opinionis, quæ de eiusdem communione circumfertur, fallacia detegatur: inde hanc ipsam opinionem confutem: postremum, quale sit dominium maris, quomodo acquiratur & conseruetur, quique sint eius effectus, determinem, ac definiam. In posteriore vero (præfatus quæ necessaria ad propositum sunt) totus ero in docẽdo titulum, quo Serenissima Genuensis Resp. Ligusticum possidet, afferendisque testimonijs,

qui-

quibus hoc dominium probatur, & medijs, quibus conseruatur; demumque refellendis, quæ in contrariũ adducuntur. Ac vt ad opus aggrediar, ne vocabulis explicandis posthac distineamur, quid Maris, quid Dominij nomine intelligam, præfabor. Mare itaque (quod elemẽtum aquæ[1] ab Aristotele esse censetur)[2] appellatæ sunt a Summo Motore congregationes aquarum, quas vnũ in locum congregari iusserat, definiturq;[3] ab Isidoro *aquarum generalis esse collectio*, vt sub hoc vocabulo,[4] quod elementum totum significat, particularia maria, Mediterraneum, Athlanticũ, Balthicum, Persicum, Indicum, cæteraque deinceps, quæ totius maris sunt partes homogeneæ, contineantur.[5] Dominium autem pono, *Ius esse de re corporali perfecte disponendi, nisi lege prohibeatur*, vt cum maris haberi dominium dixero, tale Ius in mari haberi intelligatur.

1. Secundo meteor. c. 2.
2. Gen. 1. 10.
3. Etym. l. 13. c. 14.
4. Isidor. different. lib. in verb. mare.
5. Bart. in l. si quis, vi. §. Differentia. ff. de acquir. possess. cũ quo transeunt DD. Schneiden. in §. Singulorũ, nu. 2. Inst. de rer. diuis.

Mare a Deo fuisse donatum humano generi, & eius factam deinceps inter homines diuisionem, diuinis Oraculis esse approbatam.

CAPVT PRIMVM.

ad 3. p. li. 1 ...

HIS ita positis, quibus maris dominium nitatur fundamentis videamus, vt illud haberi posse demonstremus. In ipsa itaque mundi origine, omnium Creator Deus

Deus,[1] maris,[2] vt rerum cæterarum Dominus, cũ reliquis quæ humano generi donauit,[3] huius quoque dominium in primos parentes transtulit:[4] omnia namque pedibus, hoc est, dominationi eorum subiecit. Hæc eadem postmodum a Summo Motore est humano generi repetita, confirmataq; donatio,[5] cum illud eluuione deletum restituturis Noacho, eiusque filijs, iterum terram, mare atque aërem donauit. Quam donationem disertis verbis declarans [6] Apostolus: *Cum omnia homini subiecerit, nihil excepit*, inquit, *præter ipsum qui subiecit Deum*.[7] ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον: *Supponens enim ipsi cuncta nihil reliquit, ipsi non subiectum*. Cum igitur in hac adeo liberali, ac vere diuina donatione ab hominum dominatu, præter se ipsum, nihil exemerit Deus, nisi mare aut Deum esse dicamus, aut nihil; procul dubio necesse est, vt illud hominum dominio subesse fateamur. Est autem vtraque donatio per expressionem vsusfructus facta (solito sacræ paginæ idiotismo, quo res ipsa exprimitur per vsumfructum) communiter toti humano generi.[8] Adami vero filijs in hunc mundum, tanquam in amplissimam domum opibus refertam, venientibus, vt quisque prior aliquid occuparat, ita quoque illius dominus efficiebatur: Quod si dubium erat, vter prior occupasset, vel plures ad idem aspirassent, sorte

1. Psalm. 88. vers. x. & 49. vers. 5. Iob. c. 38 vers. 8.
2. Psalm. 23. vers 1. & 49. vers. 11.
3. Genes. c. 1. in fin.
4. Ps. 8. vers. p. n.
5. Genes. c. 9.
6. Ad Corin. c. 15.
7. Ad Hebr. c. 2.
8. D Thom. q. 66 artic. 1. 2. Less. de Iust. & Iur. lib. 2 c 5. dubit. 1. & 2.

sorte decidebatur: quo pacto statim inuenta sunt rerum dominia, quæ priuata appellantur: neque locum habuit decantata illa ætas aurea, seu seculum Saturnium, quo erant omnibus cuncta communia, quod

[1] *vindice nullo,* 1. Ouid. 1. Metam.

Sponte sua, sine lege fidem, rectumq; colebat;

Sed omnia, quorum vsus inueniebatur, passim priuato dominio fuere applicata: quod vel in ipsis primis fratribus apparuit,[2] quorum vterque sua dona obtulit Deo; imo in ipso Adamo,[3] quem Deus iussit comedere panem suum, non alienũ. Vt primum igitur tunc temporis maris inuētus est vsus, seu piscatus fuerit, seu nauigatio, illius quoque dominiũ introductũ fuisse necesse est. Neque omnino est verisimile, Adami progeniem maris, quod accolebat, vsum Caimi posteris voluisse concedere,[4] cum huius soboles nequissima, ipso viuente adhuc Adamo, cæteris inimica cuncta prædaretur, bellumque cum Adami progenie (in qua minime numerabatur)[5] continuum gereret, neque vlla inter eas gentes communicatio, aut commercium intercederet. Legimus enim hoc adeo vetitum fuisse, vt neque ad propagandum genus humanum ([6] quod tamen primo, ac singulariter præceperat) tulerit Deus, vt posteri Adami mulieres e Caimi sobole ducerent in vxores: tantique hoc fecerit,[7] vt statim atque huic commercio locus est factus,

2. Genes. c. 4.
3. Ibid. c. 3.
4. Ioseph. Antiq. Iudaic. lib. 1. c. 4.
5. Genes. c. 5.
6. Ibid. c. 1.
7. Ibid. 4, 6 & 7.

mortales omnes, paucis, iisque iustissimis demptis, eluuione deleuerit. Sic Maris Dominium ante diluuium fuisse diuisum necesse est; sed apertius eius partitionem post diluuium innuit nobis sacra pagina.[1] Tunc enim cum regiones inter se diuiserunt Sem, Cham, & Iaphet,[2] iuxta Dei præceptum humanum genus propagaturi, ne dissensiones orirentur, mare etiam diuisisse rationi est maxime consentaneum, ne illud communiter, atque, vt hoc verbo vtar, *pro indiuiso*, possidentes, fine suæ separationis frustrarentur.[3] Cum enim propter hoc dispersi sint, ne simul habitantes, habentesque omnia pro communibus, dissidijs darent occasionem; nisi mare quoque diuisissent, vel ex solo huius communi vsu, apertus dissensionibus aditus relinquebatur. Imo probabilis quorundam est opinio,[4] factam fuisse a Noacho hanc distributionem, cum ante obitum, testamenti sui tabulas Semo tradidit, quibus suam vnicuique filiorum hereditatis portionem assignabat. Ac tametsi hanc regionum, mariumque partitionem minime fecisset Noachus (non enim hoc contendo) fecisse nihilominus ipsius filios oportet, quibus mundus fuerat datus. Neque enim suspicari possumus eos,[5] quos Omnipotens e toto humano genere iustissimos selegerat, ac perfectissimos, cum euitandorum dissidiorum causa separarentur, adeo imprudenter ansam dissensionibus

1. *Gen. c. 10. & 11.*
2. *Iosd. lib. 1. c. 8.*
3. *Ibid.*
4. *Eusebius, Cedrenus, alij.*
5. *Gen. c. 6.*

nibus reliquiſſe maris communionem; vbi vel ſolus piſcatus concertationibus ſatis amplam dare poterat occaſionem, ac præſertim cum iam non modo naues eſſent inuentæ ([1] quarum vſum, fabricamq; docuerat Noachus) [2] ſed ipſius filij nauibus ſint vſi, vt in terras, Inſulaſque, quas ex facta diuiſione fuerant ſortiti, diſpergerentur. Quod itaque primis Parentibus primum, ac deinceps Noacho eiuſque filijs a Deo donatum fuerat mare, quaſi vniuerſo humano generi, inter varios poſtmodum populos, nationeſque diuiſum eſt, vt reliqua, quæ ſingulorum ſubeſſe dominio minime dubitamus. Cum nanque regiones ac prouinciæ, quæ pari modo, ac mare communiter toti humano generi fuerant donatæ, ex diuiſione filiorum Noachi, quaſi ex familiæ erciſcundæ iudicio, ſeu ex hereditatis cretione, ſingulorum ſint factæ, minimeque dubium ſit, ex ijs quæ attulimus, inter Noachi filios fuiſſe diuiſum & mare; huius quoque partes ſingulorum factas fuiſſe neceſſe eſt. [3] Hoc pacto inter Sem, Cham, & Iaphet facta terrarum, mariſque diuiſio, ſingulorum dominio mari, terraque fecit initium, a quibus deinceps manauit in poſteros, ac poſtmodum varias, & fere innumeras in partes diſtinctum eſt. Agnoſcit autem ſacra pagina pluribus in locis hanc maritimi dominij diuiſionem, diuerſorum populorum maritimum Imperium

1. *Euſeb. de præpar. Euāg. lib.10. Polyd. Virgil. de inuētor. rer. l.3. c.15.*
2. *Ioſ. d. lib.1. c.10.*
3. *D. Thom. & Leſſ. loc. cit.*

1. Ezechiel. c.26. & seq. commemorans.[1] Tyrios siquidem Principes maris appellat, ipsamque Tyrum fortem, hoc est, dominam maris. Aperte quoque inter diuitias Alexandriæ, maris principatum[2] enumerat.
2. Nahum c.3.
Et Deus ipse inter alia, maris dominium Dauidi[3] pollicetur; quin imo alibi illud tanquam nullam habens controuersiam admittit, atque a singulis haberi posse concedit. Ipsius verba sunt ad Esdram.[4] *Mare positum est in spatioso loco, vt esset altum & immensum: erit autem ei introitus in angusto loco positus, vt esset similis fluminibus. Quis enim volens voluerit ingredi mare, & videre eum, vel dominari ipsius, si non transierit angustum, in latitudinem quomodo venire poterit?* Videmus hoc loco eiusdem conditionis censeri, dominari maris, ac ingredi & videre; ad quæ vt aptum est mare, ita etiam ad dominium ferendum. Et rursus sacra pagina, hoc notum esse testatur, cum puerum Darij inferetem[5] adducit homines terram ac mare obtinere, & omnia quæ in eis sunt. Ac denique[6] Moyses (vt omittam alia diuinæ mentis oracula, quæ ad hoc possunt adduci) ante mortem suam, benedicens Iudæis, Nephthali prædixit fore, vt mare & meridiem possideret, quo vt lator diuinæ legis, maris approbaret dominium, dirimeretque omnem litem, quæ super hoc inter Israelitas oriri potuisset. Est igitur maris dominium, humano generi a Deo primum concessum, ac

3. Psal.88. versic.25.
4. Esdra. l.4. c.7.
5. Ibid. lib.3. c.4.
6. Deuteron. c.33.

dein-

deinceps ipsius diuisio diuinis Oraculis approbata.

Dominium Maris inter homines iure gentium fuisse diuisum.

CAP. II.

NON tamen dicimus diuisionem maritimi dominij Iuris esse diuini. Liquet enim [1] dominiorum, ac imperiorum diuisionem iure gentium fuisse introductam, cum alioquin [2] iure naturæ omnia ad communem hominum vsum sint creata, neque magis huius sint, quam illius: sed ea quæ superiori capite retulimus, ideo allata sunt, vt disceptationi aditum patefaceremus, cum qui dominium maris impugnant, religionem inijciant, quasi diuina Oracula maritimo dominio aduersentur. Postquam igitur hanc disceptationem minime venire in religionem ostendimus, consequens est vt demonstremus, quo iure illud dominium introductum sit. Omnium itaque quæ extant suapte natura (hoc est, vt Scholastici loquuntur, *per se*, vel [3] vt Iurisconsulti, *in statu integræ naturæ*) possessio omnibus est communis; sed status rerum postulauit, hominum naturâ corruptâ (quæ in ipsis primis fratribus statim corrupta est) vt dominiorum distinctio induceretur, ne communio præberet occasionem

1. *L. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. §. Ius autē gentiū, Inst. de iur. nat. c. ius gētium, dist. 1. c. dilectissimi 12. q. 1.*
2. *Cap. Ius naturale, distinct. 1.*
3. *Barbos. Collect. in d. c. Ius naturale, pu 17.*

nem diſcordiæ:[1] hoc autem naturali hominum eſt factum inſtinctu,[2] quo æque ac cætera animalia, ſuæ ſpeciei conſeruationem deſiderant. Cum enim agnoſcerent,[3] vnumquodque tamdiu manere poſſe, ac ſubſiſtere, quamdiu vnum eſſet, interire vero ac diſſolui, quando vnum eſſe deſineret, ideoque diſcordiam ad humani generis internecionem tendere viderent; vt hac vitata humanam ſpeciem conſeruarent, rerum diuiſionem fecere,[4] cum ex earum communione ſoleat plerunque diſcordia excitari.[5] Sic poſteri Adami occupatione, ac ſorte rerum dominia diuiſerunt; Noachidæ partitione, ſeu cretione hereditatis; inde creſcente genere humano, partes illæ diuiſæ multifariam rurſus, ac prope in infinitum ſectæ, ac diſtractæ ſunt;[6] quod iuſte, & ſecundũ naturalem æquitatem factum eſt, vt pax inter homines ſeruaretur. Rerum itaque ac dominiorum diuiſio, ad tollendas diſcordias eſt facta; quare neceſſe eſt, ſtatim vt maris inuentus eſt vſus, nauigatio, ſeu piſcatus, ne propter hæc diſſenſiones orirentur, ipſius quoque inter gentes vſum fuiſſe diuiſum, & dominium aſſignatum, occupatumque. Ac tametſi[7] primus qui mari fuerit dominatus, cenſeatur Minos, qui cum Græcum mare a piratis redderetur infeſtum, ijs profligatis, eius ſibi vſurpauit dominium; neceſſe tamen eſt, quando tot ante Minoëm ſeculis nauigatio, vſuſque maris

fuerat

1. Grot. de mar. liber. c. 5.
2. Auerr. in Paraphraſi metaphyſic. tract. 4. in fin. verſ. prouenit ergo.
3. Boet. de Cõſolat. lib. 4.
4. L. cum pater, §. dulciſſimis fratribus ff. de leg. 2 gl. in c. 1. diſt. 71. in ver. illud.
5. D. Thom. & Leſſ. loc. cit.
6. Leſ. loc. cit. Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 4. q. 7. art. 2. ad ſecũdum. Barboſ. d. n. 17. & ſeq.
7. Thucid. l. 1.

fuerat inuentus,[1] antea quoque ipsius dominos alios extitisse, vel eandem ob causam, propter quam a Minoë in potestatem est redactum;[2] sed deinceps ad eam anarchiam dominorum incuria deuenisse, in qua a Minoë fuit repertum, purgatumque, vt omnino eguerit domino, qui se defenderet, ne prorsus humano generi esset inutile, factum piratarum, ac latronum receptaculum. Ostendimus itaque eandem inesse causam mari, cur diuideretur, quæ cæteris rebus inest, & iure gentium, ([3] quod etiam ius naturale appellatur, cum naturalis ratio illud inter gentes omnes constituerit, quodq; solet esse τὸ κριτήριον, secundum quod de dominijs iudicatur) fuisse diuisum. Sed quoniam hoc ius colligi solet ex gentium moribus, & consuetudine, vt hoc iure euidentius maritimi dominij diuisionem fuisse introductam, ac receptam concludamus, omnium populorum, quorum gesta ad nostram notitiam peruenere, quique mare accolunt, circa hoc dominium, consuetudines recensebimus.

1. Herodot. in Thalia.

2. Thucid. loc. cit.

3. §. Ius autē Ciuile, Inst. de Iust. & Iure

Populorum Orientalium, qui olim floruere, maritimum dominium.

CAP. III.

HEBRÆI itaque populorum antiquissimi mare, quod ex aduerso obtenditur terræ Israeliticæ, ipsius regionis territo-

ritorium esse censuerunt: quod receptissimum vt fuit, ita etiam nunc apud eos est, quamuis de huius maritimi territorij magnitudine dissentiant.[1] Alij namque ipsorum Iurisperiti, quidquid maris est, intra lineas ductas a Cephaloria, & a torrente Ægypti in Oceanum (quibus occidẽtalis Oceani pars quoque cõtinetur) territorij Israelitici esse contendunt.[2] Alij angustiora maris spatia assignant, ducentes lineam a monte Amano, ad torrentem Ægypti, & quod intra lineam maris est, id territorio Israelitico tribuunt; Qui tametsi de huius territorij magnitudine minime conueniant, profitentur tamen, mare aliquod, tanquam terræ Israeliticæ territorium, ipsius terrestris regionis domino esse subiectum. Hoc autem inter ipsos ideo disceptatur, vt determinent, qui Hebræorum obseruare annum Sabbathicum, oblationes frugum, Leuiticum decimandi modum, aliaque id genus teneantur: cum ista eos, qui extra Israeliticum territorium sunt, seruare minime obligari definiant. Sed apud Græcos maritimis rebus maxime deditos, locupletior est huiusce dominij memoria. [3] Antiqui namque Chronographi, cum nullius Græci populi extaret summum imperium ante Olympiadum institutionem, cuius gestis doctrina, & calculus temporum inniteretur, inter alia, quibus ad seriem temporum demonstrandam sunt vsi, populos diligenter recensuerunt, penes

quos

1. Rabbi Iehuda Gemara Babilonica ad tit. Gitim, seu de libellis diuort. & manumiss. c. 1. & ibi gloss. alij.

2. Ibid. & referuntur a Seldeno maris clausi l. 1. c. 6.

3. Isaac. Casaubon. Cõm. in Polyb. pag. 399.

quos dominium maris quondam fuiſſet, omneſque mutationes, quæ in eo contigerunt, accurate in ſuis Chronologijs annotarunt.[1] Cares itaque Græci maris abutebantur dominio, piraticam facientes (a quibus & Caricum pelagus dicebatur) cum[2] Minos Cretenſium Rex, ijs Phœnicibuſque ac alijs prædonibus deuictis, ſibi illius dominium acquiſiuit: quod iactat Phædra apud[3] Ouidium.

Quod mihi ſit genitor, qui poſſidet æquora Minos.

Atque Dædalus dolet apud[4] eundem

Poſſidet & terras, & poſſidet æquora Minos.

Hoc a Minoë partum imperium[5] Cretenſes annos LXXV. tenuere. poſt hos vero Lydi annos LXXXV. inde Pelaſgi annos totidem, quibus ſucceſſere Thraces, qui annos LXXXVIII. mari ſunt dominati, Thraceſq; excipientes Rhodij annos XXIII. illud poſſedere. Hinc annos XXV. Phryges, Cyprij XXXII.[6] Phœnices XLV. maritimum Dominium habuere, quos proxime primæ Olympiadis tēpus Ægyptij excepere, marique Græco potiti ſunt annos XXXVI. cum antea pridem in mari Rubro dominarentur,[7] quod Seſoſtres eorum Rex Imperio addiderat.[8] Ægyptijs dominium maris ademere Mileſij, in ipſam Ægyptum coloniam deducentes, mareque obtinuerunt annos XXVIII. Poſt hos[9] Cares iterum pelagus occuparunt, tenuereque annos XLVIII. Ac poſtmodum Lesbij, Phocæen-

1. Thucid. lib. 1. & ibi Gr. Scholiaſt.

2. Thucid. loco cit. Plat. de legib. 4. Ariſt. l. 2. Polit. c. 8. Strab. Geogr. l. 10. Nic. Damaſc. apud Stobæū eclog. ſer. 42. Suid. in Minoe. Polyd. Virg. de Inuentor. rer. lib. 3. cap. 15. Euſe. Cedren. alij.

3 Phædra Hippol. in Epiſt. heroid.

4. De arte aman. lib. 2.

5. Euſeb. Marian. Scot. Florēt. Monach. in Chronic.

6. De Phœnicum imperio maritimo præter ſupralaudatos mentionē facit etiā ſacra pagina Ezechie. c. 26 & ſeq.

7. Diod. Sicul. rer. antiq. l. 2. c. 1.

8. Præter ſupra laudatos, Stephan. in Ναυκράτις.

9. Supra laudati, & Diod. loc. cit. lib. 5.

cæenſes,[1] Corinthij, Iones, Naxij, Eretrienſes continuata ſerie ſibi inuicem ſuccedentes, annos CLXVIII. maris domini fuere. Vltimi omnium [2] Æginetæ ante Xerſis irruptionem in Græciam pelago imperarunt annos XXIV, vt in hac temporum continuata ſerie habeamus totos annos IↃCCCLXII. quibus in dominio Græci maris populi ſibi viciſſim ſucceſſere. Æginetas autem maris Imperio [3] Athenienſes ſpoliarunt,[4] ad quod vt redderentur inepti, ſciuerunt, vt ijs pollices præciderentur.[5] Athenienſes vero maritimum principatũ tenuere, donec ingruentibus bellis ciuilibus, non minus de hoc Imperio, quam de terreſtri cum Lacedæmonijs decertarunt. Legimus ſiquidem [6] Alcibiadem Tiſſapherni, Perſarum Regis præfecto, ciuilia bella inter Lacedæmonios, Athenienſeſque nutrienti, hoc dediſſe conſilium, ne pateretur ad alterutros deuenire maris, ac terræ Imperium, ſed curaret, vt vterque populus mari, terraque polleret: vnde liquido apparet, de vtroque imperio fuiſſe diſceptatum. Sed & [7] Lacedæmonij maris aliquando fuere domini, vt vel ipſi [8] Athenienſes fatentur: cumque eo dominio ab ijſdem Athenienſibus deturbati ſunt,[9] claudum Imperium ſe gerere cenſuerunt, quod maxime cauendum eſſe Apollinis oraculo fuerant admoniti. Præter hos [10] Polycrates Samiorum Tyrannus pelago etiam imperauit. Longumque nimis, ac laborioſum foret,

Græ-

1. Thucid. l. 1.
2. Modo laudati Chronographi, & Plutarch. in Themiſtocle. Strabo Geograph. l. 8. Aelian. var. hiſt. l. 12 c. 10. Pauſan. in Corinth.
3. Pauſan. loco cit.
4. Cic. de offic. lib. 3. Valer. Max. l. 9. c. 2.
5. Ibid & Xenoph. rer. Græcar. l. 4 Iſocr. in orat. de Pac. & in Panath. Diodor. Sicul. Biblioth. l. 11
6. Thucid. l. 8.
7. Diod. d. l. 11
8. Demoſth. in Philipp. Iſocrat. loc. cit.
9. Diod. d. l. 11
10. Herodot. in Thalia. Rinu. hiſtor. naual. lib. 1.

Græcos omnes populos recensere, qui maris dominium tenuere, cum περὶ τῶν θαλασσοκρατησάντων opus integrum [1] conscripserit Castor Rhodius, quod iniuria temporum intercidit; sufficiatque pro instituto nostro, tot exemplis demonstrasse, apud Græcos dominium maritimum vsu fuisse receptum. Neque minus apud exteros, quos Græci Barbaros appellant, fuit vsitatum. [2] Antiochus Syriæ Rex, mare Syriacum suæ esse ditionis asseruit. Darius Persarum Rex [3] mari Indico potitus dicitur. Et [4] Xerses Hellespontum virgis cædi, iniectisque compedibus castigari iussit, illique quasi seruo stigmata inuri, addita causa, δεσπότης τοὶ δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε; *Dominus tibi hanc pœnam irrogat*, quod pontem, quo Asiam Europæ ipse coniunxerat, ille disiecisset; [5] erant autem Persæ domini maris Pamphylij, eiusque quod Ioniam alluit, & sinus, qui ab ipsis nomen acceperat, Persici. [6] Mare autem Rubrum legimus Erythræum, fuisse appellatum sumpto nomine a Rege, qui illi dominabatur. [7] Ac Tyrij maritimum quoque dominium ita seuere exercuerunt, vt neminem, cui veniam non dedissent, nauigare permitterent, venerintque ideo in prouerbij consuetudinem, [8] *Tyria maria*, quo significabantur ea, quæ sine controuersia, ac turbis tangi nequirent. Ptolemæi quoque Ægypti Reges maris habuere dominium, vt de Philadelpho cecinit [9] Theocritus

1. Suid. Scalig. in Euseb. ad nu. 840. Voss. de hist. Græc. l. 1. c. 25

2. Vid. Selden. maris claus. lib. 1. c. 12.

3. Herodot. in Melpomene.

4. Idem in Polymnia.

5. Appian. in Proœm. hist. Rom.

6. Philostrat. de vit. Apollon. l. 3. c. 11. Stephan. in Ἐρυθρὰ.

7. Ezechiel. lo. ci. Q. Curt. de gest. Alex. lib. 4.

8. Fest. Pomp. in verb. Tyria maria. Erasm. Chiliad. 4. Cent. 4 adag. 73.

9. Idyll. 17.

Πολλὰς δὲ κρατῆ γαίης, πολλὰς δὲ θαλάσσης.

Multas namque tenet partes terraque, marisque.

Et iterum

———————θαλάσσα δὲ πᾶσα καὶ αἶα
Καὶ ποταμοὶ κελάδοντες ἀνάσσονται Πτολεμαίῳ.

———————*toto cum mare tellus,*
Et fluuijs paret rapidis Regi Ptolemaeo.

Dominabantur autem mari Græco & Rubro, vt nuper diximus; [1] Alexander etiã magnus Orientalibus regionibus potitus in Europam, ac Occidentem molitus expeditionem fertur, vt maris, æque ac terræ dominus fieret. [2] Sinopenses quoque magnam habentes classem, pelagus, quod intra Cyaneas est tenuere. Sed quid? Apud Orientales adeo receptum fuit, vsitatumque maris dominium, vt non modo potentissimi Reges, cum bellum indicerent, [3] nihil aliud peterent ab ijs, quibus indicebatur, quam vt terram & aquam darent, hoc est, vtriusque imperium cederent, alioquin ad bellum se accingerent; sed ipsa quoque oracula, ænigmataque ad hoc traducerentur. [4] Scilicet sacrificãtibus Atheniensibus in Delo, cum puero lauandis manibus aquam effundente, vna cum aqua pisces e phiala exijssent, id interpretantes Delij vates, Athenienses maris dominos futuros esse pronunciarunt. [5] Antigono præterea Regi Patroclus Ptolemæi Dux (vt Scythæ Dario auem, sagittam & ranam) magnos pisces, ac virides ficus dono misit, quæ Anti-

1. *Iulian. Cæsar orat. 3.*
2. *Strab. Geograph. lib. 12.*
3. *Herodot. in Melpom. Polyb. l. 9. Hippocrat. epist. 9. Ioan. Vlp. epit. adag. 31.*
4. *Athenæus Dipnosoph. lib. 8. c. 1.*
5. *Ibid. c. 2.*

Antigonus, cum inter epulas verſaretur, accipiens, amicis huiuſmodi dona mirantibus, ſubridens: *Noui,* inquit, *quid Patroclus his donis ſignificet. Vel maris, ait ille, oportere nos fieri dominos, vel ficus comedere, hoc eſt, ignauos ac molles videri.* Et Orientales quidem populi, qui priſcis temporibus floruerunt, quorumque mores compertos habemus, hoc pacto maris dominium agnouerunt.

Occidentalium populorum, qui quondam floruerunt, maritimum dominium.

CAP. IV.

AD Occidentales modo tranſeamus.[1] Spinetæ itaque populi,[2] ab vrbe cognomine ad Spineticum Padi oſtium ſita, denominati,[3] Superi maris principatu diu ſunt potiti; mittebantque Delphico Apollini decimas e maritimo prouentu ita magnificas, vt etiam Strabonis ætate, in Delphico templo, Spinetarum celebris theſaurus, ex ijs decimis conflatus, commonſtraretur.[4] Tyrrheni autem longum tempus mare Inferum tenuere,[5] quod & nomen ab ijs ſortitum eſt. Ac[6] Tuſci Supero Inferoque, quibus Italia peninſulæ modo cingitur, ſunt potiti: nomina ſunt argumento, quod alterum Tuſcum communi vocabulo gentis, alterum Adriaticum ab Adria Tuſcorum colonia

Ita-

1. Stephan.
2. Dionyſ. Halyc. l. 1. Plin. lib. 3. cap. 16. & 17. Ferrar. in Lexic. Geograph.
3. Dionyſ. loc. cit. Strab. l. 5.
4. Dionyſ. loc. cit. Diodor. Sicul. rer. Antiq. l. 6. & Biblioth. lib. 11.
5. Diod. d. l. 6.
6. Liu. lib. 5.

Italicæ gentes vocauere [1] In Oceano vero Occidentali, seu Aremorico, Veneti Galliæ populi ad ostium Ligeris incolentes, sunt dominati ante Iulij Cæsaris tempora, a quo fuere subacti, vt etiã in mare, quod Narbonensem prouinciam alluit, [2] Massilienses imperarũt. [3] Carthaginienses vero, ante Agathoclem Siculorum Regem, imperium maris habuere, a quo eo imperio aliquando spoliati sunt. Sed ab Agathocle deficientibus Africanis, principatus maris ad Carthaginienses redijt, qui partum olim a maioribus, & quasi hereditario Iure sibi relictum, vsque ad primum cum Romanis bellum tenuere, [4] quo illum amiserunt. Romani itaque, victis Carthaginiensibus maris dominium adepti, dant nobis occasionem, de ipsorum maritimo dominatu largius differendi, tum quia plura de eo extant testimonia, tum quia huius populi instituta, ac mores, cæteris normam dederunt, ac legem. Testantur itaque Dionysius, [5] & Appianus primæ classis Historici; non solũ mari Mediterraneo Romanos fuisse dominatos, sed Oceano etiam, quacunque nauigabilis est, & magnis copijs, magnisq; præsidijs, & classibus illud ex omni parte vallantes, quasi castrum, aut munitum quendam locum, mare custodijsse, vt verum fuerit Cassandræ apud Lycophronem vaticinium, quo illis obuentura prædixerat

1. Cæsar. de bell. Gall. l. 3.

2. Strab Geograph. lib. 4.

3. Diod. Biblioth. lib. 20. Polyb. lib. 1. Appian. in Libyc.

4. Liuius l. 30 Flor. l. 2. c. 6.

5. Dionys. Halycar. de ant. Rom. l. 1. Appian. Alex in proœm. hist. Rom.

Τῆς

Γῆς, καὶ θαλάσσης σκῆπτρα, καὶ μοναρχίαν.

Terræ, & maris sceptra, & monarchiam,

Quæque illis apud [1] Virgilium Iupiter promisisse dicitur a Venere.

Certe hinc Romanos olim voluentibus annis,
Hinc fore ductores, renouato sanguine Teucri,
Qui mare, qui terras omni ditione tenerent
Pollicitus.

Sic vniuersi maris illos fuisse [2] dominos, [3] illudque, vt cingulum eorum, Imperio circumfundi haud pauci asseruerunt. In Oceanum certe videntur sibi ius vendicasse post expugnatas Hispanias.

Ergo seu patrijs primæuus manibus vltor
Subderet Hispanum, legibus Oceanum.

[4] Cecinit Claudianus de Scipione maiore: & [5] Claudius post receptam Britanniam, naualem coronam fastigio Palatinæ domus iuxta ciuicam fixit, traiecti, & quasi domiti Oceani insigne. [6] Carausius quoque in Oceano Aremorico per tractum Belgicæ, pacandum mare, quod Franci & Saxones reddebant infestum, Diocletiano imperante suscepit; cumq; illud Constantinus Chlorus deinceps, domitis, profligatisque Piratis purgasset, [7] Oceanum terris omnibus maius elementum Romano Imperio dicitur addidisse. Atqui de Romanorum dominio in Mediterraneo luculentiora habemus testimonia, quod [8] suum appellabant, expresso dominij nomine: ideoque

cum

1. *Aeneid. 1.*

2. *Themist. ora. 5. Procop. de ædif. Iustin. c. de August. Nicephor. in præf. ad hist. Eccles.*

3. *Aristid. in Rom. Encom.*

4. *In præfat. l. 3. de laudib. Stilic.*

5. *Sueton. in Claud. c. 17.*

6. *Eutrop. Rom. hist. l. 9.*

7. *Panegyr. ad Constantin.*

8. *Flor. lib. 3. c. 6. Mela de mari medit. Sallust. in Iugurth. Polyb. l. 1. Dio Cass. lib. 42.*

cum illud Cilices [1] inuasissent, nudatum Romanis præsidijs ob ciuilia bella, sublatisque commercijs, rupto fœdere generis humani, sic maria bello, quasi tempestate præclusissent; vt nauigationem securam redderent, Romani maris domini, imperium maritimum Pompeio demandarunt, qui Mediterranei partes omnes, latebrasque classibus occupans, piratas in mari quasi in arce quadam obsedit. Lubet apponere, quæ Florus hoc bello a Pompeio gesta recenset, vt ante oculos ponamus, quibus viribus, & quo pacto dominium maritimum Romani tuerentur. *Quippe cum classibus suis* (de Pompeio loquitur) *& socialibus Rhodiorum abundaret, pluribus Legatis, atque Præfectis vtraque Ponti, & Oceani ora complexus est. Gellius Tusco mari impositus, Plotius Siculo, Gratilius Ligusticum sinum, Pompeius Gallicum obsedit, Torquatus Balearicum, Tiberius Nero Gaditanum fretum, qua primum nostri maris limen aperitur. Lentulus Libycum, Marcellinus Aegyptium, Pompeij iuuenes Adriaticum, Varro Terentius Aegæum & Ponticum, Pamphylium Metellus, Asiaticum Capio, ipsas Propontidis fauces Porcius Cato sic obsitis nauibus, quasi portam, obseruauit; sic per omnis æquoris portus, sinus, latebras, recessus, promontoria, freta, peninsulas, quidquid piratarum fuit, quadam indagine inclusum, & oppressum est. Ipse Pompeius in originem, fontemque belli Ciliciam versus est.* Hactenus Florus. Quid si hostem

[1] Flor. d. c. 6. Plutarch. in Pompeio. Appian. in Mithridat.

ſtem in Ciuitate, arceve quadam obſediſſet Pompeius, præſtare amplius potuiſſet? Neque modo illum Imperatorē totius Mediterranei S.P.Q.R. conſtituerat, ſed & præeſſe eum [1] iuſſerat, legem ferente Gabinio, toti continenti ad quadraginta ſtadia procul a mari; qua lege maritimum, ac terreſtre imperium exęquata ſunt, & diſcrimen omne ſublatum. Duce itaque Pompeio [2] mare recuperatum, Romanoque Imperio reſtitutum fuit, vt cecinit [3] Manilius,

Quis te Niliaco periturum litore, Magne,
Poſt victas Mithridatis opes, pelaguſq; receptum
Crederet?

Et Petronius.

Ille tremor Ponti, ſæui quoque terror Hydaſpis,
Et Piratarum ſcopulus, modo quem ter ouantem
Iuppiter horruerat, quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat ſubmiſſa Boſphorus vnda.

Neque erat inſolitum apud Romanos huiuſmodi imperium dare, qui biennio ante hoc Pompeianum, M. Antonio Prætori idem [4] decreuiſſent; vnde manifeſtum eſt, ipſos eodem iure cum terreſtri iſtud cenſuiſſe: [5] quare tritum etiam apud eos fuit illud, *Terrà, marique imperium augere*. Hoc igitur dominio vſi exteris, Barbariſque nauigandi leges, modumque præſcripſerunt, vti Antiocho Syriæ Regi, & Carthaginienſibus, aliiſque [6] legimus fuiſſe præſcriptas. Poteſtate autem Reip. in Cæſares tranſlata,

1. *Plutarch. & Appian. loc. cit.*
2. *Plin. lib. 7. c. 26.*
3. *Aſtronom. lib. 4.*
4. *Paterc. l. 1. epitom. Liuij l. 68. Lactant. l. 1. diuin. Inſtit. c. 11.*
5. *Gryphiand. de Inſul. c. 14. nu. 58.*
6. *Apud Liuium lib. 30. & 38. eiuſd. epit. lib. 48. & 49 Polyb. in excerpt. legat.*

maris est retentum dominium, & classes instructæ, quæ illud custodirent; quod Augustum fecisse narrat [1] Suetonius; & Cæsares pro maris dominis semper se gesserunt. De Antonino Caracalla [2] Oppianus.

——— σοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ σκήπτροισι θάλασσα
Εἱλεῖται, ϗ φῦλα ποσειδάωνος ἐναύλων.
——— tuis sub sceptris namque profundum
Voluitur, & proles Neptuni, quæ incolit antra.

Et [3] alibi.

Σοὶ μὲν γὰρ θαλέθουσα κύει πάνδωρος ἄρουρα
Καὶ πάλιν εὐδιόωσα τρέφει κλυτὰ φῦλα θάλασσα.
Namque tibi certe viridis fert omnia tellus,
Et nitidos rursus tibi pisces educat æquor.

Hoc autem maritimum dominium, cum Cæsares secesserunt in Græciam, penes Orientales Imperatores fuit. Constantinus [4] Monomachus.

Γῆς ϗ θαλάσσης κύριος, ϗ δεσπότης.

Et [5] Leo Augustus, *Terræ, marisque domini* dicti sunt: imo ab his maris præfectura, quasi prouincia, dabatur, videmusque passim Ægæi, & Hellesponti præfecturas [6] nominari; [7] & Iustinianus præterea Hellespontum nauigantibus vectigal imposuit. Neque solum penes Imperatores, ac Remp. remansit dominium maris, sed cum illud [8] publicum esset, hoc est, Populi Romani, ipsius portiones aliquæ priuatis hominibus [9] locari, aut per [10] priuilegium concedi consueuerunt, vt in ijs solus quispiam piscare-

tur,

1. In Augusto. c. 49.
2. ἁλιευτικῶν. γ.
3. κυνηγετικῶν. α.
4. Apud Ioan. Episc. Euchaitens. in Iambic.
5. Cōcil. Chalcedon. p. 3. to. 3.
6. Vid. Constant. Porphyrogen. lib. 1. themat. 17. & alios per Selden. Mar. claus. lib. 1. c. 14.
7. Procop. in Arcan. hist.
8. L. iniuriarū actio. § si quis ff. de iniur. l. Aristo ait; ff. de rer. diuis. l. 2. ff. ne quid in loco pub. § 8. 9.
9. d. § si quis.
10. L. sane si maris, ff. de iniur.

tur, fructumque caperet; & eiuſmodi[1] conductoribus, ſeu ijs, qui ex priuilegio poſſiderent, interdictum conceſſum erat, quo ſe tuerentur. Extant paſſim hac de re apud[2] veteres teſtimonia, multique recenſentur, qui maris portiones vallis, repaguliſque includentes, faciebant priuatas, fiebantque earum domini, Populi Romani conceſſione. Ac[3] Lucullus quidem, exciſo etiam monte iuxta Neapolim, euripum, & maria in ſuas villas admiſit, ideoque Magnus eum Pompeius, togatum Xerſem appellabat. Hinc

Contracta piſces æquora ſentiunt
Iactis in altum molibus: huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominuſque, terræ
Faſtidioſus.

Cecinit[4] Horatius: &[5] Martialis de piſcina Apollinaris;

Hic ſumma leni ſtringitur Thetis vento,
Nec languet æquor: viua ſed quies ponti,
Pictam phaſelon adiuuante fert aura.
Sicut puellæ non amantis æſtatem
Multa ſalubre purpura venit frigus,
Nec ſeta longo quærit in mari prædam,
Sed a cubiclo, lectuloque iactatam
Spectans alte lineam trahit piſcis.
Si quando Nereus ſentit Aeoli regnum,
Ridens procellas, tuta de ſua menſa
Piſcina, Rhombum paſcit, & Lupos vernas.

1. l. 4. ſi quis.
2. Varr. de re ruſtic. l. 3. c. 3. & 17. Columel. l. 8. c. 16. & 17. Salluſt. in Coniurat. Catil. D. Hieron. Hexeam. lib. 5. c. 10. & lib. de Nabuthe. c. 3.
3. Paterc. l. 2. Plutarch. in Lucull. Plin. l. 9. c. 54.
4. Lib. 3. od. 1.
5. L. 10. epigr. 30.

Et Petronius:

Expelluntur aquæ saxis, mare nascitur aruis,
Et permutata rerum statione rebellant.

Traianus [1] etiam Augustus Tharso vrbi, præter principatum circumiacentis territorij, dominium quoque Cydni fluuij, atque alluentis maris concessit; vti etiam [2] Emanuel Comnenus Cœnobitis quamplurimis iura maritima largitus est; de quibus iuribus, quæ ad Imperialem vrbem spectarent, [3] Metropolitanus Neocæsariensis integrum volumen conscripsit. Sed & Romani [4] Iurisconsulti veteres, non vno in loco, priuatorum dominium in mari agnoscunt, quod etiam Græci in [5] Basilicis profitentur. Quin & Imperialibus sanctionibus, refutata, vt iniusta, maris communione, firmatum est, non minus maris adiacentis, quam terrestris fundi, esse dominos eos, qui maritimas oras possident. Verba [6] Leonis Imperatoris addemus. *Sancimus,* inquit, *vt quisque oras suas* (maritimas) *inconcusso iure possideat, illarumque dominus sit, & si qui sine ipsius permissu illarum emolumento frui velint, hos propellere possit. Nam quemadmodum terrenis locis iuris est, vt quicunque domus dominus sit, is præter illius vsum, vestibulum quoque, atque atrium possideat; vt ita etiam maritimis obtineat, rationi esse consentaneum putamus. Et sicut terrenis locis, præter voluntatem domini, ex alieno fructus percipere nemini concedimus, sed si quis fructus ex eo colligit, eos vel*

1. *Dio Chrys. orat. 34.*
2. *Theod. Balsam. in Canon. 12. Synod. 7.*
3. *Idem in Concil. Chalced. c. 4.*
4. *L. Iniuriarum actio. §. si quem. l. sane si maris. ff. de Iniur. l. venditor fundi. ff. com. præd.*
5. *Eclog. l. 53. tit. 6. περὶ ἁλιείων.*
6. *Constit. 56.*

vel benignitate domini percipiat, vel pro loci vſu vectigal ſoluat neceſſe eſt; ſic etiam maritimis obſeruari præcipimus. Hactenus Imperator, in omnibus maritimum dominiũ terreſtri adæquans:[1] idemque mox eiuſmodi maris ſpatia ([2] ἐποχὰς appellat) inter ſe diſtare quantum debeant definit,[3] aliaque præſcribit iura his Epocarum dominis, vt certis legibus dominium hoc priuatum in mari niteretur. Eius itaque iuris erat mare apud Græcos, Romanos, cæteroſque, quos recenſuimus, quorumque imperia deſiêre, vt dominium, dominumque pateretur.

1. Conſtit. 57.
2. Remoras piſcatorias vertit Henricus Agylaus
3. Conſt. 102. & duabus ſeqq.

Principum, ac Populorum, qui adhuc florent, ac primum Pontif. Max. Cæſaris, & Venetorum maritimum dominium.

CAP. V.

NEQVE minus maritimi populi, ac Principes, quorum noſtris temporibus florent Imperia, maris principatum exercent. A Summo Principum, ab ipſo, qui vicem Dei gerit in terris, Pontifice Romano, ducemus exordium. Pontifex itaque Maximus, qua rerum tẽporalium Princeps eſt, in eo mari, quod Eccleſiæ dicitur, dominatur. Celebris eſt excommunicatio aduerſus piratas, præcipue mare Eccle-

clesiæ discurrentes, id quod est a monte Argentario Terracinam vsque, in [1] *Bulla*, quæ die Cœnæ Domini legi solet, promulgata, quæ non solum afficit piratas, prædantes, sed vel transeuntes. Agnoscitur autem hoc Pontificis in illo mari dominium ab [2] omnibus passim sine controuersia, & de patrimonio Ecclesiæ esse dicitur. Extat quoque [3] Statutum Vrbis a Summis Pontificibus approbatum, quo ciuibus Romanis, & habitatoribus Vrbis, & districtus, piscatus in mari conceditur quidem, sed in ripa regionis *Areuulæ*, videlicet sanctæ Seueriæ, & Pauli, & in *piscarijs*, quæ proprios dominos habent, piscari prohibentur. Ad custodiam huius maris Ecclesiastici Summus Pontifex in Centumcellarum portu, nuper ab Vrbano VIII. Pont. Opt. Max. ingentibus sumptibus, magnaque cum prouidentia reparato, triremes habet, cum Summo ipsarum Præfecto: & quotidie videmus in eos animaduerti, qui circa hoc contra eam *Bullam* quicquam committunt. Neque minus in Adriatico dominium sibi vendicat Summus Pontifex, qua continenti ditionis Ecclesiasticæ, vt hoc verbo vtar, correspondet; Ideoque etiam Iulius Secundus Pont. Max. in pace cum Venetis facta anno CIƆIƆX. ab ijs illud [4] stipulatus est. Cæsar itidem Romano-Germanicus mare, quod litora ad Romanum Imperium spectantia alluit, sibi ac Romano Imperio ascri-

1. *Vrb. VIII. Const. 62. Pastoralis. §. 3.*

2. *Vgolin. de Cens. Pont. reseru. p. 2. c. 3. §. 1. Tolet. in Summ. lib. 1. c. 2. Suar. de Censur. disp. 21. sect. 2. n. 8 Ant. de Sous. relect. de cens. Bull. Cœn. Dom. cap. 4. disput. 25. & seqq. Bonac. de censur. in Bull. Cœn. disput. 1. q. 4. punct. 2. n. 3. Selden. maris claus. lib. 1. cap. 16. in fin.*

3. *Lib. 3. c. 66. Statut. Vrb.*

4. *Guicciard. hist. d'Ital. lib. 8. in fin. Fräc. Belcar. rerũ. Gallic. l. 11. nu. 39. & habetur in capp. huius pacis impress. Romæ anno 1606. §. 6.*

aſcribit. Qua de cauſa [1] cum ſuperioribus annis, Ferdinando Secundo Cæſari, Suecorum Rex Goſtauus pacis faciendæ capita Gedani proponeret, ac inter ea exigeret, vt Cæſar bellicas naues de Balthico mari deduceret, minime conſenſit Ferdinandus, ne ſuo maris illius dominio derogaret. In capitulationibus quoque Cæſareis, idem Ferdinandus, cum Cæſar fuit electus, ſe obligari paſſus eſt, [2] inter alia, *Cum nouæ impoſitiones, & naues excubitoriæ Rheno a Batauis eſſent impoſitæ, ac præterea tum commercia, tum Electorum libertas, & Regalia, maximum detrimentum caperent, ſe eam rationem cum ſex Electorum conſilio initurum, quomodo iſta abolerentur, & præuenirentur.* Videtur ſcilicet Cæſar ad præſtandum teneri, ne mare Romani Imperij a Batauis occuparetur. Cæſarum [3] autem vires maritimæ haud minores terreſtribus ſunt, cum inter Imperiales, quas appellant, ciuitates, quæ mari adiacent, nonnullæ habeantur, quæ centum, ac centum quinquaginta naues arment, atque inſtruant. Agnoſcunt etiam Cæſares exterorum dominium maritimũ: Maximilianus [4] etenim Secundus ſanciuit, ne quis ab Imperio in Moſcouiam, aut Rigam nauigaret, niſi habita venia a Rege Polonorum; & ante ipſum [5] Ludouicus etiam Secundus, Nicetam Patritium Adriatici freti ſeruatorem appellauit. In hoc autem ſinu Veneti dominium ſibi aſcribunt, longumque nimis eſſet omnia

re-

1. *In noſtris Comment. de Bello Sueciç. lib.1.*

2. *Capit.19.*

3. *Eſtats, & empireſ. de l'Empire; ſub titulo, forces.*

4. *Abſchied des Reichſver ordnungtags zu Erffurt ann.1567.*

5. *Apud Goldaſt. Conſtit. Imp. to 1. & Baron. annal. to.10. an.871.*

referre, quæ illi de sui maris dominio adducunt. Integra de hoc[1] conscripta fuere volumina, cum Duce Ossuniensi in Neapolitano Regno partes Regis gerente, de eo lis mota est, &[2] Iurisconsulti, qui de dominio maris agunt, nostrum, ac Venetorum, exempli loco, plerumque afferunt. Ac sane Veneti apertius, quam cæteri, hoc Imperium iactant, die Ascensioni Seruatoris sacra, proiecto in pelagus solenniter annulo, quasi maritimas nuptias celebrantes. Dux enim Reip. Venetæ (magnum fortasse æmulaturus Alexandrum, qui[3] cum Indicum Oceanum intrâsset cum classe, multa magnaque in eum pocula coniecit, signum adeptæ possessionis) cum Magistratibus, & illustri cum pompa, superba, ac ornata naui, quam *Bucentaurum* appellant, in mare inuectus, gemmam annulo inclusam in vndas proijcit, additis verbis, *Desponsamus te mare, in signum veri, & perpetui dominij*. Hinc celebre illud[4] Sannazarij,

Viderat Adriacis Venetam Neptunus in vndis
Stare vrbem, & toto ponere iura mari.

Atque alius[5] Poëtæ ad ipsam Venetiarum vrbem.

Adriaci Regina maris, quam serua veretur
Thetis, & obsequijs vndantibus ambit aquarum.

Numerosam itaque Veneti habentes classem, non modo telonia, & vectigalia, ac portoria nauigantibus imposuere, & piraticam cohibent; Sed

1. *A Iulio Pacio, Francisco de Ingenuis, Frangipanio, alijsque.*
2. *Relat. per Stracc. tract. de Nauig. §. 8 Pereg de Iur. Fisc. lib. 8. §. 14. Martã de Iurisdict. l. 1. c. 33. §. 25 26. Pac. de domin. mar. Adriat. Mantuam Patauinum fragm. de Venet. alios*
3. *Diod. Sicul. Biblioth. l. 17.*
4. *Lib. 1. epigram.*
5. *Dondini in triumpho Veneto de triremibus Barbaris.*

Sed neminem quoque in Adriaticum armatis cũ nauigijs ingredi patiuntur: adeoq; huius dominij tenaces sunt, vt cum superioribus annis Barbarorum triremes Adriaticum armatę essent ingressę, ac fecissent prædam, indeq; Aulonis in portum, qui Turcicæ ditionis est, se recepissent, nulla habita ratione impotentiæ Turcici Imperatoris, nullaque prorsus crudelissimi belli, quod ab ipso erat metuendũ, easdem triremes in eo portu oppugnarint, ac ceperint, Barbaris omnibus caput abscissuri, ex peculiari lege in nauigantes armatos per Adriaticum, nisi illi matura fuga sibi consuluissent. Veruntamen hæc de Venetorum maritimo dominio adeo trita sunt, & vulgata, vt ea innuisse tantummodo sufficiat.

Aliorum Principum, & Populorum, cum Christianorum, tum Infidelium maritimum dominium.

CAP. VI.

ATQVI cum in Adriatici mentionem incidimus, occasionem nacti de maritimo Venetorum dominio verba faciendi, aliorum pene Principum fueramus obliti, qui etiam maris imperium tenent. Et quidem locus adeo opportunus declinari non poterat, ne sæpius eadem essent repetenda. Ad alios modo veniamus. Galli itaque, excusso Roma-

norum iugo, vbi maritimas oras possidere cœperunt, *Admiralios* (quo nomine appellari solent, qui veteribus Architalassi dicebantur) seu *Comites* [1] statuêre, instruxeruntque classes, quibus mari dominarentur. Legimus [2] Carolum Magnum Oceani Gallici litus perlustrasse, & in ipso, quod Normannicis piratis erat infestum, instituisse classem, & distribuisse præsidia; [3] Rotolandus quoque, ac [4] Lydericus Britannici litoris fuere præfecti, & eodem [5] ferme tempore in Mediterraneo, Gallici maris dominium Franci aduersus Sarracenos tutati sunt, instructa in citeriori Hispania classe, Duce Buccharœdo *Comitestabuli*, vt appellant; ac deinceps cum in Mediterraneo, tum in Oceano maris dominium exercuere. At [6] post receptas ab Anglis Normanniam, & Aquitaniam, cum vnicus *Admiralius* tanto muneri explendo minime sufficeret, quatuor instituti sunt, Franciæ nimirum, Aremoricæ, Aquitanicæ, & Orientis, prouinciæ scilicet Narbonensis. Horum primi iurisdictio extendebatur in mari, quod est ab Iccio portu, vsque ad promontorium *S. Michaelis de monte*; vnde vsque ad portum, quem *Rez* appellant, *Admiralius* Aremoricæ imperitabat; atque inde Boiatum vsque Aquitanicus imperium exercebat. In Mediterraneo autem *Admiralius* maris orientalis præerat a *Perpiniano* vsque ad initium oræ Ligusticæ. Sed [7] Carolus Septimus anno

1. *Capitular. Carol. & Ludou. Impp. l. 4. tit. 5. Popellinier. en l'Admiral de Frãce.*
2. *Aimon. l. 4. cap. 90. Chronicon Regino.*
3. *Eginard. l. 2.*
4. *Pau. Aemil. in Carol. Magno.*
5. *Annal. Fulden. Blond. decad 2 l. 1. Duplaix hist. de Frã. en Charl. le grãd. Paul. Aemil. ibid. alij.*
6. *Popellinier. loc. cit. c. 11.*
7. *Ibid.*

no CIↃCCCCLIII. in deditione Burdigalæ, ac Ducatus Aquitanici, Anglo concessit, vt mare Aquitanicum possideret, in eoque haberet *Admiralium*. Erat autem (vt etiam nunc est) [1] maris iurisdictio apud Gallos a terrestri omnino distincta, & peculiares habet prorsus Iudices, ac ministros. [2] *Admiralius* namque imperat mari, litoribus, portubus, habetque totius rei maritimæ disceptationem, omniumq; criminum agnitionem sibi vendicat; nautas & mercatores litigantes audit, ad ipsumque pertinet creare suæ Iurisdictionis Præfectos & Vicarios. Decimam quoque prædæ, manubiarumq; ipsius est, ac denique in sua verba adigit nauium, & triremium præfectos: fidem præterea publicam dat, & cum hostibus aliquot dierum inducias pacisci potest, vt tuto liceat piscari. [3] Eius autem priuilegia, authoritatemque publico Edicto complexus est Henricus Tertius, post alia ab ipsius decessore Carolo Nono concessa. Ac modo imperans Rex Ludouicus Iustus, [4] in vnicum *Admiralium* redigens cuncta, alia addidit ad ipsius Iurisdictionem, Regiumque maris dominium facientia: Nunc autem *Admiralius* Galliæ est Armandus Ioannes Cardinalis, & Dux Richelius, vir sapientissimus, qui excuso numismate, cui ipsius vna ex parte effigies insculpta est, ex altera vero regia Nauis in mari, suum munus testatur. Inualuit quoque [5] mos apud Gallos, vt ipsorum

1. *Ibid. c.15.*

2. *Ibid. & Vincent. Lupan. in tractat. de Regn Gall. de Admiral.*

3. *Popellin. loco cit. c.10.*

4. *Ordonanc. de Louys XIII. 15. Ian. 1629. a n. 430. vsq; ad finem.*

5. *Popellin. d. c. 10. n. 84. & 85.*

Reges maris portiones aliquibus concedere soleant, in quibus soli piscatum exerceant, earumque modus, ac mensura Constitutionibus definitus est. Hinc Galli[1] Iurisconsulti non dubitant asserere, suum Regem dominum esse supremum marium, quæ circa eius regnum diffunduntur, eorumque dominium legitime tenere.[2] Extant quoque Regum Constitutiones, quibus iubentur Naues exterorum per mare Gallijs conterminum transeuntes, summa vela nauibus Regijs demittere, in marini Gallorum Imperij recognitionem. Neque secus Lusitaniæ Reges non modo adiacentis maris se Dominos faciunt, sed etiam Reges[3] Oceani Æthiopici, Arabici, & Persici se appellant, quorum nauigationem vetitam legimus in eorum[4] Constitutionibus, vltimique supplicij illis pœnam comminatam, qui a Rege non habita venia in ijs inuenirentur. Primus hunc titulum assumpsit Rex Emanuel anno CIƆIƆI. cum per Vascum de Gama Indiarum nauigationẽ detexit,[5] quem anno sequenti *Admiralium* marium Arabiæ, Persiæ, atque Indiæ, totiusque Orientalis Oceani constituit. Ea namque maria cum adiunctis portubus, regionibusque, sibi concessa[6] asserunt Lusitani ab Eugenio IV. Nicolao Quinto, ac Sixto IV. Pontificibus Maximis, atque ipsos de eorum dominio nuper cum Elizabetha Angliæ Regina habuisse disceptationem.[7] Seldenus testatur.

1. *Charond. Chatoneus in not. ad Codic. Henr. III. lib. 20. tit. 7. Constit. 28. & Constit. 1. Steph. Paschas. Recherches l. 2. c. 14. Lud. Servin. Playdoies to. 2. plaid. 11*

2. *Henric. II. & III. apud Seld. loc. cit. c. 18.*

3. *Cõc. Later. sub Leon. X. sess. 9. Barros en l'Asia decad. 1. l. 6. c. 1*

4. *O quinto libro des ordenaçones ti. 112 Barr. loc. cit.*

5. *Ibid. c. 2.*

6. *Ibid. lib. 1. c. 7. & lib. 6. c. 1. Fray Anton de San Roman hist. gen. de la India Oriental. l. 1. c. 6.*

7. *d. l. 1. c. 17.*

ſtatur. Sed celebrior eſt ſuper eodem diſceptatio illa,[1] quæ inter Ioannem Luſitaniæ, ac Ferdinandum Catholicum Caſtellæ Regem habita eſt, cum primum ad Americanas prouincias per Chriſtophorum Columbum,popularem noſtrũ, nauigatio patuit: Cum etenim Columbus eas regiones nomine Ferdinandi detexiſſet, Luſitanus iniuriam ſibi fieri ratus eſt, eaſque regiones ſibi deberi ex Pontificia donatione præſeferebat; quæ tamen diſſenſio poſtmodum mutuo conſenſu eſt compoſita, aſſignatis Luſitano quibuſdam prouincijs, maribuſque, ac Ferdinando alijs, quibus dominarentur: ſed iterum ſuper eadem materia inter Carolum V. Cæſarem, & Ioannem III. Luſitaniæ Regem controuerſum eſt, cum Ferdinandus Magaglianes per anguſtias, quæ ab ipſo nomen habent, quæque Auſtrales Americæ regiones dirimunt, ideoque per maria, quæ ex ſupradicta diuiſione Caſtellæ Regi obtigerant, ad Moluccas penetrauit.[2] Exercent autem Luſitani adeo ſeuere hoc dominium maritimum, vt ſi quempiam, ſeu Indum, ſeu alium in ſuis maribus nauigantem, non habita venia, reperiant, eum tanquam hoſtem capiant, puniantque. Reges vero Caſtellæ in occidentali Oceano ius ſibi vendicant a ſupradicto termino, cum ex dicta compoſitione cum Luſitanis, tum ex Conſtitutione Alexandri VI. Pont.Max.[3] qua ijs conceſſum eſt, quidquid reperiretur ab

efficta

1. Barros loc. cit. l.3 c.11.

2. In tractat. Polit. de Imp. Magni Mogolis, ſeu India vera. tit.8. de milit. cop. Barros loc. cit. l.6 c.1.

3. Alex.6. Conſtit.2.§.6.

effiĉta linea diſtante a qualibet Inſularum, quæ Gorgones nuncupantur, centum leucis, Occidentem verſus, & Meridiem; & cum hæc duo potentiſſima Regna in Auguſtiſſimam Auſtriacam familiã coaluerint, ſub Regis Hiſpaniarum titulo, ij ſe Reges maris Oceani [1] appellant; vtq; Imperium maritimum ſeruent, numeroſam habent in Mediterraneo triremium claſſem, ac nauium onerariarum in Oceano, quarum primæ nuper potentiſſimus Philippus IV. hodiernus Rex Io. Carolum Medicæum, Magni Hetruriæ Ducis fratrem, præfecit, alteri Franciſcum Mutinæ, ac Regij Lepidi Ducem, hunc maris Oceani, illum Mediterranei *Generaliſſimum Ducem* appellans; quamuis in his maribus Imperium non habeat, niſi qua maritimas ipſius regiones alluunt, quod neque omnino verum eſt; nam tametſi in ora Liguſtica oppidum Finarium poſſideat, nullam nihilominus in Liguſtico mari habet Iuriſdiĉtionem. Super Adriatici etiam dominio Venetis litem intulerunt [2] Hiſpani, cum Dux Oſſunæ in Neapolitano Regno vicem Regis gereret, de quo acriter vtrinque diſceptatũ eſt. Atque adeo dominiũ maritimũ apud Hiſpanos recepti Iuris eſt, vt olim Petrus Tarraconenſis occupato Siciliæ Regno, ſe duorum Regnorum Patrem, mariſque dominum [3] appellaret; [4] & Hiſpani Duces, cum mare aliquod antea incognitum inuenirent in Americanis regionibus, no-

1. *Carol. V. in Proœm. des Peinlichen hals gerichts, & in ordnung des regiments zu Vuormbs ann. 1521. & alibi paſſim. eſtats, & empires de l'eſtat du Roy d'Eſp tit. gouuernemant.*

2. *Iul. Pac. in dedicator. traĉtatus de dominio maris Adriat. Ioan. Bapt. Valenzuela Velaſquez cõſ. 100 nu. 55.*

3. *Paul. Aemil. de geſt. Franc. lib. 7.*

4. *Relat. Nũnii Guſmanni cap. 12. apud Ramuſ. to. 3. nauigat. & alibi paſſim.*

nomine sui Regis, illius occuparent possessionem, & suo dominatui subijcerent. Hispani autem Iurisconsulti non modo frequentes in hanc eunt sententiam, [1] Regem esse nauigationis, ac maris dominum, eius scilicet, quod illius alluit Regna, sed [2] & in ipso priuatorum dominia agnoscunt. Quid de Anglorum maritimo Imperio dicemus, qui se toti Oceano, qui Magnam Britanniam alluit, late dominari profitentur? de hoc nuperrime opus integrum edidit Io. [3] Seldenus. Angli namque, vt ille habet, ab antiquissimo tempore, quo Britanni dicebantur, antequam a Cæsare in potestatem redigerentur, Oceani cognominis, cum Australis, & Orientalis, tum Septentrionalis, ac Occidentalis, domini fuere, quod dominium nauigatione, & piscatu exercuerunt. Cum autem Insula tota Claudio, & Domitiano Cæsaribus, in Romanorũ potestatem venisset, & maris ijs cessit dominium, quod magnis classibus retinuere, sub *Archigubernio* primum, ac deinceps sub *Comite litoris Saxonici per Britanniam*. Non tamen id ad Pictorum, Scotorumque, ac Hibernorum mare extendebatur: nam eæ gentes, cum a Romanis minime domitæ fuissent, pelagi dominatum retinuere. Excusso postmodum (Theodosio Iuniore, Honorio & Valentiniano Tertio imperantibus) Romanorum iugo, Australiores Britanni, constituta ad arbitrium Rep. mari æque, ac terræ

sunt

1 *Iac. Vald. de dignitat. Reg. Hisp. c. 12. Io. Garç. de expens. & melioras. c. 21. nu. 34. Didac. Couarr. in relect. c. peccatum, p. 2. §. 8. Io. de Hema. Laberinto de commercio, l. 3. c. 1. §. 12.*

2. *Vid. Roder. Suar. cons. de vsu mar. §. 13*

3. *Mare clausum per tot.*

ſunt dominati. Sed cum a Pictis, & Scotis bello vexarentur, neque ijs pares eſſent, in auxilium accitis Saxonibus vtrumque imperium ceſſere. Hos excepere Dani. Rerum autem potiti Normanni, maritimum quoque dominiũ ſibi vſurparunt: quod hodierni Reges vt tueantur, conſtituto Summo Præfecto claſſium, & marium, ſeu *Admiralio* ad cuſtodiam maris Anglicani, atque occupatis circumiacentibus Inſulis, neminem tranſire permittunt, niſi veniam petat. Piſcatus quoque exteris leges præſcribunt, & a præternauigantibus, tam Anglis, quàm exteris exigunt tributum, exteroſque ſumma vela demittere Regijs nauibus compellunt. Quin & ijs, qui inter ſe ſunt hoſtes, Anglis vero amici, maris ſpatia præſtituerunt, intra quæ prælium inire prohibentur. Hoc autem ſuorum maritimum dominium Angli Iureconſulti paſſim teſtantur, & Reges ipſi profitentur, e quibus Eduardus Tertius, in maritimi dominij teſtimonium, numũ excudi iuſſit, cui ipſe naui per mare vectus cum Gladio, Clipeo, ac Regio Diademate eſſet inſculptus. Veruntamen Galli non prorſus hoc Anglorum dominium maritimum admittunt: nam id, quod ad velorum demiſſionem attinet, olim atque iterum, non ita pridem, impugnarunt. Ac præter Gallos, Hiſpani, Danique non adeo amplum Anglis concedunt dominium, vt Seldenus profitetur. Atqui nos non adducimus

hæc

hæc ideo, vt ipſorum iura diſcutiamus, ſed vt conſuetudinem oſtẽdamus eorũ eſſe, maris exercere dominium, quod vel ex ipſorũ diſſenſione cõprobatur. Ad Danos itaque, Noruegoſq; tranſeuntes legimus, eos Hyperborei Oceani, ac maris Balthici olim dominatum tenuiſſe:[1] cum namque eſſent indigenæ, ſoli Noruegi in Iſlandiam, cæteraſque Hyperboreas Inſulas piſcatus, & negotiationis cauſa nauigabant, prohibitis exteris eo naues appellere, piſcari, ac negotiari. [2] Erat autem quondam apud Danos diuiſum maris Imperium a terreſtri, eaq; erat Danorum maritima potentia, vt [3] Haraldus Rex bellum aduerſus Ringonem nepotem, quem Sueciæ præfecerat, quique deſciuerat, ſuſcepturus, fretum Oreſundam, quod inter Selandiam, & Scaniam eſt, quodque Anglicum fere milliare patet, quaſi Xerſes alter ſtrauerit nauibus, ac veluti per pontem exercitum tranſmiſerit. [4] Nunc autem Daniæ Reges, qui Noruegiæ etiam imperant, *Admiralium* habent, qui ſingulis annis ea præcipit, quæ ad Oceanum tutandum, reſque nauticas diſponendas pertinent. [5] Exigit præterea Rex Helſingoræ ad Sundæ fretum a ſingulis nauibus, quæ Balthicum ingrediuntur, aut inde enauigant, teloniũ, quo maximus totius Regni prouentus continetur. Et[6] cum inter Chriſtiernum IV. Daniæ, & Goſtauum Adulphũ Sueciæ Reges, ſuper dominio maritimo tranſactio

1. *Selden. loc. cit. l. 1. c. 19. & lib. 2. c. 32. Io. Iſac. Põtã. diſcuſſ. hiſt. de Dom. mar l. 1 c. 19 & duob. ſeqq.*

2. *Saxo Grã-mat. hiſt. Danic. lib. 7. & Seld. d. c. 19.*

3. *Pont. loc. ci. l. 2. c 9. & Saxo l. 8.*

4. *Idem Pont. de ſtat. Polit. Regn. Dan. Mercator in deſcrip. Dan. Eſtats & empir. du Roy de Dannem.*

5. *Iidem loc. cit.*

6. *Seld. d. c. 19.*

Hafniæ haberetur, Suecus renunciauit *iuri, superioritati, & dominio maris, alijsque regalibus, quæ in Noruegia, Norlandia, & districtu Vardhusiensi ad Oceanum sibi vendicauerat*. Non tamen omnino Suecus maritimo caret imperio, sed longe lateque in mari Balthico, quantum eius Regni litora extenduntur, dominatur; Neque [1] alicui in eo nauigare licet, nisi habita a Rege venia, quæ magno a mercatoribus Lubecensibus alijsque comparatur. Ad hoc igitur imperium tuendum, numerosam habet cum nauium, tum etiã triremium (quarum in eo mari haud exiguus vsus esse dicitur) classem, [2] cui *Admiralium* præficit. Quin & Magistratus, seu Collegium inter Regni præcipua est institutum, cui curæ sunt naualia, classes, machinæ bellicæ, commeatus, miles nauticus, omnisque bellicus in re nauali apparatus, ac denique omnia, quæ ad tutandum maritimum dominium pertinent, & reddendum mare ab hostibus, & piratis securum. Tantum autem iuris sibi vendicant Sueciæ Reges in mari Balthico, vt cum nonnullis ab hinc annis (quemadmodum supra innuimus) inter Ferdinandum Cæsarem, & Gostauum Sueciæ Regem Gedani pax tractaretur, inter cætera hic peteret, vt Cæsar arces ad mare Balthicum sitas demoliretur, & ipsius bellicæ naues ex eo mari recederent. Cæterum, vt hoc addam ἐν παρόδῳ, numerosam maximo cum compendio Suecus ha-

1. *In tractat. Polit. de Suec. tit. 5.*

2. *Ibid. tit. 3.*

habere claſſem poteſt, & idem Goſtauus iactabat, ſe poſt deuictas Germanias Italiamque, magna cum claſſe in Hiſpanias tranſmiſſurum, vt eas expugnaret; ſed vt illum ſpes fefellit, ita Succus non ſolus in Balthico cum Dano imperat: Nam[1] & Princeps Boruſſiæ, & ipſius loco Rex Poloniæ, in eo quod ſuas ditiones alluit, dominium ſe præſcripſiſſe profitetur. Porro Poloniæ Reges ad Gedanenſe emporium telonia exigunt, quæ cum ſuperioribus annis vellent augere, orta eſt ſeditio, Gedanenſibus, Danis, Suecis, cæteriſque, qui illud mare frequentant, minime patientibus.[2] Oratores quoque Reip. Polonæ Henrico Tertio Galliarum deinde Regi, quem ſibi tum Regem elegerant, promiſerunt, ſe claſſem neceſſariam, & ſufficientem tuendis portubus, & dominio maris propugnando inſtructuros. Alias etiam Maximilianus II. Cæſar, Polonorum maritimum Dominium agnouit, cum ſoluentes e Romani Imperij litoribus, curſumque in Moſcouiam, & Rigam dirigentes, impetrare licentiam[3] iubet a Rege Poloniæ. Neque omnino maritimis viribus carent Poloni, cum[4] Sigiſmundus Tertius pater Vladiſlai feliciter regnantis, Suecam claſſem in mari Balthico deuicerit, &[5] Coſacchi Polonorum ſubditi in Euxino & Turcis, & Tartaris, haud contemnenda inferant damna, ad ipſius Conſtantinopoleos ſuburbia nauibus quandoque excurrentes. Non

1. Schneid. uein in §. & quidem, n. 5. & ibi add. Inſtit. de rer. diuiſ.

2. Ianus Ianuſzovvokius Syntag. Stat. Polon. lib. 3. tit. 1.

3. Abſchied des Reichſuerordnung zu Erffurt. 1567

4. Simon Starovvolſc. in orat. in obitũ Sigiſm. III.

5. Ibid. & in Paneg. ad Vladiſlaum IV.

tamen ideo Turcarum Imperator ipſis maris cedit dominium, ſed Ægæum totum, ac Pontum, atque Africanum ſibi vendicat, & peculiari titulo [1] Dominum maris tam Albi, quam Nigri (Ægæi ſcilicet, ac Ponti) ſe inſcribit, & [2] in mari Africano, quod ad Tunetanum, & Algerianum Regnum ſpectat, veniam piſcandi, & coralia indagandi Gallis alias dedit. Quam potentibus claſſibus hic Chriſtiani nominis hoſtis maritimum dominium tueatur, vtinam Chriſtiana Reſp. neſciret; ſed his minime contentus, [3] extructis in ipſis Helleſponti anguſtioribus faucibus munitiſſimis arcibus, in Pontum, venia non petita, nauigantibus aditũ præcludit. Agnoſcitur quoque dominium maris ab Æthiopibus. Scribens namq; eorum [4] Imperator Dauid Emanueli Luſitaniæ Regi, illum maris Rubri Imperatorem appellat. Sed in hoc mari, vt etiam in Indico, & Perſico, Mauri quoque, Arabeſque ſibi dominium vendicant, vti ipſorum Imperator, quem vocabant *Sultanum Cairi*, ad Rom. Pontificem ſcribens [5] præſeferebat. [6] Sinarum quoque Rex ad tuendum ſuorum marium dominium, copioſam habet claſſem, qua piratas perſequitur, ac nauigationem tutam præſtat. Quanta autem huic Regi ſit nauium copia, ex eo conijci poteſt, quod eæ gentes non minus flumina mareque, quam terram inhabitent, integræque familiæ ſemper in nauibus degant.

quam-

1. In fœder. inter Henricũ IV. Gall. Reg. & Achmet. Imp. Turcar. 20 Mart. 1604. edito Pariſijs 1615 Gallice, & Turcice.

2. Ibid.

3. Coriol. Cippius de bell. Aſiatic. l. 2.

4 Apud Frãc. Aluar. de reb. Aethiop. & Damian. a Goes de Aethiop. morib.

5. Apud Barr. d. decad. 1. l. 8 c. 2.

6. Fray Iuan Gonzal. de Mendez. hiſt. de la Chin. p. 1. l. 3. c. 21. & p. 2. cap. 3. Eſtats, & Emp. de l'eſtat du Roy de la Chin. tit. forces. Boter. relat. p. 2. lib. 3.

quamuis ſuperiori ſeculo [1] Faxiba Iaponiæ Imperator, deuictis quinquaginta alijs Regulis earum Inſularum, materiem ad fabricandam claſſem bis mille nauium paraſſet, qua maris imperium Sinenſibus adimeret. Atque, vt tandem hanc partem concludamus, ipſi [2] Hollandi (qui tamen ambire videntur maris communionem) eorumque prætoriæ, Hamburgenſium, Bremenſium, aliorumve naues arcent ab illis litoribus, ac portubus, qui hoſtium ſunt, & in eos irrepere tentantes, vel ex ijſdem prodeuntes, ſuæ faciunt poteſtatis, ſi præter leges aliquid intuliſſe deprehendantur; tantumque abeſt, vt communem maris vſum admittant,[3] vt Hugoni Grotio, qui de maris communione apud ipſos alias verba fecerat, hoc crimini datum ſit. In inducijs præterea, quæ inter ipſos, ac Regem Catholicum, & Archiduces Auſtriæ anno CIↃIↃCIX. ſunt factæ, Regem [4] plurium marium dominum agnoſcunt, & promittunt ſe ijs minime nauigaturos.[5] Recipiunt pariter fore, vt minime naues appellant, aut commorentur in maribus eiuſdem Regis cum nauibus bellicis; atque inſuper (quo dominium maris palam profitentur) eandem ab Hiſpano, & Archiducibus exigunt ſponſionem, ne videlicet ad eorum portus, & litora naues appellant, vel cum armatis nauigijs per ipſorum maria vagentur. Ac tot quidem populorum moribus firmatum ſit, maris dominium,

1. *Eſtats, & Emp. de l'eſtat du Roy du Iapon tit. forces & gouuer. Auuiſi del Giap. an. 1586*

2. *Tôt. diſcuſſ. hiſt. l. 1. c. 13.*

3. *Ipſe Grotius in Apologetico eorũ, qui Hollandiæ præfuerũt ante mutationem 1618. c. 19. Selden. d. lib. 1. c. 26.*

4. *Art. 4.*

5. *Art. 12.*

nium, eiusque diuisionem, vsu, ac Iure gentium esse recepta.

Maris dominium, eiusque diuisionem Iure Pontificio, Patrum, Theologorum moralium, ac Iurisconsultorum authoritatibus esse approbata.

CAP. VII.

NEQVE minus Ius Pontificium, quod in sacris Romanorum Pontificum Constitutionibus descriptũ habemus, maritimum dominium, eiusque diuisionem probat; [1] Ex alecijs, quæ diebus feriatis capiuntur, hoc iure, decima Ecclesiæ, cuius iurisdictioni subest mare, in quo capiuntur, est persoluenda; [2] vbi Interpres territoriũ in mari (quod tamen [3] districtus magis proprie appellatur) non secus, ac in terra esse profitetur. Eodem quoque iure cum statuitur, [4] si Pont. Max. extra Romam decedat, vbi nam sit electio facienda, [5] Interpretes omnes in hanc eunt sententiam, si in mari Pontifex moriatur, esse successorem eligendum in ea ciuitate, cuius districtus est mare. Celebris [6] est excommunicatio, quæ aduersus piratas, præcipue in mari Ecclesiastico piraticam facientes, in *Bulla*, quæ feria quinta maioris Hebdomadæ legi solet, ideoque *Bulla* Cœnæ Domini dicitur, fulminatur, a tot tantisq; Ponti-

1. Cap. licet. de fer.
2. Glos. ibid. in ver. Ecclesijs.
3. Bald in rubric. quæ sint regal. Iac. de Belu. in c. Romana. § contrahentes. de for. compet.
4. Cap. vbi periculũ. § porro, de elec. in 6
5. Io. Andr. in d. §. porro. Xuarez. all g. 17. nu. 1. Cabed. Lusit dec. 46. num. 1. par. 2. Cbald. Pereir cons. 23. n. 7. Melch. Pheber. Lusitan. decis. 10. 1. ar. rest. 29. Barb. Collectan. ad d. §. porro, n. 8. alij.
6. Vrb. VIII. Cõst. 61. Pastoralis, § 2.

tificibus per longissimam temporum seriem repetita, vbi maris dominium pro Ecclesia asseritur, assignatis limitibus Argentario monte, ac Terracina; eiusque [1] Interpretes omnes nemine prorsus excepto, & sine controuersia, maris dominium approbant, ac profitentur. Patres quoque nostræ Catholicæ Ecclesiæ sacram paginam interpretátes, non vno in loco maris dominium agnoscunt: & Diuus [2] Ambrosius, *Pro singulari*, ait, *libidine inciditur terra, mare infunditur, vt insulas faciant, vt possideant freta, spatia maris sibi vendicant iure mancipij, pisciumque Iura sicut vernaculorum conditione sibi seruitij subiecta commemorant: iste, inquit, sinus maris meus, ille alterius*. Atque [3] alibi; *Mare hominibus datum est ad escam non ad periculum, ideoque piscium est ambulare per mare, non hominis*. Quibus in locis maritimum dominium hominibus datum asserit, illudque inter ipsos fuisse diuisum testatur, quamuis illorum libidinem, vt appellat, ac luxum in exquisitis piscibus alendis, & temeritatem in nauigando reprehendat. Philo quoque Iudæus sacræ paginæ Interpres nobilissimus, gloriari non debere Principes, [4] inquit, ob deuictas multas gentes, aut quod omnia flumina, & maria numero, & magnitudine diffusissima in suam potestatem redegerint. Quid multa? morales Theologi, qui legem, normamque viuendi iuxta Dei, atque Ecclesiæ Catholicæ præcepta

1. *Filliuc. nu. 75. Duard. l. 2 canon 3. q 3. Vgolin. in expositiõ. huius Bullæ c. 3. §. 2 vers. 3. Tolet. l. 1. c. 2. vers. aduertẽdum, Suar. disp. 21. sect. 2. nu. 18. ad fin. Graff. p. 1. decis. l. 4. cap. 18. n. 67. Alter. can 82 Bonac. de Cẽsur. huius Bullæ disp. 1. p. 4. punct. 2. n. 4.*

2. *Hexeam. l. 5 c. 10. & lib. de Nabuthe. c. 3.*

3. *Lib. de Elia, & Ieiunio. c. 19.*

4. *Lib. de Plãtatione Noe.*

cepta

cepta tradiderunt, [1] maria habere proprios dominos, a quibus defendantur custodianturque, confirmant. Nonne ijdem [2] piscatum a Domino maris prohiberi posse concedunt? Iuste itaque maris dominium iure gentium est introductum, & a tot populis vsurpatum, & bene riteq; Iurisconsulti passim illud agnoscunt, ac profitentur: quorum [3] alij dominio maria esse subiecta aiunt, &, vt ipsorum vocabulo vtar, *appatronata*: [4] Alij maris esse iurisdictionem, ac imperium sicut terræ: [5] Alij eum, qui habet iurisdictionem in territorio cohærenti, habere illam etiam in mari vsque ad centum milliaria: [6] Alij hanc vlterius extendunt in apertum, ac valde remotum pelagus, quod alij loco terrestri non sit magis propinquum: [7] Alij dominium maris esse Principis domini terræ: [8] Alij mare sicut terram distingui, & in eo esse regna distincta sicut in terris: [9] Alij mare contineri sub appellatione territorij, & districtus, vt in ipsum iurisdictio exten-

1. *Bonaccin. d. punct. 2. n. 3.*
2. *Couarr. ad reg. peccatū, p. 2. §. 8 Caiet. tom. 1. opusc. tract. 17. c. 12 Ioan. Medin. c. de rest. q. 12 Sot. l. 4. de Iustit. q. 6. art. 4. Less. de Iustit. lib. 2. c. 5. dubit. 7. alij.*
3. *Marc. de Iurisd. p. 1. c. 33. nu. 35. Franc. Capibl. de Iur. Baron. pragmat. 14. §. 27. Bened. Bonins de Censib. artic. 16. n. 40. Bon. d. p. 2. n. 4*
4. *Canonista in d. cap. vbi periculū, Bartol. in l. 1. C. de classi. Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. n. 2. Angel. in l. Insula. ff. de Iudic. Capol. de seruitut. rustic. prad. c. 26. n. 6 Boss. tit. de aquis & flumin. Hieron. de Mont. de fin. reg. c. 6. nu. 1.*
5. *Bart. in tract. de Insul. §. nullius enim esse creditur.*
6. *Castren. in d. l. Insula, n. 2. & seq. & Ang. n. 17. Salic. in l. 3. C. de nautic fœn. Capol. d. c. 26 n. 17.*
7. *Bald. in rubr. quæ sint regal. Alciat. in l. ex hoc Iure, n. 40. ff. de Iust. & Iur.*
8. *Bald. in l. fin. ff. de const. princ. & in rubr. ff. de rer. diuis. n. 4. & in l. si testamentum, ff. de Inst. & subst. Capol. d. c. 26. nu. 24. Canonista in d. c. vbi periculum. Hieron de Mont. loc. cit. c. 39. nu. 1. Griphiand. de Insul. c. 14. n. 41.*
9. *Bald. in l. 1. C. de sent. ex breuic. recit. n. 5. & in l. fin. C. de testam. cū ibi addent. Bart. in d. tract. de Insul Capol. d. c. 26. nu. 12. Hieron. de Mont. loc. cit. c. 11. n. 11. Boer. decis. 152. nu. 4. Canonista in d. c. vbi periculum. Bart. Ang. & DD. in d. l. Insula. Bald. in c. accedens, in fin. vt lit. non contest. Dec. in l. licet causam, ff. de prob. Cacheran. decis. Pedem. 155. n. 2. Petr. Gregor. Tholos. l. 1. Syntag. c. 3. n. 5. Nouar. decis. 38.*

extendatur.[1] Alij maris dominium consuetudine acquiri, ac præscribi posse longi temporis præscriptione, cuius initij non extet memoria, asserunt, & confirmant: ac in summa nemo, vt puto, Iurisconsultorum maris dominium prorsus negauit, ac illius communionem peruicaciter ac perfracte defendit, præter vnum[2] Fernandum Vasquium. Namque Hugonem Grotium (tametsi is peculiarem tractatum de mari libero ediderit) maris dominium approbare censemus, cum &[3] Iurisdictionem in mari admittat & sinum, seu fretum occupari posse, illudque Principis dominio ita subesse[4] fateatur, vt is vectigalia nauigantibus possit imponere.

1. Gl. in l. sane si maris, ff. de Iniur. Bart. l. iniuriarũ actio, §. si quis me. n. 2. eod. Angel. de Vbald. consil. 290. Tusc. de Iur. stat. in Imp. Rom. mẽb. 25 Capol. d. c. 26 n. 8. Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. num. 4. & 5. Angel: in §. & quidem, & in § flumina, instit. eod. Schneid. in d. §. & quidem, & ibi adden. ad n. 5.

2. Illustr. contron. l. 2. c. 89.

3. Mari liber. c. 5. & 6.

4. De Iur. belli, ac pacis. lib. 2. cap 3. a n. 8.

Politicos, Historicos, Poëtas, aliosque scriptores dominium maris agnoscere.

CAP. VIII.

HAVD secus Politici maritimum dominium agnoscunt, approbantq; cum a ciuitate defendi potentiam maritimam volunt, & ciues non minus mari, quam terra exteris esse terrori.[5] Aristoteles siquidem postquam disputauit, an nauigatio exterorum ad ciuitatem, & ciuium ad exteros esset permittenda, ac maris commercium concedendum, ne permixtione ciuium, cum exteris ciuitatis mores corrumperentur, admittendam quidem

5. Politic. l. 7. c. 6.

nauigationem, & commercium concludit, ſed procul a ciuitate extruendos portus, vt commoda eius commercij percipiat ciuitas, damna non cõtrahat. Cogendos autem exteros, vt ad eos portus, non alio, naues appellant, inſtruendamque claſſem pro viribus, & moribus ciuitatis, vt non ſolum ſibi ipſi, ſed & finitimis ferre poſſit auxilium, & eſſe terrori, quemadmodum terra, ſic etiam mari. [1] Principem autem dominari mari æque ac terræ, cui mare adiacet, Politici ferme omnes cum Iureconſultis ſentiunt; ac tanti maris imperium apud ipſos eſt momenti, vt in eo rerum ſummam eſſe arbitrentur. [2] Iſocrates nẽpe opinatus eſt fore, vt ea ciuitas, quæ in Græcia mari potiretur, pleraſque cæterarum dicto audientes haberet; & [3] Alcibiades, cum ad Perſas transfugiſſet, Tiſſapherni Regis Præfecto, qui ciuilia bella inter Athenienſes, & Lacedæmonios nutriebat, conſilium dedit, vt retulimus, ne permitteret ad alterutros deuenire maris, ac terræ imperium, ſed eos ita exerceret, vt alter terra, alter mari præualeret, periculoſum ratus potentiſſimo Regi, ſi alteruter populus mari terraque in Gracia dominaretur. [4] Iaſon quoque Theſſalus inani ſpe totius Græciæ, ac Perſarum regnum amplexus, inter cætera maris dominium, tanquam neceſſarium, requirebat; & [5] Procles Phliaſius maritimam potentiam magni ad imperium eſſe momenti arbitrabatur.

1. Io Reip. l. 1. c. 10.
2. In Panath.
3. Apud Thucidid. lib. 8.
4. Apud Xenophon. rer. Græcar. lib. 6.
5. Ibid. lib. 5.

Sed

Sed ante hos [1] Themiſtocles (a quo Themiſtocleum conſilium appellatur in maritimis viribus confidentia) non alia ratione rerum potituros Athenienſes eſt arbitratus, quam ſi vel relicta terreſtri, nauticæ militiæ ſe darent; & cum aduerſus Xerſem pugnandum eſſet, [2] vrbem deſeri maluit, quam claſſem, ſi nauali prælio vinceret confidens fore, vt terra quoque præualeret. Hinc [3] Cicero de Pompeij contra Cæſarem apparatu ad Atticum, *Conſilium*, ſcribit; *Pompeij plane Themiſtocleum eſt: putat enim, qui mari potitur, eum rerum potiri. Itaque qui nunquam egit, vt Hiſpaniæ pro ſe tenerentur, naualis apparatus ei ſemper antiquiſſima cura fuit*. Hæc Cicero. Et Cæſarem Pompeius proculdubio defatigaſſet, & attriuiſſet, niſi vana fiducia inflatus ab illo incepto deſtitiſſet. [4] Tempore quoque belli Punici ſecundi, tam Romani, quam Carthaginienſes, ſupra omnia imperio maris potiri nitebantur, haud ignari quantum id ad bellum conficiendum conduceret. [5] Leonardus autem Lauredanus Venetiarum Princeps, terreſtre cum maritimo imperium comparans, atque vtramque potentiam, maritimam præfert. [6] In ſumma, maris imperium Monarchiæ quædam eſt epitome: ac prælia naualia quanti fuerint momenti, ex multis patet exemplis. Pugna ad Salaminam inter Græcos, & Perſas, iſtos tota Græcia ſpoliauit: Pugna ad Actium inter Auguſtum, & M. Antonium

 orbis

1. Plutarc. in Themiſtocle.
2. Ibid. & Herodot. in Polymnia.
3. Ad Attic. l. 10. epiſt. 7.
4. Apud Bib. hiſtor. Veneta lib. 8.
5. Polyb. l. 3.
6. Franc. Baco de Verulam. de dign. & augment. ſcient. l. 8. c. 3. n. 9.

orbis imperium determinauit. Pugna ad Lamellum inter Genuenses & Pisanos, hos funditus euertit. Pugna ad Echinadas Turcicam insolentiam compescuit: ac sæpe sæpius euenit, vt pugnæ nauales finem summæ belli afferant, cum ipsis totius belli fortuna committitur; & proculdubio, qui maris potitur imperio, in magna agit libertate, & quantum velit de bello sumere potest; vbi contra, qui terrestribus copijs est superior, nihilominus plurimis angustijs conflictatur; ac certe vtriusque Indiæ thesauri, & opes imperium maris consequuntur. Superiori autem seculo vidimus non prius Gallos ab Hispanis ex Italia pelli potuisse, quam imperio maris deciderent; & nostro hoc videmus Belgij Ordines confœderatos, quod maritimis viribus polleant, summa Austriacæ familiæ potentia minime posse expugnari. Hinc non minus apposite ad Politiam, quam eleganter [1] Virgilius, Tellurem tridente percussam Neptuno equum parturijsse fingit:

1. Georg. l. 1.

——tuque o cui prima frementem
Fudit equum Tellus magno percussa tridenti
Neptune.

Quo innueret, dominum maris sua potentia terrestrem quoque potentiam attracturum. Tridentem enim scimus esse telum Neptuni, quo ferire fingitur; equum autem idem Poëta pro bello, ac bellica potentia interpretantem inducit

ducit[1] Anchisen.

——bellum, o terra hospita, portas:
Bello armantur equi: bellum hæc armenta minatur.

Scilicet tridente percussa Tellus, Neptuno bellicam suam sobolem fingitur concessisse; quinimo[2] cum apud Augures Imperium equus significet, a Neptuno maritima potentia petita Tellus, sui imperium concessit. Ac tanti quidem apud Politicos est maris dominium. De hoc autem & Historici passim faciunt mentionem, occurruntque sexcentis in locis apud Græcos, Historicos, τὸ θαλασσοκρατεῖν, ὁ θαλασσοκράτωρ, ἡ ἀρχὴ τῆς θαλάσσης, quæ vocabula imperium, ac dominium maris[3] important, quamuis primum aliqui, naualibus copijs præstare interpretentur: & apud Latinos, *Mari potiri*, *Maris imperium*, aliaque similia, quibus maris dominium denotatur. Et qui vernaculo idiomate historias conscripserunt, verbis, quæ idem sua lingua significant, dominium maris expressere. Græci præterea historici, cum ante initium Olympiadum nullum certum haberent tempus, a quo seriem Historiæ deducerent, eam a Dominio maris diuersorum populorū computabāt. Sed quoniam Historicorum testimonia abunde satis superius recensuimus, cum de consuetudine populorum, cum antiquorum, tum recentiorum egimus; illa hic consulto omittentes, ne actum agere videamur, ad Poëtas veniemus: nam tametsi

Poësis

1. *Aeneid. l. 3.*

2. *Iustin. l. 18 de equino capite in fundatione Carthaginis inuēto. Pier. Valer. hierogl. lib. 4. c. 9.*

3. *Budæus in cōment. ling. Græc. Selden. lib. 1. cap. 9. mar. claus.*

1. Diod. Sicul. l. 1. rer. antiq. Poësis [1] magis oblectare animos, quam prodesse videatur, & gentium leges ac instituta corripere
2. Plato in Io. seu de furor. Poetic. potius quam docere, [2] sitque Poëta res volatica
3. Idem 4. de legib. & leuis nec sui compos cum canit, [3] imo furore afflatus, quasi fons, quæcunque influunt, prorsus effundat; non tamen omnino authoritate
4. Lactant. l. 5 diuin. Inst. c. 5 carent Poëtæ, cum fuerint [4] ipsis Philosophis
5. Plat in Lysi. seu de amicitia. antiquiores, [5] sintque tanquam Patres, ac Duces sapientiæ. Vera [6] etenim sunt quæ ipsi loquuntur,
6. Lactan. de fals. relig. l. 1. c. 11. sed obtentu aliquo, specieque velata. Caute nihilominus eorum testimonia sunt admittenda,
7 Sext. Empir. aduers. Mathem. c. 13. [7] cum ijs vtantur plerunque, non qui germane, ac syncere aliquid profitentur, sed qui vulgo fucum faciunt. Nos autem ideo ipsorum dicta adducimus, non quasi vera censeamus, quæ fingunt, sed vt ostendamus, ab ijs de maris dominio fieri mentionem, ac de re vsitata, & recepta: quod cum Imperatorem facere non puduerit,
8. Instit. de d. nat. in pr. qui Homericis versibus suas sanctiones [8] illustrauit, non est cur nos id facere recusemus.
9. Iliad. O Poëtarum igitur apud Græcos [9] Princeps Homerus Neptunum inducit suum maris imperium iactantem.

Τρεῖς γάρ τ' ἐκ κρόνου εἰμὲν ἀδελφοί, οὓς τέκε Ῥέα,
Ζεὺς καὶ ἐγώ, τρίτατος δ' Ἀΐδης ἐνέροισιν ἀνάσσων.
Τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς:
Ἤτοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα, ναιέμεν αἰεὶ
Παλλομένων, ἀΐδης δ' ἔλαχεν ζόφον ἠερόεντα,
Ζευς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν αἰθέρι, καὶ νεφέλῃσι.

Tres

Tres ſumus e Veſta geniti Saturnia proles,
Iuppiter atque ego; Diri tertius, infima Ditis
Regna tenet Pluto: ſuntque in tres omnia partes
Diuiſa, atque ſuum quiſque eſt ſortitus honorem;
Sic mihi ſorte datum pelagus retinere profundum,
Plutoni obſeſſa æterna caligine regna,
Atque Ioui æthereas ſedes radiantis Olympi.

Hæc eſt illa decantata diuiſio inter Saturni filios facta, quam non omnino fabulam putare oportet, ſed inter eos ita rem fuiſſe geſtam, vt Orientis Imperium Ioui cederet; Plutoni, cui cognomen Ageſilao fuit, pars Occidentis obtingeret: ideoque ille Cælum, hic Inferos ſortitus dicitur, quod plaga Orientis, ex qua lux mortalibus datur, ſuperior, Occidentis autem inferior videatur. De Neptuni ſorte manifeſtum eſt, cuius regnum tale fuiſſe dicimus, quale M. Antonij fuit infinitum illud imperium, cui totius oræ maritimæ poteſtatem Rom. Senatus decreuerat, vt prædones perſequeretur, ac mare omne pacaret, ſic Neptuno maritima omnia cum Inſulis obuenerunt. Hæc ferme [1] Lactantius ex Euhemero Meſſanenſi rerum geſtarum Iouis, aliorumq; pſeudodeorum ſcriptore, cuius authoris etiam [2] meminit Cicero, quique illorum Deorum mortem & ſepulturas demonſtrauit. Huic autem ſententiæ [3] omnes qui antiquas fabulas interpretantur, ſubſcribunt, vt Neptunum maris dominium in partitione fuiſſe ſortitum profiteantur. Nec deſunt,

1. Diuin. Inſt. l. 1. c. 11.

2. Lib. 1. de nat. Deor.

3 Diod. Sicul. rerum antiq. lib. 6. cap. 15. Natal. Com. mythol. l. 2. c. 8. Hyginus. aliȷ.

desunt, qui hanc fictam a Poëtis diuisionem eam esse [1] autument, quæ inter Noachidas est facta. Sed vt ad Poëtas redeamus, Hesiodus ait Iouem [2] Hecatæ permisisse

1. Griphiand. de Insul. c. 31 n. 15.
2. In Theogonia.

Μοῖραν ἔχειν γαίης τε, καὶ ἀτρυγετοῖο θαλάσσης.
Partem habere terræ, & infructuosi maris.

ἁλιευτ. α Et [3] Oppianus de Amphitrite.

———ἁλὸς Βασίλειαν ἔθηκεν.
———*maris Reginam constituit.*

4. Dionysiac. lib. 4. Et [4] Nonnus.

———Βερόη κράτος ἴσχε θαλάσσης
———*Beroë Imperium habuit maris.*

Antiphanes quoque comicus dolet.

Τῆς μὲν θαλάσσης ἀντιποιεῖσθαί τινας.
Mare vsurpare sibi quosdam.

5. Aeneid. 1. Apud [5] Virgilium autem Neptunus e mari ventos expellens Eolo referre iubet:

Non illi imperium pelagi, sæuumque tridentem,
Sed mihi sorte datum.

6. Ibid. 8. Et [6] alibi idem Poëta Æneam inducit petentem ab Euandro contra Daunos auxilium, atque inter ea quæ recenset, vt persuadeat, hoc est

Gens eadem, quæ te crudeli Daunia bello
Insequitur, nos si pellant, nihil abfore credunt,
Quin omnem Hesperiã penitus sua sub iuga mittãt:
Et mare quod supra teneant, quodque alluit infra.

7. Lib. 1. Et Lucanus ciuile bellum [7] detestans:

O quantum terræ potuit, pelagique parari,
Hoc, quem ciuiles hauserunt, sanguine dextræ.

Se-

Seneca quoque [1] Tragicus.

——————Paruit liber diu
Oceanus, & recepit inuitus rates.

Atque [2] alibi de Cretenſium dominio **maritimo.**

O magna vaſti Creta dominatrix freti.

Item [3] Iuuenalis.

————venit, & Criſpi iucunda ſenectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populoſque regenti
Quis comes vtilior?

Et Statius [4] ad Domitianum.

————maneas hominum contentus habenis,
Vndarum, terraque potens.

Et [5] Claudianus ad Honorium de ipſius gentis origine.

————terræ dominos, pelagique futuros
Immenſo decuit rerum de Principe naſci.

Et paulo poſt.

Sed laudes genitor longe tranſgreſſus auitas
Subdidit Oceanum ſceptris, & margine cæli
Clauſit opes, quantum diſtant a Tigride Gades.

Item [6] alibi.

————Hiſpana tibi, Germanaque Tethis
Paruit, & noſtro diducta Britannia mundo.

Quin & Hugo Grotius, quamuis imperium maris impugnet, alicubi Oceanum alloquens, eius dominium Regi magnæ Britanniæ [7] tribuit, ita enim habet.

Sume animos a Rege tuo, meliore leuatus

1. In Octau. act. 1. ſc. 2.
2. In Hyppol. act. 1. ſc. 2.
3. Satyr. 4.
4. Thebaid. lib. 1.
5. Panegyr. 7. de 4. Honor. Conſulat.
6. Panegyr. 8. in Conſulat. Manlij Theodoſij.
7. Syluar. l. 2.

Sidere, nec cæla populos quocunque calentes
Sole, per immensum quem circumuolueris orbem,
Quis det iura mari:

Sed essemus nimij, si cuncta, quæ extant Poëtarum testimonia de dominio maritimo, vellemus afferre. Nusquam fere apud eos Neptuni mentio occurrit, quin ipsum Maris Dominum appellent, ac sexcentis in locis dominium maris, cum Romanorum, tum aliarum gentium adducunt, quorum nonnulla superius retulimus. Ac si Poëtis placet addere Astrologos,[1] Iulij Firmici adest authoritas, qui eos, quorum in themate Genethliaco Luna crescens tricesimam Tauri partem occupauerit, prospera Iouis radiatione accedente, somniat maris, ac terræ dominia possidentes, quocumque feliciter exercitum esse ducturos. Quin & somniorum Interpretes, (dum [2] vaticinantur, iuxta fallacis superstitionis coniecturas, eum qui in somnijs sibi fuerit visus maris dominus effectus, vniuersi regni heredem esse futurum) dominium maris agnoscunt, vt hoc iam non solum notum sit Politicis, Historicis, ac Poëtis, sed & Astrologis, ac Onirocriticis.

1. *Matheseos lib. 6. c. 1.*

2. *Achmet Ben Seirim in Onirocriticis c. 178.*

Argu-

Argumenta, quibus eorum opinio nititur, qui maris haberi poſſe dominium negant.

CAP. IX.

HACTENVS maritimum dominium, eiuſque diuiſionem diuinis Oraculis non aduerſari, iure gentium eſſe introductam, & conſuetudine receptam oſtendimus. Iure item Pontificio, Patrum, Theologorum Moralium, Iureconſultorum, Politicorumque, ac Hiſtoricorum, & Poëtarum, aliorumque authoritatibus eſſe approbatam demonſtrauimus. Ac tantam quidem, tantorumque teſtimoniorum claſſem pro hac ſententia, in qua & nos ſumus, in mare deduximus, vt ſine controuerſia illius dominium tenere deberemus. At nihilominus non pudet quoſdã, quos ἀνταγωνιστὰς aduerſarioſque appellare iam poſſumus, in aciem prodire, & maris communionem obtendentes, ipſius dominium oppugnare. Et, Deus bone, quanta, qualique cum manu! Fumos antiquitatis offundunt, Poëticas fabulas opponunt, Iuriſconſultorum reſponſis, Imperatorum placitis, ſacræ paginæ oraculis abutentes fulciunt labantem opinionem. Puderet cum ijs manus conſerere, quos temere prodire non pudet, ni dominio noſtro derogaret, ſi ſpatiari per mare illos pateremur. Præmittunt veluti ad laceſſendum

antiquitatis fumos, & Poëtarum figmenta, quasi leuiora nauigia.[1] In ipsa, inquiunt, mundi infantia, cum ille adhuc tenellus vagiret in cunis, [2] erant omnia communia, veluti vnum cunctis patrimonium esset, [3] cum suapte naturâ nulla priuata sint.

[4] Nam propria telluris herum natura nec illum,
Nec me, nec quemquam statuit.

Dominium vero rerum extabat quidem, sed vniuersale quoddam, & minime determinatũ, quo ad arbitrium quisque rebus communibus vtebatur.

[5] Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat,

Sed

——— [6] promiscua rura per agros
Præstiterant cunctis communia cuncta videri,

Vt etiam

——— [7] peruium cunctis iter,
Communis vsus omnium rerum fuit.

Hinc factum est, vt quisque hominum ad suos vsus arripere posset, quod vellet, idque consumere, si poterat.

[8] Tum laqueis captare feras, & fallere visco
Inuentum.

Vniuersalis itaque hic vsus, tum obtinebat vicem proprietatis, nam quod quisque sic arripuerat, id ei alius eripere citra iniuriam nequibat. Hæc autem rerum communio durauit, donec

1. *Hæc argumenta habitur apud Hugonem Grotiũ de mari libero c. 5. & 7. & de Iur. bel. l. 2. c. 2. & 3 Vasquium Illustr. controu. lib. 2. c. 89. a nu. 14 Gryphiand. de Insul. cap. 10. a n. 25 & c. 14. a num. 54. & c. 25. a n. 60.*
2. *Iustin. l. 42*
3. *Cic. de offic. lib. 1.*
4. *Horat. ser. lib. 2. Sat 2.*
5. *Virgil. Georg. 1.*
6. *Auien. in Arat.*
7. *Senec. in Octau. act. 2. sc. 1.*
8. *Virgil. loc. cit.*

nec eximia hominum simplicitas, ac mutua charitas viguit. At cum quædam vsu absumerentur, aut in alicuius vsum conuersa, nullum deinceps alium vsum admitterent, vel per ipsum deteriora redderentur; proprietas introducta est quædam, qua occupator rei alicuius, eiusdem vsu cæteros prohiberet,

[1] *Tum primum subiere domos.* 1. Ibid.

[2] *Communemque prius, ceu lumina solis, & auræ,* 2. Ouid. Metamorph. 1.
Cautus humum longo signauit limite messor.

Huic igitur occupationi, per quam proprietas introducta est, leges assignant, vt eorum quæ possessioni renituntur; qualia sunt feræ bestiæ, & similia, occupatio debeat esse perpetua, sufficiat in alijs, vt semel adepta possessio animo retineatur. Occupationem vero in mobilibus apprehensionem esse definiunt, instructionem, aut limitationem in immobilibus. Horum autem quæ fuerunt occupata, cum institutæ sunt ciuitates, alia facta sunt publica, hoc est totius populi, qui coierat, alia mere priuata singulorum. His quasi ad lacessendum præmissis, densiorem iam aciem, veluti phalangem Macedonicam, promouent. Progredientes itaque colligunt; Ea quæ occupari non possunt iuxta præscriptas leges, aut nunquam occupata fuere, nullius propria esse, quia proprietas omnis ab occupatione cœperit. Ea præterea, quæ natura ita comparata sunt, vt aliquo vtente, nihilominus

nus

nus alijs quibusuis ad vsum promiscue sufficiãt, etiam nostro hoc tempore eius esse conditionis, & perpetuo esse debere, cuius fuerant, cum primum a natura sunt prodita. Huiusmodi ea faciunt omnia, in quibus sine detrimento alteri commodari possit, cuiusmodi esse inquiunt, aërem, aquam profluentem, ac mare cum suo litore; Quod si quis horũ quidpiam occupauerit, iniustitiam fecerit, & eorum vsus non magis ab vno omnibus eripi potest, quam a te mihi, quod meum est. Veruntamen si horum quidquam, absque impedimẽto, & diminutione promiscui vsus, possit occupari, id occupanti conceditur; quod in mari vix potest accidere, cuius vsus, nauigatio videlicet, & piscatus, debet esse communis. Cum insuper ius naturale immutabile sit, & ei derogari non possit, sitque mare commune omnium iure naturæ, alicuius proprium fieri non potest. Iure præterea naturali, ac diuino præceptum est, vt quod tibi non vis, alteri ne facias: Ideoque cum nauigatio nemini possit esse perniciosa, nisi ipsi nauiganti, par est, vt nemini possit, aut debeat impediri. Neque vnquam maris est facta diuisio, vt terræ: nam cum primum terra diuisa est, mare sui maxima ex parte erat incognitum; ac deinceps facta non fuit, cum terras, aliaque diuidi expediret, non mare. Constat enim quod si multi venentur in terra, aut piscentur in flumine, facile nemus feris,

feris, & flumen piscibus inane relinquitur, quod mari non accidit. Fluminum quoque nauigatio redditur deterior, & impeditur per ædificia, quod in mari fieri non potest; & aquæductus facile exhauriunt flumen, non item mare: ideoque hæc omnia dominio priuato subiecta sunt, quod promiscue omnium vsui patere non valeant. Atque omnino mare occupari non poterat, cum ipsius natura occupationi repugnet: Occupatio namque locum non habet, nisi in re terminata: liquida vero non terminantur, ac mare præsertim (cum in momenta mutetur, aquis alijs, alijsque in priorem locum semper succedentibus) adeo fluxum est, & instabile, vt terminari non queat: ideoque D. Ambrosius[1] *Geometram*, inquit, *audiuimus, Thalassometram nunquam audiuimus*. Ac præterea si maris dominium admitteretur, iuri, & commoditati commerciorum derogaretur, quæ cum iure gentium libera sint, ijs afferri impedimentum minime potest. Concludunt itaque: Mare in numero earum rerum esse, quæ in commercio non sunt, hoc est, quæ proprij iuris fieri non possunt; vnde sequitur, nullam maris partem in territorio alicuius posse censeri, ideoque neque etiam posse præscribi, cum insuper præscriptio Iuris Ciuilis Romani mere sit, neque locum habeat, cum agitur inter Principes superiorem nō recognoscentes, præscribique nequeant, quæ ad hoc ex legis dispo-

1. *Hexam. lib.5.c.10.*

diſpoſitione non ſunt apta, vt via publica, homo liber, res ſacræ, & mare, quæ neque mille annorum ſpatio præſcribuntur; Eademque prorſus ratione maris dominium neque etiam conſuetudine poteſt acquiri. Huic argumentorum phalangi ſubſidio adſunt Poëtarum alæ.

——mare quidem commune certo'ſt omnibus,

1. In Rudent. act. 4.
2. Aeneid. 1.

Inquit [1] Plautus, [2] & Virgilius de Cæſare.

Naſcetur pulchra Troianus origine Cæſar,
Imperium Oceano, famam qui temperet aſtris.

3. Ibid. 5.

Quibus Oceanum ab ipſius eximit imperio; & [3] alibi.

——————————litusque rogamus
Innocuum, & cũctis vndamque, auramq; patẽtem.

4. Metam. 6.

Et [4] Ouidius.

Quid prohibetis aquas? vſus communis aquarũ eſt;
Nec ſolem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues vndas:

5. Faſtor. 1.

Et [5] alibi.

Omne ſolum forti patria eſt, vt piſcibus æquor:

6. L. venditor fundi. ff. com. præd.
7. L. iniuriarum actio, § ſi quis me. ff. de Iniur.
8. L. Ariſtonis, ff. de rer. diu.
9. L. litora. ff. ne quid in loc. publ.

Quibus ſimilia addunt. Sed fortius eſt, quod ſequitur Iuriſconſultorum ſubſidium: [6] Vlpianus ſiquidem: *Mari*, inquit, *quod natura omnibus patet, ſeruitus imponi priuata lege non poteſt*. Et [7] alibi. *Mare commune omnium eſt & litora, ſicut aër: & eſt ſæpiſſime reſcriptum, non poſſe quem piſcari prohiberi*. Et Ariſto, referente [8] Pomponio, *publicum fieri*, ait, *quod mare occupauerit*: [9] Celſus quoque litora Populi Romani eſſe pronunciat, & maris vſum com-

communem omnibus hominibus, vt aëris: & [1] Martianus testatur, mare omnium esse commune: His addunt placita Antonini Augusti, qui se, referente [2] Mætiano, mundi Dominum dixit, legem autem maris: & [3] Iustiniani, qui etiam mare commune omnium esse profitetur. In hanc autem sententiam iuisse, aiunt, recentiores Iurisconsultos, Placentinum, Io. Fabrum, Baldum, aliosque. Claudit aciem ipsorum Achilles, argumenta e sacra pagina desumpta. Regius namque Propheta Deum alloquens. [4] *Tu dominaris*, inquit, *potestati maris, & motum fluctuum eius tu mitigas*. Et [5] alibi de Deo verba faciens: *Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius*. Iob quoque ipsius Dei referens oracula. [6] *Quis*, inquit, *conclusit ostijs mare, quando erumpebat, quasi de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius, & caligine illud, quasi pannis infantiæ, obuoluerem? Circumdedi illud terminis meis, & posui vectem & ostia; & dixi, vsque huc venies, & non procedes amplius, & hic configes tumentes fluctus tuos*. Et infra, *Nunquid ingressus es profundum maris, & in nouissimis abyssi deambulasti?* His copijs, argumentisque confisi aduersarij, quasi victoriam tenentes, sibi putant posse nihil opponi; eaque iura, quæ repugnant, aut de portu loqui inquiunt, qui non communis est, sed proprie publicus: aut de Insulis, quas compertum est posse occupari. Eos autem, qui

1. L. quædam. ff. de rer. diu.
2. L. ἀξίωσις ff. ad l. Rhod. de iact.
3. §. & quidẽ. §. litora. Inst. de rer. diuis.
4. Psalm. 88. vers. 10.
5. Psalm. 94. vers. 5.
6. Cap. 38. vers. 8.

dicunt mare aliquod esse Pop. Rom. aut alterius cuiuspiam, dictum suum ita interpretari aiunt, vt ius illud in mare vltra protectionem, & iurisdictionem non procedat, quod ius a proprietate distinguunt: Et Pop. Romanus piratas puniebat, non ex proprio, sed ex communi iure, quod & aliæ gentes liberæ in mari habuere. Fatentur autem interim potuisse inter gentes aliquas conuenire, vt capti in maris hac, vel illa parte, huius aut illius Reip. iudicium subirent; potuisse item populos aliquot modum nauigandi sibi præstituere, aut nauigationem alicui ex pacto prohibere: quod ipsos quidem eam sibi legem ferentes obligat, non alios, & mare alicuius proprium non facit, sed ius in contrahentium personas tantum constituit. Reditus similiter, qui in piscatus maritimos constituti regalium numero censentur, non rem, hoc est mare, aut piscatum, sed personas obligare volunt: quare subditi, in quos legem ferendi Princeps ius habet, ad onera vectigaliaque soluenda compelli possunt, non etiam exteri, qui illius Principis, aut Reipub. legibus non obligantur. Concedunt quoque fieri non iniuria posse, vt quis in maris diuerticulo piscandi locum sibi palis circumsepiat, atque ita priuatum faciat, suique dominij, donec duret occupatio, dummodo nauigationi non afferat impedimentum.

Con-

Confutatio opinionis aduersariorum de rerum communione.

CAP. X.

AC talia quidem cōtra maris dominium ab aduersarijs afferuntur; quæ nos ideo in capita redegimus, vt eorum opinionis fallacia appareret euidentior. Ea namque cū vberius disputātur, ac fusius, ab Hugone Grotio præsertim, facilius effugiunt confutationem; cum autem breuius, angustiusque concluduntur, tum apertiora sunt ad reprehendendum: nam vt profluentis amnis aqua, aut vix, aut nullo modo, conclusa autem facile corrumpitur, sic orationis flumine reprehensoris argumenta diluuntur, angustia autem conclusæ orationis non facile se ipsa tutatur, nisi veritas illá adminiculetur. Quæ igitur ab aduersarijs dilatantur, nos ita pressimus, vti superiori capite visum est, quo facilius argumentorū vitia cognoscerentur. Primum itaque opinionis ipsorum fundamentum, vt videtur, est rerum communio, qua omnibus hominibus iure naturæ, ab initio mundi, omnia fuisse communia arbitrantur, ea, quæ Poëtæ de ætate aurea, & seculo Saturnio confinxerunt, veram quasi historiam reputantes.

1. Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες; 1. Hesiod. ἔργων καὶ ἡμερῶν. a.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν,
Ωστε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερτε πόνων, ϗ ὀΐζυος, οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν, αἰεὶ δὲ πόδας, ϗ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐνθαλίῃσι, κακῶν ἔκτοσθεν ἀπάντων
Θνῄσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι, ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη, πολλόν τε, ϗ ἄφθονον, οἳ δ' ἐθελημοὶ
Ησυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

Aurea prima hominum soboles est facta, Deorum
Munere, qui sedes habitant radiantis Olympi.
Tum sub Saturno, cæli qui sceptra tenebat,
Vixerunt homines, mentis cum pace quieti,
Vtque Dij felices; non labor omnibus vllus,
Non cura, aut morbus, tremulæ non damna senectæ,
Sed semper vegeti vitam duxere beatam,
Linquebantque animas, capti quasi membra sopore;
Nilque ipsis deerat, diues dabat omnia tellus
Sponte sua, fructusque bonos, multosque ferebat,
Quèis ditatæ opibus peragebant otia gentes.

O felicem ætatem! O vitam hominum beatam!

[1] *Aurea securi quis nescit secula Regis:*
Cum domitis nemo Cererem iactaret in aruis,
Venturisque malas prohiberet frugibus herbas;
Annua sed saturæ complerent horrea messes,
Ipse suo flueret Bacchus pede: mellaque lentis
Penderent folijs, & pingui Pallas Oliua?

1. *Virgil. in Aetbna.*

Inuidendam certe ætatẽ, & nostris præoptandam tẽporibus felices illi primũ editi homines vixere.

Non

[1] *Non ceſſit cuiquam melius ſua tempora noſſe.* 1. Ibid.

Nobis autem, qui tot, tantiſque anguſtijs quotidie conflictamur, calamitatem augeat, ſi conſideremus.

[2] *Quam bene Saturno viuebant Rege, priuſquam* 2. Tibull. l. 1. eleg. 3.
Tellus in longas eſt patefacta vias.
Nondum cæruleas pinus contempſerat vndas,
Effuſum ventis præbueratque ſinum.
Nec vagus ignotis repetens compendia terris
Preſſerat externa nauita merce ratem.
Illo non validus ſubijt iuga tempore taurus,
Non domito frænos ore momordit equus.
Non domus vlla fores habuit, non fixus in agro,
Qui regeret certis finibus arua lapis.
Ipſæ mella dabant quercus, vltroque ferebant
Obuia ſecuris vbera lactis oues.
Non acies, non ira fuit, non bella: nec enſes
Immiti ſæuus duxerat arte faber.

Belle certe conficta, & ad inſtruendam hominum vitam, deſignandamque qualis eſſe deberet, & ad conciliandam mutuam charitatem appoſite; ac ſane longum nimis eſſet referre omnia, quæ de hac ætate, deque Saturno Italiæ Rege a Poëtis confinguntur. Num igitur ideo aduerſarij nos cogunt, his fabulis credere? quæ delectationis habeant quantumuis, verbis, ſententijs, numeris, canticis adiuuentur, [3] authoritatem quidem nullam debemus, nec fidem cōmentitijs rebus adiungere. Atqui quoniam cum doctiſ- 3. Cicero de diuinat. l. 2.

doctissimis viris mihi res est, vellem ediscere, in quæ tempora hoc seculum Saturnium inciderit. Scilicet minime senescebant homines, sed integri vegetique, sanis vigentibusq; membris omnibus, non morte, sed longiusculo somno opprimebantur. Non agricultura, non nauigatio, non mercatura, non bella, animos, corpusve defatigabant. Omnia suppeditabat ipsa natura, ac tellus sua sponte felices, beatosque homines nutriebat, ipsi desides, atque otiosi voluptatibus tantummodo dediti sedebant, & otiabantur. Videor iam mihi videre Deos Epicuri, omni operatione expertes, sua tantummodo beatitate perfruentes. Atqui moriebantur homines tandem. Vnde defectus iste naturę? videmus siquidem quæ natura creauit, omnia non subito, aut fortuitu, sed sensim, & per quosdam quasi gradus nasci, adolescere, vigere, collabi, interire. Illi nimirum primi homines sani, vegetique, nullis membris debilitati, subita morte extinguebantur. Magna sane calamitas, quæ cæteras eius æui felicitates compenset, & obscuret, per labores, per senectutem, per morbos non doceri cum morte luctari, ipsamque demum perpeti minus duram. Sed fuerit hoc aureum seculum, vixerint homines sani, integri, vegeti, desides, cuncta suppeditarit omnibus natura; Cum primis hominibus mater illa tam prouida, posteris deinceps, si dijs placet, facta nouerca, Pandoram

cum

cum sua pestilenti pyxide immiserit; cur a naturali iure homines desciuisse dicunt aduersarij, cum abrogata est rerum communio, non potius naturam ad hoc homines compulisse? Non a natura descíscit, qui ipsa suadente non modo, sed etiam cogente aliquid facit. Sani vegetique, ac robusti erant homines semper; arua segetes, vites vuas, fructus arbores, apes mella propria sponte semper ministrabant. Quid opus erat rerum diuisione? quid horreis? quid nauibus? sustulit hæc dona natura; cœperunt homines debilitari, ægrotare, senescere: arua, vites, arbores, apesque vix cultæ fructus ferre. Quid a natura recessum aiunt, cum ad hæc diuidenda ipsius naturæ necessitas homines impulerit? Quid ni potius, postquam libuit primorum vitam indagare, ac Ethnicorum sequi sententias, cum [1] Diodoro Siculo sentiunt? Hic a primordio orbis, & syluestri vita simul conuenientes homines, autumat, primum humanas carnes deuorasse, bellasseque inuicem, eo superante, qui viribus prævalebat: Tum iniurijs potentiorum imbecillos, vrgente necessitate edoctos, acie facta, animalis signum ex his, quæ postea consecrata sunt, proposuisse, ad quod postmodum congregati aduersus aliorum iniurias se tuebantur: non erant igitur omnes pariter vegeti, sed debiliores opprimebantur a potentioribus, ac in eorum escam horrendo more vertebantur. Quid facta rerum diui-

1. Rer. antiq. l. 2. c. 4.

diuisione, & institutis ciuitatibus, discessum ab antiqua simplicitate, & eximia charitate somniant aduersarij? Dicant verius, non ab ætate aurea ad peiorem homines declinasse, sed a crudelissima anarchia ad concordiam, ac politiam, consulto, & necessario transijsse. Tantum autem abest, vt Saturni seculum aureum fuerit, veluti mentiuntur Poëtæ, vt potius ferreum potuerit appellari. [1] Iupiter siquidem Saturnides, cum primum sceptrum arripuit, iustitiam docuit mutuo seruari inter mortales, omni vi atque iniuria remotis; lites insuper, ac contentiones iuditio auferens, singula, quæ ad bene viuendum, ac pacem pertinerent, summa ope procurauit; bonos præterea ad virtutẽ exhortatus, improbos timore, & pœna coërcuit, omnemq; fere orbem circumiens, bello impijs, ac prædonibus indicto, æquitatem ac leges introduxit. Melius sane [2] Lucretius philosophatur, quam cæteri Poëtæ comminiscantur. Is enim, enumeratis incommodis, quibus primi homines vexabantur, infert oportuisse eam viuendi rationem cum meliore commutari:

Aut genus humanũ iam tum foret omne peremptum,
Nec potuisset adhuc perducere secla propago.

Ac certe si ab initio orbis conditi erat inter homines ista communio, vero similius est inquietam potius, ac barbarie efferatam, belluarum more, illos tunc temporis duxisse vitam, quam adeo

1. Ibid. lib. 6. c. 15.
2. Lib. 10.

adeo beatam, vt fingunt. Adſunt in America huius adhuc communionis veſtigia. Quid? Beatitate ne fruuntur iſta commentitia? laborioſiſſimam ducunt vitam, feras diu, noctuq; per montes, per nemora perſequuntur, ſeipſos inuicem laniant, deuorantque. Non igitur huiuſmodi hominum genus, quod in adeo efferata viuat barbarie, merito aureum appellatur, cum aureum hominum genus intelligatur non illud efferum, ac inhumanum, [1] ſed bonum atque præclarum, quod prudentia, ſapientiaque regatur: & fortaſſe magis appoſite [2] Propertius ſuum eſſe ſeculũ aureum contẽdebat, non illud commentitium.

Aurea nunc vere ſunt ſecula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulſa fides, auro venalia iura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Veruntamen nimis profana ſunt hæc, atque Ethniciſmum ſapiunt, neque apud Chriſtianos viros vllius debent eſſe momenti, qui ex ipſius Sancti Spiritus oraculis, in ſacra pagina, de primorum hominum vita veritatem haurimus, vbi nulla de aureo hoc ſeculo, aut de hac decantata communione fit mentio, ſed ſtatim apparet inducta proprietas; neque aliam conſtat fuiſſe communionem, quam in terreſtri Paradiſo inter virum, & vxorem, quibus [3] Deus cuncta donauerat; cum autem illos, ob præuaricationem, de [4] Paradiſo eiecit Omnipotens, [5] ſtatim do-

1. *Plato in Cratylo.*
2. *Lib. 3. & Ouid. de art. aman. lib. 2.*
3. *Geneſ. 1.*
4. *Ibid. 3.*
5. *Gl. in c. Ius naturale. diſt. 1.*

dominiorum diuisionẽ indixit. *In sudore vultus tui* (verba sunt Supremi Numinis ad Adamum) *vescèris pane tuo.* Ecce introductam iam proprietatem duobus tantum extantibus hominibus. [1] Natis postmodum Caimo, & Abele, factoque illo agricola, hoc pastore, cum vterque Deo sacrificaret, obtulit ille de fructibus terræ, hic de primogenitis gregis sui & adipibus eorum, Cain scilicet de fructibus, quos e sua cultura collegerat, Abel vero de fœtu ouium, quem e sua pastione quæsierat: *Et respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain autem, & eius munera non respexit.* Quid clarius esse potest, quam bona horum fratrum non fuisse communia? Agnoscit hanc inter ipsos dominiorum, seu, vt ipse appellat, proprietatis distinctionem [2] Hugo Grotius, quamuis inter primos homines rerum communionem fuisse contendat. Sed vt ad rem redeamus, Cain [3] Abeli iratus, qui apud Deum maiorem gratiam inuenisset, ipsum interfecit; [4] qua de causa profugus, ac maledictus a Deo primum terram Eden occupauit, [5] terminos primus posuit, & muris, vallisq; illam muniuit, [6] eoque suos domesticos coëgit conuenire; mox auaritiæ deditus, cum humanum genus succreuisset, viatores aggredi, latrocinijs vacare, prædam facere, rapere, cædibus cuncta miscere: vnde domum peculio, ac supellectili, his malis artibus parta, auxit repleuitque. Vt autem tutius ageret, turres

1. Genes. 4.
2. De Iur. bel. l. 2. c. 2 n. 2.
3. Genes. 4.
4. Ibid.
5. Ioseph antiq. Iudaic. lib. 1. c. 4.
6. Ibidem, & Cõst Manass. in annal.

turres, munitionesque excogitauit, quibus vallauit locũ, in quo fixerat sedes, suos pariter ad latrocinia, prædas, & cædes inuitans. Hinc adinuentis ponderibus, ac mensuris, caute docuit cõmercia, & negotiationes exerceri, quæ syncere prius, & magna cum simplicitate tractabantur. Adhuc autem viuente Adamo contigit Caimi sobolem per successionem esse nequissimam, ex qua ij, qui apti erant ad bellum, ad latrocinia, prædasque properabant; si quis autem eorum segnis ad fundendum sanguinem esset, is contumeliose, & auare alijs rebus pessimis imminebat: quare factum est, vt inter Adami, & Caimi filios non modo nulla esset cõmunio, sed neque commercium. Hæc sunt primorum hominum tempora, non ex Poëtarum fabulis, sed ex ipsa veritate deprompta. Vbinam igitur ab aduersarijs iactata communio? latrocinia, prædæ, mensuræ, pondera, in rerum communione non sunt, in qua nemini quicquam deest, in qua omnes æque sunt diuites.

Α'λλ' ὐδ' ἔσαι πρῶτον ἁπάντων ὐδεὶς ὐδ' ἀνδραποδίσης
Κατὰ τὸν λόγον, ὃν σὺ λέγεις δήπου. τίς γὰρ πλϐτος ἐθελήσει
Κινδυνεύων περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτϐ τϐτο ποιῆσαι;

Sed erit primum omnium nullus latro
Secundum sermonem quem dicis. quis enim diues volet
Periclitans circa suam animam hoc facere?

[1] Ait Comicus: neque post diluuium ad eam de- *1. Aristoph. in Pluto.*

 clina-

1. Genes. 9. clinatum est: cum [1] namque Deus Noacho, eiusque filijs terram, ac mare donauisset, [2] statim introducta est proprietas, & factus est Chanaan Chami filius, ex sententia Aui sui Noachi, seruus seruorum fratrum suorum, & CCCLX. annis, quos vixit post diluuium Noachus, sub ipso patrefamilias homines omnes vixere. Eo autem defuncto, [3] diuisa ex ipsius testamento sunt cuncta, sicque dominium, seu, vt malunt, proprietas, non ex occupatione, sed ex diuisione traxit originem. Iniuriam itaque faciunt humano generi aduersarij, cum illud, belluarum more, syluestrem, agrestemque vitam in rerum non communione, sed confusione, inter rixas, cædesque vixisse asseuerant; vbi constat illud peculiari dono, ac priuilegio Dei, ratione fuisse dotatum, qua quisque sua dignosceret, & sub primo patrefamilias Adamo, ac deinceps sub Noacho, legibus hominum more, non instinctu belluarum regeretur, & his defunctis, secundum rerum ab ipsis factam diuisionem gubernaretur. Neque enim vero est simile, Adamum, [4] quem sapientissimum Deus creauerat ad imaginem, & similitudinem sui, materiam rixarum rerum cōmunionem reliquisse, vt neque [5] Noachum, quem ipse Deus iustum, ac perfectum censuit. Non tamen ideo quod dominium, ac proprietatem ex diuisione originem traxisse diximus, omnino occupationem condemnamus. Nam tametsi

2. Ibid.

3. Ibid. c. 10. & 11. Ioseph. d. l. 1. c. 8. Cedrenus, Eusebius, alij.

4. Genes. 1.

5. Ibid. 6.

tametsi[1] Caimus paternam hereditatem, vt fratricida amiserat, nihilominus non est ideo vetitus a Deo terram sibi occupare, & habitare, quæ tamen Adami erat ex diuina donatione, sicque terram Eden ex occupatione possedit. Iura autem ac testimonia, quæ cuncta iure naturæ esse communia profitentur, ita sunt intelligenda, vt dicant, cuncta non magis ad huius, quam ad illius vsum suapte natura esse creata: quod etiam intelligit[2] Cicero, cũ ait, *Nulla priuata esse natura*. Deus scilicet (nam quid aliud est ipsa natura?) omnia Adamo & Euæ, toti videlicet humano generi donauit. Erant igitur humano generi communia, sed deinceps[3] statim iure humano introducta sunt dominia priuata, vt vsui, quæ creata fuerant, accommodarẽtur, futura alioquin inutilia, humanoque generi perniciosa, si communia remansissent.[4] Rerum namque communio discordiarum, & rixarum mater est, habetque rerum gerendarum difficultatem. Naturale insuper cuique vitium inest, id negligere, quod communiter possidetur, atque arbitrari se id non habere, quod totum non habet, ideoque suam corrumpi partem quisque patitur, dum inuidet alienæ. Nemo itaque hominum terram coluisset, arasset, seuisset, si suum non sibi laborem, sed alijs profuturum fuisset arbitratus.[5] Quæ cognouit pater gentium Abraham, cum a Nepote Lot secessit, vt dirimeret

lites,

1. Ibid. 2.
2. Offic. 1.
3. Cap. quo iure. 8. dist.
4. Petr. Greg. Tholos. synt. Iur. l. 1. c. 14. n. 11.
5. Genes. 13.

lites, quæ inter vtriusque familias quotidie propter rerum communionem oriebantur. [1] Aut communia dicamus esse, non quod omnibus promiscue pateant, sed quod amicis sint communicanda, vt verum sit illud, πάντα φίλων κοινά, non quod natura præcipiat cum eo tibi esse bona communicanda, qui te inuadit, & quem tibi eiusdem naturæ ius hostem facit. Atque ita omnino ea iura sunt nterpretanda, ne repugnent ijs, quæ cum legitimam filijs debitam esse iure naturæ asseuerent, rerum dominia, ac proprietatem agnoscunt esse de iure naturæ. Nunquam igitur fuit illa rerum communio, sed a natura omnia ita comparata sunt, vt propter charitatem, ac mutuam inter homines amicitiã,

Præstaret cunctis communia cuncta videri.

Non esse, vt cautius inquit ille, ne ea incommoda, quæ supra attulimus, consequerentur, & [2] quæ scimus euenisse in pessima superioris seculi Anabaptistarum hæresi, qui rerum inducta communione, Germaniam totam conturbarunt, ipsique, patratis sexcentis horrendis facinoribus, misere perierunt. Neque fortuito sunt ciuitates institutæ, vt ariolantur aduersarij, sed Adami posteri, vt cuiusque succrescebat familia, in varias regiones secedentes, electis sedibus, suas familias regebant, quæ postmodum, cõditis mœnibus oppida, ciuitatesque sunt factæ; quod & idem a Noachidis actum fuisse par est. Sic ne le-

1. *Cap. sicut. dist. 47. c. duo 12. q. 1. l. 2. §. cum in eadem. in fin. ff. ad l. Rhod. de iact. gl. in c. Ius naturale. dist. 1. in verb. communis omnium.*

2. *S. de Stat. relig. imp. Carol. V. lib. 6. & 10.*

leges, ſocietatem, charitatem, amicitiam inter homines euertamus, rerum communionem abrogemus neceſſe eſt. Quæ autem a Poëtis de aurea ætate ſunt conficta, non ita ſunt intelligenda, vt exiſtimemus *nihil omnino tunc fuiſſe priuati, ſed more poëtico figurata, vt intelligamus, tam liberales fuiſſe homines, vt natas ſibi fruges non includerent, nec ſolis abſconditis incubarent, ſed pauperes ad communionem proprij laboris admitterent*; vt ait [1] Lactantius. Hæc autem ideo ab ijs inuoluta fabulis ſunt, quod omnia, quæ aliquid ponderis haberent, olim hoc more traderentur, vt inſipientibus minime paterent, prudētibus proficerent, vt habet [2] Salluſtius Philoſophus, quem nobis nuperrime eruditiſſimus vir Leo Allatius e tenebris eruit, & Latio donauit.

[1] *Diuin. Inſt. lib. 5. c. 5.*

[2] *De Dijs, & mundo. c. 3. & 4.*

Confutantur argumenta, quibus dominium maris impugnatur.

CAP. XI.

SED fuerit ſeculum hoc aureum, incultum, impolitum: fuerint cuncta communia: homines, vt belluæ, vixerint confuſe, inhumaniter, inculte, ad rerum tandem diuiſionem ventum eſt, & quidem iure, vt ipſi concedunt aduerſarij. Mirum, quod hanc rerum diuiſionem non arguant, non condemnent, & ſeculum illud noſtris hiſce temporibus,

ribus,

ribus, cum Dominiorum, ac Imperiorum euersione non præoptent. Cætera, inquiunt, sunt diuisa, occupata, dominum agnoscunt: mare non item. O mare ingenuum! O mare beatum! Homo creaturarum perfectissimus, Dei referens imaginem, dominum patitur, astra sapienti obediunt, mare non seruit! quantum nimirum est huiusmodi priuilegium! atqui, vt puto in ipsius vndis, & arena descriptum est: Aiunt itaque aduersarij, ea quæ occupari nequeunt iuxta præscriptas occupationis leges, aut nunquam occupata sunt, nullius esse possunt. Mare non potest occupari, & nunquam occupatum fuit: ergo nullius esse potest. Hæc est argumentorum summa, quibus ab aduersarijs maris dominium oppugnatur. Falsum igitur primum est, quod ponunt, proprietatem omnem ab occupatione cœpisse; nam post diluuium, vt ostendimus, proprietas, & priuata dominia a diuisione Noachidarum duxerunt originem. Sed demus hoc, concedamusque insuper ea, quæ iuxta ab ijs assignatas occupationis leges occupari nequeunt, nullius propria esse posse; ridiculum sane est, quod asserunt, ea quæ nunquam occupata sunt, in nullius proprietatem posse transire. Nouum nempe ius statuunt. Ceruus, Caprea, Insula in mari nata nunquam occupata fuere: nullius ideo fieri possunt. Belle quidem ac erudite. Occupatio cum maioribus nostris vixit, cum ijs

ex-

expirauit, nos tanto priuilegio ſumus deſtituti. Mare, inquiunt, occupari non poteſt. Et cur? quia iure naturali commune eſt omnium, & iuri naturali derogari non poteſt. Quia nunquam ipſius eſt facta diuiſio, nam maiori ex parte erat incognitum, quando res diuiſæ ſunt; neque expedijt illud diuidere, cum omnibus ad vſum promiſcue ſufficeret. Quia omnino diuidi, & occupari non poteſt; propter ipſius diffluentem, ac fluxam naturam. Quod vltimo loco allatum eſt, conuerſo ordine primum confutabimus, vt ad alia gradum faciamus. Maris itaque natura, quoniam fluxa, & diffluens eſt, inſtructioni, & limitationi, ideoque occupationi repugnat. Quid, amabo, ſtabile eſt in hac mundanarum rerum viciſſitudine? ὁ κόσμος σκηνὴ, ὁ βίος πάροδος, ἦλθες, ἴδες, ἀπῆλθες. *Mundus totus ſcena eſt, vita tranſitus, veniſti, vidiſti, abijſti*, ait Democrates, cuius ſententias nobis nuper edidit doctiſſimus Lucas Holſtenius. *Nemo eſt mane, qui fuit pridie*, inquit [1] Seneca, *corpora noſtra rapiuntur fluminum more: quidquid vides currit cum tempore, nihil ex his, quæ videmus manet. Ego ipſe, dum loquor mutari iſta, mutatus ſum:* omnia fluunt, omnia labuntur, nullius itaque rei erit dominium. Atqui, vt propius accedamus, fluminum, aërisque natura fluxa non minus eſt, & diffluens quam maris; flumina ſiquidem perpetuo fluunt, & eædem ſunt aquæ, [2] (quare & fluuij a perpe-

[1] Epiſt. 59.

[2] Iſidor. Etym. l. 13. c. 21

tim fluendo appellantur) vt ad ipsa relatum mare,[1] immobile, & quædam quasi palus videatur. Quis neget, quod in confesso omnibus est,[2] flumina in proprietatem posse transire? & cum reuera[3] mare simile sit fluminibus, imo[4] nihil aliud sit, quam fluminum, aquarumque congregatio, ac maximum flumen, seu palus: cur diuersam a cæteris aquis debet habere naturam? Anne quæ dum fluunt seruiunt flumina, cum in mari quiescunt, fugitiua quodammodo, quasi ad asylum profugerint, seruitute liberantur? atqui dicunt, flumina ideo in proprietatem transijsse, quod non ipsa, sed ipsorum aluei priuatorum sint. Cur & maris alueus alicuius esse non potest, in quo fixos, stabilesque terminos figere, ideoque illum limitare, & occupare queunt vrinatores?[5] quod mare occupauit fit publicũ, item quod flumẽ;[6] quod si flumen recedat, fundus ad priorẽ dominum redit: quidni & fundus maris? Aëris autem naturam fluxam magis esse, quam maris nemo dubitat, &[7] Socrates eũ ideo aërem appellari autumat, quod ἀεὶ ῥεῖ, id est semper fluat:[8] aqua vero, mareque aëre minus est mobile: sed aëris dominium negatur a nemine, & recepta passim sunt iura seruitutis altius tollẽdi, vel nõ tollẽdi, luminis, prospectus, aliaq; id genus, quæ aëris dominium important:[9] præterea dominus soli, dominus est vsque ad cœlum, totumque intermedium aërem ita possidet; vt in eius

sit

1. Strab. l. 1. Eustath. ad Iliad. γ. Senec. Suasor. 1
2. L. 1. §. 4. ff de flum. l. 7 ff. de diuers. temp. præscr. l. 45. ff. de vsuc. Capol. de seru. rust. præd. c. 31.
3. Esdr. lib. 2. c. 7.
4. Genes. 1.
5. L. Aristo ait. ff. ne quid in loc. pub.
6. L. vnic. §. simili modo. ff. de flum.
7. Apud Platon. in Cratylo.
8. Apud eundẽ in Timæo.
9. L. altius. C. de seruit. & aqua, & ibi gl. in ver. prohibetur. l. fin. §. penul. ff. de seruit. l. fin. §. penul. ff. quod vi aut clã. l. domiñ. ff de reg. Iur. DD. communiter.

ſit poteſtate in eo quidlibet facere. Cum inſuper ex fœtore corrumpatur aër,[1] valet pactum, ne prope meas ædes quis poſſit lanienam extruere, eiuſque fœtore aërem inficere, inducitque hoc pactum perpetuam ſeruitutem, quæ tranſit ad extraneum ſucceſſorem, cum cauſa ſit perpetua, & ſucceſſiua: quare de aëre, tanquam de re, quæ in commercio ſit, poſſumus paciſci.[2] Ac non ita pridem cum Romæ Demophoon Ferrinus ædes eſſet extructurus, qua Ieſuitarum Seminarium, quod appellant, ad Boream ſpectat, negotium illi faceſſerunt Ieſuitæ, quaſi Boreæ flatum, in Vrbe ſaluberrimum, ſibi illo ædificio Ferrinus eſſet adempturus, quaſique ventum præſcripſiſſent, vt non modo aëris, ſed ipſius venti, quo nihil fluxius, ac mobilius, poſſet eſſe dominium. Veruntamen flumen ripis, aër proſpectu, lumine terminatur, mare non terminatur, nec limites patitur. Vaſtiſſimæ ſcilicet Libyæ ſolitudines, in quibus ventorum procellæ arenarum fluctibus limites obruunt adeo, vt limitationem, quam optant aduerſarij, non admittant, nullius poterunt ſubeſſe dominio; & Ægyptiorum fundi, quorum terminos inundatio Nili non ſinit eſſe perpetuos, ſtabileſque, ideo non poterunt in alicuius proprietatem tranſire. Sed concedamus tantiſper, quæ limitari non poſſunt, neque etiam poſſe occupari; nauticam ſi non ignorant, certe diſſimulant aduerſarij, cum aiunt mare termi-

1. *Anckaran. conſ. 262. Præmittendũ eſt.*

2. *Extant in hac cauſa deciſiones Sac. Rotæ Romanæ coram Pirouano, ac Buratto apud Fenzon. ad ſtatuta Vrbis, ad cap. de ſeruitute proſpectus pag. mihi 216. & ſeqq.*

nari non posse. Ecquis est nauta tam hebes ingenio, qui tametsi alto feratur pelago, Pyxidis nauticæ, Astrolabij, & Hydrographicæ tabulæ adiumento, locum, in quo versetur, quorsum tendat, quantum a terra distet, ignoret? Ecquis Cosmographorum nescit Æquatorem, quem Æquinoctialem appellamus lineam, Tropicos Cancri, & Capricorni, circulos Arcticum, & Antarcticũ, tot deinceps Meridianos, ac paralellos, aliosq; circulos, ac diuisiones, per longitudinẽ, ac latitudinem nõ minus mare, quam tellurem distinguere, ac limitare?[1] Posuit Deus omnipotens terminos maris, illudque ijsdem circumdedit; & Geographi in suis tabulis non minus mare, quam terras distinguunt, ac denominant: quare certos fixosque terminos mare agnoscit, & si vltra Æquatorem maris dominus nauigari prohibuerit, iam scient nautæ quousque cursum tenere liceat.[2] Sic Alexander VI. Pont. Max. ad tollendas discordias inter Castellanos, & Lusitanos, ficta linea a polo Arctico ad Antarcticum, distante ab Insulis Gorgonibus centum leucis Occidentem, & Meridiem versus, nauigationis modum vtrisque præscripsit.[3] Tropicus item Cancri, & Æquator in mari fuere termini, quibus finiri voluere aliqui inducias inter Regem Catholicum, & Hollandos anno CIↃIↃCVIII. contrahendas:[4] & in fœdere inter eundem, ac Regem magnæ Britanniæ Æquator in mari terminus

1. Iob c. 38. 10 Prouerb. 8. 29

2. Consil. 1. 2. § 3.

3. Eman. Meteran. rer. Belgic. l. 28.

4. Anni 1630 art. 2.

minus eſt conſtitutus; Neque adeo inuſitatum eſt hoc terminorum genus, cum etiam in terra habeatur in vſu, veluti ex prædicta Pont. Max. conſtitutione patet, in qua terræ potiſſimum diuiduntur per fictam illam lineam, & in colonijs ex Europa in Americam æuo noſtro deductis, longitudinis, & latitudinis gradus ſunt poſſeſſoribus termini conſtituti. Sed [1] & apud Agrimenſores receptiſſimum eſt hoc terminorum genus, qui ad agros diſterminandos, fineſque dignoſcendos, lineas etiam confingunt. Non tamen omnino ſemper terminos iſtos maritimos petere oportet e cœlo; ſinuoſis flexibus ſe inuicem terra, mareque amplexantur, illaque promontorijs, ſcopulis, montibus, inſulis huic terminos, limiteſq; præfigit. Nam tametſi Oceanum telluri, quaſi cingulum obduci non negemus, & eſſe πάσης φύσεως περίδρομον, οἰκουμένης κάτοχον, *vniuerſæ naturæ ambitum orbis faſciam*, [2] vt ille habet, quodque aduerſarij contendunt, libenter concedamus; ab illo tamen ipſa non ita continetur, [3] quin illum quoque contineat, neque inter ſe adeo ſeiunguntur, quin viciſſim tum ſubeant, tum abſcedant. Et quamuis orbis terreſtris pars maior aquis obtegatur, [4] nihilominus totius aquæ elementum, ſi cum tellure conferatur, minimam ad ipſam habet rationem, ac tellure; quaſi vaſe quodam continetur, vt ſubtiliſſime vir doctiſſimus demonſtrauit. Poſſunt itaque

1. *Iul. Front. de limitibus agrorum.*

2. *Secundus Philoſophus ex edit. Lucæ Holſtenij.*

3. *Scalig. ad Cardan. de ſubtil. exercit. 17.*

4. *Ibid. exercit. 38.*

que a ſcopulis, promontorijs, montibus, inſulis facillime maris termini præfiniri. Sic montibus Hebræi Iſraeliticum mare cõcludunt: Pulchrum promontorium nauigationis terminus Romanis fuit: Cyaneæ, & Chelidoniæ Perſis: Sarpedon, & Calycadnus Antiocho Syriæ Regi. Sed quid
1. Bald. cum alijs laudatis ſupra c.7. tot exemplis eſt opus?[1] Nonne receptum eſt, in
mari eſſe diſtrictum, & territorium?[2] Nonne in
2. Laudati ibid. mari ſunt regna diſtincta, vt in terris?[3] Nonne
3. Hieron. de Mont. de fin. regun. c.39 Bald. cũ alijs ab eo laudat. & pro maris finibus, finium regundorum agi poteſt? Nonne aduerſariorum Anteſignanus ad diſtinguendam iuriſdictionem, terminos in ma-
4. Hug. Grot. de Mar. lib. c.5. ri[4] fatetur poſſe præfigi? Quodnam habet iuriſdictio priuilegium, vt eius gratia terminetur mare, dominij cauſa non terminetur? Diuus autem Ambroſius cum, Geometram ſe audiuiſſe dicit, Thalaſſometram nunquam, verborum potius quandam alluſionem facere videtur, quã vocabulum ignoraſſe; non enim cenſendus eſt vir doctiſſimus æque, ac ſanctiſſimus neſciuiſſe,
5. Procl. in Euclid. c.3. quæ Geometræ de ſua ſcientia iactant,[5] quam non modo terreſtrium viarum menſuram inueniſſe dicunt, ſed maritimarum etiam, quarum
6. Io. Tzetzes Chiliad 13. c.457. gratia [6] θαλασσοδομίτερ, inſtrumenta ſcilicet quibus menſura viæ maritimæ indagetur, fuerunt excogitata. Concludemus itaque, vt huic parti
7. Ariſt. 4. Phyſic. text. 68 & 8. text. 82. & 3. de Cælo tex. 67. imponamus finem, quamuis mare per ſe non terminetur vt liquidum, facile tamen[7] extrinſecus terminari a ſcopulis, promontorijs, monti-

bus,

bus, inſuliſque: ac ſi altũ tenere velimus, gradibus, longitudinis, ac latitudinis, cæteriſq; circulis, qui ad cõmoditatẽ Nauticæ, & Coſmographicæ ſunt inuenti, ideoq; illud occupari, & in eo dominia poſſe diſtingui, ac terminari; neque his obſtare eius fluxam naturam, cum eadem non faciat, quin flumina, & aër, fluxa magis quam mare, dominio ſubijciantur. Videamus porro, an plus virium inſit alijs argumentis. Maris, ſubdunt, nunquam eſt facta diuiſio, & nunquam fuit occupatum. Quale nempe portentum! nobis os ſublinunt, & fucum faciunt, quod eſt luce meridiana clarius, huic tenebras obducere nitentes. Minos, Athenienſes, Lacedæmonij, Ægyptij, cæterique, quos retulimus, mare occuparunt. Pontifices, Cæſares, Galliarum, Hiſpaniarum Reges, alijque illud poſſident: inquiunt aduerſarij nunquam fuiſſe occupatum? Vnde petulans hæc impudentia? Ecquibus ſe imponere arbitrantur? increpatione potius eget hæc petulantia, quam confutatione; videamus nihilominus vnde hoc ariolentur. Non fuit, inquiunt, mare occupatum, & diuiſum, quoniam cum rerum diuiſio eſt facta, mare maiori ex parte erat incognitum. Friuolum ſane argumentum, & nugatorium. Anne poſt factam primum rerum diuiſionem, quæ detectæ ſunt regiones, in mari natæ ſunt inſulæ, in ſyluis feræ, ideo quod tunc eſſent incognitæ, occupari non poſſunt? non

expe-

expedijt, inquiunt, mare diuidere, & occupare, quoniam promiscue ad omnium vsum sufficit, & ea quæ huiusmodi sunt, in quibus sine detrimento alteri commodari potest, semper debent esse communia: A iuris quæstione ad quæstionem æquitatis, & charitatis declinant. Quid si viridarium meum, meæ pictæ tabulæ omnibus ad visum, absque meo detrimento, exponi possunt, omniumque oculos delectare, mihi ideo sunt semper exponendæ, & earum dominus esse non possum? Candela, ignis meus multis promiscue commodari possunt absque meo detrimento, mei tamen ideo esse non desinent. Sed falsum est maris dominum ex nauigatione, & piscatu aliorum, non sentire detrimentum. Nauigatio namque exterorum ijs, qui mare accolunt, vtilitatem & commodum minuit, qui fortasse id mercaturæ genus exercerent, quod exteri exercent; præterea cum tueri, ac defendere nauigationem maris dominus teneatur, illamque breuium signis, ac luminibus appositis adiuuare, vt infra dicemus, hoc succrescit impendium, si mare ab exteris frequentetur. In piscatu clarius elucet incōmodum; nam si exteri piscētur in mari, seu pisces, seu margaritas, seu coralia, seu simile quippiam, mare piscibus redditur infrequentius, alijsq; facile exhauritur. Quid si quis per mare alterius regno propinquum, ad eiusdem regni hostes merces, apparatus, arma ferat? Nonne hoc illi

illi regno istud affert damnũ? igitur & interdici potest & debet. Atqui quo iure hoc fieri posse aduersarij dicent (non enim negabunt fieri, & posse, & debere) si maris communionem velint defendere? cognoscunt argumenti vitium. Posuerunt itaque, mare iure naturæ esse omnium commune, & cum ius naturale sit immutabile; ideo ex illa communione mare abscedere non potuisse. Demus, mare iure naturali esse commune. Nonne omnia hoc iure communia faciunt? Quis neget nihil deinceps fuisse occupatum: nihil in proprietatem transijsse? iura quidem naturalia immutabilia esse concedimus; cum rectum sit in communi, quod naturalis lex præcipit:[1] mutari tamen possunt particulatim propter aliquas præcipuas causas, quæ impediunt, quo minus obseruentur, vel quia mutatis rebus, circa quas versantur, deficit necessitas consequentiarum, per quas præcepta ex iure naturæ deducuntur; quo pacto magis ex parte rerum, quam ex parte ipsius iuris contingit mutatio, per quam rerum dominia, quamuis illæ omnes iure naturali essent communes, sunt introducta;[2] Neque contra ius naturale est dominiorum distinctio, sed præter; si ius naturale intelligamus id, quod omnibus animalibus est commune:[3] At si illud intelligamus, quod solis hominibus accommodatur, ius scilicet gentium, distinctio, & occupatio dominiorum proculdubio est secundum

1. D. Thom. 1. 1. q 98. art. 1. ad 3. late Pinell. in rubr. C. de rescind. vendit. par. 1. c. 1. per tot. Couarr. in regul. peccatũ p. 2 §. 11. a n. 2 Barbos. Collectan. in c. Ius naturale, distinct. 1. n. 15.

2. Pac. de mari Adriat.

3. Lex hoc Iure ff de Inst. & Iur. §. ius autem gentiũ Inst. de Iur. nat.

ius naturale. Quin prætereà ipsi aduersarij non vbique iure naturæ mare commune esse contendunt,[1] sed alicubi ex gentium instituto prouenire fatentur, vt illud, quasi præter ipsius naturam, commune sit, quo instituto abrogato, mare ad propriam naturam redire potuit, & occupari; Atque in summa, cum dominiorum distinctio ad tollendas discordias inuenta sit, vt vel ipsi aduersarij minime diffitentur, mare sine domino remanere non potuit, cuius quam horribilis esset communio, conijci potest ex ijs, quæ euenisse ante Minois in Græcia maritimum dominium narrat[2] Thucidides, cum mare nullius vsus redditum fuisset a piratis, qui nauigationem cunctis faciebant infestam, ita vt non modo expedierit mare occupari, sed fuerit omnino necessarium.

1. Grot. de Iur. bell. lib. 2. c. 3. n. 10.

2. Lib. 1.

Maris dominium non officere libertati commerciorum, & posse præscribi.

CAP. XII.

VERVNTAMEN maximum nobis ab hoc maritimo dominio aduersarij minantur incommodum. Libertatem, inquiunt, commerciorum tollit iure gentium sacrosanctam, & mare in seruitutem redigit. Non dominum maris arguunt, sed piratas; dominus namque maris, non modo libertatem commer-

cio-

ciorum non tollit, ſed illam adauget, pelagus a prædonibus reddens ſecurum, nauigationemq; faciliorem, poſitis breuium ſignis, ac luminibus, quibus nautæ tutius dirigant curſum : iiſque commodis vectigalia, quæ a domino maris exiguntur, compenſantur. Quod ſi nauigationem omnino interdicat, non magis faciet iniuriam dominus maris, quam ſi per vias publicas in ſua ditione iter denegaret. Vt itaque non officiunt cõmerciorum libertati vectigalia, quæ terreſtribus itineribus imponũtur, ita neque ea quę nauigationi imponentur, officient. Non tamen ideo Principem dominũ eſſe viarũ negabimus, quod ipſius in illis dominium deroget libertati commerciorum. Libertas inſuper hæc commerciorum, cuius adeo religioſi ſunt aduerſarij, non eſt abſque vllo omnino delectu admittenda : ſed cauendum imprimis eſt, ne Reſp. inde quid capiat detrimenti ; [1] neque omnium temere admittendum eſt commercium, ſed proſpiciendum legibus, quos expediat admittere, vel arcere. [2] Ac maritimi iſti negotiatores, præſertim (quos Plato *aſtuos peregrinatores* appellat) qui acquirendæ pecuniæ gratia ad alias deuolant ciuitates, cauendi ſunt, ne ſuis moribus noſtros corrumpãt. Non eſt igitur tantum commerciorum libertati indulgendum, vt illorum licentia noſtræ officiat libertati. Religioſiſſimi huius inſtituti obſeruatores ſunt Sinenſes, & Moſcouitæ, qui niſi

1. *Ariſtot. 7. Politic. c. 6.*

2. *Plato de legib. 12.*

ad destinatos portus naues appellere exteros non permittunt, eosque penetrare in mediterranea minime patiuntur: & Galli prӕternauigantium naues visitant, inquiruntque, an merces non permissas deferant: vti etiam Hispani nauigationem ad Indias omnibus exteris interdicunt: cumq; anno CIƆIƆCIX. Hollandis cōcessissent inducias, ijs commerciorum modum prӕscripsere. Angli quoque non semel transitum Borealibus populis ad Hispanos denegarunt; & [1] in summa in Principis potestate est, commercium cum exteris vel admittere, vel repudiare, vel limitare. Non tamen contra ius gentium fit; Cum namque genus humanum per indiuidua, Resp. per ciuitates conseruetur, nec genus humanum vniuersum vni Principi obediat; vnusquisque Princeps sibi a Deo traditum populum regere tenetur, in cuius commodum omnia sunt conuertenda; ideoque vbi libertas commerciorum, illius populi obest commoditati, non est ita religiose retinenda. Quid si dicamus hanc libertatem commerciorum de iure gentium non esse? Non est sane super hoc communis omnium populorum consensus, cum illam plerique non admittant. Veruntamen de hoc non est prolixius disputandum, cum tametsi iuris gentium esset, illi nihilominus maris dominium haudquaquā derogaret. Sed nec per maritimum dominium mare in seruitutem redigitur, imo ideo liberum

1. L. 2. l. mercatores, & l. final. C. de cō. merc.

est,

eſt, quod dominium habeat.[1] Non ſeruiunt populi, aut prouinciæ, quæ domino ſuo parent, ſeruiunt quæ ab extraneis occupantur. Eodem pacto non ſeruit mare, quod a Domino ſuo defenditur, ſed id quod a piratis redditur infeſtum. Reſtat vltimum aduerſariorum argumentum, quo peculiare genus acquiſitionis dominij maritimi impugnant præſcriptionem. Aiunt ſiquidem mare præſcribi non poſſe, quia præſcriptio iuris mere ciuilis eſt. Quid igitur? Non poterit inter eos, qui legibus Romanis vtuntur, mare præſcribi, inter alios conſuetudine, quæ iuriſgentium eſt, ipſius dominium acquiri? Quod autem ſubdunt, ea quæ legis diſpoſitione præſcribi non poſſunt, vt mare, nec per mille annos poſſe præſcribi, facile diluitur ex eo, quod non docent, qua lege maris præſcriptio cõdemnetur. Nos vero contra reperimus, communem & receptam eſſe Iuriſconſultorum ſententiam,[2] mare ex legis diſpoſitione præſcribi poſſe, cum paſſim hunc maritimi dominij acquirendi modum agnoſcãt. Neque valde firmum eſt, quod ponunt, ea quæ legis diſpoſitione præſcribi nequeunt, nunquam præſcribi poſſe; Nam tametſi quæ iuriſgentium ſunt, inter ea cenſeantur, quæ præſcriptionem non admittunt, longiſſimo tamen tempore præſcribuntur. Atque, vt tandem hanc partem abſoluamus, ex ipſorum aduerſariorum conceſſione, maris haberi poſſe dominium concludimus.

Cum

1. L. 5. ff ſi vſufr. petat. l ſi quis duas. §. ſi in vẽditione, l. quicquid, ff. cõm. præd. l. altius, C. de ſeruit.

2. L. ſane ſi maris, & ibi gloſ. & DD. ff. de iniur. cũ ſupra laudatis, c 7.

Cum namque concedant potuisse inter aliquos populos de dominio maritimo conuenire, ostenderimusque inter complurimos conuenisse; intelligitur iam maris introducta proprietas, vt cęterarum rerũ, quas ex simili pacto in proprietatem transijsse asseuerãt; neque aliter posset populus aliquis contra cęteros maris imperio reclamare, quam si reliquarũ quoque rerum dominio reclamaret, & ipsarum communionem exposceret.

Confutantur testimonia Poëtarum ab aduersarijs allata.

CAP. XIII.

RIDICVLA sane sunt, quæ post argumentorum classem, ex Poëtarum figmentis in re adeo seria, ab aduersarijs afferuntur. Grippus piscator vidulum expiscatus fuerat, partemq; eorum, quę in vidulo erãt, petebat Trachalio, qui expiscantẽ Grippum cõspexerat; alioquin se facturũ id palam viduli domino minitabatur, qui illũ sibi vẽdicaret: excipit Grippus.

Ecquem esse dices in mari piscem meum? quos cum capio, siquidem
Cepi, mei sunt, habeo pro meis, nec manibus adseruntur, neque illinc
Partem quisque postulat, in foro palam omnes vendo pro meis
Venalibus: Mare quidem commune certo'st omnibus.

Arripit

Arripit illico aduersarij cōfessionem Trachalio, quod mare sit commune: Non patitur Grippum progredi vlterius, infert.

———————————————adsentio.

Qui minus hunc communem, quæso, mihi oportet esse vidulum:

In mari inuentu'st, commune est.

Corripit piscator serui nimis præcipitantem inductionem.

——————————ne impudenter impudens:

Nam si istuc ius sit, quod memoras, piscatores perierunt;

Quippe cum extemplo in macellum pisces perlati sient,

Nemo emat, suam quisque partem piscium poscat sibi,

Dicat in mari communi captos.

Ac paulo post declarans, quod posuerat,

———ubi demisi rete, atque hamum,

Quidquid hæsit, extraho meum, quod rete, atque hami mei

Nacti sunt, meum potissimun'st.

Haud alia sane exceptione hanc actionem eliderct Minos. Mare quidem commune est omnibus: sed quod meæ tutantur classes, quod meis impendijs purgaui, a piratis securum, vtileque nauigationi reddidi, id meum est. Illudit hanc potius maris communionem, quam approbet Plautus. At quid si etiam errorem Comicus approbaret? præualeret huius scurrilis dicacitas vsui, atque consuetudini, qua ipsi Romani, apud quos

quos viuebat Plautus, mari imperabant? Ne sutor vltra crepidam; Scenicus Plautus est; & nugator, in foro nulla ipsius esse potest authoritas, vt neque cæterorum Poëtarum, qui aut fingunt, aut adulantur. Illud autem Virgilij,

Nascetur pulchra Troianus origine Cæsar,
Imperium Oceano, famam qui temperet astris.

Oceanum limitem imperio Cæsaris assignat, vltra quem nihil nouerat, quod assignare potuisset, neque ideo illum eximit ab Imperio. Illa autem Ilionei ad Regem Latinum.

Dijs sedem exiguam patrijs, litusque rogamus
Innocuum, & cunctis vndamque, auramque patentem.

Impetrantis potius sunt, & agnoscentis Regem quasi litorum, ac maris Dominum, quam communionem obtendentis: insulse namque ille petijsset, quod commune asseuerasset. Vndas vero, aurasque, ob ipsarum vastitatem, cunctis patentes merito appellat, vt etiam apud Ouidium Latona a Lycijs petens, vt extinguere sitim in lacu sibi permitterent, merito ait.

Nec solem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues vndas.

Natura namque fecit alicuius proprium nihil, vt supra docuimus, sed omnia communia. Neque erat Iuris quæstio inter Latonam, Lyciosque, sed Charitatis. Haurire aquam e lacu Latona cupiebat, quem haud secus, ac flumen in proprie-

tatem

tatem posse transire, vel ipsi aduersarij profitentur. Iure itaque a Lycijs, quando lacus erant domini, poterat prohiberi ad illum accedere, sed hoc sane obstabat charitati. Declinant autem, vt hoc addamus, pleraq; ex aduersariorũ argumentis, a iure ad æquitatem & charitatem, vt hoc est, & superius Ilionei, illudque, quod de libertate commerciorum nuper confutauimus; sed hæc rusticam tantum, & inurbanam naturã arguunt denegãtium, dominiũ non tangunt. Illud vero,

Omne solum forti patria est, vt piscibus æquor.

Libenter admittimus, nos enim Principem maris dominum esse dicimus, non ciuem. Sed nimis puerilia sunt hæc, & nullius momenti, & prolixius vagaremur, quam par sit, si his similia adducere, confutareque velimus. Quid si dicerem non mare, sed terram omnium esse communem? Poëtarum opiniones opponunt, audiant Principem Poëtarum.

[1] Τειχθὰ δὲ πάντα δέδασαι, ἕκαστος, δ' ἔμμορε τιμῆς, *21 Homer. Iliad. O.*
Ἤτοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ
Παλλομένων, ἀΐδης δὲ ἔλαχεν ζόφον ἠερόεντα,
Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν αἰθέρι, καὶ νεφέλῃσι
Γαῖα δ' ἔτι ξυνὴ πάντων, καὶ μακρὸς ὄλυμπος.

——————sunt in tres omnia partes
Diuisa, atque suum quisque est sortitus honorem;
Sic mihi sorte datum pelagus retinere profundum,
Plutoni obsessa æterna caligine Regna,
Atque Ioui æthereas sedes, & sidera cœli.

N *Com-*

Communis terra est cunctis, & longus Olympus.

Neptuni verba sunt ad Irim, quibus diuisionem cum fratribus factam obtendit, sibique mare, inferos Plutoni, cœlum Ioui ait obtigisse; Terram autem omnium remansisse communem. Ego tamen cum aduersarijs agam ciuilius, & Principi Poëtarum non ita religiose credam, vt ipsius authoritate fretus contendam, tellurem esse communem omnium, dummodo & ipsi suis Plauto, Virgilio, Ouidioque mare esse commune non credant.

Iurisconsultorum responsa, & Imperatorum rescripta, quæ ab aduersarijs afferuntur, inter se conciliantur, ostenditurque illa maritimo dominio minime repugnare.

CAP. XIV.

TRANSEAMVS porro ad ea, quæ aliquid habent ponderis, & grauitatis, cuiusmodi sunt iura, quæ ab aduersarijs afferuntur; quorum quæ Iurisconsultorum sunt, tanquam eorum opiniones, vsu abrogata possunt censeri, ex ijs quæ supra attulimus, cum tot populos in vsu habuisse maritimum dominium demonstrauimus. Ac præterea non omnes hi commune faciunt omnium hominum

mare,

mare, sed plerique publicum. Vlpianus siquidem quod ait, *Mari, quod natura omnibus patet, seruitus imponi priuata lege nō potest*, alibi declarat, *mare cōmune omniū est, & litora*; vbi mare in ea statuens communione, qua litora, quæ certissimum est publica esse, ipsum publicum facit, non commune, ideoque omnibus e populo patere asseuerat, nec illi priuata lege, contractu scilicet, aut pacto, aut similibus, posse seruitutem imponi: de publica autem lege non loquitur,[1] qua seruitus mari imponi potest. Hoc idem declarat Aristo publicum faciens, quod mare occupauit, non commune. Idem faciunt cæteri Iurisconsulti ab aduersarijs allati, & Iustinianus, qui eiusdem iuris censet mare, quo aquam profluentem, quæ est publica. Hæc itaque ipsa iura satis declarant, non commune esse mare, sed publicum; vnde & [2] Iustinianus de mari agit sub titulo eorum, quæ publica sunt. Solus Celsus litora ait esse Pop. Romani, at maris communem vsum omnibus hominibus: qui vt solus non diluit tot aliorum testimonia, præsertim cum ab ipso Iustiniano confutetur,[3] qui maris vsum publicum esse voluit, non communem; sed neque maritimum dominium tangit Celsus, cum solum vsum contendat esse communem; quod tametsi concederetur, maris nihilominus extare posset dominium, vt infra[4] docebimus. Mare itaque publicū esse asseuerant Iurisconsulti, non

1. Stracc. de Mercat. tract. de Nauigat. nu. 6. Pat. de mari Adriat.

2. ff. ne quid in loc. publ. l. 2. & 3.

3. §. litorum Instit. de rer. diuis.

4. Cap. 16. huius libri.

communne. Quod si communionis vocabulo sunt vsi, id consulto, & caute factum esse dicendum est.[1] Cum mare namque fiat occupantis, si publicum dixissent, id fieri posse negassent.[2] Publica enim cum nullius sint, nullius fieri possunt; Communia contra, cum sint singulorum fiunt occupantis.[3] Ad hæc communia maioris sunt communitatis, quam publica; hæc enim solis hominibus patent ad vsum, illa & cæteris animantibus; vnde haud proprie diceretur mare, aërem, aquam profluentem esse publica, cum non hominibus solum, sed & cæteris pateant animalibus: Ac vt euidentius res ante oculos proponatur;[4] Mare dupliciter considerari potest, aut vt aptum est ad vsum producendum, quo casu non solum mare,[5] sed & flumen dicitur commune, quia aptum est ad producendum vsum, lauandi nempe, & eiusmodi, non solis hominibus conuenientem, sed & cæteris animantibus; aut vt ad actum vtendi pertinet, quo casu dupliciter iterum considerari potest: nam cómune dicitur, si actus vtendi communis sit omnibus animantibus, vt lauandi & eiusmodi. Publicum vero, si ille actus solis hominibus accommodetur, vt piscandi aut nauigandi.[6] Sicque euenit vt commune & publicum sint idem, nec differant nisi per quandam accidentalem diuersitatem, vt loquuntur Scholastici, pro vt ea quæ sunt tantum in hominum vsu,

pu-

1. L. 2. §. 8. & 9. & l. 3. ff. ne quid in loc. public.
2. Bartol. & Aret. in l. 1. ff. de leg. 1. plene Dinus in l. illud, ff. de rit. nupt. add. ad Fab. inst. de rer. diuis. §. litorum.
3. Fab. lo. cit. nu. 1.
4. Porc. inst. de rer. diuis. in rubr. n. 25.
5. Bald. in rubric. ff. eodem nu. 9.
6. Ibid.

publica dicuntur; quorum vero vſus etiam cæteris animantibus accommodatur, communia. Quibus ita poſitis facilis eſt conciliatio iurium, quæ ab aduerſarijs afferuntur, nam quæ publicum mare faciunt, maris vſum reſpiciunt, qui ſolis hominibus poteſt accommodari; quæ commune illum, qui & cæteris animalibus vtilis eſt. Cum igitur mare, qua ipſius vſus ad ſolos homines pertinet, vel ex Iuriſconſultorum ſententia, quos pro ſe adducunt aduerſarij, publicum ſit: & publica ea dicantur, quæ ad Populum Romanum ſpectant, vt volunt [1] Caius, & Vlpianus, & declarat [2] Theophilus, non modo dominium maris oppugnant ij Iuriſconſulti, ſed illud aſſerũt Populo Romano. Recentiorum quoque opiniones,[3] qui proprietatem maris nullius faciunt, vſum communem, iuriſdictionem Principis, facile intelligentur non aduerſari dominio maris, ſi expendatur vltra prædicta,[4] res nullius eſſe, quatuor modis intelligi: ac primo quidem [5] cenſura, vt res ſacræ, ſanctæ, religioſæ publicæ; [6] Secundo vero natura, vt feræ beſtiæ, inſulæ marinæ; Tertio autem [7] facto, vt res derelictæ: Quarto demum [8] tempore, vt theſauri. [9] Horum autem omniũ alia aut nullius vnquam fieri poſſunt, aut primum occupanti conceduntur: quæ nullius ſunt primo modo, in nullius vnquam poſſunt proprietatem tranſire;[10] reliqua naturali ratione occupanti conceduntur, [11] vt quod

1. L. bona ciuitatis, & ſeq. ff. le verb. ſignif. l. 1. §. 1. ff. de Iuſt. & Iur.
2. Inſt de rer. diuiſ.
3. gl. in l. quædam, ff. eod. Pac. de mari Adriat. alij.
4. Gryphiand. de Inſul. c. 10
5. §. nullius, & ibi DD. Inſtit. de rer. diuiſ. l. 6. §. 2. ff. eod.
6. §. feræ inſt. eod. l. 7. §. 3. l. 14. ff. de acquir. rer. dom. l. 2. ff pro ſuo.
7. §. pen. Inſt. de r. r. diuiſ.
8. L. nunquã, ff. de acquir. rer. dom.
9. Ant. Fab. Iuriſpr. Papin. l. 1. tit. 2. pr. 4. Illat. 4.
10 §. 12 Inſt. de rer. diuiſ.
11. Quintil. declamat. 13. Bapt. Parm. de alluu. l. 2. §. 1. n. 2.

quod omnibus nascitur, industriæ sit præmium. Sic igitur intelligenda est eorum sententia, qui proprietatem maris nullius esse dicunt, vt cum hæc sit nullius secundo modo,[1] natura scilicet, occupanti concedatur; vt pariter vsus, qui est communis, & secundum quem communem vsum,[2] potest mare quisque sibi occupare, & in illo ædificare: quod fieri non potest in flumine, cuius vsus est publicus. Iurisdictio autem Principi adimi non potuit: quare si hic postmodum proprietatem, & vsum sibi occupârit (quod a plerisque factum fuisse ostensum est) is proculdubio præter iurisdictionem, plenum quoque maris dominium habebit. Sed sit mare suapte natura commune omnium,[3] litora quoque communia esse dicuntur, eorum tamen communio ad illum tantum populum applicatur, qui ea occupauit; cur & maris communio ad illum solum populum, qui illud occupauerit, non applicabitur? Cur aduersarij suscitant Iurisconsultorum opinionem,[4] quam Imperiali sanctione, tanquam iniquam, & in iure hæreticam, sciunt esse condemnatam? Sed restat adhuc Antonini Pij responsum a Volusio Mætiano relatum, quo se orbis dominum asserit, legem autem maris, quodque vltimo loco reliquimus, cũ de eo inter viros doctissimos magna sit altercatio, qui in illud librariorum incuria mẽdum irrepsisse contendũt. Vulgatus textus est:

1. L. venditor fundi, ff. cõm. prad.

2. Bald. loc. cit.

3. §. 1. Instit. de rer. diuis. l. 2. ff. eod.

4. Leo Imper. Cõstitut. 56.

Ἀξίωσις

Ἀξίωσις Εὐδαίμονος Νικομηδέως πρὸς Ἀντωνῖνον Βασιλέα. Κύριε βασιλεῦ Ἀντωνῖνε. Ναυφράγιον ποιήσαντες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, διηρπάγημεν ὑπὸ τῶν δημοσίων τῶν τὰς Κυκλάδας νήσους οἰκούντων. Ἀντωνῖνος εἶπεν Εὐδαίμονι. Ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης: τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ θειότατος Αὔγουστος ἔκρινεν.

Quæ ita Latine ſunt reddita. *Deprecatio Eudæmonis Nicomedienſis ad Antoninum Imperatorem. Domine Imperator Antonine. Naufragium facientes in Italia direpti ſumus a Publicanis Cycladas Inſulas habitantibus. Antoninus dixit Eudæmoni. Ego quidem mundi Dominus, Lex autem maris: Lege Rhodiorum iudicetur nautica, in quibus ei nulla noſtrarum Lex aduerſatur. Hoc autem & ipſum D. Auguſtus iudicauit.* * Samuel itaque Petitus Gallus duplex mendum huic legi ineſſe arbitratur: Ac primum quidem Coſmographiæ aduerſari putat, quod in deprecatione Eudæmonis legitur, ad illum diripiendum, cum in Italia eſſet naufragus, e Cycladibus, tanto maris ſpatio ab Italia ſecluſis, Publicanos accurriſſe; putat itaque eſſe legendũ ἐν τῇ Τηλιακῇ (ſupple θαλάσσῃ) ναυφράγιον ποιήσαντες. *In Teliaco mari naufragium facientes.* Τῆλος enim vna Cycladum eſt, referente Stephano, quo pacto Coſmographiæ minime repugnat deprecatio, cum Cycladum Publicani diripere facile potuiſſent, quæ in vna earum Inſularum fiebant naufragia, in Italia non item. Alterum mendum corri-

1. Miſcellan. l. 3. c. 11.

corrigit in responso Antonini, agnoscens illud non sibi constare, si vulgatus textus admittatur; Corrigit itaque illud: ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης, ac legit, ὁ δὲ ἄνεμος τῆς θαλάσσης, vt Latine sit. *Ego quidem mundi Dominus, ventus autem maris.* Hanc emendationem sequitur approbatque [1] Io. Isaacus Pontanus Batauus. Io. autem Seldenus Anglus, quæ circa Cosmographiam a Petito emendantur, [2] admittit, aliter vero Antonini responsum corrigit, nulla litera aut addita, aut immutata, sed tantum variata interpunctione. Vulgatus textus est. Ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης. τῷ νόμῳ, &c. Seldenus legit. ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης. τῷ νόμῳ, &c. Vt sensus sit. *Ego quidem mundi Dominus. Sed vero illa lex, seu mos est maris,* respiciens ad Eudæmonis deprecationem, qua direptio caussabatur, quamque Imperator morem maris videtur asserere; vel ita ait esse corrigẽdum. ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης τῷ νόμῳ τῶν Ροδίων, &c. Vt Latine sonet. *Ego quidem mundi Dominus. Lex autem, seu mos maris lege Rhodia iudicetur.* Neutram ipse emendationem condemno, præsertim in ijs quæ ad Cosmographiã attinent: veruntamen in Imperatoris responso si mendum agnoscamus, neque supplendum ἄνεμος putarem, neque interpunctionem mutandam. Nam in Petiti emendatione additur litera, & mutatur ο in ε, quod nimis crassam librariorum ignorantiam præsefert, ac præterea Poëticum

quid

[1] Discuss. histor. de domin. mar. l. 2. c. 15.

[2] Maris clausi l. 1. c. 25.

quid ſapit, & Imperatoria maieſtate indignum, ventum dicere dominum maris, præſertim cum nihil ad rem faciat. Seldeni autem emendatio duriuſculum reddit ſenſum, vt recte obijcit Pontanus. Quid enim ſibi vult: *Lex maris lege Rhodia iudicetur?* Quod ſi Latine reddimus, *mos maris*, anne tanta erat in Græca lingua vocabulorum penuria, vt eandem dictionem repetere in eadem periodo Mætianus cogeretur? legendum itaque cenſerem: ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος, ὁ δὲ γόμος τῆς θαλάσσης. τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κρινέσθω, &c. Eſt quidem vero ſimilius paulo obſcurius ſcriptum γ, & fortaſſe temporis iniuria deleto caudice, pro ν a librarijs fuiſſe lectum, atque ita tranſcriptum, quam vnam literam omiſſam, & alteram mutatam, & ſenſus magis ſibi conſtat, quam in emendationibus Seldeni. Γόμος namq; merces appellantur, quæ nauibus feruntur, τὰ δὲ ἐντιθέμενα ταῖς ναυσί, inquit [1] Pollux, φόρτος, φορτία, ἀγώγιμα, ῥῶπος, γόμος, παραθῆκαι. *Quæ vero imponuntur nauibus, onus, ſarcina, pondus, acceſſiones*; Et [2] Athenæus, ἦν δὲ ἡ ναῦς τῇ μὲν κατασκευῇ εἰκόσορος, τρισπάροδος δὲ τῷ μὲν κατωτάτῳ, ἔχων ἐπὶ τὸν γόμον. *Erat autem hæc nauis ſtructura quidem viginti tranſtrorum, tres habens aditus in infimo ad merces.* Et [3] Euſtathius hanc eandem vocem agnoſcit. Senſus itaque dilucidus eſt. *Ego quidem mundi Dominus, merces autem maris lege Rhodia iudicentur.* Sed hæc, vt ingenue fatear, coniectura eſt: & quamuis vndique

1 In Onomaſtic. l. 1. c. 9.

2. L. 5. Dipnoſoph. c. 8.

3. Iliad. O.

manuſcripta perquiſierim, ac præſertim in Bibliotheca Vaticana, nullibi tamen inueni hanc legem Græce deſcriptam, cum fortaſſe librarij eius linguæ eſſent ignari, ſed in pleriſque etiam Latina omittitur, in alijs ſuppletur in margine. Verum tametſi nullum ineſſet mendum, lex nihilominus maritimo dominio minime aduerſatur. *Ego quidem mundi Dominus*, inquit Antoninus, *Lex autem maris*. Lex maris eſt domina, veruntamen vbi noſtris legibus non aduerſetur. Noſtræ ergo leges illi imperant legi, nos legibus noſtris; cum Imperator leges omnes in ſcrinio pectoris habere dicatur,[1] & lex ſit quidquid ipſi placet,[2] illaſque corrigere, abrogare, obliterare poſſit ad arbitrium; ſic lex maris eſt domina, Imperator dominus legis, nonne & maris dominus eſt Imperator? Cum itaque[3] ſcire leges non ſit, earum verba tenere, ſed vim ac poteſtatem, qui ex hoc reſponſo, maris dominio Imperatorem renunciare arbitrantur, legem hanc minime intelligunt, cum haud mentis compos fuiſſet Antoninus, aut Mætianus, ſi ille reſcripſiſſet, hic notaſſet, Imperatorem eſſe Mundi dominum, legem autem maris, hanc autem deinceps legem, eiuſdem Imperatoris legibus, hoc eſt voluntati ſubieciſſet. Hinc eos, & quidem iure,[4] viri doctiſſimi perſtringunt, quaſi ridicula effutiant, & ſibi com-

1. L. 1. ff de conſt. §. ſed & quia, Inſt. de Iur. nat.
2. L. vnic. C. de emend. Cod. in fin.
3. L. ſcire, ff. de legib.
4. Alciat. l. 2. diſpunct. c. 5. Gryphiand. de Inſul. c. 14. n. 62.

commentum effingant. Itaque hoc responso intelligunt,[1] Imperatorem se mundi quidem, ac maris dominum asserere, lege autem Rhodia iubere maritima iudicari.[2] Alij, Imperatorem se maris legem dicere, & dominum Mundi. Sic[3] Baldus expresse, (quem tamen suarum partium faciunt aduersarij) non modo ex hoc responso non arguit liberũ esse mare, sed infert Imperatorem dominũ esse maris, ac terræ; quod etiam faciunt[4] Castrensis, aliique Interpretes; ideoque dominio maritimo nulla Iureconsultorum obstant responsa, nulla Imperatorum rescripta ex ijs, quæ ab aduersarijs afferuntur.

1. *Alciat. loc. cit. Io. Dauth. hypoty. sect. 3.*
2. *Igneus, & Forcatul. de Cupid. Iur. c. 9.*
3. *In dicta l. Ἀξίωσις n. 3.*
4. *Ibid. n. 1. Gryphiand. loc. cit.*

Sacræ paginæ Oracula, quæ ab aduersarijs opponuntur, dominium maris non tangere.

CAP. XV.

ATQVI post tot exantlatos labores, cum iam nos tenere victoriam putaremus, ab aduersariorum Achille repellimur. Gloriosum saltem fuerit a solo Achille potuisse superari. Religionem nobis inijciunt aduersarij, Sacræ paginæ Oracula obtendunt. Ego autem, qui non ignorem, quanta aduersus sacras Scripturas adhibenda sit reuerentia, ferre haud possum in alienos sensus ab aduersarijs illas detorqueri. Liceat itaque expendere, quam apposite

aduersus maris dominium Sacræ paginæ Oracula afferantur. Quæ igitur apud Iob Deus loquitur, nihil ad dominium spectant, sed de creatione, ac limitatione maris sunt dicta, ipsiusque naturæ cognitione, de quibus nos minime di-
1. Hierem. 5. sputamus. Alibi etiam Deus eadem fere ¹ loquitur. *Me ergo* ait, *non timebitis, & a facie mea non dolebitis, qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non præteribit, & intumescent fluctus eius, & non præteribunt illud:* Verba Regij Prophetæ dominium magis tangere videntur, ideoq; latius sunt explicanda, vt illa contra dominium maris non stare demonstremus. Primus locus est Versiculus decimus Psal. LXXXVIII.

אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם.

Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas, vt habet editio vulgata. Veruntamen dictio גאות quam *potestatem* vertit vulgatus Interpres, elatio, tumor, superbia proprie est, vnde reddit Pagninus. *Tu dominaris in elatione maris*. D. autem Hieronymus, & Nebiensis. *Tu dominaris superbia maris*. Et paraphrasis Chaldea. *Tu potestatem habes in elationibus maris*. Et Arias Montanus,

Tu maris fluctus cohibes, superbis
Temperasque vndis.

Ac paraphrastice eruditissimus Fabius Leonida.

Tu pelagi sedas iram, motusque superbi,
Cum furit, & vastos attollit in aëra fluctus.

Vul-

Vulgatus autem per antonomasiam *potestatem* interpretatus est, cum nullam maiorem mare habeat potestatem, quam superbiendi, ac fluctus attollendi: nihil autem de maris dominio in hoc versiculo agitur, sed de diuino imperio, quod Deus habet in mari, quoque fluctus, tempestatesque compescit, veluti statim sequentia verba apertissime declarant, cum inquit Propheta, *Et motū fluctuum eius tu mitigas*. Ac tantum abest, vt Regius Psaltes velit dominio maris aduersari, vt eodem Psal. Vers. XXV. inducat Deum sibi promittentem dominium maris. *Et ponam*, inquit, *in mari manum eius, & in fluminibus dexterā eius* Alius est Versiculus quintus e Psal. XCIV.

אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃

Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius, habet Vulgatus. Radix autem Hebraica; *Quoniam ipsi est mare, & ipse fecit illud, & aridam manus eius fabricārunt*. Superiori autem versiculo dixerat Propheta;

אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃

Quoniam in manu eius sunt omnes fines terrae, & altitudines montium ipse conspicit, vt vertit Vulgatus; & secundum radicē. *Quoniam in manu eius sunt penetralia terrae, & auia montium ipsi*, id est *sunt*; vsus eadem phrasi in sequenti versiculo, *mare Deo esse*, ait, hoc est, illud a Deo possideri, vt superiori, auia montium dixerat. Quis neget mare, vt auia montium, Dei esse? quin imo cunctorum creatorum,

torum Deum esse dominum quis inficietur?
1. Psalm.23. vers.1. Idem Regius Propheta [1] alibi. *Domini est terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuersi, qui*
2. Psalm.88. vers.12. *habitant in eo.* Et [2] alio in loco Deum alloquens. *Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundasti, Aquilonem & mare tu*
3. Psalm.49. vers.11. *creasti;* imo & ipse Omnipotens; [3] *Meæ sunt omnes feræ syluarum, iumenta in montibus, & boues.* Quis abnuat? Atqui & montium cacumina, terra, feræ, boues, omnia denique creata, homini a Deo
4. Genes.1. & 11. [4] donata sunt, neque vlla de ijs est disceptatio; cur mare potius dicunt aduersarij Dei esse, quam cætera? Omnia quidem Dei sunt, mare, terra, feræ, ipsique homines, cur cætera in hominum proprietatem transeunt, reseruato D.O.M. supremo dominio, mare non transibit, cum de ipso a Deo nihil determinatum speciatim inueniamus? Sic diuinæ paginæ oracula dominio maritimo minime reluctantur, nulla illud lex condemnat, Poëtarum ineptiæ non infirmant, aduersariorum argumenta non tangunt: ideoque firma veraque est sententia, quam sequimur: In mari haberi posse dominium.

Domi-

Dominium maris quale ſit.

CAP. XVI.

SED quoniam inter eos, qui mare ſubiacere dominio poſſe arbitrantur, minime conuenit; alij namq; iuriſdictionis, ac protectionis limites haud excedere eiuſmodi dominium cenſent; alij dominium quidem plenum, cum iuriſdictione coniunctum, admittunt, ſed litorale, & quod altum ingredi minime audeat; alij plenum dominium eſſe aſſerunt, cum in litorali, tum in alto pelago, cum iuriſdictione coniunctum; determinandum nobis reſtat, quibus adhærendum ſit, & quale ſit dominium hocce maritimum. [1] Qui itaque eius opinionis ſunt, quæ dominium maritimum ſola iuriſdictione concludit, dominium duplex eſſe ſtatuunt; aliud ratione iuriſdictionis, & protectionis, quod vocant dominium vniuerſale, vel ſuperioritatem, quale eſt id, quod Princeps habet in rebus ſingulorum; aliud ratione proprietatis, quod dominium particulare appellát, atque hoc in rebus priuatis attribuunt ſingulis, non Principi. Hinc in mari tria conſiderant, proprietatem, vſum, & iuriſdictionem; ac proprietatem quidem nullius eſſe contendunt; vſum communem omnium hominum; iuriſdictionem Principis, qui ſecundum hanc tenetur mare,

1. Pac. de domin. mar. Adriat. Grot. de iur. bell. l. 2. c. 3. à nu. 11.

re,

re, cui hoc modo dominatur, tutum & securum reddere a piratis, subditos tueri, ac potest contra capere, & punire in eo delinquentes, ac si in suo territorio deliquissent: alios nauigare, aut piscari volentes prohibere: ac demum nauigantibus, piscantibusque vectigalia, portoria, tributa imponere, & augere, eaque non persoluentes punire. Veruntamen hi inter se pugnantia afferunt; Nam dominium illud iurisdictionis, quod imperium proprie [1] appellatur (quamuis hoc vocabulo etiam dominium significetur) [2] non importat aliquod ius vtile, vel directum; sed ius vniuersale ratione superioritatis, & solam defensionem, & protectionem, non autem quod is, qui eiusmodi dominio fruitur, possit imponere onera, seu tributa: quod tamen Principem facere posse in mari concedunt. A dominio deinceps progredientes, ad iurisdictionem declinant, quæ cum sit tantummodo [3] potestas iurisdicēdi; nihil in se dominij continet, nisi imaginem quandam inanem. [4] Cum enim duplex sit dominium: superius, quod proprietas appellatur: & inferius, seu subalternum, quod vtile dominium dicitur; hi proprietatem, atque vsum a suo maris domino subtrahentes, solamq; relinquentes iurisdictionem, mihi videntur quasi vestitum asserere, quem spoliarunt. Atque eo manifestior eorum error apparet, quo vsum maris communem omnium hominum facientes, concedunt.

1. *Senec. de benef. l. 7. c. 4. & 6. Gryphiand. de insul. cap. 14. nu. 10.*

2. *Mandel. cōs. 62. n. 19. & seq. & n. 22. & seq.*

3. *Bald. cōs. 483 n 1. l. 1. & cons 365. in prin. l. 5.*

4. *Glos. & Bart. in l 1. ff. de iurisd. Bald. in l. traditionib. C. de pact. nu. 6. & ibi Ias. nu. 9.*

cedunt deinceps Principi, vt piſcari, ac nauigare quoſlibet iure poſſit vetare, ac prohibere, ſeu impoſitis vectigalibus, inde fructũ capere. Quin imo proprietatem maris nullius eſſe dicentes, & iuriſdictionem, quam Principi tribuunt, nullius facere videntur; nam [1] cum proprietas importet directum dominium tantum, & hæc ex ipſorum ſententia, nullius ſit; quo pacto Princeps exercebit iuriſdictionem in mari, cuius neque directum dominium habet, cum iuriſdictio nullibi, abſque conſenſu domini, poſſit exerceri, & is, ad quem ſpectat iuriſdictio in ea quæ imperij ſunt, nullam [2] habeat authoritatem? certe iniuria Veneti, in Genuenſes Adriatico nauigantes, nolenteſq; ſoluere vectigalia, animaduerterent, ſi ille ſinus nullius dominio eſſet ſubiectus, cum in Genuenſes ipſos nullum dominium habeant. Verumtamen vectigalia imponi, nauigationem impediri, aliaque iure fieri & poſſe, & conſueuiſſe, cum ipſi demonſtrauimus, tum illi admittunt, ac profitentur. [3] Concedunt inſuper, proprietatem maris, quam nullius eſſe aſſerunt, fieri occupantis, cur & hæc Principis fieri non poteſt, ſi mare claſſibus occupauerit, defenderitque? Præterea cum iſtam iuriſdictionem definiant eſſe tale dominium, quale Princeps habet in rebus ſingulorum, ſi ſuam ſententiam ſequãtur, in mari haberi non poteſt, quod ſingulorum non eſt, ſed nullius ſecundum proprieta-

1. *Iaſ. in d. l. traditionibus cũ ibi citat.*

2. *L. ea quæ, ff. ad munic.*

3. *Pac. loco cit. ex l in tantum ff. de rer. diuiſ. & ex l. ſane ff. de iniur.*

tem, & commune ſecundum vſum, niſi prius admittant, & proprietatem, & vſum fieri poſſe ſingulorum: quod ſi concedant, iam plenum dominium conceſſere. Horum itaque opinionē, quæ ſibi ipſi ita repugnet, minime admittendam cenſemus. Videamus modo, quibus rationibus ij nitantur, qui maris quidem admittunt plenum dominium, cum iuriſdictione coniunctum, ſed litoribus circumſcribunt.[1] Aiunt igitur mare occupari potuiſſe ab ijs, qui terras ad latus vtrumque poſſideant, etiamſi aut ſupra pateat, vt ſinus; aut ſupra & infra, vt fretum, dummodo non ita magna ſit pars maris, vt cum terris comparata, portio earum videri nequeat. Immenſum namque mare eſſe[2] aiunt, & nunquam in vnius ditionem veniſſe, neque ideo quod aliquot maria dominum patiantur, vaſtum quoque illum, ac vniuerſalem Oceanum ſubijci imperio poſſe, cum vix particularia maria, eorumque ſinus, præſertim capaciores, niſi ſumma cū difficultate, ac vi maiori, ſub alicuius dominio haberi poſſint.[3] Ad hæc, cum dominia terminis diſtinguantur, neque vllus in vaſto, ac aperto mari terminus poſſit conſtitui, nullum ipſius eſſe poſſe dominium conſequens eſt, quod in litorali non accidit, in quo termini aſſignari poſſunt promontoria, ſcopuli & ſimilia; & cum mare terris non contineatur, ſed orbem terrarum contineat, quis in incognitis illius partibus poſſet

1. *Grot. de iur. bell. l. 2. c. 3. nu. 8. Gryphiād. de Inſul. c. 25. num 67. Io. Iſaac. Pont. diſcuſſ. hiſt. l. 2.*

2. *Pontan. d. l. 2. c. 2. & 3.*

3. *Ibid. c. 11.*

posset dominari? Veruntamen neque hæc conuincunt, mare tantummodo, quod secundum litora extenditur, subiacere dominio posse. Nam quod aiunt, immensum mare esse, & nunquam in vnius potestatem venisse, libenter admittimus (quamuis Adamum vniuersalem dominum maris æque, ac terræ fuisse dicamus, vt demonstrauimus) sed neque orbem terrarum totum vnquam vnius imperio fuisse subiectum addimus; ac veluti absurdum esset dicere, Hispaniarum Regem suorum Regnorum non esse dominum, quod totus terrarum orbis in vnius nunquam venerit ditionem, sic & esset absurdum negare, iuxta hanc rationem, Genuenses maris Ligustici esse dominos, quod totum mare nunquam fuerit vnius imperio subiectum. Quod autem negant, ideo non concludi, pelagus subijci posse dominio, quod aliquot maria in potestatem sint redacta, non video quodnam habeat fundamentum. Certe si dicerem, orbem terrarum subijci dominio posse, quod Reges Galliarũ, Hispaniarum, Britanniæ, cæterique in Gallijs, Hispanijs, Britannia dominantur, mihi viderer haud inepta dixisse, cum ostendissem in terris reapse exerceri dominium: Sic cum demonstratum sit, Principes, ac populos re nauali excellẽtes, quos retulimus, sui maris imperium retinere, consectarium est, mare dominium pati. Differentia vero, quam statuunt inter litorale, atque

apertum pelagus, quod illud limitari possit, hoc minime, non obstat, quin & in hoc dominium extendatur, cum in aperto salo termini, limitesque ex Nautica, atque Cosmographica commode præfigantur, veluti supra fuse demonstratum est. Quod autem vix particularia maria sub alicuius dominio retineri possint, ac summa cum difficultate, & vi maiori, vbi verum esset, penderet potius ex imbecillitate Principum, quam ex maris natura: nosq; illum, qui dominatur, habere sufficientes vires ponimus, ad suum dominiũ tuendum: neque aliud est quod aiunt, quam si dicerent, ideo Æthiopum Imperatori non esse sua regna subiecta, quod ille vires non habet, quæ illis tuendis sufficiant. Et qua de causa infami anarchiæ expositum apertum mare relinquunt, ac piratarum asylum faciunt, cum litorale protectioni Principum commendarint? Quæ est varietas ista naturę? Quę aperti maris crimina, vt Reip. prodesse non possit, sed scelerũ tantum, ac rapinarum sit receptaculum? Non est igitur, cur huic opinioni adhæreamus, cum secundum ipsam consequatur hoc incommodum, vt apertum pelagus, nullius aut dominio, aut iurisdictioni subiectum, commercijs generis humani sit prorsus inutile. Atque hactenus demonstratum sit, mare dominio subesse, hoc autem dominium nudam non esse iurisdictionem, neque litoribus adhærere; quare consequens est, vt

ple-

plenum [1] dominium ſit, [2] quod proprietatem, & vſumfructum contineat, tam in litorali, quam in aperto mari, [3] ita vt ipſo vti frui, domini iniuſſu, minime liceat, quod plenum dominium iuriſdictio conſequitur, vbi illud ad Principem ſpectet, [4] cum in regalibus proprietas, vſus, & iuriſdictio plerumque concurrant; huic autem dominio nō derogat nauigatio, ſeu piſcatus, etiamſi libere permitterentur: nam nihilominus plenum dominiū eſſe penes Principem diceretur, cum vſusfructus non dominium ſit, [5] ſed ſeruitus, qua non obſtante recte dicimus, mare totum eſſe Principis, licet vſumfructum alijs concederet; proinde quamuis libere Princeps nauigare, ac piſcari in ſuo mari quoſcunque pateretur, adeoque formalem, quem appellant, vſumfructum largiretur, nihilominus plenum illius dominium haberet, proprietatem ſcilicet, & cauſalem vſumfructum, vt viarum, quæ ſuæ ſunt ditionis. Dominio itaque mare cum ſubiaceat, pleno ſubiacet dominio: atque ideo maris plenum dominium eſſe ſtatuimus, nihil differens a Monarchijs, & alijs terreſtribus Imperijs, vt [6] Iſocrates aiebat: & Princeps [7] eo modo dominatur mari, quo telluri, [8] ratione ſcilicet adminiſtrationis; cum alioquin, nec terras poſſit abſolute alienare, circa quod obſeruandæ ſunt Politicæ Rerumpublicarum, ac Regnorum Conſtitutiones.

1. *Capoll. de ſeruit. ruſtic. præd. c. 26. nu. 8. & 11. Selden. maris clauſ. lib. 1. c. 16.*
2. *Gl. in l. recte dicimus, ff. de verb. oblig. in verb. ſeruitutis: Bart. & alij in l. vſūfructū eod. Iaſ. in l. non quocumq; § fundus n. 1. ff. de legat. 1.*
3. *Seld. dict. cap 16.*
4. *Gryphiād. loc. cit. c. 16. nu. 8.*
5. *Gl. in d. l. recte dicimus & ibi Bart. ead. gloſ. in verb. quia vſus fruct. in § ſi cui fundus, inſtit. de legat.*
6. *In Orat: de Pace.*
7. *Barros en l Aſia decad. 1. l. 1. c. 1.*
8. *Caſtr. in l deprecat ff. ad l. Rhod. de iact. nu. 5. & ſeq.*

Domi-

Dominium maris quomodo acquiratur, & quo pacto ipsius possessio occupetur, & retineatur.

CAP. XVII.

TALE igitur est maris dominium, quale descripsimus. Videamus porro, quomodo acquiratur, & quo pacto ipsius possessio occupetur. Quoniam itaque datũ humano generi a Supremo Numine maris æque, ac terræ dominiũ demõstrauimus, quomodo deinceps in nationes, ac populos, priuatosque homines deriuârit, dispiciamus. [1] Ante diluuium igitur, Adami liberi in hunc mundum, veluti in amplissimam domum opibus refertam, venientes, vt quisque sibi prior aliquid occuparat, illius dominus per occupationem efficiebatur; sicuti legimus, [2] Caimum sibi partem aliquam terræ subiecisse; quod si ante occupationem plures ad idem aspirassent, vel ambigeretur, quis prior occupasset, sorte decidebatur: [3] secus post diluuium factum est; Nam primo inter Noachidas orbis est facta partitio, secundum quam eorum vnusquisque regionum, quas sortitus fuerat, factus est dominus. Quare non amplius iusta fuit occupatio, nisi aliqua regio a Domino, cui obtigerat, desereretur, vel aliquæ res nullius essent, quas quisque sibi poterat occupare, [4] & ipsarum legi-

1. *D. Thom q. 66. art. 1 2 Less. de Iust. & Iur. l. 2. c. 1. dub. 1. & 2.*

2. *Genes. 4. Euseb. Cedrē. aliј.*

3. *Genes. 10. & 11. Ioseph. Hebr. Euseb. Cedren. alij.*

4. *§. fera. inst. de rer. diuis. & ibi DD. D. Thom. & Less. loc. cit.*

legitimus, ac iuſtus Dominus fiebat. Sic dominium omne, aut diuiſione Noachidarum, aut occupatione derelictorum, ſeu eorum quæ nullius erant, nitebatur.[1] Sequuta poſtmodum bella alium dominij titulum dederunt, qui iure belli appellatus eſt. Namque ea, quæ iuſto in bello ab hoſtibus capiuntur, capientium fieri communi gentium conſenſu confirmatum eſt. Quin imo & Ius diuinum permittit, vt ſpolientur hoſtes, & domini fiamus eorum, quæ ab hoſtibus ceperimus: Sic Abrahamus de ſpolijs, quæ a quinque Regibus reportârat,[2] decimã Deo dedit, & Deus ipſe diuidendam eſſe prædam Iſraelitis[3] præcipit; atque[4] alibi ſibi etiam decimam ex hoſtium ſpolijs reſeruat; quod ab Hebræorum ducibus ſemper fuit obſeruatum, vt legimus de[5] Ioſue, &[6] Saule, alijſque. Sed iure gentium, lex ſempiterna, vt ait[7] Xenophon, inter omnes homines eſt, quod ſi quis vrbem hoſtium ceperit, eius ſint bona, quæ in ea ciuitate reperiuntur, &[8] omnia quæ victus habuit, victoris fiunt: & Plato cum duos acquiſitionis modos[9] ſtatuiſſet, venationem, & commercium, venationis genus conſtituit bellum, quo victorum hoſtium bona acquiramus; quo iure[10] Socrates Euthidemum interrogando eo perducit, vt ſpoliare non ſemper iniuſtum eſſe fateatur, vt euenit cum hoſtis ſpoliatur.[11] Ariſtoteles quoque legem, veluti pactum quoddam commune, profitetur, quo bello

1. *Cic. 1. de off. § item ea. inſtit. de rer. diuiſ.*

2. *Geneſ. 14 D. Paul. ad Hebræos 7.*

3. *Deuter. 20*

4. *Numer. 31*

5. *Ioſue 22.*

6. *Reg. 1. c. 15*

7. *Cyropæd. lib. 6.*

8. *Plato de legib.*

9. *In Sophiſt.*

10. *Apud Xenoph. de fact. & dict. Socr.*

11. *Politic. 1. c. 4.*

bello capta, capientium fiant. In summa, ne longius, quam par sit, nostra vagetur oratio in re adeo clara, optandum est, vt hostibus bona adsint absque virtute quamplurima; sic enim fiunt illa non eorum qui possident, sed capientium, vt aiebat Antiphanes,[1] nam omnino victori cedunt, quæ is iusto bello acquisierit. Et iure Romano[2] acquisitio iure belli facta, pro acquisitione iurisgentium agnoscitur, atque hoc modo capta, statim capientium fieri determinatur. Quin & Iure Pontificio hic acquirendi dominij modus non tantum[3] approbatus est, sed etiam[4] laudatus, vbi ab hostibus Ecclesiæ aliquid Christiani receperint;[5] ea vero cepisse ab hostibus dicimur, quæ intra fines nostros perduximus, vt persecutionem effugerint.[6] Capta autem in mari tunc capta censentur, cum penes eos, qui ceperint, viginti quatuor integras horas permanserint.[7] Veruntamen agri, ac prouinciæ non statim captæ intelliguntur, simul atque infessæ sunt, sed demum captæ censentur, cum mansuris munitionibus ita includuntur, vt, nisi ijs expugnatis, hosti in eas palam aditus non sit. Quæ itaque hostium sunt, capientium fiunt, vt dicebamus, atque[8] ita vt nequeant

1. Plutar. in Alex. Philip. in epist. ad Athen. Aeschin. de male obit. legat. Liuius lib. 39. Iustin l. 38. Cicer. contra Rullum, & offic. 1. & alij per Grot. de iur. bell. l. 3. c. 6. & p Alber. Gentil. de iur. bell. l. 3. c. 4. & per Balthas. Ayalã de iur. & off. bell. l. 1. c. 5. nu. 1.

2. L. naturalem. §. fin. & l. transfugã ff. de acq. rer. dom. l. 1. ff. de acq. possess. §. item ea qua, instit. de rer. diuis. & ibi Porc. n. 1. Soc. iun. in l. 1. ff. de acq. poss.

3. Cap. ius gẽtium. & c. ius militare dist. 1. c. dicat, 23. q. 5. c. sicut & ibi glos. in ver. restituat. de Iureiur.

4. Cap. sicut. & c. si non. 23. q. 3.

5. L. Põponius ff. de acq. rer. dom. l. postliminium. §. postliminio. l postliminij, §. in bello. & l. fin. ff. de capt.

6. Consulat. maris c. 287. & alij per Grot. d. c. 6. nu. 3.

7. Xenoph. de Vectigal. Grot. d. c. 6. nu. 4.

8. Couarru. in c. peccatũ, de reg. iur. in 6. 2. relect. §. 11. cum ibi citat. Ayal. d. c. 5. nu. 35. & seq. Grot. d. c. 6. nu. 7.

queant iure gentium vendicari ab ijs, qui ante hostes nostros ea bona possederant, & bello amiserant, quia ius gentium hostes prius dominos fecit, deinde nos; Qua exceptione se tuetur Iephte [1] aduersus Ammonitas, qui regionem, quam Ammorhæis Hebræi, iusto bello ademerant, repetebant, tanquam olim a suis possessam. Romani quoque repetentibus Auruncis ea quæ quondam sua fuerant, [2] responderunt, se iusto bello, & virtute quæsita, tanquam propria, solere prognatis ex se relinquere. Et [3] Volscis, sibi honestissime acquisita videri, quæ iusto bello parta sũt, nec se fore adeo stultos, vt virtutem fraudarent suo præmio, sed operam daturos, vt huiusmodi possessiones transirent ad posteros, alioqui vbi ipsi ea adimerent sibi, se ipsos tractarent hostiliter. [4] Hoc enim acquisitionis genus a Dijs verius, quam ab hominibus profectum esse dicebant, omniumque gentium tam Græcarum, quam Barbararum vsu comprobatum: Et cum a [5] Tigrane Reipub. Romanæ hoste Syriam recepissent, eam Antiocho Pio, ipsius antiquo domino, quamuis amico, minime reddidere, sed illi Pompeius [6] respondit, vt habenti Regnum non ademisset, ita quo ille Tigrani cessisset, se non daturum, quod tueri nesciret. [7] Atque hanc iure belli acquisitionem, seu occupationem voces, apud Romanos, [8] qui se religione, id est cultu Deorum, cæteris populis multo superiores

1. *Iudic. 11.*

2. *Dionys. Halycar. antiq. Rom. l. 6.*

3. *Ibid.*

4. *Ibid. l. 8.*

5. *Appian. Alex. in Mithrid. Iustin. lib. 40.*

6. *Apud Iustin. ibid.*

7. *Gryphiand. de Insul. c. 10 n. 17.*

8. *Cic. de natur. Deor. l. 2.*

prædicabant; ipsa religio nunquam potuit impedire.[1] Cyprus enim, quamuis Veneri dicata in ditionem tamen, auide magis quam iuste, est redacta. Propius ad nostra tempora, cum Gothofredus Bullionus Syriam a Sarracenorum Tyrannide liberasset, quamuis ea ad Græcos Imperatores pertineret, nõ est nihilominus restituta, sed ipsius se Regem Gothofredus Summorum Pontt. authoritate constituit;[2] & manifeste hoc iure vsus est Stephanus Tertius Pont. Max. Nam cum Aistulphus Longobardorum Rex Græco Imperatori Rauennatensem Hexarchatum occupasset, atque inde Romæ Pontificem obsedisset, Pipinus Francorum Rex subsidio Pontifici venit in Italiam, neque modo Pontificem obsidione liberauit, sed insuper ipsi Hexarchatum Aistulpho ademptum donauit; quod ægre ferens Græcus Imperator, a Pipino suum repetebat; eoque dicente, se Hexarchatum cum iuramento Ecclesiæ Romanæ promisisse, Græcus ad Pontificem recurrens, responsum retulit, Hexarchatum iam de ouili D. Petri factum fuisse. Et[3] Henricus III. Cæsar anno a Christo nato CIƆLV. in Florentino Concilio sub Victorio II. Pont. Max. institit, vt Ferdinandus Castellæ Rex Imperium recognosceret, antiquum Hispaniarum Dominum, antequam a Gothis occuparentur; causaque in Concilio discussa, Henrico adiudicatum fuit. Pontifex itaque missis Legatis, Hispanos hor-

1. Flor. lib. 4. c. 9. Ammian. Marcell. l. 14.

2. Anastas. Bibliothec. in Stephan. 2. Blond. dec. 2. lib. 1. Baron. annal. to. 9. ann. 755.

3. Marian. de reb. Hispan. l. 9. c. 15.

hortatus est, vt Imperium recognoscerent; quod Hispani haudquaquam probarunt, quamuis euidens inde bellum immineret, excipientes, se minime iugum recepturos, quod sua virtute excusserant. Oratoribus itaque ad Pontificem missis, impetrarunt, vt iterum hæc causa examinaretur, missusq; Rupertus Cardinalis Sanctæ Sabinæ Legatus, Toleti pro Hispanis aduersus Cæsarem pronunciauit; & quod amplius est, cum Pontifici Romano antequam a Gothis occuparentur, vectigales essent Hispaniæ, ijs eiectis, Hispani nullum amplius vectigal Apostolicæ Sedi persoluere voluerunt. Tres itaque hactenus dominij acquirendi modos statuimus de iure gentium esse, occupationem, diuisionem filiorum Noachi, & bellum; quibus in præsentiarum, ne vlterius vagemur, contenti sumus. Mare igitur quando dominium patitur, vt demonstrauimus, aliquo istorum modorum, vt cæteræ quoque res, in potestatem redactum fuisse oportet, occupatione scilicet ante diluuium, seu etiam post, si qua ipsius pars nulli adhuc fuerat attributa, vel fuerat derelicta; diuisione inter Noachi filios facta, ac postremum bello. Sed hoc tum locum habet, cum vt in agris, ac prouincijs acquirendis, illas munitionibus firmandas statuimus, sic in mari classibus dominium tuentes, nos geramus tanquam dominos, & cæteros ea, quæ dominij sunt, exercere prohibeamus.

mus.[1] Notum est illud Callicratidæ ad Lysandrum, qui cum Callicratidæ successori naues traderet, se victorem, maris dominam tradere classem iactauit: cui Callicratidas, *Circumage*, inquit, *naues Epheso ad sinistram Sami, vbi Athenienses in statione sunt; & mihi in Mileti portu classem trade, sic maris imperium te obtinere conuinces*, Innuens, illum maris dominum appellari non posse, cuius dominium hostis impugnans numerosa cum classe mari eodem nauigaret.[2] Iason quoque Thessalus, cum immensam quandam sibi Monarchiam animo moliretur, inter cætera, Athenienses maris imperio spoliare, eoque ipse potiri machinabatur, quod facile se præstiturum existimabat, cum classem commodius, quam illi, alere valeret. *Cum nos*, differebat ille, *Macedoniam, vnde Athenienses ligna sumunt, possideamus, multo plures, quam illi, naues ædificare poterimus. Viris vero egregijs illas instruere melius, nunquid Athenienses, qui vltima laborant paupertate, aut nos potius posse credendum est? Nautas vero nonne propter abundantiam, & quia alio quoque frumentum emittimus, alere Atheniensibus aptiores sumus, quibus nihil commeatus est, nisi quod pecunia comparant? Præterea, nonne & hæc ipsa pecunia nobis copiosior est, qui non ex insulis, sed e Mediterraneis prouincijs fructus colligimus?* Sic ille materiem, naues, milites, nautas, commeatum, pecuniam ad acquirendum maris dominium necessaria esse

1. Apud Xenoph. rer. Græcar. l. 1.

2. Ibid. l. 6.

eſſe cenſebat. Sed præter hæc [1] Procles Phliaſius exigebat quoque portuum commoditatem, & earum artium experientiam, quæ ad nauticam, ac rem naualem faciunt. Statuimus itaque, ad imperium maritimum acquirendum iure belli (nam alij acquiſitionis modi tot apparatus minime requirunt) opus eſſe claſſe, qua hoſtem e mari pellamus: portubus quoque, in quibus claſſem tenere poſſimus: copia turbæ nauticæ, & rei naualis peritia, quibus non modo dominium acquiramus, ſed & illud nobis conſeruemus. Hinc, vt Athenienſes Æginetas, & Medos: Romani Carthaginienſes, Antiochum, & Philippum, hoſtes nauigare prohibeamus, faciamuſque cætera, quæ maris domini ſolent, vt hoc modo [2] actum externum edamus, quo dominium noſtrum appareat, cum animi actus minime ſufficiat. Cum namque dominium poſſeſſione maxime nitatur, quam non [3] adipiſcimur aut ſolo animo, aut ſolo corpore, ſed vtroque ſimul, oportet mare non modo occupare, ſed [4] & eo animo id facere, vt eius domini fiamus, & ab alijs pro dominis habeamur. Neque hic diſtinguimus inter naturalem, & ciuilem poſſeſſionē, ne nouam cum aduerſarijs quæſtionem inchoëmus, [5] qui naturalem tantummodo in mari admittunt, quæ ſi omittatur, ad primam naturam, hoc eſt ad communionem redire mare contendunt; ſufficit enim pro præſenti inſpe-

ctione

1. Ibid. l. 7.

2. Grot. de Iur. bell. l. 2. c. 3. n. 11.

3. L. 3. ff. de acquir. poſſ.

4. Selden. maris clauſ. l. 2. c. 43.

5. Grot. d. c. 3 n. 11.

ctione docuisse, quo pacto dominium maris acquiratur, quo eodem pacto, & ipsius possessio acquiritur: nam ridiculi sunt modi, quibus aliqui illam esse adepti sibi sunt visi.[1] Caius siquidem Caligula, acie in Oceani litore ad Rheni ostia instructa, balistis, ac machinis dispositis, signoque pugnæ dato, nemine gnaro, aut opinante, quid moliretur, repente, vt conchilia legerent, galeasque, & sinus replerent, imperauit; atque hæc Oceani spolia Capitolio, Palatioque debita vocans, animos sustulit, ac si Oceanum subegisset: &[2] Autharis Longobardorum Rex equum, cui insidebat, ad columnam, in mari Rhegium alluente positam, adigens, illamque hastæ cuspide tangens, eousque Longobardorum fines extendi dixit, quasi illius maris possessionem esset adeptus; hoc idem &[3] Muzam, Sarracenorum Ducem, fecisse legimus, cum in potestatem redacta Africa, ad Oceanum peruenisset: in illum namque equo superbe inuectus, vt ad ephippia fluctibus tegeretur, mare sibi visus est occupasse. Ridicula autem hæc appellauimus, quoniam ad adipiscendam maris possessionem minime faciũt.[4] Alexander vero Macedo plus satis fecisse videtur, qui magna cum classe Oceanum Indicum ingressus, non modo illo nemine resistente nauigauit, sed & aurea pocula, simul cum libaminibus, in vndas coniecit; vanæ enim sunt eiusmodi cæremoniæ, vbi quis domi-

1. *Dio Cass. l.54. Sext. Aurel. Vict. de Cæsar. l.2.*

2. *Paul. Diac. de gest. Longobard. l.3. c.16 Sigon. de regn. Ital. l.1.*

3. *Aldrete Antigued. d Españ. l.4. c.25.*

4. *Diodor. Sicul. Biblioth. l.17. Iustin. c.12.*

dominiũ maris acquisierit,[1] cũ is mare possidere dicatur, qui ipsius habet imperium, & detentio facta per classes, pro quasi possessione habeatur, vnde possessio maris cum dominio concurrit, ac ijsdem modis acquiritur. Alius est acquisitionis imperij maritimi modus (quem tamen præcessisse debet occupatio, aut alius ex prædictis)[2] consuetudo, qua inducta,[3] non est amplius necessarius titulus, non solum, vt is probetur, sed neque vt afferatur, etiamsi agatur contra superiorem, & consuetudo contra ius fuerit. Huic affinis modus alius est præscriptio: nam vti ex consuetudine[4] publico acquiritur: ita &[5] præscriptione priuatis. Est & alius modus acquirendi dominij maritimi, ex[6] priuilegio Principis; sed quoniam duo modi postremi priuatam iam causam respicere videntur, & ad priuatorum dominium, quod in aliqua maris portione acquiritur, spectare, eos tantum innuisse sufficiat, cum non dominij priuatorum causa, sed Principum, ac Rerumpublic. hæc nobis sit suscepta disceptatio. Cæterum ex donatione etiam, ex emptione, alijsque titulis, quibus res in proprietatem transeunt, dominium maris acquiri posse censemus. Sed non est propositum omnes acquisitionis modos, sed primos tantum, ac præcipuos adducere. Consuetudo autem non modus est proprie acquirendi dominij, sed exceptionis genus, quo quis, qui mari potitur, nec titulum proferre

aut

1. Capoll. de seruit. rust. præd. cap. 26. n. 8. Gryphiã. de Insul. c. 14 n. 61.

2. Gloss. in l. sane si maris ff. de iniur. Faber in §. flumina, instit. de rer. diuis. n. 3 Bart. in l. iniuriarũ actio, §. si quis me, nu. 3 de iniur.

3. Franch. in c. non est n. 3. de consuet. in 6. late Calder. cons. 46. & cons. 259. Archidiac. in c. seruitutũ 18. q. 2. & in c. 1. de præscript. in 6.

4 Rol. a Val. cons 5. n 76. & seq. l. 1.

5 Angel. in l si. ff. de vsuc. & in d. l. iniuriarum actio, § fin. & in §. & quidẽ. & in § flumina n 4. instit. de rer. diuis. Bald in rubr. ff. ol. n 4 & al i p r Fac. de mari A-ir at.

6. Glos. in d. l. san. si maris.

aut vult, aut poteſt, ſe tueri valeret, vt in ſumma modi acquirendi dominij maritimi tres illi ſint occupatio, partitio, & bellum. Videamus modo, acquiſita maris poſſeſſio quomodo retineatur. Maris itaque dominus, vt imperium maritimum tueatur, claſſe eget in ſuis portubus diſpoſita, qua mare ſecurum reddat a piratis, & inſpernentes imperium animaduertat.[1] Sic Romani claſſibus ad Miſenum, & Rauennam poſitis, Mediterraneum tuebantur; quod etiam in Oceano Britannico [2] faciebant: & [3] Edgarus Anglorum Rex, ſingulis annis poſt Paſchalem ſolennitatem, coactis nauibus, ſua maria viſitabat, ne quid piratę turbarent: ſed omnes paſſim maris domini claſſem habent in ſuis portubus, non modo qua piratas perſequantur, ſed qua etiam vectigalia, tributa, ac portoria exigant, quibus claſſem alant; & multi, non niſi cum venia, amicos etiam nauigare permittunt, aliaque faciunt, de quibus mox diſſeremus. Sed ſuper alia ad conſeruandum maris imperium omnino neceſſaria eſt in re nautica diligentia, ac bona diſciplina, quibus ſingula apte collocentur, & diſponantur, quibuſque [4] Rhodij excellentes, longo tempore mari imperarunt. Non tamen ſemper numeroſa, ac præpotens habenda eſt claſſis, vt putant viri doctiſſimi, qui maris imperium tenere autumant eos, qui armatis nauigijs præpollent; ſed vbi deuictis hoſtibus, atque occupata

1. *Veget. de re milit. l. 4. c. 31.*

2. *Tacit. hiſt. l. 4.*

3. *Selden loc. cit. l. 2. c. 10. ex Malmerbu rienſi, Houen denio, & Florentio.*

1. *Strabo l. 14 Geograph.*

patà maris possessione, ipsius dominus quis est effectus, & ab alijs pro domino habetur, classe, quæ sufficiat ad ea facienda, quæ indicia dominij sunt, quæque supra numerauimus, dominium sibi tuetur, cum id semel acquisitum, & cum pace retentum, non facto amplius, sed iuri innitatur. Defenditur itaque, ac retinetur maris imperium, & possessio classe, bonaque disciplina ac diligentia; [1] atque vbi ita angustum est mare, vt e terris nauigantes ad parendum cogi possint, arces quoque sunt vtiles, quibus Rex Daniæ ad fretum Oresundæ, & Turcarum Imperator, in faucibus Hellesponti, ad maritimum imperium exercendum vtuntur.

1. Grot. d. c. 3. nu. 13. in fin.

De effectibus, ac viribus dominij maritimi.

CAP. XVIII.

XERSES Persarum Rex [2] Hellesponto nauibus occupato, iniectoque ponte, Europæ Asiam coniunxerat; cumque oborta tempestate, disiectis nauibus, pontem Hellespontus absorbuisset, iratus Xerses mari compedes inijci, verbera infligi, stigmata inuri mãdauit; Et [3] Canutus Anglorum, ac Danorum Rex, solio ad maris æstum posito discumbens, ipsumque mare alloquens, *Tu meæ ditionis es*, inquit, *& terra, in qua sedeo mea est, nec fuit, qui meo*

2. Herodot. in Polymn.

3. Cambden. in Britan. Hèric. Huntidorien l. 6. Florileg. ann. 1035.

 impune

impune resisteret imperio. Impero igitur tibi, ne in terram meam ascendas, nec vestes, nec membra dominatoris tui madefacere præsumas. Atqui mare non obediens, sed æstu solito inundans, pedes Regis, & crura impudenter madefecit. Vterque sane dominio maris abusus esse videtur, ac maritimi imperij effectibus, & viribus plus satis fuisse confisus: sed vt ille superbiæ exemplum edidit incomparabilis; sic iste imitandæ humilitatis specimen præbuit. Non enim temere præcepit mari, quod illud sciebat minime præstiturum, sed prudenter, ac pie, vt imbecillitatem dominantium aulicis adulatoribus ostentaret: Ideoque perfusis pedibus, cruribusque e sella resiliens, neminem Regis nomine dignum esse pronunciauit, præter illum vnicum, cuius nutui terra, mareque obediret: Ac proinde Regium Diadema deposuit, illudque Seruatoris Imagini, Cruci affixæ, consecrauit. Sic vt superbe ille, ac inaniter suam impotentiam patefecit, ita iste prudenter, ac pie, quatenus dominari, ac regnare hominibus liceat edocuit, eosque elementis haud posse imperare demonstrauit. Surda namque sunt elementa, & humanis non solent obedire mandatis. Sic terra plerunque minime respondet votis agricolæ, & mare nauigantis preces non exaudit.

Verba miser frustra non proficientia perdo:
Ipsa graues spargunt ora loquentis aquæ.

Que-

Querebatur naufragus [1] Ouidius: quamobrem non est cur maris dominator in illud sibi δεσποτικὸν imperium arroget, quasi necis, ac vitæ sit dominus, sed hoc imperium suos habere limites putet, & se in elementa non habere authoritatem. Postquam itaque maris imperium asseruimus, videamus quousque extendatur, quique sint ipsius effectus, & vires, ne dominus maris plus, quam par sit, sibi assumat. Maritimi itaque dominij effectus circa maris vsum, ac vsumfructum potissimum versantur, cum in reliquis nulla ipsius, vt neque telluris, vtilitas appareat. Vsus autem maris [2] cum multiplex sit, vt bibere, vesci, lauari, natare, & huiusmodi, nauigatio, & piscatus solis hominibus accommodantur, cætera brutis quoque sunt communia. Hinc qui maris dominium tenent, illud in nauigatione tantum, ac piscatu exercere solent, & quoad vsumfructum ea, quæ in suo mari nascuntur, & continentur, sui esse iuris preseferunt; Quo [3] iure Borussiæ Princeps sibi vendicat succinum, quod fluctus ad litus proijciunt; & [4] Insulæ in mari natæ eius sunt, cuius est mare, & proximum litus. Sed, vt dicebamus, maritimi dominij effectus, circa nauigationem, & piscatum maiori ex parte versantur. Quodque ad nauigationem attinet, [5] potest maris dominus omnibus nauigationem interdicere, vel permittere, impositis vectigalibus, tributisque: & cum nauigatio aut

1. *Trist. li. 1. eleg. 2.*

2. *Fab. in §. litorum, n. 3. inst. de rer. diuis.*

3. *Schneid: instit. eod. §. & quidē, n. 5.*

4. *Gryphiād. de Insul. c. 10 n. 30. & seqq.*

5. *L. sane si maris, ff. de iniur. vbi est casus secūdū Raymundum de Forli. io quē sequitur Ias in repetit. l. quo minus ff. de flumin. Angel. de Perus. cōs. 290. Io. de Anan. in c. 2. de cleric. venat. Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. n. 4. & 5. Capol. de seruit. rust. præd. c. 26. nu. 10. & alij per Pac. de mari Adriat. mihi pag. 38.*

armata sit; aut inermis, armataque iterum duplex sit, aut priuati alicuius piratæ, aut classis, seu nauium Principis alicuius: illa non solum a Domino maris potest interdici,[1] sed iure gentiũ interdicta est, possuntque piratæ a quocunque capi, & spoliari. Sic Romani olim in piratas instruxere classes, & nostris temporibus Hierosolymitani milites, Magnus Dux Hetruriæ, cæterique, etiam in alieno mari in illos animaduertunt, vt in commerciorum, ac humanæ pacis hostes, &[2] Pontificia excommunicatione proscriptos, ac detestabiles. Hæc autem in duplici est differentia; Aut enim est classis Principis alicuius, qui maris Domino est hostis: aut amici. Hostis autem nauigatio nõ modo iure gentium, aut belli, sed[3] ipso iure naturæ impediri potest: Quid enim magis est secundum naturam, quam se tueri, & hostes a suis finibus arcere? Sic legimus Iephten iuste contra Ammonitas bellasse, illosque a finibus Israel arcuisse. *Cumque hoc*, vt[4] aiebat ille, *& ratio doctis, & necessitas Barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipsa præscripserit, vt omnem semper vim, quacunque ope possent, a corpore, a capite, a vita sua propulsarent, ac se suaque defenderent*. minus eget probatione. Quod autem impediri possit amici Principis armata nauigatio, minus quidem iuris habere videtur; id factum tamen identidem reperitur, vt exercituum per terrestria itinera transitus, ad remo-

uen-

1. Angel. de Perus. cons. 290. in princ.

2. Graff l. 4. decis. c. 18. nu. 55.

3. Grot. de iure bell. l. 1. c. 2. n. 2.

4. Cicer. pro Milon.

uendas ſuſpiciones, ac pacem ſeruandam. Sic Rex [1] Erythras in mare Rubrum ſtatuit, neminem Ægyptiorum cum naui longa ingredi poſſe, ſed vt vna tantũ oneraria in eo vterentur conceſſit: & Athenienſes, poſt pacem cum Barbaris initam, non modo eos cũ armatis nauigijs extra Cyaneas, & Chelidonias nauigare [2] vetuerunt, Cimonis tempore, & poſt prælium ad Salaminá extra [3] Cyaneas, & Phaſidem, ſed etiam, poſt [4] victoriam ad Eurymedontem, a mari Græco curriculum equi abſtinere illos iuſſerunt. [5] Antea quoque Æginetis pollices crudeliter præciderant, ne remũ poſſent agere: ac poſtea Lacedæmonijs, ſocijſque nauigationis modum præſcripſerunt, ne ſcilicet [6] naui longa nauigarent, ſed alijs nauigijs vterentur, quæ remis acta vecturam quingentorum talentorum non excederent. Atque adeo recepti iuris erat apud Græcos hic mos armata nauigatione, etiam amicos, prohibendi, vt cum inter [7] Athenienſes, Argiuoſque conueniſſet, vt populus vterque alterius hoſtes, per ſuos fines iter facere, prohiberet, cum Athenienſes Lacedæmonios, amicos ſibi quidem, ſed Argiuis hoſtes, præternauigare permiſiſſent, Argiui de hoc, tanquam de iniuria, ſint queſti. [8] Carthaginienſes quoque tribus fœderibus, quæ cum Romanis ante primum bellum Punicum icerũt, nauigationem quidem per reliqua maria conceſſere, ſed vltra Pulchrum promontorium de-

1. *Philoſtrat. de vit. Apollon. l. 3. c. 11.*

2. *Plutarch. in Cimon.*

3. *Diodor. Sicul. Biblioth. l. 12.*

4. *Plutarch. loc. cit. Ariſtides in Panathen.*

5. *Cic. de offic. lib. 1. Valer. Max. l. 9. c. 2.*

6. *Thucid. l. 4*

7. *Idem l. 7. Grot. de iur. bell l. 2. c. 3. n. 13.*

8. *Polyb. l. 3.*

1 Liu. l. 30. in fin. negarunt.[1] Verum Romani, parta de ipsis victoria, eos vicissim nauigare vetuerunt, eorumque
2. Epit. Liuij l. 48 in fin. rostratas naues omnes Scipio incendit.[2] Cumque deinceps ij contra fœdus, ac inita cum Romanis pacta, materiem ad naues extruendas collegissent, eorum Senatus seuere castigatus est. Ijdem
3. Liu. l. 33. quoque[3] Romani Philippum Macedoniæ Regẽ vsu maris priuârunt, ademptis nauibus omnibus, ipsa Regia comprehensa, inhabilis prope magnitudinis, quam sexdecim remorum versus
4. Idem l. 38 agebant;[4] Cumque pacem Antiocho Syriæ Regi darent, longas omnes naues illum tradere coëgerunt, ornamentaque earum, ac vetuerunt illum plures, quam decem naues actuarias, nulla quarum plus quam triginta remis ageretur, habere, aut monerem ex belli causa, quod illaturus esset, aut nauigare citra Calycadnum, & Sarpedonem promontoria, extra quam si qua nauis pecuniam, stipendium, aut legatos, aut obsides
5. Appian. in Illyric. portaret.[5] Illyrios quoque ad paciscendum compulere, ne vltra Lessiũ pluribus quã duobus lembis, ijsq; inermibus nauigarent. Ac vt ad eos, qui nostris temporibus imperant, veniamus, Veneti neminem armatis cũ nauigijs Adriaticũ ingredi patiuntur, vt supra narrauimus; & Hispani ab Oceano Indico exterorum classes arcent, capitali imposita pœna nauigantibus: vt etiam in Oceano Germanico Hollandos armatis cum nauibus nauigare vetuerunt in inducijs, quæ inter ipsos

anno

anno a Christo nato CIↃIↃCIX. sunt factæ. Ac vicissim Hollandi in suo mari ijs armatam nauigationem interdixere. Suecus quoque, maris Balthici dominium sibi ascribens, superioribus annis pacem cum Cæsare facturus, volebat, vt ille ex eo mari armata omnia nauigia abduceret. Et [1] Angli, quamuis amicos Principes per mare Anglicum armata cum classe nauigare minime prohibeant, exigunt tamen, vt armata nauigia, vbi in Regias inciderint naues, in recognitionem maritimi dominij, summa vela demittant, capiuntque tanquam hostes, qui hoc non obseruant; & quoniam, sæuiente inter Hispanos, ac Hollandos bello, sæpe euenit, vt cum vtrique Anglis sint amici, in Anglico mari sibi occurrentes, manus conferant, [2] Rex Iacobus, certos fines descripsit, intra quos neutri fas est alterum inuadere, facultate permissa, vt in reliquo mari, suo iure ac viribus vtantur, cum alias hostem in [3] solo pacato offendere non liceat. Quod autem ad inermem, & pacificam nauigationem spectat, ea quoque aut omnino interdici, aut [4] vectigalibus portorijsque subijci potest. Illam certe Carthaginienses Romanos exercere vltra Pulchrum promontorium vetuerunt, non modo armatam, vt diximus, sed inermem quoque. Nam [5] Polybius ait, ideo illos hanc nauigationem interdixisse, ne in Romanorum notitiam venirent loca Syrtibus proxima, quæ ipsi propter fer-

1. Seld. mar. clauf. lib. 2. c. 26.

2. Ibid. c. 22.

3 Grot. de iur. bell. l. 3. c. 4. n. 8.

4. Iuribus sup. allatis.

5. Loc. cit.

fertilitatem Emporia appellabant: ac proinde nõ modo armata, sed & inermi nauigatione Romanos oportet fuisse prohibitos. Sic Hispani omni prorsus nauigatione ad Indos arcent exteros, & Dani [1] ad Islandiam, cæterasque Hyperboreas insulas nauigationem impediunt, & non nisi habita ab ijs venia, conceditur appulsus. Portoria autem, ac vectigalia nauigantibus [2] Athenienses primi imposuisse dicuntur, capta Chrysopoli, quæ soluebant ij, qui in Pontum nauigabant, vnde [3] & decimam maris Athenienses vendebant. [4] Byzantij etiam omnes in Pontum itidem nauigantes vectigales habuere. [5] Romani quoque mari Rubro vectigal imposuerunt, ac deinceps eorum Cæsares portoria, & tributa a nauigantibus exigere sunt soliti. Nostris vero temporibus [6] Galli inter cætera Admiralio suo concedunt, vt capere possit in mari nauigia, quæ frumentum, biscoctos panes, aliasq; merces non permissas deferunt absque venia, atque insuper exigunt vectigalia; quod & faciunt [7] Angli. [8] Veneti quoque nostrorum armis, & fame afflicta Rep. mari Adriatico nauigantibus vectigalia imposuere, Laurentio Theopulo Duce: quo tempore lata lex ad hunc vsque diẽ seruatur, creatusque Magistratus, cum nauigijs attributis, ne legi fiat fraus, diu noctuque vtriusque litoris plagas, portusque perlustrat. [9] Rex quoque Daniæ ad Sundam Balthici euripum tributũ exigit ab ijs, qui

1. Pontan. discuss. histor. l. 1. c. 21.

2. Polyb. l. 4.

3. Demosthen. in Leptinem.

4. Polyb. d. l. 4.

5. Plin. l. 19. Strab. l. 17. Polyb. Procop. de arcan. hist. cũ alijs laudatis per Grot. de iur. bell. l. 2. c. 3. n. 14.

6. Popellinier. en l'Admiral. de France. Chap. 12.

7. Seld. d. l. 2. c. 15. & seq.

8. Blond. decad. 2. l. 8.

9. Gryphiand. de Insul. c. 3. n. 53. & c. 25. nu. 39.

qui illud mare ingrediuntur: in summa (nam longum nimis esset eos recensere omnes, qui a nauigantibus exigunt vectigalia) [1] mari imponi possunt passagia, vt appellant, & tributa, quidquid dicant [2] nonnulli, qui Dominos maris hæc facere posse negant, [3] cum ijs iuribus, quibus eorum opinio nititur, communi totius orbis vsu derogatũ sit. Et præter hæc maris Dominus [4] naufragia alicubi colligit (quamuis hoc, & quidem iure, [5] antiquatum fuerit) & nauigandi veniam concedit: Ij quoque, qui maris obtinent principatum, ne quisquam alius a nauigantibus exigat vectigalia præstare solent. Et [6] cum Byzantij nauigantibus in Pontum, vt modo dicebamus, tributum imposuissent: Rhodij, qui tunc temporis mari dominabantur, vniuersa fere suffragante Græcia, illud aboleri voluerunt. Et hæc de effectibus maritimi dominij, qui ad nauigationem spectant, dicta sint. Quod ad piscatum attinet, eodem [7] ferme iure censetur, quo nauigatio; nam & piscari potest princeps prohibere in aliqua maris parte, vel illud vectigale facere, vt venationem in terris, [8] cum nihil aliud sit piscatus, quam venatio in mari. Sic a Romanis quõdam maris portiones priuatis fuere concessæ, in quibus

1. Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. n 5 Gryphiand. de Insul. cap 14. n 63. Sali. in l. 3 C de nautic. fœnor. late Bertach. in tract. d Gabell. par. 1. q. 6. nu. 19. & seq. Angel. in l sane si maris nu. 3. ff. de iniur. & cons. 290. Ripa in l. si insulã nu. 22. ff de verb. oblig Capol. d. c 26 a n. 10. add. ad Bart. in l. iniuriarum actio. ff. de iniur. ad lit. B. & alij per Pac. de mari Adriat.

2. Angel. in l. prætor ait. § prætor n. 2. ff ne quid in loc public.

3 Bald in rubric ff de r. r. diuis. Capell. de seruit rustic. prædior. c. 20 nu. 10. Ang. cõs. 289. Pac. de domin maris Adriat. pag. & ibi c. 8.

4. In Bull. Cœna. ... 6. Polyb. l. 4.

4 B. Reip l. 1 c 10

7. L. venditor fundi, ff. commun præd. & dicta l. sane, & ibi glos. & Doctores. Bald in d. rubric. num. 4. & 5. Aret. in §. flumina Instit. eod. Balb. in tractat. de præscript. 5 p. princ. 4 part. q. 7. Craueti, de Antiq. tēp. 4. part. c. materia ista. n 80. Caiet. to. 1. opusc. trac. 17 c 12. Medin. c. de restitut. q. 12. Sot. l. 4. de iust. q. 6. art. 4. Less. de iustit. l. 2. c. 5. dubit. 7. Gryphiand. de Insul. c. 14. nu. 63.

8. Plato in Sophista.

bus, exclusis alijs, soli piscarentur. Et Leo Imperator modum his priuatis piscinis præfiniuit.[1] Quin imo quorundam piscium capturam legimus non fuisse permissam aliquando. Et idem Leo Imperator plagarum, ac retium raritatem describit, quo pisciculi euaderent, atque adolescerent, neque ideo piscium caritas consequeretur, quod parui nimis caperentur, impedireturque eorum propagatio.[2] Angli quoque halecum piscatum nonnisi cum tributo concedunt, eademque[3] ratione piscatus, & iura *piscariarum*, vt aiunt, in Adriatico sunt de regalijs Principis Veneti, ideoque ea interdicere, permittere, & super iis tributa potest imponere;[4] Cete quoque, alijque grandiores pisces, in litus eiecti, ex iure apud Anglos, & Lusitanos, aliosque receptissimo, non occupantis fiunt, sed aut fisci sunt, aut eorum, quibus Princeps ius illud indulserit. Quod autem de piscibus diximus, id quoque de cæteris rebus, quæ extrahuntur e mari, fieri consueuit, vt sunt Coralia, Margaritæ, Succinum, & similia. Atque vt paucis expediam, vel ipsa concedente[5] Satyra,

Quicquid conspicuum, pulchrumque ex æquore toto est,
Res fisci est vbicunque natat.

Ideoque nonnisi cum domini venia indagari, extrahique permittitur. Atque hęc habere locum in ijs, quæ in mari nascuntur, censerem; nam cætera,

1. d. l. vendi. tor fundi.
2. Selden. d. l. 2 c. 21. Pontan. discus. historic. l. 1. c. 14.
3. Peregrin. de iur. fisc. l. 8. c. 43.
4. Cabed. decis. Lusitan. par. 2. dec. 48.
5. Iuuenal. Satyr. 4.

cætera, quæ in eo inueniuntur quidem, sed aliunde fuerunt allata, veluti [1] Delphica quondam mensa a piscatoribus, euerriculum trahentibus, in Milesia regione extracta; & sporta auri obsuta,[2] quam apud Ostiam piscatores ceperunt, ad naufragiorum leges reijcerem, secundum quas de ijs iudicaretur, cum hæc maris fructus minime possint appellari, sed naufragorum bona. De his autem, quæ e pelago extrahuntur, apud Gallos [3] Regia constitutione cautum est, trientem ad Regem pertinere, tãtundem ad maris Præfectum, ac reliquum ad classiarios repertores. Et hæc de nauigatione, ac piscatu dicta sufficiant. Superest alius maritimi dominij effectus: [4] nam maris dominus in suo mari, tanquam in suo territorio, delinquentes capere, & punire potest; cuius rei cum quotidie videantur exempla, consulto de ea vberius disserere omittemus, vt etiam de eo omittemus fusius agere, quod supra innuimus, quodque a plerisque maris dominis exigi solet, [5] vt scilicet præternauigantes, qui in naues domini maris inciderint, summa vela demittant, quod in recogniti dominij signum deberi censetur. E contra autem maris dominus [6] tenetur illud purgare, & tutum ac securum reddere a piratis, subditosque [7] defendere, [8] ac nauigationem iuuare per ignes nocturnos, ac breuium signa, quibus nauigantes admoneantur, eodem ferme pa-

cto,

1. *Plutarc. in Solon. Valer. Max. l. 4. c. 1.*
2. *Sueton. de clar. Rhetor. in princ.*
3. *Edict. Frãc. Primi ann. 1543. art. 11. Chop. de dom. Franc. l. 1. tit. 15. & edict. Franc. tom. 3. tit. 2. Seld. d. l. 1. c. 18.*
4. *Bart in tract. de Insul Castrens. in l. Insula, in 2. lect. n. 3. ff. de iurisd. & in l. deprecation n 6 ff. ad l. Rhod. de iact. P. tr. Gherar. sing. 15. Capol d. c. 26. cum alijs per Pac loco cit.*
5. *Selden. mar. claus. l 2. c. 26. Pontan. d l. 1. c. 16*
6. *Bald. in l. fin. C. de cap. & in §. conuenticulas, de pact. iur. firm. Alex. in l. ne quid. ff. de incend. ruin. naufr. & cons. 88. nu. 3. vol. 5. & laudati p Pac. loc. cit.*
7. *Laudati per eund.*
8. *Grot. de iure bell. l. 2. c. 3. nu. 16.*

cto, quo terrestria itinera pacata, securaque, ac peruia Principes debent præstare.[t] Cum namque dominium maris nihil differre a Monarchijs, alijsque terrenis Imperijs, supra firmatum sit, æque maris Domino contendendum esse definimus, vt facilem, tutamque sui maris nauigationem reddat nauigantibus, ac prouinciarum, terrarumque Dominis muniendæ sunt viæ, quo expeditæ, ac minime infestæ iter facientibus pateant; vt qui fluctibus, ventisque se, ac sua committunt, cum aduersus horum iniurias a Domino maris, cui vectigalia soluunt, quantum fieri potest, protegantur, tum a prędonum insidijs liberi, inter vndas, procellasque, in protectione Principis inueniant securitatem.

t. Cap. 16. ex Isocrat. in orat. de Pac.

P E-

PETRI BAPTISTÆ BVRGI

DE DOMINIO

SERENISSIMÆ

GENVENSIS REIPVBLICÆ

IN MARI LIGVSTICO.

Liber Secundus.

Ligustici maris confinia, & unde illud, Liguria, ac Ligures dicta sint.

CAPVT PRIMVM.

PER externa vagati hactenus maria, non solum pelagi haberi posse dominium demonstrauimus, argumẽtis eorum, qui in aduersa opinione sunt, confutatis; sed præterea, quale illud dominium sit, quomodo acquiratur, quo pacto conseruetur, ac demum qui sint ipsius effectus, & vires edocuimus. Hæc autem nobis ideo fuit suscepta disceptatio, vt Dominiũ Serenissimæ Genuensis Reipublicæ in Mari Ligustico propugnaremus; Cumque de omnibus ferme populis, qui mare accolunt, quique illius imperium aut exercuere, aut exercent,

verba fecerimus, de nostro hoc tacuimus, seorsim ac fusius de ipso acturi, tanquam de eo, cuius gratia de cæteris verba sunt facta. Iam porro ingrediamur nostrum hoc mare, & cognitis vndis, natiuique aëris aspiratione, insolitis iactatos fluctibus, nauseantesque animos recreemus. Mare Ligusticum ea Mediterranei pars est, quæ ostia Vari, ac Macræ fluuiorum interiacet, Liguriam maritimam, & Corsicam alluens. Continet autem secundum latitudinem, quidquid maritimarum aquarum est a parte quadragesima cum triente, a freto scilicet, quod Corsicam dirimit a Sardinia, vsque ad partem quadragesimam tertiam, cum quatuor quintis, intimum sinus recessum Genuam; secũdum longitudinem vero, a parte vigesima nona, ostio Vari, vsque ad partem trigesimam secundam, cum tribus quintis, ostium Macræ; ita vt ipsius longitudo sit trium partium, cum tribus quintis, latitudo partium trium, cum septem quintisdecimis, vt e [1] tabulis Geographicis rationem subduximus. Posuimus autem secundum longitudinem huic mari terminos ostia Vari, ac Macræ, vt potiorem [2] scriptorum partem sequeremur, ad ea respicientes confinia, quæ hodie Liguriæ assignantur, cum alioquin nos minime prætereat, eos priscis temporibus a [3] Massiliensi portu ad [4] Arnum fuisse protensos: imo etiam ab ostio Rhodani, ostium Tyberis attigisse, si vetustissimam Liguriæ diuisio-

1. E Tabula Italiæ Io. Antonij Magini.
2. Plin. hist. nat. lib. 3. c. 5. Ptolem. Geogr. l. 2. c. 10. & lib. 3. c. 1. Boccac. de marib. in verb. Ligusticũ mare. Blond. Ital. Illust. in Ligur.
3. Dionys. Afer de sit. orb.
4. Bocc. loc. cit. Cluuer. Ital. antiq. l. 4. c. 17.

ſionem admittamus. At ſecundum latitudinem in eo Corſicam comprehendimus, cum hæc Inſula, communi [1] Geographorum conſenſu, in mari Liguſtico collocetur. Abundat hoc mare adeo piſcibus, vt e Liguria ſaliti in Ciſalpinam Galliam, Romam, alioque exquiſitiſſimi deferantur; falſaque conuincitur cauillatio, qua illud eſſe ſine piſcibus vulgus mentitur; ac prætεrea non minus celebris apud exteros, quam accolis vtilis eſt Coraliorum piſcatus, [2] quæ ex hoc mari extrahuntur nobiliſſima, ac in remotiſſimas etiam regiones exportantur. Profundum eſt maxime, pluresque habet, ac inſignes portus, quidquid dicant alij, qui præter vnum Monæci, in Liguria eſſe omnino [3] nullos aſſeuerant; poſt oſtium etenim Vari, portus eſt Herculis, vulgo *Villafranca*, qui ſpectat ad Allobrogum Duces: Sequitur portus Monæci, cuius oppidum Principi, ex antiquiſſima Grimaldorum familia paret; inde in Genuenſis Reipublicæ ditione, Vada Sabbatia, portus Saonenſis, Genuenſis, Delphinis, Segeſtæ Tiguliorum, ac Lunenſis, vulgo portus Veneris, qui ampliſſimi ſinus ſpeciem præſefert, ac plures, tutiſſimoſque portus comprehendit. In Inſulis autem, in Capraria ſecuriſſima ſtatio nauigijs omnis generis commoda eſt. In Corſica vero, portus Sancti Florentij, Bonifacij, ſeu Syracuſanus, portus Vetus, ſeu Philonius, ſinus Adiacenſis, Caluenſis,

1. *Plin. d. l. 3. c. 6. Mela l. 2. c. 5. ex quo Cluuer. in Corſica explicat Plinium obſcurius ſcribentem. Solin Polyhiſt. c. 7. Martian. Capell. l. 6. Iſidor. l. 14. Etym. c. 6. Bordone Iſolario in Corſic. Ferrarius in Lexic. Geograph. In Corſica. alij.*

2. *Solin. d. c. 7.*

3. *Strabo Geogr. l. 4. Fr. Leandro Alberti nella deſcrittione della Riuiera di Genoua.*

alijque nauigantibus patent. Insulas complures circumfundit, quarum maxima Corsica est, ferocitate canum, ac vinorum excellentia insignis,
1. Magin. in Corsica. cuius ambitus CCCXXV. M. P. esse censetur. Huius Insulæ Regno nomine Genuensis Reipublicæ Gubernator præest, qui in eam prouinciam altero quoque anno Genua mittitur; suntque in illa munitissimæ arces, ac frequētissima oppida, quæ strenuos, indefessosq; milites, ne dum Reip. Genuensi, sed Pontifici etiam Romano, Venetisque, ac alijs Principibus suppeditant. Est & Capraria, cum arce ad portum inexpugnabili, quam Genuensium præsidium custodit, cuius ambitus XXX. M P complectitur, & Gorgo ambitus V. M P. deserta & inculta, quæ sola Hetru-
2. Varr. de re rust. l. 3. c. 9. Columell. l. 8. c. 2. riæ Magni Ducis Dominio subiecta est, cum cæteræ Gallinaria (sic [2] a gallinis rusticis appellata) ad oram Occidētalem prope Albingaunum sita, illaque, quæ Naulo, atque alia Tyrus nomine, quæ Lunensis portus Occidentali promontorio adiacet, & nonnullæ aliæ paruæ Insulæ, quæ Corsicæ adhærent, desertæ etiam omnes, & in-
3. Isid. Etym. l. 3. c. 16. 4. Flor. lib. 2. c. 6. Solin. & Boccac. loc. citat. 5. Eustat. in Sch. ad Dion. περιήγησιν & Stephan. in verb. λίγυες. cultæ, in Genuensis Reipublicæ ditione sint. Ligusticum [3] autem appellatur hoc mare a Liguribus accolis, & adiacente Liguria, a qua etiam Ligustinum [4] denominatum reperimus. Sed Liguriæ, ac Ligurum nomen vnde manârit, haud ita facile definiri potest. [5] Alij siquidem ἀπὸ λιγύρου ποταμοῦ, a Ligyro flumine deducunt, quod in

Li-

Liguria ponunt;[1] alij a Ligo, seu Ligure, aut Ligysto Phaëtontis filio;[2] alij a Ligure Gallo, qui Herculi apud Massiliam sese opposuerit;[3] alij a legendis leguminibus;[4] alij demum a Ligone Iaphetida, qui eam regionem primus habitârit. Veruntamen quę de Ligyro flumine afferuntur, nullius ponderis sunt,[5] cum eius nominis fluuius in Italia fuerit omnino nullus; Quæ de Phaëtontis filio, ac Ligure Gallo dicuntur, fabulæ sunt, & Poëtarum commenta; quæq; de legendis leguminibus adducuntur, minime ad rem pertinent, cum Liguriæ vocabulum, apud Græcos etiam vsitatum sit,[6] a quo Latini suum effinxere, vnde perperam Latina ipsius assignatur origo. Vero propius accedunt, quæ de Ligone Iaphetida memorantur; Aut conijcere possumus, primos illos, qui post factam linguarum diuisionem in Liguriam venere, regionem לח׃ש hoc est,[7] Rufam, ac Rubeam Syriaca lingua ideo appellauisse, quod Liguriæ promontoria, ac scopuli primo rufi appellentibus apparuerint, cum eius ora maritima huius coloris, propter saxorum ariditatem, eminus conspicientibus videatur; vnde nostris etiam temporibus, mons Rubeus in ora Genuensi Orientali, & Capita rubea, seu Rubeum promontorium in ora Prouinciæ Narbonensis, (quæ antiquæ Liguriæ pars erat) appellantur. Seu Hebraico idiomate ita dictam fuisse putabimus ab אַלְגֻּם [7] a Coralijs videlicet, quæ in Li-

1. Boccac. de geneal. deor. l. 7. c. 42. Io. Boem. de morib. gent. l. 3. c. 9. Ann. Viterb. in supposit. Beroso, Catone, Fab. Pictore, & Sempronio.
2. Eustath. loco cit. Tzet. in comm. ad Lycophron.
3. Pa. l. Diac. de gest. Longob. l. 2. c. 15.
4. Fr. Leand. loc. cit.
5. Cluuer. Ital. antiq. l. 1. c. 7.
6. Ibid.
7. David de Pomis in Germine David. in dict. extern. lit. ל.
8. Ibid. in dict. Hebr. Sa. St. Pagn. in Thesaur. lingua sancta.

Liguſtico mari reperiuntur. Quod ſi Græcam vocabuli originem malumus, ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ, ſeu λιγύος, denominatam dicemus,[1] quod ſtridulum denotat, ac epitheton venti eſt, quod is potiſſimum in ea regione inter montes, & conuallium anfractus ſtrideat, ſibiletque; vnde Græci præternauigantes hanc regionem ideo ſtridulam appellarint, vt videmus in Hiſpanorum, aliorûmque ad Indias nauigationibus accidiſſe, qui regiones cõplures a peculiari quapiam ipſarum qualitate denominarunt. Aut ideo ſtridulam regionem dixere Græci, quod eius fluuij, ac torrentes, e montium cacuminibus, per ſaxa ſcopuloſque præcipites, ſtridorem edant; quod fortaſſe innuerunt ij, qui a Ligyro flumine Liguriam nomen accepiſſe ſcripſerunt.

1. Henric. Stephan. Io. Scapul. Conr. Geſn. alij Græci Lexicographi.

De Liguriæ antiquæ, ac hodiernæ limitibus, ac Ligurum antiquitate.

CAP. II.

SED poſtquam terram attigimus, liceat tantiſper diuertere, & ſpatiari, donec ſuſceptam fortaſſe in mari nauſeæ moleſtiam deponamus. Ecquid nauſeantibus magis appoſite, quam odoratas Liguriæ oras luſtrare? Neque tamen ideo a propoſito declinabimus: Lignatum, aut aquatum deſcendiſſe nos putes, ad mare mox opportune redituros, quo commeatu

meatu recepto, & discussa nausea, nauigemus commodius, & maritimo dominio acrius insistamus. Liguria itaque priscis temporibus haud tota Italica fuit: Ipsius namque confinia [1] Massiliam comprehendebant,[2] & Transalpini Ligures a scriptoribus recensentur. [3] Lapidarij etiam campi, qui inter Massiliam, ac Rhodanum sunt (vbi lapidibus pluisse Hercule aduersus Ligures dimicante traditum est) in Liguria ponuntur, vt [4] ad Rhodanum eius limites, Occidentem versus, protenderentur. In Italia quoque Orientem versus latius patebat hæc regio, [5] Pisæ siquidem in Liguribus erant, & Apuani Ligures, agri Pisani populi, & Luca. [6] Aunus præterea Liguriæ Rex ad Thrasimenum vsque, ac Tyberim suum extendebat regnum, quod ait [7] Sillius.

Quæ vada Faunigena regnata antiquitus Auno,
Nunc voluente die Thrasimeni nomina seruãt.

Ac proinde ad Tyberim pertigisse Liguriam aliqui [8] contendunt. Ad Septentriones [9] autem Mediolanum in Liguribus positum reperimus. Ac tanta sane olim erat Liguria, vt quousque se extenderet, determinare haud facile censeamus. Sed in descriptione Italiæ [10] ab Augusto facta, Varus ad Occidentem, ad Orientem Macra, Padus ad Septentriones, ad Austrum mare Ligusticum huic regioni, quæ nona appellata est, limites sunt assignati, Transalpinis populis omissis, ac Liguriæ nomine intra Italiam redacto.

Ve-

1. *Strab. l. 4. Iustin. l. 43. Foliet. histor. Genuen. l. 1.*
2. *Liuius l. 41. Blond. in Ligur. & Bracell. in descr. ora Ligust.*
3. *Solin. c. 7.*
4. *Herod. l. 4. Scylax in periplo. Mart. Heraclien. in periegesi. Cluuer. Ital. antiq. l. 1. c. 7.*
5. *Iustin. l. 21. ijdem Blond. & Bracell.*
6. *Landin. ad 12. Aeneid. Virgil. in ver. Aune. Cluuer. d. c. 7.*
7. *Lib. 5.*
8. *Fr. Leand. nella descrit. della Riuiera di Gen. Foliet. d. l. 1.*
9. *Antonin. in Itin. Procop. Gothic. lib. 2. Paul. Diac. de gest. Long. l. 2. c. 11.*
10. *Plin. l. 3. c. 5. Mela l. 2. c. 20. Ptolem. tab. 6. Europ. Blond. Bracel. Fr. Leand. & Foliet. loc. cit.*

Verum iterum a [1] Constantino Magno, seu in diuisione Italiæ paulo ante ipsum facta, Liguriæ fines ad Septentriones late prolati sunt fortasse ad antiquos; nominibus enim Cenomanorum, Boiorum, Insubrum, cæterorumque Gallorum antiquatis, quidquid felicium illorum, ac late patentium circa Padum camporum Alpibus, & Apennino includitur, in duas regiones, interfluente Adua fluuio, dispertitum est, quodque spectat ad Septentriones, Venetis obtigit, quod ad Austrum, & mare Inferum, Liguribus, adiacente Orientem versus Æmylia. Sic præter Mediolanum, & Nouocomum, & Bergomum, & Brixia, & Laus Pompeia in Liguria comprehensa, & [2] Alpes ipsius termini sunt factæ; [3] Mediolanum vero post ea tempora rursus in Liguria positum reperitur, vbi [4] Consularis Magistratus, qui Ligusticam prouinciam regebat, commorabatur. [5] Sed cum factum est Italico Regno a Francis Carolinis initium, regioque fere omnis, quæ inter Apenninum, & Alpes iacet, Longobardia nuncupata, Liguriæ fines angustiores sunt redditi, positusque ad Septentriones limes Apenninus, relictis antiquis cæteroquin confinijs: quæ diuisio nostris etiam temporibus durat. Sic Liguriam ab Occidente aperit Varus, claudit Macra ad Orientem, a Meridie alluit mare Inferum, ad Septentriones limitat Apenninus, eaque ab vrbe Domina, *Genouesato*, ap-

pel-

1. Foliet. loc. cit.
2. Procop. Gothic. l. 1.
3. Ibid. l. 2.
4. Notit. Imper. Occid. Pancirol. c. 60.
5. Foliet. loc. citat.

appellatur, regio montosa tota, nisi qua Apenninus, seu Alpes alicubi a mari recedunt, eiusq; latitudo ad XXX. alicubi etiam ad L. M.P. accedit; longitudo autem secundum oram maritimam, ab ostio Vari Genuam vsque CXX. M.P. est, quæ ora Occidentalis appellatur, quod Vrbi ad Occidentem sita sit; inde ad Macræ ostium M.P. LXX. quæ Orientalis ora eam ob causam dicitur, quod Vrbi ad Orientem solem adiaceat, vt oræ totius longitudo sit, ab ostio Vari ad ostiũ Macræ CXC. M.P. [1] Sterilis olim maiori ex parte fuit, & inculta: ideoque incolæ plerumque ex pecore, lacteque, ac potione hordeacea viuebant. Sola abundabant materia ad naues ædificandas: montes siquidem, arboribus referti maximis, ac frequentissimis, hanc affatim subministrabant: quæ arbores, quod earum crassitudo ingens, octo nimirum aliquando pedum esset, ad fabricanda mortaria, & mensas conficiendas, censebantur aptissimæ. Sic pecora, pelles, mella, naualem materiam incolæ, ad emporium Genuam, e tota Liguria comportabant, indeque exportabant oleum, & vinum Italicum, cum vini, ac picati quidem, & austeri, copiam modicam regio ferret. Nascebantur item in Liguria equi, & muli, quos Gegenios vocauit antiquitas, & Lyncurium [2] (quod electrum appellant quidam, atque ex vrina Lyncis congelari comminiscuntur) [3] & Ligusticum, herba satis nota. Sed & tu-

1. Strab. d. l. 4. Ioan. Boem. de mor. gent. l. 3. c. 19.

2. Dioscor. mater. Medicin l. 2. c. 73. & ibi Matthiol.

3. Ijdem l. 3. c. 53.

nicæ, & sagula in Liguria elaborabantur, quæ dicebantur Ligustica, vt præter agriculturam, & pastionem, in artificijs non desideraretur industria; nec deerat aliorum fructuum copia, tametsi frumenti, ac vini regio parum ferax esset, cum suapte natura terra adeo lapidosa sit, vt absque saxo vix vlla gleba possit effodi. Nostris vero temporibus nemora illa arborum maximarum, in iucundissima odoris suauitate fragrantia viridaria, citreorum omnis generis, olearum, palmarum, aliarumque vtilium, ac fructuosarum arborum, passim sunt conuersa; atque vbi, præ asperitate, loca coli non possunt, castaneæ satæ conspiciuntur; vt ne gleba quidem otiosa remaneat. Quare tametsi cæduis syluis non abundet Liguria (quod illi obijcit, dum illius montes sine lignis esse vulgus calumniatur) egeatque lignis, quæ e Corsica, atque aliunde afferuntur; id accidit, quia præstat ex arboribus fructus, quam ligna colligere. Vitium vero ea copia est, & nobilitas, vt vina, quæ ex ijs progignuntur, in regiones, vel remotissimas exportentur. Sola Ceres adeo nostro auara est solo, vt externo frumento indigeamus. At quod modicum in Liguria nascitur, tanto externum bonitate antecellit, quanto minor eius est copia. Veruntamen omnia fere, quæ in Liguria proueniunt, externis eiusdem speciei, odore, ac sapore longe præcellunt. Quid oleum referam, cuius incredibi-

lis

lis copia in Cisalpinam Galliam, ac Germaniam mittitur, quodque omnium est prestantissimum, vt non in Attica, sed in Liguria oleam seuisse Pallas videatur? Quid vina, quæ in Occidentali ora ad Tabiam, in Orientali ad quinque pagos concinnantur, Apiana, & alia, quæ vernaculo idiomate, *Moscatelli, Amabili, Rossesi* appellantur, generosa adeo, ac suauia, vt præferantur omnibus alijs, & vel a remotissimis populis in delicijs habeantur? Quid Citrea mala, atque Aurantia, & his affines fructus veteribus minime cognitos, quos *Limoni*, & *Pomi di Adamo*, appellamus, quorum inexhausta pene copia ad exteros mittitur? Mutatam sane horridam illam Liguriæ faciem omnino videmus, quæque syluæ erant, ac nemora, amœna modo sunt viridaria, quæ suauissimum, ac iucundissimum odorem diffundunt, vt non immerito [1] Italus Poëta asseruerit, Ligusticam oram, quasi perpetuo fruentem vere, semper virentibus citreis, myrtisque aërem grato odore perfundere. Quid dicam de cæteris, quæ sacchoro, acetoue condita e Liguria exportantur? Quid de pannis sericis, laneisque, ac cæteris, quæ in Liguria ad incolarum, exterorumque commoditatem præparantur? His igitur aut naturæ benignitate, aut artis industria partis, omnes cunctarum regionum diuitias, deliciasque nostra Liguria absorbuit, vt non sit, cur vel felicissimæ Arabiæ odoribus, fructibus, voluptati-

1. *Lodouico Ariosto Canto Primo dopo l Orlando Furioso.*

bus inuideamus. Sed vnde venerint Ligures, qui hanc regionem primi tenuerunt, maxime inter scriptores cõtrouersum est,[1] quoniam propter antiquitatem incomperta est eius gẽtis origo: Cumque Ligures Italiæ quasdam partes, & Galliç colerent, Dionysius Halycarnasseus ambigit, ex vtra profecti essent patria; videturque ἀυτόχθονας hoc est, indigenas facere; quare[2] nonnulli ad illorum antiquitatem respicientes, Aborigines, authores Romani generis, Ligurum esse sobolem sunt arbitrati. Quin & Siculos ab Liguribus oriundos esse asserit[3] Thucidides, & tradit[4] Philistus. Berosus autem Chaldæus, Phaëtontem ex Æthiopia venisse commemorat cum classe, penultimo anno Arelij Septimi Regis Assyriorum (qui iuxta Eusebij Chronicon incidit in annum CIƆCIƆCIƆCCCVI. ab orbe creato, ante Christum scilicet natum annis ferme CIƆIƆCCCXCIII.) cumque inuenisset omnia ab Ausonijs occupata ad Orientem, & montana a Gallis, & Aboriginibus possessa, planiciem vero a Razenuis Ianigenis habitatam, donatum fuisse parte Occidentali, possedisseq; montes, & totum Eridanum, ac deinceps relicto in Liguria filio Ligure; in Æthiopiam fuisse regressum. Porcius Cato, & Sempronius, non ex Æthiopia euocant hunc Phaëtontem, sed eum primum omnium Græcorum ex Attica soluentem aiunt, cum Ligure filio multis ætatibus, ac seculis

1. Dionys. Halycar. antiq. Rom. l. 1.
2. Ibid.
3. Bell. Pelopon. lib 6 in princ. & Io. Boem. d. c. 19.
4. Apud Dionys. loc. cit.

seculis ante Oenotrium Arcadem colonias cõstituisse in Italico litore, ab ostijs Tyberinis, vsque Nicæam Massiliensium, & in medio portum Ligurnum a filio nuncupâsse, ac vltro citroque litus omne Liguriam dixisse. Sed hi Berosus, Cato, atque Sempronius suspectæ sunt fidei, putanturque ab Annio Viterbiensi suppositi; ac reuera cum antiqua Liguria minime quadrant limites ab ipsis assignati, quam vltra Nicæam ad Rhodanum vsque fuisse protensam demonstrauimus; ac præterea nomen illud portus Ligurni non ita priscam redolet originem, cùm non Ligurnum, sed Lyburnum appellatum fuisse apud veteres [1] Geographos reperiamus.[2] Strabo autem coniecturam facit, Ligures, quod æneis vterentur scutis, Græcos origine fuisse.[3] Iustinus contra hoc videtur negare, cum recensens Græcas Italiæ Ciuitates, in Liguria solas Pisas ait Græcos authores habuisse: [4] Sunt, qui Celticæ, ac Theutonicæ originis faciant Ligures, eosq; vna cum Illyricis, Germanis, Gallis, Hispanis, ac Britannis vnius eiusdemq; gentis fuisse, & vnum idemq; habuisse linguæ genus, dialectis tantum varijs distinctum, attestantur, quod confirmant ex quibusdam vocabulis antiquorum Ligurum, quæ cum Teutonicis maxime côueniunt: [5] ac sane veteres Ligures ex Ambronibus gente Teutonica se oriundos esse profitebantur. Quidquid sit (nihil enim in re tam dubia, & antiquitatis tenebris

1. Ptolem. Geogr l. 3. c. 1.
2 Geograph. l. 4.
3. Lib. 20.
4. Cluuer. d. c. 7.
5. Plutarch. in Mario.

bris

bris inuoluta determinare possumus) certe antiquissimi populi fuere Ligures, & multis ante bellum Troianum seculis præpotentes, quippe qui [1] Sicanos, Hispanicam gentem, pulsos, fugatosque finibus arcuere, vnde illi in Siciliam secedentes insulæ nomen dederũt.[2] Herculi præterea Alcmenæ, ex Hispanijs in Italiam venienti, sese opposuerunt, acriterq; cum eo dimicârunt. Et ante Troianorum sub Ænea in Latium aduentum, celebre erat Ligurum Regnum, eoque ipso tempore, cum Æneas venit in Latium, regnabat in Liguribus [3] Aunus, cuius filium Camilla Volscorum Regina in prælio inter Teucros ac Latinos, interfecit, de quo [4] Poëta:

Apenninicolæ bellator filius Auni
Haud Ligurum extremus.

Cumque Æneas ex Italicis populis auxilia colligeret, ab Auno instructam milite classem habuit, de qua modo [5] laudatus Poëta:

Non ego te Ligurum ductor fortissime bello
Transierim Cycne, & paucis comitate Cupauo,
Cuius olorinæ surgunt de vertice pinnæ.
Crimen amor vestrum, formæque insigne paternæ;
Namque ferunt luctu Cycnum Phaëtontis amati
Populeas inter frondes, vmbramque sororum,
Dum canit, & mæstum musa solatur amorem,
Canentem molli pluma duxisse senectam,
Linquentem terras, & sidera voce sequentem.
Filius æquales comitatus classe cateruas

In-

1. Dionys. d. l. 1.
2. Diodor. Sicul. rer. antiq. l. 5. c. 2.
3. Landin. & Cluuer. loc. cit.
4. Virgil. Æneid. 11.
5. Ibid. l. 10.

Ingentem remis Centaurum promouet: ille
Instat aquæ, saxumque vndis immane minatur
Arduus, & longa sulcat maria alta carina.

De moribus, fortitudine, ac bellica virtute veterum Ligurum.

CAP. III.

ANTIQVISSIMA igitur gens Ligurum asperam, montosam, syluosamque, ac maritimam regionem sortita,[1] duram & laboriosam vitam agebat, in cædendis arboribus ad nauium structuram, & colendis agris occupata. Sed molesta erat admodum agricultura ob soli malignitatem, quod lapidibus oppletum ægre coli poterat, fructusque parum, ac emolumenti colonis afferebat. Eapropter maximus eorum prouentus erat venatio, qua captæ feræ fructuum leuabant inopiam. Carnes item domesticæ, lac, mel, olera cibus erant, potus aqua, aut hordeacea potio, vt diximus, aut etiam vinum, quod picatum, austerumque regio proferebat; Atque ita Ligures prisco more, absque aliquo apparatu, humi cubantes vitam traducebāt; Sic venatione, exercitioque continuo, ac victus parsimonia eorum corpora gracilia, ac dura reddebātur. Niuibus insuper, montanisq; asperitatibus assueti, ne dum viri, sed etiam mulieres, agiles corpore, ac validæ, animoque constantes, &

1. Cicer. contra Rullum, Diodor. rer. antiq l.5.c.2. & lib.6. c.9. Strab. Geogr. l.4. Io. Bo. m. de morib. gēt. l.3.c.19.

1. Georg. l. 2. & ibi Seru. & Ant. Mancin. & fortes efficiebantur, vnde [1] Virgilius Ligurem malo assuetum appellauit, vt duram eius gentis naturam, & laboribus innutritam ostenderet; ac mulieres quidem virorum labores perferentes, solitæque cum ipsis opus facere, admirabilis constantiæ, ac fortitudinis aliquando exempla ediderunt. [2] Mulier etenim Ligus prægnans, Herculis Alcmenæ temporibus, opus cum viris mercede faciens, grauissimo partus dolore correpta, abscessit inter virgulta, ibique absq; eiulatu editum infantem, inuolutum folijs cum abscondi tum dimisisset, ad opus redijt, nihil de partu locuta; Veruntamen ex infantis vagitu re intellecta, qui operibus præerat, puerperam dimittere voluit, cui tandem accepta mercede mulier ægre obtemperauit, lotumque ad fonticulum infantem, ac ijs, quos habebat, pannis inuolutum, domum incolumem retulit. [3] Hoc autem peculiare erat Liguribus fœminis, vt inter opus parerent, lotoque mox infante, protinus ad illud redirent. Alia [4] quoque fœmina Ligus, apud Album Intemelium, in prædantes Othonianos milites præclaro exemplo auxit inuidiam, quæ filio abdito, cum simul pecuniam occultari milites credidissent, eoque per cruciatus interrogarent, vbi filium occuleret, vterum ostendens, latere respondit, nec vllis deinde tortoribus, aut morte constantiam mutauit vocis egregię. [5] Mulieres igitur virorum, viri ferarum vires, ac robur habere di-

ce-

2. Diodor. l. 5. c. 2.

3. Aristot. in Mirand.

4. Tacit. hist. l. 2.

5. Diodor. d. l. 9. Strab. l. 3.

cebantur.[1] Viri autem in bello fortes, audaceſq; erant, ferturque ſępius vegetum Gallum a gracili, macilentoque Ligure, ex prouocatione, ſingulari certamine fuiſſe ſuperatum. Tegebant corpora ſcuto, tunicaque ſuccincta, ferarumque pellibus, ac enſe armabantur mediocri, & nonnulli Romanos imitati, eorum armis vtebantur.[2] Comas nutriebant longas, prolixaſque, quo hoſtibus eſſent terrori. Hinc[3] Lucretius:

Et nunc tonſe Ligus, quondam per colla decora
Crinibus effuſis toti prælate comatæ,

Et Sillius[4] Italicus:

Et Ligurum horrenteſque comæ.

Feroces erant, acutoque ingenio, non militiæ ſolum, ſed etiam in vita communi. Mercaturam nimirum exercentes, per Sardoum, Libycumq; pelagus nauigabant, ſponteque ſe grauibus vitæ periculis exponebant; ſcaphis enim, haud ſatis more cæterarum nauium præparatis, ad mercaturam exercendam, vtentes, ſęquiente tempeſtate grauia diſcrimina ſubibant; nec ſolum Sardoo, Libycoque mari nauigabant, ſed ad Orientales etiam plagas, remotiſſimaſque regiones naues appellebant.[5] Legimus Themiſtoclem, cum patria extorris, ad Moloſſorum Regem diuertiſſet, ab ipſo commonitum de inſidijs, quæ ſibi ſtruebantur a Lacedæmonijs, noctu ex Moloſſis profugiſſe, nactumque inter fugiendum duos Ligures adoleſcētes, negotiationibus, & mercaturæ

V ope-

1. Diodor. antiq. c.2. & 9.
2. Plin. l.3. c.5. Dio Caſſ. l.54
3. Lib.1.
4. Lib.1.
5. Apud Diodor. Biblioth. l.11.

operam dantes, ac propterea marium, itinerumque expertos, his comitibus, per nocturna raptum itinera, Lacedæmonios latuisse, & iuuenum beneuolentia duce, ac opera solerti, in Asiam tandem peruenisse ad Regem Persarum.[1] In Carynthiam quoque superiorē, ad fodienda metalla, integrā Ligures aliquādo deduxere coloniam, ibiq; ciuitatem, quam Liguriam a Patriæ nominē appellarunt, in mōte quodam in vicinia Moschirchensi, extruxerunt, quæ exhaustis fodinis interijt. Veruntamen in militari disciplina, quam in negotiationibus, veteres Ligures celebriores fuere, qui[2] vel ipsi Herculi in Italiam venienti cum exercitū, ire obuiam instructa acie sunt ausi. Neque[3] vlla gens vsquam Herculi, Græcisque restitit aut fortius, aut pertinacius: quod vaticinatum fuisse Prometheum aiunt; cum Herculem de euentu certaminum futurorum in expeditione aduersus Geryonem admonuit. In hoc etenim prælio inter Græcos, Liguresque (quod in Lapidarijs campis inter Massiliam, ac Rhodanum commissum fuisse creditur) tanta fuit Ligurum virtus, ac fortitudo, vt aduersus expugnatorem orbis exercitum, diutissime steterint, ac demum cum tela iam Græcis defecissent, Herculem, desperata victoria, e cœlo aduersus tam duram gentem, auxilium ferunt a patre petijsse,[4] Iouemq; cōtra Ligures lapidibus pluisse, quo illi territi portento, Græcis transitum concesse-

1 Theophrast. Paracels. in Chronic. Carynthia.

2. Ionian. Pontan. hist Neapol. l 6.

3 Dionys. Halycarn. antiq. Rom. l. 1.

4. Solin. c. 7

cessere.[1] Aduersus Sicanos etiam, Hispanicam gentem, suos fines tutati sunt, illosq; repulerunt, & cum [2] Phocensibus, qui in Liguriæ finibus Massiliam condiderant, diuturnum bellum habuere, varia victoria, donec ab ijs vsum cultioris vitæ edocti, deposuerunt hostilitatem.[3] Bellanti postmodũ in Latio Æneę instructa cũ classe adfuerunt, eorumque opera Teucrorum res maxime sunt adiutæ. Inde post nonnulla secula Carthaginiensibus aduersus Romanos expeditionem suscipientibus, socij facti sunt:[4] quare Romani, M. Attilio Regulo, & Cn. Seruilio Gemino Coss. legatos ad eos miserunt ad expostulandum, quod Pœnum opibus, auxilijsque suis iuuissent. At nihilominus[5] Asdrubal, Carthaginiensium Dux, haud longo interiecto tempore, octies mille Ligures conscripsit, erantq; semper magna pars Carthaginiensis exercitus Ligures, ac [7] inter ipsorum socios numerabantur, & aduersus Romanos ad Trebiam, ad Cannas, ad Thrasimenum, alibique strenue dimicârunt. Neque modo cum Carthaginiensibus aduersus ipsos steterunt, sed soli etiam, nullius auxilio freti, cum Romanis bellum diu gessere. Non vacat omnes referre pugnas, quas Ligures cum Romanis pugnârunt, nonnullas tantummodo delibabimus, quæ illorum potentiæ specimen præbeât. Lucio [8] itaque Cornelio, Q. Minutio Romanis Coss. Ligures cum exercitu XX. millium armato-

1. *Dionys. d. l. 1.*
2. *Iustin. l. 43*
3. *Virgil. Aeneid. l. 10. & 11.*
4. *Liu. l. 22.*
5. *Idem l. 27.*
6. *Idem l. 29. Polyb. histor. l. 3 & 15. Appian Alexãd. in Punico. Aldrete Antigued. de España l. 1. c. 31.*
7. *Polyb. in iuramẽto fœderis inter Carthag. & Philip. Maced.*
8. *Liu. l. 34.*

rum, Lunensem primum agrum populati sunt; Pisarum deinde fines transgressi, omnem oram maris peragrarunt; eodemque tempore XV. alia millia, agrum Placentinum inuaserunt, eumque vsque ad ipsa ciuitatis Placentinæ mœnia, & Padi ripas cum cædibus, & incendijs perpopulati.
1. Idem l.35. Mox [1] ipsas Pisas XL. hominum millibus obsederunt, haud dubie expugnaturi, ni cum Romano exercitu obuium Minutium Consulem habuissent. Non tamen manus conserere cum Liguribus Consul est ausus, sed positis castris, intra vallum se continebat, cum interim illi singulis diebus Romanos lacesserent, abactâque prædâ in ipsorum conspectu, regionem omnem deuastarent. Cum autẽ Consul postmodum Romam ad comitia reuocaretur, respondit, adeo suspensa omnia se in Liguribus habere, vt abscedere sine pernicie sociorum, & damno Reipub. non posset, & magis e Rep. esse interregnum
2. Idem l.39 iniri, quam ab se in eo statu relinqui prouinciam. [2] Septennio post Sp. Posthumio Albino, Q. Martio Philippo Coss. Martius in Ligures cum exercitu profectus, in præoccupatis angustijs, loco iniquo, circumuentus est, & quatuor millibus Romanorum militum cæsis, legionis secundæ signa tria, vndecimque vexilla sociorum Latini nominis in potestatem Ligurum venerunt, & arma multa, quæ quia impedimento fugientibus per syluestres semitas erant, passim iacta-

ban-

bantur, priusque sequendi nostri finem, quam fugæ Romani fecerunt: ex quo prælio saltus ille, vbi commissum fuit, ex deuicti ducis nomine, Martius est appellatus. Hi nempe erant illi Romanorum hostes, quos implicitos dumis syluestribus, maior aliquanto labor erat inuenire, quam vincere. Tutum locis & fuga, durum, atque velox genus, ex occasione magis latrocinia, quam bella faciens, quod iactat impudenter [1] Florus, cum prouincias Pop. Romani inuaderent, ciuitates munitissimas obsiderent, consulares exercitus profligarent. Quid [2] Mutinam Romanorum coloniam expugnatam, captamq; recenseam? Quid [3] obsessum, cum toto exercitu Romano, L. Æmilium Paullum, vt ægre in castris se defenderet? Quid [4] atrocissima tot alia prælia, vario euentu, cum Romanis commissa? Haud sane in Flori sententia fuere S. P. Q. R. qui nullum vnquam hostem pluris fecerunt, quam nostros Ligures, qui sæpius ambobus Cōsulibus prouincia dabantur, atque aduersus quos duo consulares exercitus frequenter militabant. Sic [5] dum Romani in Europa cum Philippo Macedone, in Asia cum Antiocho Syriæ Rege gererent bellum, creati Coss. M. Æmilius Lepidus, & C. Flaminius, ex S.C. ambo in Ligures missi; cumque huic S C. Lepidus Cos. intercederet, indignum esse prædicans, Coss. ambos in valles Ligurum includi, M. Fuluium, & Cn. Manlium, bien-

1. L. 2. c. 3.
2. Liu. l. 41.
3. Idem l. 40.
4. Idem l. 42. & alibi.
5. Idem l. 38.

biennium iam, alterum in Europa, alterum in Asia, veluti pro Philippo, atque Antiocho substitutos, regnare. Senatus nihilominus, molem belli Ligustini expendens, in sententia perstitit, vt Consulibus ambobus Ligures prouincia esset, ac Manlium, Fuluiumque potius decedere de prouincia, ac exercitus inde deducere, & Romam redire mandauit.[1] Appius quoque Claudius Pulcher, M. Sempronius Tuditanus Consules, ambo in Ligures missi, & postmodum Cn.[2] Bæbius Pamphilus, L. Æmilius Paullus, itidem Coss. atque iterum [3]A. Posthumius Albinus, C. Calphurnius Piso. Ad summam, ne Romanos omnes Coss. recenseamus, qui ambo in Ligures sunt missi,[4] imminente Persei Macedonis bello, cuius apparatus Senatum maxime habebant solicitum, Coss. tamen ambo C. Popilius, P. Ælius in Ligures exercitum duxere. Tantum erat in Liguribus libertatis studium, vt aduersus raptores orbis diutius, quam alius quisquam populus restiterint, tanta ferocia, adeoque bona disciplina, vt victores iam tot, tantarumque gentium, defatigarent, vincerentque. Atqui Romanorum fortuna virtutem, constantiamque Ligurum superauit. Veruntamen tametsi igne, ferroque vastata regione, ipsi armis exuti, ac spoliati, desiderio quietis, pacisque teneri debuissent, iugum tamen ferre, seruitutis non poterat.[5] Quapropter Romani nullum alium ante finem rati fore Li-

1. Idem l. 39.
2. Idem l. 40.
3. Ibid.
4. Idem l. 42.
5. Idem l. 40.

gustini

guſtini belli, deducere Ligures, ex montibus in agros campeſtres, procul ab domo, ne reditus ſpes eſſet, ſtatuerunt: Sic in Samnites deducta ſunt publico Romanorum ſumptu, quadraginta millia liberorum capitum, cum fœminis, pueriſque, quorum fortaſſe aliqui Romam ſunt admiſſi, cum [1] legamus in ea vrbe Ligurum vicum fuiſſe.[2] Sed hi poſtea in ſedes ſuas ex S.C. reſtituti, iterum pro libertate arma ſumpſere; neque vllum vnquam bellum aut magis diutinũ Romani (quod cœptũ [3] anno IↃXV. a Roma cõdita ægre profligatũ fuit anno IↃXCV. vt totos octoginta annos durauerit) aut atrocius geſſere; [4] Cũ Ligures, veluti nati eſſent ad continendam Romanis diſciplinam, nec alia prouincia militem magis ad virtutem acueret, in qua erant omnia, quæ illum excitarent, loca montana, & aſpera, quæ & ipſis incolis capere labor erat, & ex præoccupatis deijcere hoſtem, difficillimum: inuia, ardua, anguſta, infeſta inſidijs: hoſtis leuis, & velox, & repentinus, qui nullum vſquam tempus, nullum locum quietum, aut ſecurum eſſe ſineret: oppugnatio neceſſaria munitorum caſtellorum, laborioſa ſimul periculoſaque: inops regio, quæ parſimonia aſtringeret milites, prædæ haud multum præberet, & in qua nihil aliud erat præter arma, & viros ſpem omnem in armis habentes. Talem igitur hoſtem Romani, toto fere orbe deuicto, poſt octoginta annorum bellum com-

1. P. *Victor de reg. Vrb. in region.* 8.
2. *Liu. l.* 42.
3. *Strab. l.* 4. *Sigon in faſt. & triumph. Rom. ſub anno* 595.
4. *Liu. l.* 39.

compeſcuerũt potius, quam ſubegerint, nam in ſeruitutem Ligures nõ prius redacti ſunt, quã an. [1] IↃCCXL. a Roma cõdita an. ſcilicet CCXXV. poſtquam oppugnari ſunt cœpti. Sic merito cotem Romanæ virtutis, ac diſciplinæ Ligures fuiſſe, [2] ſcriptores aſſeuerant, [3] durumque hominum genus, & agreſte, ac verſutum. Neque mirum eſt eos in militari diſciplina adeo excelluiſſe, cũ [4] agreſtis gens, quæ ſub dio, & in labore nutritur, ſolis patiens, vmbræ negligens, balnearum neſcia, deliciarum ignara, & ſimplicis animi, paruo contenta, duratis ad omnem laborum tolerantiam membris, cui geſtare ferrum, foſſam ducere, onus ferre conſuetudo eſt, quales erant Ligures, ad militarem diſciplinam apprime ſit apta. Adde velocitatem, agilitatemque corporis, ferox, ac verſutum ingenium, quo fallere etiam hoſtes, noſtri conſueuerunt, omnia, quæ optimum militem faciunt, in Liguribus poſita reperies. Ac velocitas quidem, agilitaſque ab exercitio corporis in Liguribus neceſſario proueniebat, quod ſupra oſtendimus: verſutos autem fuiſſe, quæmodo narraturi ſumus, eorum ſtratagemata, aduerſus ſuæ libertatis oppugnatores, ſatis declarabunt. [5] Duxerat L. Æmilius Paullus in Ligures Ingaunos Romanorum exercitum, cumque in eorum finibus caſtra poſuiſſet, legati ad eum per ſpeciem pacis petendę ſpeculatum venerunt. Neganti Paullo, niſi cum deditis paciſci ſe pacem,

1. Dio Caſſ. l. 54.

2. Flor. lib. 2. c. 3. Petrarch. in Itinerar.

3. Cicer. cõtra Rull. Liu. l. 40

4. Veget. de re milit. l. 1. c. 3.

5. Liu. l. 40.

non

non tam id recusabant, quam tempore opus esse aiebant, vt generi agresti hominum persuaderent. Ad hoc decem dierum induciæ cum darentur, petierunt deinde, ne trans montes proximos castris pabulatum, lignatumque irent Romani; culta ea loca suorum finium esse. Id vbi impetrauere, post eos ipsos montes, vnde auerterant hostem, exercitu omni coacto, repente multitudine ingenti castra Romanorum impugnare, simul omnibus portis, aggressi sunt. Sic eos, qui se imparatos inuaserant, in suis ipsorum castris obsederunt. [1] Alias quoque se recepturi Ligures, vt Romanos lateret discessus, per diuersa loca bubalos ad arbores alligarunt, qui frequentiori mugitu præberent speciem remanentis exercitus: atque ipsi interim in tuta se receperunt. Sic erant in Liguribus omnia, quæ militaris disciplina requirit. Ac tametsi Liguria in quarto, aut quinto climate minime sit posita, vbi optimos nasci milites vult [2] Vegetius, sed in principio sexti, aëre tamen fruitur maxime tẽperato, ac fere semper verno, ideoque Liguribus & copia sanguinis suppetebat, ad vulnerũ mortisque contemptum, neque poterat deesse prudentia, quæ & modestiam seruaret in castris, atque in dimicatione, & consilijs non parum prodesset. Cum montani insuper essent, & agrestes, laborisque patientes, vt diximus, maxime erant idonei, ex quibus legiones fortissimæ con-

1. *Sext. Iul. Front. Strategem. l. 1. c. 5.*

2. *d. l. 1. c. 2.*

scri-

scribentur, vt firmis argumẽtis doctissimus [1] Gabriel Naudæus demonstrauit: [2] Quapropter Romani in suis exercitibus, inter auxiliares milites, Ligurum quoque cohortes habuerunt, e [3] quibus gregarius quispiam, suo astu, ac industria, C. Mario Imperatore, munitissimam in Numidia arcem Rom. Populo acquisiuit; & [4] auxiliares Ligures eodem Duce in bello, quod aduersus Teutones a Romanis gestum est, fusis Ambronibus, summæ virtutis, ac fortitudinis dedere testimonium.

1. De Studio militari. l. 1. §. 5. nu. 2.
2. Plutarch. in Aemil. Iust. Lips. de Milit. Rom. l. 3. Dial. 2.
3. Sallust. in Iugurth.
4. Plutarch. in Mario.

De Ligurum imperio in mari Ligustico.

CAP. IV.

VERVNTAMEN satis vagari sumus, tempusque iam est, vt ad mare reuertamur, vnde diuertimus; Sed antequã nauem conscẽdimus, videndum est, quid ex peragrata Liguria ad mare referamus. Regionem itaque inuenimus nemorosam, refertamq; materia ad naues extruendas: Incolas indurato ad omnes labores corpore, audaces, industrios, liberos, mercaturæ deditos, ac maxime bellicosos, qui nauigationem exercentes, non Sardoo, Libycoque modo pelago, sed Orientali etiam nauigarent. Sane si memoria repetamus, quæ superiori libro disseruimus, cum ad mare siti essent,

in quo non deerant portus, vbi classes haberent, Corsicamque [1] insulam possiderent, cuius incolæ primi ipsi fuerunt; consequens est, vt eius maris principatum obtinerent. Neque enim omnino verisimile est, populos bellicosos, a nemine adhuc domitos, maris adiacentis vsum communem cæteris reliquisse, qui non modo mercaturæ, & militiæ, reique nauticæ dediti essent; sed etiam piscatũ exercerent, ac Thynnorum pręsertim, in quo illos peculiari industria vsos fuisse [2] legimus; Nam cum reliqui magnis retibus, (Cetotheria appellabant) Thynnos caperent, Ligures maximis, & firmissimis hamis ferreis eos pisces expiscabantur. Ac omnino erat necessarium, vt sterilem regionem habitantes, ad mare se converterent, atque ex eo prouẽtum, fructumque caperent, quo vitam tolerarent, exemplo Phocensium, [3] qui ex ignauitate, ac macie terræ coacti, studiosius mare, quam terras exercuerunt. Cum itaque maritimus prouentus, cum piscatus, tum etiam mercatura, Liguribus adeo esset necessarius ad vitam traducendam, consequens est, eos illum sibi fecisse proprium, nec tolerasse, vt alij eius essent participes, ideoque armata nauigia in portubus habuisse, quibus maris dominium aduersus exteros tuerentur. Neque commeatus parandi ad alendam classem, poterat deesse commoditas, cum Corsica huic sufficeret, & magni sumptus haud essent faciẽdi,

1. Senec. in Consolat. ad Albin. c. 8. Solin. Polyhist. c. 7. Isidor. Etymol. l. 14. c. 6.

2. Apud Aelian. de Animal. l. 13. c. 16.

3. Iustin. l. 43

propter copiam materiæ ad extruenda nauigia; & alacritatem, inclinationemque, ac frugalitatem virorum, qui sponte ad arma erant propensi; & exiguo vilique cibo famem, sitim aqua extinguebant. His coniecturis motus a suspicione non absum, quin cum apud scriptores reperimus factam mentionem de Tyrrenorum maritimo dominio, id dominium nostrorum Ligurum innuat: quam suspicionem auget Dionysius Halycarnasseus, solers, atque accuratus antiquitatum indagator, qui nobis [1] est author, priscis temporibus ante bellum Troianum, Tyrreniæ nomen per Græciam adeo celebre fuisse, vt tota Italia, qua Occidentem spectat, nullo gentium discrimine, eo nomine appellaretur. Hinc factum fortasse est, vt Græci scriptores, quibus notiores erant Tyrrheni, Græca gens, quam Ligures, cum hos mari dominatos scribere debuissent, illos scripsisse: quo errore decepti [2] Græci non modo, sed [3] Latini etiam aliquot, mare Inferum totum, quod Italiam ad Occidentem alluit, Tyrrhenum appellarunt, nulla de Ligustico facta mentione, Liguresque maritimam Tyrrheni oram colere tradiderunt. Atqui veterum Ligurum maritimum dominium non his solis nititur coniecturis. Memoriæ siquidem proditum est, illos ad hoc dominium exercẽdum, [4] Romanis in Hispanias tendentibus, non terra modo, sed mari etiam restitisse, fuisseque adeo poten-

1. Antiquit. Rom. l. 1.

2. Polyb. l. 2. Strab. lib. 4. Procop. Gothic. l. 1.

3. Varr. de re rustic. l. 3. c. 9.

4. Strab. d. l. 4

tes,

tes, vt vix magni exercitus, classesque armis, ferroque sibi transitum aperirent, ac Romanos, cum ijs octogesimum ad annum belligerantes, difficulter effecisse, vt publice permeantibus via ad CIƆIƆ passus laxaretur: quod Strabo narrans, potētissimi populi fortissime, præclarissimeque, pro Patria, pro libertate gesta, aduersus hostes apertos, iniurioseque vim inferentes Romanos, latrocinia peruerse appellat. Tantum scilicet potuit Romana fortuna, vt etiam scriptorum stylum duxerit in triumpho, effeceritq; vt quod syncere illi scribere, narrareq debuerant, in contumeliam cæterarum gentium verterent, quasi ex aliena ignominia Romanorum gloria constaret. Insulsa sane, & incauta adulatio, quę cum victum deprimat, virtutem victoris extenuat. Nos autem haud æquo marte signa conferimus cum istis adulatoribus, qui careamus testibus, quibus possimus illos confutare; cumque tantummodo illorum extent scripta, qui vt vni populo gratificarentur, reliquos omnes vituperarunt, de hostium quasi castris arma sumere cogimur, quibus illos oppugnemus. Ligures magnis viribus terra, marique Romanis, Patriæ suæ hostibus, restitisse narrat Strabo; An iure hoc latrocinia exercere appellet, quisquis Romanis adulari nolit, iudicabit. Sed ne dum ignominiæ Liguribus verti posset, quod latrocinia mari exercuissent, [1] cum latrociniū eiusmodi priscis illis tēporibus gloria ha-

[1] Iust. l. 43.

haberetur, vt Trogus testatur, cæterum Ligures non minus quam terrestre, maritimum imperium aduersus Romanos tutati sunt. Et quamuis multis cladibus fuissent afflicti, classem nihilominus deducentes [1] P. Cornelio Lentulo, M. Boebio Pamphilo Romæ Coss. maritimos Massiliensium agros reddiderunt infestos: neque prius imperium maris cessere, quam terrestri potentia spoliatis C. Mutienus Duumuir duas & triginta naues, quæ ipsis e tot cladibus superfuerant, ademerit, Gubernatoresque, ac nautas in carcerem coniecerit.

1. Liu. l. 40.

De imperio Romanorum in eodem mari.

CAP. V.

SED Romani bello Punico secundo maritimæ oræ Ligusticæ maiori parte potiti, Corsicaque, ac Sardinia, maris dominium Liguribus adimere, & posita in Sardiniæ portubus classe, imperium exercere cœperunt.[2] Cum itaque Carthaginiensis Mago, Amilcaris filius, ex minore Balearium insula, triginta ferme cum rostratis nauibus, & multis onerarijs, Ligusticum intrasset, nullisque Romanis præsidijs, aut classibus maritimam oram tutantibus, repentino aduentu Genuam cepisset, fecissetque prædam, ex Occidentali Liguria, decem tantummodo retentis rostratis in Saonæ portu, reliquas octo-

2. Idem l. 28.

octoginta Carthaginem dimiſit. Quod intelligens Cn. Octauius, qui cum Romana claſſe circa Sardiniam nauigabat, Carthaginienſes aggreſſus, omnes eorum naues cepit, captiuoſque Ligures in patriam reſtituit; [1] & cum idem Mago, rebus in Italia infeliciter geſtis, in Africam renauigaret, ipſius paulo ante demortui claſſis magna pars a Romanis capta eſt. Veruntamen non ita cito Ligures maris dominium ceſſere, ſed paratis ſæpius claſſibus Romanis reſtitere, mare non ſolum tutati, ſed [2] in eorum etiam prouincias inferentes arma, donec tandè poſt varias clades, [3] anno a Roma condita IↃLXX. P. Cornelio Lentulo, M. Boebio Pamphilo Coſſ. duæ & triginta Ligurũ naues a C. Mutieno Duumuiro, vt retulimus, captæ, gubernatores, nautæque conquiſiti, atque omnes in cuſtodiam traditi ſunt. Tum Liguſtini maris dominium Romanis ceſſit; cumque piratæ Mediterraneum totum inuaſiſſent, & occupaſſent, Pompeius, cui, vt mare pacaret, a S.P.Q.R. data fuerat prouincia, cum claſſe Liguſtico impoſuit Gratilium, vt habet Florus [4], ſeu M. Pomponium, vt ſcribit Appianus, [5] ipſumque a piratis purgauit. Non tamen ſemper Romani claſſes in Liguſtico habuerunt; nam deleta Carthagine, exarmatis Liguribus, & profligatis piratis, Mediterranei totius retinebant dominium, duabus tantum claſſibus, quarum altera Miſeni apud Cumas, &

1. Liu. l. 30.
2. Idem l. 40.
3. Ibid.
4. Lib. 3. c. 6.
5. In Mithridat.
6. Sueton in Aug. c. 49.

Puteolos, custodiæ inferi maris excubabat, altera Rauennæ, ad superum mare tutandum, habebat stationem; quo pacto Ligustici non modo sinus, sed totius etiam Mediterranei dominium, cum Romani, tum Græci Cæsares longum tempus retinuerũt; Nam tametsi a Gothis, Vandalis, Hunnis, Herulis, Longobardis, alijsque barbaris populis, manubias, quas e tot tantisque gentibus Romani fecerant, quasi repetentibus, afflictum, ac dilaniatum Romanum imperium fuerit, cum ij Mediterranei populi essent, neque rei nauticę vllam haberent notionem, maris imperium, aut minime, aut parum perturbarunt, solique Saxones in Oceano piraticam facientes Romanos interpellarunt.

Sarraceni Siciliam, Hispanias, Sardiniam, Corsicam, Galliarum, ac Italiæ partem, Mare Ligusticum, totumque fere Mediterraneum occupant.

CAP. VI.

AT Sarraceni ex vltima proficiscentes Arabia, non contenti sua fortuna, qua Syriã, Ægyptoque, ac totã Africã Romanos deiecerant, maritimum eorum dominium oppugnare perrexerunt. Horreo cum venit in mentem, quam fœde, quam crudeliter

in

in Christianos populos sacrilega hæc pestis grassata sit, & fortasse puduit eius æui homines, rapinas, cædes, sacrilegia, ab his barbaris patrata, literis consignare. Ac sane gratulari potius debemus nobis ipsis, tot calamitatum memoriam intercidisse, quam deplorare scriptorum penuriam, propter quam ad nos eorum temporum exacta notitia haud dimanauit. Assueuerat iam orbis Romanorum iugo, & Christiana pietas leuius Cęsarum reddebat Imperiũ; Romani Pontifices vrbe Roma, Italiæque parte potiti, ac piorum charitate opibus aucti, in Christianæ Reipublicæ fastigio præfulgebant. En Vandalos, Gothos, Alanos, Hunnos, Saxones, Herulos, Longobardos, en fœdam barbarorum colluuiem, en pessundatum, dilaniatum, discerptum Romanũ Imperium. Veruntamen Christiana Respublica quamuis afflicta horum irruptione condoluerit, ipsorum tamen ad verum Dei cultum conuersione respirauit: quique alijs pernicies fuerant Barbari, ipsi salutem sunt consecuti. Insidentes etenim locis, vnde Romanos deiecerant, depositaque barbarie Christianam religionem amplexati, ad æternam beatitatem ingressi sunt iter, & Rempubl. Christianam amplificarunt magis, quam afflixissent. At Sarraceni genere impuri, moribus barbari, superstitione nefarij, animo truces, aspectu horribiles, vbi grassari cœperunt, prædari, vastare, incendere, cuncta cædibus mi-

ſcere, polluere. Primum Romanorum in Mediterraneo imperium, hactenus pacatum, ac nemine renitente poſſeſſum, interpellârunt circa annum ab humano genere redempto IↃCLV. cum [1] Alexádria ſoluentes, Vitaliano Primo Pontifice, & Conſtante Conſtantini filio Cæſare, poſt ſubactam Rhodum, vaſtataſque Cycladas, Cretam, & Cyprum, per Ægæum nauigantes, ipſum Cæſarem nauali prælio vicerunt, atque inde Siciliam aggreſſi, eius Inſulæ primum maritimas oras, mox mediterraneas quoque prouincias populati ſunt; [2] quo redeuntes paucis poſt annis ipſas Syracuſas expugnârunt, onuſtique præda Alexandriã rediere. Anno poſtmodũ IↃCCXIV. per fretum [3] Herculeum in Hiſpanias exercitum traijciẽtes, nobiliſſimam prouinciam fere totam occupârunt. Hinc Gallias aggreſſi, Narbonenſis Prouinciæ potiorem partem in poteſtatem redegere. Sed a [4] Carolo Martello, Francorum Duce, magna cum ſtrage (quippe CCCLXX. eorum millia cæſa fuiſſe dicuntur) acie ſuperati, conſcenſa claſſe in Tyrrhenum nauigantes, eius omnes inſulas diripuerunt. [5] Cumque Corſicam, & Sardiniam inuaſiſſent, Luithprandus Rex Longobardorum veritus, ne D. Auguſtini reliquiæ, in Sardinia ſitæ, a ſacrilegis diſſiparentur, eas magno pretio redimens, Ticinum aſportari curauit, vbi noſtris temporibus magna cum veneratione cuſtodiuntur. Corſicam autem hoc tem-

1. Theophan. Heluic. in Theatr hiſtor. Fazell. hiſtor. Sicul. d. c. poſter. l. 6.

2. Fazell. loc. cit.

3. Georg. Elmacin. hiſtor. Sarracen. l. 1. c. 13 Roderic. Tolet. hiſtor. Arab. cap. 9 Paul. Diacon. de geſt. Long. lib 6. cap. 46. Aldret. antigued. de Eſpaña l. 2. c. 23. Fazel. loc. cit. alij.

4. Paul. Diac. d. c. 46. Paul. Aemil. de geſt. Franc. lib. 2. Iẽã. de Serres en l'Inuent. de l'hiſtoir. de Franc. en les Roys ſayncẽts ſous Charles Martel. alij.

5. Paul Diac. d. c. 46. Blond. dec. 1. l. 10.

pore a Sarracenis occupatam credimus, Lanza Ancisa, ex Hispanijs oriundo, Duce: quamuis eius Insulæ [1] historia id euenisse narret circa annum IↃC. a Christo nato; nam eo tempore nondum Sarracenorum arma hucusque processerant: imo neque natus erat Mahometes, cuius tamen superstitionem eo anno in Corsicam illatam somniat historia. Eodem fere tempore, quo Corsicam, Sardiniamque inuaserunt, [2] tercentis ferme nauibus ex Asia in Europam traijcientes Sarraceni, Constantinopolim totum biennium obsedere, ac expugnassent, ni spe prædæ in Bulgaros potior ipsorum pars diuertisset, a quibus fugati, cum ad naues redijssent, maris oborta tempestate fere omnes absorpti sunt. [3] Mox iterum classem ad Prouinciam Narbonensem applicantes, capta Arelate, cuncta circumquaque vastarunt. Sed ab eodem Martello, suppetias ferente Luitprando Longobardorũ Rege, ad naues rursus repulsi sunt. At nihilominus, quod ad maris imperium spectat, Mediterraneum totum tenuere, neque aut Græci Imperatores, aut Francorum Reges (qui duo Christianorum Principum erãt potentissimi) ingentibus illorum classibus se opponere audebant, ac tantum, qua poterant, sua litora ab eorum irruptionibus tutabantur. Erat namque [4] tam formidabile tunc temporis Sarracenorum nomen, vt vel ingenti multitudini, vel fortunatis armis, vel horribili audaciæ, vel

1. Gio. della Grossa hist. di Corsica l. 2.

2. Paul. Diac. l. 6. c. 46. Blond. d. l. 10. Anast. Biblioth. Platacen. & Platin. in Gregor. II. P. M.

3. Paul. Diac. l. 6. c. 46. aly.

4. Paul. l. 6.

ferocibus animis eius gentis, non Itali, non Græci, non Hispani, non Franci, non alia quæuis natio obsistere auderet, sed desperatâ prorsus victoriâ, statim cederet, ac tantũ Franci suis finibus illos arcere potuerunt. Tum Genuenses nostri ornata classe, Audemaro Duce, aduersus ipsos in Corsicam primi bellum suscepere, vt infra dicemus. Porro [1] Sarraceni, Michaele Balbo Imperatore, circa annũ a Christo nato IϽCCCXXV, ingenti cum nauigiorum numero in mare prodeuntes, vt Siciliam occuparent, obuiam habuerunt Imperatoris classem, cui Venetæ sexaginta triremes se coniunxerant. Collata sunt signa ad Crotoniatarum litora, maximaque cum clade, Christianæ classes fusæ, captis, aut submersis Venetorum cunctis triremibus. In Illyricum nauigantes postmodum Sarraceni, Venetorum naues complures, quæ merces afferebant e Syria, cęsis ad vnum vectoribus, expugnârunt; Inde capta, direpta, incensaque Ancone, in Africam reuerterunt; [2] Mox haud multo post tempore Siciliam deliberatiori vi aggressi, totã occuparunt, quam postmodum triginta ferme supra ducentos annos tenuerunt. [3] Versa deinceps in reliquas Mediterranei Insulas rabie, Sardiniam, Corsicamque (quam nostri iam antea receperant) inuadunt, eiusque primariam vrbem Aleriam ipso sancto Paschatis Sabbatho, expugnant, ac diripiunt. [4] Sic insularum potiti, quæ Italico litori

præ-

1. Blond. de gest. Venet. Fazell. d. l. 6.

2. Fazel. ibid.

3. Blond. decad. 2. l. 2.

4. Anastas. Bibliothec. in Greg. IV. P. M.

prætenduntur, continentem aggressi,[1] Centumcellas expugnant, diripiunt, incendunt, neque hoc contenti,[2] ipsam vrbem Romam, impia audacia, ter aggrediuntur, obsidentque,[3] ac sacratissimas Principis Apostolorum Ædes in Vaticano expilant, & D. Pauli Basilicam exurunt. Inde[4] nonnullis elapsis annis, late vastata Campania, incenso Casinensi cœnobio, Beneuentum vsque excurrunt;[5] Apuliam deinceps occupant, &[6] paulo post ipsam Genuam expugnantes, diripientesque, miseranda strage edita, maiores natu omnes cum fœminis, puerisque (quos solos in vrbe repererant) in Africam captiuos abduxissent, nisi in Genuensium, qui in expeditione erant, incidentes classem, victi, captique prædam restituere fuissent coacti. Sed quid refricem vulnera, quæ obducta propemodum cicatrice occaluerunt? Mancam, & mutilam malo meam hic orationem haberi, quam clades omnes, cædes, rapinas, incendia, sacrilegia ab his Barbaris patrata recensere. Quod ad rem attinet, Insulis Mediterranei potiti Sarraceni, ac litora Africæ, quæ aduersa Europæ obtenduntur, Hispaniarũq; regna possidentes, numerosis abundantes classibus, nautis, militibus, re nautica excellentes, militari disciplina terribiles, nemine penitus amplius resistente, totum sibi Mediterraneum occupârunt, vt non modo nauigãdi omnis facultas nostris esset adempta;[7] sed vel ipsi Pontifices Ma-

1. Platin. ibi. Blond d. l. 2. & de gest. Venet. alij.
2. Anastas. in Leone IV. P. M. Platin. ibid. & in Greg. IV. Palmerius in Chronic. ann. 829. 845. & 849.
3. Anastas. & Platin. loc. citat. Blond. d. l. 2. Fazell. d. l 6.
4. Palmer. in Chron. ann. 864.
5. Ibid. ann. 914.
6. Platin. in Ioanne XII. P. M. Blond. d. lib. 2. & in descript. Ligur. Cal. Cur. hist. Sarrac. l. 2. Palmer. in Chron. ann. 933. Fazel. d. lib. 6. Foliet. hist. Genuen. l. 1. alij.
7. Guaguin. de gest. Franc. l. 5.

Maximi Romæ ſe minime ſecuros exiſtimarent. Erant autem Sarracenorum claſſes adeo numeroſæ, vt Veneta Græcæ coniuncta ſuccubuerit, vt retulimus, [1] atque illi ad Hiſpaniarum oras, ducentas ſeptuaginta naues appulerint, cum illam prouinciam ſunt aggreſſi, & ad Conſtantinopolim obſidendam (dum in Gallico mari eodem tempore ingentem haberent claſſem) trecentas adduxerint. In ſumma [2] occupatis Hiſpanijs, inſuliſque adiacentibus, Sardinia, Corſica, Sicilia, Lucania, vrbibuſque, & oppidis, quæ inde ſunt vſque ad Gargani montis loca, & Adriatico imminent, ac Cycladibus, Cypro, Creta, Rhodo, totaque Africæ ora maritima, quæ ſpectat ad Septentriones, Mediterraneo vniuerſo late dominati ſunt: Ac noſtro Liguſtico præſertim, in quo Corſicam, Caprariam, Gorgonem poſſidentes, excurrenteſque facile ex Africæ, Hiſpaniarumq; ac Sardiniæ portubus, neminem prorſus nauigare tuto permittebant.

1. Roderic. Tolet. histor. Arab. lib 3. c. 11. Aldret. antigued. de España lib. 3. c. 21.

2. Fazel. d. l. 6

De Vrbe Genua, ac Genuenſium in Liguria Regno, eorumque libertate, & politia.

CAP. VII.

DVM Romanum imperium diſcerperent barbari, in Liguria vrbs Genua (quę [3] totius prouinciæ erat emporiũ) viribus, potentiaque cœpit ſuccreſcere, quibus

3. Strabo l. 4. Foliet. histor. Genuen. l. 1.

ad

ad eam amplitudinem prouecta eft, vt late terra marique terminos imperij propagârit. De huius ciuitatis cõditoribus diuerfæ fcriptorum fententiæ funt. Aiunt [1] nonnulli, Ianum Genuum primum Regem Italiæ, in eam regionem miffis colonijs, conditam vrbem a fuo nomine dixiffe, cuius rei argumentum afferunt, collem Iani vrbis partem, hactenus vernaculo idiomate Carinianum appellatum, quod Armenia lingua Iani vineam fignificet. [2] Volunt alij a Iano Italiæ Rege extructam, ab altero Iano Teucro amplificatam fuiffe, ideoque in ea primum bifrontem Ianum adoratum, quod duos Ianos habuiffet authores, a quibus nomen aiunt illam effe fortitam. [3] Alij a Genuino, feu Genuo Phaëtontis focio: alij [4] a Genuo Saturni filio denominatam opinantur. [5] Sunt qui ab Allobrogibus pofitam afferuerent, & tranfalpinæ cuiufdam Genuæ effe coloniam contendant. Sed hæc ad arbitrium fortaffe conficta funt eorum, qui in ijs, in quibus conuinci non poffunt, amplam fibi affumunt mentiendi facultatem; probabilior eorum forfan eft fententia, [6] qui Genuam autumant dictam a Genu fimilitudine, quam exhibet vrbis fitus. Cum namque Alpes, & Apenninus, celeberrimi montes, ad ipfam coniungantur, atque in coniunctionis angulo genu formam exprimant, inde fortaffe Latini veteres Genuam dixere, a quibus Græci poftmodum fuum [7] Γενόα, aut

1. Porc. Cat. fuppofit. ab Ann. Viterb. Fr. Leand. nella defcrittione della Riuiera di Genoua. Bizarr. hift. Gen. l. 1.

2. Petrarch. in Itin. Fr. Leãd. & Bizar. loc. cit.

3. Braccell. in defcript. ora Liguftic. Supplemẽt. Chronic. lib. 4. Fr. Leand. & Bizar. loc. cit.

4. Supplem. Chronic. Fr. Leand. & Bizar. loc. cit.

5. Volaterran. Cõm. Vrban. l. 4. in Ligur. Io. Picard. de prifca Celtoped. l. 5.

6. Foliet. d. l. 1.

7. Stephan.

aut [1] Γενόα mutuati sūt. Recentioris vero æui ſcriptores Latini ſæpius Ianuam appellant, [2] quod noſtri orbis quaſi Ianua quædam eſſe videatur; vnde [3] & Græci Ἰαννούας trāſcripſerunt, prout fortaſſe emendandus eſt Græcus [4] Stephani codex, qui ſuis temporibus Σταλίαν fuiſſe vocatam teſtatur, [5] cum mendum codici ineſſe merito poſſit dubitari. Cæterum, quod ad ipſius originem ſpectat, [6] conſtans eſt complurium ſententia, antiquiſſimam vrbem eſſe, & multis, ante Troianorum in Italiam aduentum, annis conditam, florentibus tunc maxime in Italia Liguribus, cum Dardanus Troianorum regnum inſtituit, quod iuxta Euſebium incidit in annum ab orbe condito CIƆCIƆCIƆIƆCCXXIII. & iuxta [7] recentiorum calculum CIƆCIƆCCCCLXXII. hoc eſt ante Romam conditam annis circiter IƆCCXXVII. & ante natum Seruatorem noſtrū CIƆCCCCLXXVII. Ac quidquid ſit, certe antiquiſſimam hanc eſſe vrbem, vel ignorata ipſius origo teſtatur. Neque arridet, quod [8] Blondus innuere videtur, Genuam tempore belli Punici exordium habuiſſe, ea ratione motus, quod Florus, & Iordanus, dum a Romanis domitos Liguriæ populos enumerant, de Genua nihil ſcribát, quam tamen, ſi tunc temporis extitiſſet, minime prætermiſiſſét. [9] Nam tametſi ſcriptores illi huius vrbis non fecerint mentionem, fortaſſe hoc accidit, quoniam Genuenſes tum aduerſus Ro-

1. Strabo l. 4. & 5.
2. Petrarch. loc. cit.
3. Procop. Gothic. l. 1.
4. In verb. Γενόα.
5. Cluuer. Ital. antiq. l. 1. c. 9.
6. Supplem. Chronic. loc. cit. Bizar. de prima Syriac. expedit.
7. Heluic. in Theatr. hiſtoric.
8. In Liguria.
9. Fr. Leand. loc. cit.

Romanos haud militarunt; neque omnes Ligurum populos scriptores illi recensent, sed montanos, & alpinos tantum; ac omnino nullam habet verisimilitudinem, in Liguribus oppidum nusquam fuisse, circa mare præsertim, cum re nautica, & negotiatione illos excelluisse docuerimus. Et quo pacto anno a Roma condita IↃXXXVI.[1] P. Cornelius Cos. cum aduersus Annibalem in Hispanias classe veheretur, intellexissetq; apud Massiliam, Pœnos transmisisse Alpes, & in Italiam tendere, Genuam cum classe renauigâsset, vt ex Italia hostes arceret, ni & illa extitisset, & a Romanorum partibus pridem stetisset? Rursus quo pacto, nisi hæc vera essent, tredecim post annis[2] Carthaginiensis Mago illam diripuisset? Cum itaque euidens sit, Genuenses Romanam fortunam eo tempore esse sequutos, neque eorum vrbem legamus Romanorum fuisse coloniam (quod proculdubio Romani historici haud omisissent) ab indigenis conditam, multo ante tempore extitisse oportet, ac propter situs opportunitatem, Liguriæ totius emporium fuisse, quo regionis incolæ suas merces comportarent, quod[3] Strabo testatur. Atque ob hanc ipsam opportunitatem maximi semper habita est ad Italiæ imperium momenti; ideoque, vt dicebamus, P. Cornelius Cos. aduersus Annibalem Italiam defensurus, Genuæ stationem sibi elegit, situm opportunissimum ratus, quo ab Italiæ finibus

1. Liu. lib. 21. Amm. Marcell. l. 15.

2. Liu. l. 38.

3. Geograph. l. 4.

nibus hostẽ terra marique prohiberet,[1] ob quam eandem opportunitatem factum etiam est, vt hæc vrbs Italiæ Ianua nostris quoque temporibus appelletur. Romani igitur id cognoscentes, biennio postquam a Magone direpta fuerat, eam instaurari iusserunt, quod a [2] Lucretio Spurio perfectum est; paruitque Genua Romanis, donec[3] Theodoricus Rex Gothorum primus, anno nostræ salutis CCCCLXXXII. Italiam sibi subiecit, cui [4] Liguria & Genua paruit,[5] extantque eius rescripta ad Iudæos, qui Genuæ tunc diuersabantur, quibus eorum priuilegia confirmat, atque vt Synagogam tegant, indulget:[6] aliaque habentur testimonia de Gothorum in hac vrbe dominio. Cum[7] autem Belisarius, a Iustiniano Græcorum Imperatore ad recipiendam Italiam missus, Romæ obsideretur a Vittige Gothorum Rege, Mundilas cum Græca classe, Genuam a Gothis recuperauit. Grassantibus postmodum in Italia Longobardis,[8] cũ ipsorum Rex Alboinus, circa annũ ab orbe redempto IϽLXX. Galliam Cisalpinam occupasset, Liguriam etiam inuasit, eiusque ciuitates omnes, præter eas, quæ mari adiacent, suæ ditioni subiecit: quare Genua Longobardorum sæuitiam minime experta, profugorum perfugiũ fuit,[9] quo Mediolanensis Archiepiscopus Honoratus, cum Clero, ac Patritijs eius ciuitatis, se recepit, ipsique Genuæ demortuo ab ijsdem Clero, & Patritijs Laurentius suffectus.

1. Francisc. Belcar. rer. Gallic. l. 14.
2. Liu. l. 30.
3. Iornand. de reb. Getic. c. 57. Blond. dec. 1. l. 3.
4. Foliet. d. l. 1.
5. Apud Goldast. rescript. Imperial. to. 3
6. Apud Foliet. d. l. 1.
7. Procop. Gothic. l. 2. Leonard. Aretin. de bell. Gothic. l. 2.
8. Paul Diac. de gest. Long. lib. 2, cap. 25.
9. Ios. Ripamont. histor. Eccl. Mediol. dec. 1. l. 8.

ctus eſt, cuius electionem Mediolanenſis populus ratam habuit, & Pelagius Secundus P. M. approbauit. Neque prius Genua potiti ſunt Longobardi, quam [1] Rotharis eorum Rex, poſt deuictum apud Scultennam Hexarchum, ac Romanorum exercitum, Apenninum tranſgreſſus, in Liguriam duxerit, quam regionem per duodenonaginta annos, quibus premebant Italiam Longobardi, ſuo imperio addere minime potuerant. Horum tamen Tyrannidem breui proprijs viribus excuſſiſſe Ligures, haud leues ſuadent coniecturæ. Primum [2] namque Rotharis vaſtandæ potius regionis, quam expugnandæ, retinendæque animum oſtendit, cum Liguriam peragrauit; nec vſpiam illum præſidia reliquiſſe legimus, aut vllum reperimus monimentum Longobardici in Liguria imperij apud eius æui ſcriptores, qui cum recenſent populos, ex quibus ij ſuos deligebāt exercitus, Spoletinos, Hetruſcos, Beneuentanos, Foroiulienſes, alioſque enumerant, Ligures vero nullibi, ex quibus proculdubio delectum habuiſſent, ſi in ipſorum fuiſſent redacti poteſtatem. Huc accedit, quod in Francorum aduerſus Longobardos, & in Italiam expeditionibus, nulla Liguriæ fiat mentio, neque ea, inter vindicatas a Longobardorum iugo, prouincias, recenſeatur: nam quod ait Chronicon [3] Schafnaburgenſe, Carolum Martellum vltra Liguriam vaſtaſſe, luculentius explicans

1. Paul Diac. d. lib. 2. c. 47. Fr. Leand. loc. cit. Blond. decad. 1. l. 9.

2. Blōd. d. l. 9.

3. Sub anno 731.

Paullus [1] Æmilius, vltra Massiliam, quæ antiquæ Liguriæ limes erat (quod fortasse intellexit Chronicon) Hispanias versus, Narbonem, Agatham, aliaque oppida Martellum diripuisse narrat, & combussisse; Somnia etiam sunt ea, quæ a quibusdam referuntur, [2] Carolum Magnum post deuictos Longobardos, apud Genuam habito conuentu, hortante Constantino Græcorum Cæsare, in Syriam nauigasse, & Hierosolymâ Christianis restitutâ, Constantinopolim se contulisse. Nam qui apud Genuam dicitur habitus fuisse conuentus, lapsus est [3] Reginonis, aut certe corruptus est codex, cum [4] reliqui Gebennæ in Burgundia, aut in Allobrogibus, hunc habitum fuisse conuentum scribant, & non post profligatos Longobardos, sed ante bellum contra illos susceptum. Cætera de expeditione Syriaca, & Constantinopolitano itinere delirationes sunt, quæ a nullo eius æui scriptore commemorantur. Imo Aaronem Sarracenorum Regem, Carolo in Gallijs commoranti, montem Caluariæ, & Seruatoris sepulchrum Hierosolymis donasse scribit Ægynardus. Neque omnino, si e Liguria Longobardos, aut Pipinus, aut Carolus expulisset, id omisissent scriptores eorum temporum, Bibliothecarius præsertim, qui in recensendis illorum Regum gestis, nimius haud immerito grauissimi [4] viri censura nuncupatur. Sed videtur conuincere, Ligures, antequam aut Pipinus ad-

1. De gest. Franc. l. 2.

2. Iacob. de Vorag. in Chronic. Supplem. Chronic. l. 11.

3. In Chronic. l. 2.

4. Aym. de gest. Franc. l. 4 c. 69. Annal. Carol. Magn. Paul. Aemil. d. l. 2. alij.

4. Paul. Aemil. d. l. 2.

aduersus Aistulphum, aut Carolus aduersus Desiderium Longobardorum Reges arma sumpsissent, liberos fuisse, quod [1] legimus de Nuncijs a Romanis Pontificibus missis ad Pipinum, Carolumque arcessendos ad propugnandam Ecclesiam, qui cum terrestria itinera a Longobardis obsiderentur, mari transmiserunt in Gallias. Nam cum eo tempore Corsica, Sardiniaque a Sarracenis tenerentur, si Liguria, & Genua in Longobardorum potestate fuissent, nauigatio Româ in Gallias erat omnium minime secura ijs, quibus Sarraceni, ac Longobardi pariter hostes erant; Quare Pontifices cum in maxima rerum difficultate versarentur, egerentque omnino Francorum subsidijs, per Germaniam tutius Nuncios ablegassent: aut sane si mari misissent, eorum aliquis in alterutrius hostis manus incidisset; quod tamen euenisse non reperimus. Par igitur est credere, Liguriam à Longobardorum iugo liberam, Nūcijs Pontificijs, litora, propter Sarracenorum metum, legentibus, tutum accessum præbuisse. Hinc est vt conijciam, paulo post Rotharis incursionē, Ligures, vt [2] qui Regio sunt animo, & externum ægre tolerantes imperium, sumptis armis, factaque conspiratione Longobardos, si qua aderant ipsorum præsidia, expulisse, & proprijs viribus in libertatem se vendicasse: nulla etenim poterant a Græcorū Imperatore Constantio expectare subsidia, [3] qui tunc

tem-

1. *In Chro. Reginon. l. 2. Anastas. Bibliot. in Stephan. II. & Adrian I. PP. MM. Platina Paul. Aemil. alij.*

2 *Gio. Villani l. 11.*

3. *Blōd. dec. 1. lib. 9. Platin. in Martino I. P.M.*

temporis nedum animum adiecit ad afflictas Italiæ res ſubleuandas, ſed nouis etiam ſeditionibus materiam addidit, miſſo Olympio Hexarcho, qui Martinum Pontificem aut occideret, aut Conſtantinopolim captiuum abduceret. Hoc itaque tempore exiſtimo, Genuæ inſtitutis Magiſtratibus Rempub. cœptam a ciuibus adminiſtrari, & antiquato Liguriæ nomine, oram, quæ ab oſtio Vari ad Genuam eſt, Occidentalem eius vrbis oram, quæ inde ad Macram, Orientalem appellatam, & Genuenſe Regnum in Liguria fuiſſe inſtitutum. Aut certe, ſi Græcis auxiliantibus, Longobardorum iugum eſt excuſſum, Ligures deinde in libertatem ſe vendicarũt circa annum a Chriſto nato IↃCCXX.[1] cum Italiæ populi, Leonis Iconomachi auerſantes impietatem, Duces, & Magiſtratus ſibi elegerunt. Non me præterit, nonnullos in diuerſa eſſe ſententia,[2] opinarique, tunc demum Ligures conſtituiſſe Remp. cum extincta Magni Caroli ſobole, Italiæ Regnũ turbatum diſtractumque eſt;[3] alioſque iterum hoc referre ad annum circiter CIↃCX. cum Luca quoque, & Florentia ſe in libertatem vendicarunt, & Normanni Neapolitanum Regnum occupauere. Sed non eſt huius loci de hoc diſceptare prolixius, ſufficitque ſpecimen quoddam dediſſe eorum, quæ alibi fortaſſe, Deo dante, ſumus proſequuturi. Hoc in præſentia ponemus, quandocũque Liguria externorum iugum

1. *Anaſtaſ. & Platin in Gregor. II. P. M. Paul. Aemil. l. 2.*

2. *Foliet. d. l. 1.*

3. *Ammirati hiſt di Firenze l. 1.*

ex-

excuſſerit, Genuam tum toti prouinciæ dominari cœpiſſe, ſitus opportunitate, portus commoditate, ciuibus, opibus, potentia reliquas eius oræ ciuitates cum longe antecelleret. Ac primum quidem Reſp. a Comitibus eſt gubernata; quorum Imperium faſtidientes ciues poſtmodum, ſibi crearunt Conſules, alioſque Magiſtratus, qui eam regerent: externum etiam quandoque ſibi Prætorem elegerunt, cuius temporario regimini rerum ſummam committebant: ac tandem Ducem ſibi præpoſuerunt, additis Patribus conſcriptis, de quorum conſilio is Remp. adminiſtraret. Sed exortis diſcordijs, & ciuilibus bellis, dum nulla factio alteri vellet concedere gubernaculum, aliquoties ad exteros Principes ſceptrum delatum eſt, certis conditionibus, quibus libertas ſarta tecta conſeruaretur. Demumque varijs agitata caſibus Reſp. anno a Virginis partu ſupra milleſimum, quingenteſimo vigeſimo octauo, ab Andrea Auria [1] Genuenſi Lycurgo, aut Arato, ſui ſeculi [2] Pompeio, feliciter reſtituta eſt, lataeque leges, quæ deinceps anno CIϽIϽLXXII. per Legatum Summi Pontificis, Oratoreſq; Cæſaris, ac Regis Catholici (quibus a ciuibus ea conceſſa fuerat authoritas) in meliorem adhuc formam ſunt redactæ. Tota Reſp. e maiori Concilio pendet, quod quadringentis ciuibus nobilibus conſtat, qui ſtatis temporibus cooptantur; Concilium minus arctiorem

1. B. Methodi hiſtor. c. 6.
2. Arioſt. Orland. Furioſ. cant. 15. ſtanza 31.

errori anno

rem

rem habet potestatem, prout etiam duo Collegia, quæ appellãtur, quęq; constant ex Duce, duodecim Gubernatoribus, atque octo Procuratoribus, præter perpetuos; atque his legibus hactenus Respub. sancte administratur. Vrbs ipsa ad Apennini sita radices, partim collibus insidet, per planitiem partim extenditur: qua spectat ad Septentriones, aduersus Aquilonis impetũ mõtis iuga habet munimentũ: qua ad Austrum, sinum aperiens, portũ efficit, ipsoque circũdato superbis ædificijs, theatri effigiem exprimit; diceresque, ad tutandum maritimũ imperium, spectandasque suorum ciuium victorias, ac triumphos e colle descendisse, non contentam vastissimis, altissimisque mœnibus, montes superasse, ni & pelago firmissimis, superbissimisque molibus, quasi fræna iniecisset. Prima Vrbi mœnia circumdata postquam [1] a Sarracenis fuerat direpta, eaque extendebãtur a D. Petri, vulgo de Banchis, vsque ad Auriarum forum, indeque ad D. Ambrosij, ac mare. [2] Secunda deinceps anno reparatæ salutis CIↃCLIX. quæ ab Occidente, inclusis D. Sabinæ ædibus, in Orientem ad D. Francisci, ac D. Catharinæ, ijsque complexis, cum templo D. Andreæ, in area, quæ Sarzani dicitur, ad mare terminantur. Sed horum circuitus exigua iam vrbis portio est, additis tertijs mœnibus anno CIƆIƆXXXVII. quibus suburbia inclusa sunt, & ciuitas aduersus ænearum machinarum fulmina

1. Merul. Antiq. Vicecom. l. 2. Bizar histor. Genuen. l. 1.

2. Corio hist. di Milano p. 1. Foliet. histor. Genuen. lib. 2. alij.

mina communita: Iterumque septem fere abhinc annis, occupatis montium cacuminibus, mœnia ingentibus sumptibus per quatuordecim ferme P. M. insigni, inauditoque opere inducta sunt, quæ vt ciuibus securitati, sic hostibus terrori, cæteris admirationi esse possunt; additurque modo aduersus insanos pelagi fluctus, si non maiori sumptu, maiori sane miraculo quam mœnia, firmissima moles, Ansaldo de Mari ingeniosissimo, nobilissimoq; architecto, quo securitas nauibus, maritima potentia Reip. augeatur. Veruntamen, quas hactenus recensuimus, patriæ meæ dotes eximiæ, vbi illas cum ipsius religione confero, mihi quodammodo exiguæ videntur, & leues. Nimirum vix vlla ciuitas, aut promptius Christianam pietatem est amplexata, aut constantius professa.[1] Nazarius, & Celsus ab Apostolis ad annunciandum in Galliam Cisalpinam Euangelium missi, Genuenses sacra redemptionis nostræ mysteria edocuere, atque imbuta Christiana, Catholicaque religione, inter primas totius orbis, ciuitas, nunquam ab ipsa declinauit. Plures, eosque singularis probitatis, ac sanctitatis Episcopos habuit, donec in Metropolim[2] erecta est ab Innocentio Secundo Pont. Max. anno CIϽCXXXIII. cum Genuenses aduersus Anacletum Antipapam Pontifici adfuissent; primusque Archiepiscopus electus est Sirus,[3] idemque postmodum ab Alexandro III.

1 Foliet. hist. Gen. l. 1. Iacob. de Virag. in Legend. Sanct. in vita Nazar. & Cels. Suppl. Chronic. l. 4. Bizar. de prima in Syr. expedit.

2. Platin. in Inn II. P. M. Blond. dec. 2. l. 5. Sigon. de regn. Ital. l. 11 & Bulla huius erectionis extat in tabulario Serenis. Reip.

3. In Bulla ipsius Alexandr: super confirmatione erectionis Episcopat. Ianuen. in Archiepiscopatum, quæ habetur in d. tabulario.

anno CIƆCLXI. transmarina legatione fuit donatus, qua ipsius successores etiam fungerentur. Idemque [1] Alexander amplissima priuilegia, atque exemptiones, vt vocant, alias Canonicis, & Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ ab Lucio Secundo, & Eugenio Tertio concessa, confirmauit; quod & ipsum Cælestinus Tertius fecit.

1. Extant Bullæ harũ exẽptionum in Tabulario Capituli d. Eccles.

De Genuensium bellica Virtute.

CAP. VIII.

GENVENSES itaque iactis Reip. fundamentis, veterum Ligurum sequentes vestigia, omnique studio ad bellum incumbentes, in re bellica maxime excelluere: subacta proinde Liguria, adeo angusto dominio nõ cõtenti, in remotissimas regiones sui nominis famam, gloriamque, ac imperij fines late propagârunt. Et quod ad terrestrem militiam attinet, [2] gens asperrima, atque inuictissima nihil prætermisit, quin virtutis admirabilis, incredibilisque specimen, in cuiusque modi prælijs daret. Nam in defendendis vrbibus [3] solers præ alijs hominum genus, mirabili fortitudine, & constantia, sæpius potentissimorum hostium conatus irritos fecit. Celebris est ipsius vrbis obsidio, quæ Troianæ a viris grauissimis [4] comparatur. Cum etenim Gibellini exules, opibus Maphæi Vicecomitis, Cæsa-

2. Petrarch. in epist. ad And. Dandulum Ducem Venet.

3. B. Facius de gest. Alphonsi l. 4.

4. D. Antoninus in Chronic. p. 3. tit. 21 c. 5. §. 7. Folietæ hist. Gen. l. 6. Bizarr. l. 5. alij.

sariani apud Mediolanenses Vicarij, & Castrucij Castracanis Lucensis Tyranni confisi, anno a Virginis partu CIϽCCCXVIII. vrbem arcta obsidione premerent, in valle Bisamnia, & Porcifera castrametati, potitique montium assurgentium cacuminibus; Guelphi ciues contra firmissimo præsidio vrbem tenentes, expectantesque Roberti Neapolitani Regis subsidia, acriter constanterque se tuebantur. Varia, crebraq; pari audacia, atque virtute commissa sunt prælia, cum inter ciues, eadem vtentes disciplina, res ageretur, durauitque obsidio decem integros menses, donec Gibellini fugati recesserunt. At mox maiori cum exercitu, ac deliberatiori animo redeuntes, vrbem iterum quatuor integros annos terra marique obsederunt, sed frustra, cum Guelphorum virtute victi obsidionem tandem omnino soluere sint coacti. Neque minus celebris, gloriosaque fuit ciuitatis Chij propugnatio,[1] quam magno cum apparatu, ingentibusque machinis bellicis, ac perpetuis æneorum tormentorum ictibus terra marique adorti Veneti, post dirutam, soloque æquatam maiorem mœnium partem, cum nihil proficerent, sed a nostris fortiter repellerentur, octauo, & sexagesimo a cœpta oppugnatione die, magna cum ignominia ex Insula aufugêre: qua in propugnatione eo maior nostrorũ virtus emicuit, quo inæquabili armorum genere decertârunt, balistis

1. *Blond. decad. 3. l. 5. Bracell. de Bell. Hispan. l. 2. Foliet. loc. cit. l. 10. Bizarr. de Bell. Venet. l. 2.*

videlicet, quibus solis erant armati, contra bombardas, & sclopos, vt appellant, quibus Venetorũ exercitus erat instructus. Quid de [1] Famagusta dicã, aduersus Cypriorũ Regem acriter, feliciterq; defensa? Quid propugnatum aduersus [2] Alphonsum Aragonium Bonifacij oppidum in Corsica? Quid [3] Caietam commemorem? Quid Theodosiam recenseam, quam nostri contra Scytharum impetum non modo tutati sunt, sed hostilem etiam Barbarorum exercitum fuderunt, & profligârunt? Quis neget, in hoc militiæ genere egregia summæ virtutis nostrorum ciuium extare monumenta? Iure sane optimo [4] Facius noster, in defendendis arcibus, solers Genuensium genus appellauit. Et quamuis in animo haud sit enarrare singula, quæ in hoc genere præstiterint Genuenses, impium tamen esset præterire silentio gloriosum, egregiumque meorum ciuium facinus, quo inuictæ fortitudinis exemplum posteris reliquere. [5] Sudacum in Tartaria Genuensis Reip. ciuitatem, arcemque ingens Turcarum exercitus circumsederat; cumque a nostris acriter, animoseque defenderetur, diu protracta est obsidio, donec fame deficientes propugnatores egregij, cum totam iam ciuitatem defendere se minime posse animaduerterent, neque omnino immani hosti deditionem facere in animum inducerent, in templum maius, mille fere numero, se receperunt. Ibi fortiter hostium impetum exci-

1. Foliet. loc. cit. l. 9. alij.
2. Blõd. dec. 3. l. 1. Braccell. loc. cit. lib. 2. alij.
3. Blend. loc. cit. l. 7. Braccell. d. l. 2. alij.
4. Loc. cit.
5. Martinus Broniouius in descript. Tartar.

excipientes, magnaque edita strage, tandem ante altare, victimæ gloriosæ Omnipotenti cadere, quam barbaro hosti se dedere maluerunt, vt qui Lycurgum in nostra Rep. habuerimus, nec Leonidas desiderare possimus. Neque minus quam in propugnandis constantia, ac fortitudo, in expugnandis arcibus industria, atque audacia nostrorum emicuit, cuius præclarum testimonium dat sancta ipsa Hierosolyma, sacro bello Genuensium machinis, & solertiâ expugnata. Cæsarea etiam Palæstinæ, eodem bello, cum a Sarracenis acerrime defenderetur, nostrorum virtute capta, & in ditionem est redacta; quo bello egregie a Genuensibus nauatam operam Balduinus Hierosolymorum Rex posteris vt testatam faceret, nostros non [1] modo parte vrbium deuictarum donauit, sed in sacro etiam Seruatoris nostri sepulchro, veluti in loco illustri, omnibusque conspicuo, super arca altaris, grandioribus literis hæc verba iussit inscribi. PRÆPOTENS GENVENSIVM PRÆSIDIVM. Ciuitates quoque nonnullas, & oppida, plateam Hierosolymis, ac magna, innumeraque priuilegia Genuensibus [2] concessit; *Qui* (vt [3] Richardi Anglorum Regis verbis vtar) *super omnes alios homines ad sanctæ terræ Hierosolymæ substentationem, propensiorem solicitudinem habuerunt*. Expugnatæ deinceps [4] Berytus, & Malmistra in Syria, ac postmodum [5] Almeria, Derthusiaque in Hispanijs,

1. *Sigonius de regn. Ital. l. 9.*
2. *Extat hæc Balduini donatio in Tabulario Serenissimæ Reip.*
3. *In Epist. ad Archiepisc. Potestatem, & Consules Ianuen. quæ extat in d. Tabular.*
4. *Foliet. hist. Genuen. l. 1.*
5. *Ibid & in epistol. Ducis Genuæ ad Regem Alphonsū apud Bracell.*

nijs, in Sicilia Syracusæ, in ipsaque vrbe sæpius binæ arces munitissimæ, aliæque etiam ciuitates, quarum expugnationes in nostris leguntur annalibus, quantum in expugnandis vrbibus, munitisque locis Genuenses valeant, affatim declarant.[1] Quin imo vsitatis modis non contenti, cum ad expugnandam munitissimam arcem, quam ad Phari Promontorium, in vrbani portus faucibus Galli obtinebant, solitæ machinæ essent ineptæ, primi omnium nostri, obsoletas cuniculorum insidias ad vsum reuocârunt, & quasi postliminio militari recentiorum temporum disciplinæ restituerunt. Aperto autem marte, ac instructa acie non minus valuere, vt cum bellicosissimis gentibus manus conserentes sæpius demonstrarunt.[2] Fusi enim in Sardinia, atque iterum in minori Balearium insula Sarraceni, magna cum strage, rursusque in Hispanijs apud Almeriam, vbi viginti ipsorum millia (quamuis militum numero præstarent) ceciderunt, nostrorum virtutem testantur.[3] Mediolanensium etiam Principis Barnabæ Vicecomitis exercitus, qui Genuensium fines fuerat ingressus, a ciuium tumultuarijs, & subitarijs copijs in fugam versus, & maiorem partem obtruncatus est; Et cum Mediolanensium Dux esset[4] Ioannes Galeatius Sfortia, eiusque magnus exercitus ad vrbem expugnandam venisset, ciues, quamuis contra binas arces (quæ

1. Bizarr. hist. Genuen. l. 18.

2. Idē de bell. Sarrac. Sigon. de regn. Ital. l. 11. aliq.

3. Bizarr. de bel Venet. l. 2. Foliet. histor. Genuen. l. 8.

4. Bizarr. hist. Genuen. l. 15. Foliet. l. 11.

pro

pro Io. Galeatio præsidio vrbē opprimebant, ciuitas esset defendenda, mœnibus tamen exeuntes, mira audacia, ac ferocia cōmisso atrocissimo prælio, hostilem exercitum fuderūt, magna hostium parte in captiuitatem abducta. [1] Gallorum quoque exercitus subsidium Castelleto (arci, quæ à suis in vrbe tenebatur) afferre tentans, a nostris & numero, & armis inferioribus acie fusus, & magnam partem deletus est. Atqui nimius essem, si fortitudinis, ac bellicæ virtutis exempla, quæ Genuenses edidere, singula vellem enarrare: sufficiat pro instituto innuisse, maiores nostros, quod ad militiam spectat, tot nobis, tantaque reliquisse monimenta, vt ad externa recurrere minime compellamur. [2] Tanti autem erant Genuenses milites, sagittarij præsertim, vt Galli, Italique Principes, se iustum exercitum non habere arbitrarentur, si Ligurum sagittariorum legio deesset, merebantque Genuenses passim stipendia eo fere pacto, quo nunc Heluetij, & a Principibus magnis stipendijs conducebantur. Nostris quoque temporibus Ambrosius Spinula Regi Catholico militans, summi Ducis exemplar extitit, quod posteri imitarentur, ipsiusque filius Philippus paternis insistens vestigijs, eiusdemque Regis ducens exercitus, non minus Patriam illustrat. Cum autem florentissima nostra Resp. inter bellicos tumultus Omnipotentis Dei munificentia, pacis fruatur beneficio, neque vlla

1. Bizarr. loc. cit. l. 13. Sermonet. Sforziad. l. 28. alij.

2. Ammirat. histor. di Fir. l. 12. Popellinier. en l'Admiral de Frāce c. 8. & 9. Braccell. de bell. Hisp. l. 2. Folier. loc. cit. l. 4. & 10.

vlla domi militaris disciplinæ exercẽdæ præbeatur occasio, nisi quã præsidia vrbium, atque arcium nostrarum, ciues distinent, apud exteros bellum quærimus, ac vix vllus bellum gerit Princeps, qui multos, strenuosque ciues nostros in suis exercitibus non habeat. Quamuis enim maiorem ciuium partem diuturna pax ad suas artes attraxerit, cum tamen indurata laboribus Ligurum sint corpora, assiduisque periculis assuetus animus, in parsimonia item, ac victus tenuitate educati, in eaque regione, ac situ nati simus, qui optimos milites emittunt, bellicis functionibus apprime vtiles sumus, vt iure optimo asperrimam, atque inuictissimam gentem,[1] vir doctissimus Genuenses appellârit.

Genuensium in re nautica, maritimisque prælijs excellentia.

CAP. IX.

AT veluti in terrestri militia, virtute, ac disciplina nemini cedimus, sic in maritima frequenti[2] magnorum virorũ suffragio, alijs gentibus omnibus anteponimur. Et sane[3] vrbs nostra naualis belli peritia adeo semper floruit, vt inter externos eius belli gerendi duces, vix vllus reperiatur, qui tot vrbes expugnârit, tot insulas subegerit, tot barbaras nationes deuicerit, tam frequenter hostium na-

ues,

1. Petrarcha in d. epist. ad And. Dandulum.
2. Frideric. Aenobarb. Henric. VI. & Fridric. II. Cæsaris in priuilegijs ecc. cessis Serenissimæ Reipub. quæ extant in ipsius Tabular. Iouius histor. lib. 12. Philipp. Callimach. Florẽtin. Orator Regis Polon. ad Innoc. VIII. P. M. in Orat. ad eund. Innoc. de bello Turcis inferen. Zachar. Lilius in Breuiario orbis. Bizar. de bell. aduers. Frideric. II.
3. Georg. Bruin. in Theatr. vrbium.

ues, ac spolia triumphans in patriam abduxerit, vt nostrorũ multi fecêre; ideoq; de nostra Rep. id iure optime dici posse videtur, quod aiebant de Scipionum gente, illam scilicet esse fatalem stirpem ad hostes mari vincendos. Quod si res a nostris mari gestas quispiam examinauerit, inueniet proculdubio, nullam vnquam maritimã vrbem tot, tantaque in eo expeditionis genere praestitisse. Quin & ipsum pelagus quodammodo Genuenses, vt dominos videtur reuereri. Cum praeteritis siquidem seculis Oceani nauigatio, ad Occidentales terras, a compluribus gentibus tentaretur, nostra quoque ab eo tot secreta parasangis, anno partae salutis CIƆCCXCI.[1] Tedisio Auria, & Vgolino Viualdo Nauarchis, in idem incubuit; irrito quidem tunc, vt caeterarum conatu. Sed qui inuius antea fuerat, terribilis, immensus, cuius voraces vndas nautae formidabant, Oceanus, post tot frustrata Principum desideria, post tot delusas Nauarchorum artes, post tot absorptas classes, Christophoro tandem Columbo, populari nostro, contumacem aperuit sinum, & pacatum, securumque primum praebuit transitum; ac si aduersus dominum minime auderet superbire. Sane quadrant in Columbum, quae de Neptuno maris domino cecinit Poëta,

[1] Foliet. hist. Gen. l. 5. Agostino Giustin. Annal. di Genoua sub anno 1291.

[2] *Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est*
Seditio, saeuitque animis ignobile vulgus,

[2] Virgil. Aeneid. l. 1.

 Iamq;

Iamq; faces, & saxa volant, furor arma ministrat;
Tum pietate grauem, ac meritis si forte virum quem
Conspexere, silent, arrectisque auribus astant.
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.
Sic cunctus pelagi cecidit fragor, æquora postquam
Prospiciens genitor, cœloque inuectus aperto,
Flectit equos, curruque volans dat lora secundo.

Non enim secius, quam ad Neptuni conspectum pacatum est Mediterraneum, vbi sæuierat antea, ingrediente Columbo acquieuit Oceanus, gentemque nostram, seu domitricem, seu dominam sui confessus est. Et quidem quantum excellant Ligures in re nautica, quantique ipsorum industria censeatur, nostrum hoc ipsum seculum fatetur, quo triremium Gubernatores, qui vulgo *Comiti* appellantur, apud omnes fere Principes, magnam partem e nostra Liguria stipendijs exquisitis conquiruntur. Hoc enim nauigij genus, post reperta ænea tormenta, potissimum sibi gubernandum Genuenses elegerunt, tanquam omnium ad bellica munera commodissimum. Nam tametsi onerariæ naues capaciores sint, cũ remis tamen agi nequeant, ventum sequantur necesse est, vbi triremes, & actuariæ, longæque naues, remorum beneficio, vel in summa malacia iter faciant, & non raro nauigent aduersus ventum proras dirigentes. Neque ad nauigandum vlla in re onerarijs inferiores sunt, quamuis illæ, propter aluei amplitudinem, cõmodius

aqua-

aquarum superficiei innatare videantur; hoc enim falsum esse conuincitur ex ijs, quæ[1] Galilæus Galileius, nostrorum temporum Archimedes,[2] & Benedictus Abbas Castellius, Monachus Cassinensis, S.D.N. Vrbani VIII. Mathematicus, vir omni virtutum genere ornatissimus, demonstrârunt, vbi figuram non esse in causa, cur moles facilius aquis supernatet, docuerunt. Cum itaque longę naues æque facile, ac onerariæ aquis innatent, eas autem superent agilitate, qua facilius mouentur, & commoditate remorum, quibus sine vento, vel etiam ipso aduerso, faciunt iter; prætereaque non adeo ventorum violentiæ sint obnoxiæ, quorum impetum remis possunt effugere, terrisq; propius nauigantes, cōmeatus facilius, cæterasque humanæ vitæ commoditates possint sibi comparare; mea quidem sententia in hoc nauigiorum genere eligendo Genuenses optima ratione sunt vsi; Præsertim cum in naumachia longæ naues onerarijs maxime præstent; nam duplicibus munitæ castellis, in prora, puppique, hostes vehementer offendere possunt, ac ob angustiam sui commodius reddūt subsidium, quod milites, qui ab vno sunt latere, alijs qui in altero præliantur, debent præstare. Vlterius, vbi aduersus onerarias præliantur, æneis tormentis armatæ, eminusque prælium committentes, ac ictus in vastam onerariarum molem dirigentes, vix vllum in cassum explodunt; illæ contra ob

1. In tractatu delle cose, che stanno sopra l'acque.
2. Considerazioni sopra il Discorso del Colombo contro il Galileo.

triremium, cum gracilitatem, tum humilitatem, vix possunt collimare. Accedit alia non minor commoditas, cum maxima ipsæ in libertate versentur, vbi cum onerarijs agendum sit, nam ad manus conferēdas inuitæ minime compelli possunt; flante etenim vento, vbi inferiores se viribus cernant, aduersus illum dirigentes proras, onerarias eludunt, quæ sequi nequeunt, cum ab aduerso flatu repellantur, illo silente, haud se mouentibus onerarijs insultant impune. In summa, in toto nauium genere nullum longis actuarijs commodius est, in Mediterraneo saltem, vbi aut nullus, aut minimus maris æstus apparet. Has autem *Galeras, Brigantinos, Fustas* nostra ætas appellat, veteres, naues longas, actuarias, moneres, biremes, triremes, quadriremes, similibusq; vocabulis pro magnitudine nominârunt. Neque enim eorum sententiæ accedo, qui biremes, triremes, cæterasq; deinceps dictas a duplici putant, aut triplici remorum ordine, qui in altum procederet, totidemque in ijs tabulata fuisse, quot remorum ordines opinantur, cum plures ordines in altum inutiles esse experientia doceamur; [1] sed oportet alia quapiā de causa ita fuisse appellatas, quod cum præsentis inspectionis minime sit, de eo disputare vlterius omittemus; vtque eo reuertamur, vnde diuertimus, militarem Genuensium virtutem in maritimis prælijs, vel ab ipsis nostri nominis hostibus testatam habemus. [2] Cum ete-

1. Vide Bayf de re nautic.

2. Braccell. de bell. Hisp. l. 3.

nim

nim Alphonsus Rex Aragonius ad Caietam aduersus nostri classem tenderet pugnaturus, non tantũ confisus numero suarum nauium, qui duplus erat nostrarum, ac virtuti suorum militum, quantum, quod abesse nauales socios a Genuensi classe, eamq; præsidiarijs vrbis militibus solũ esse instructam acceperat, cum propius accessisset, & aliquod iam oculorum esset iudicium, Nicolaus Specialis, qui Regis vices in Sicilia gerebat, vir spectatæ virtutis, animos Regi ademit. *Mentiuntur*, inquit, *o Rex, qui dicunt has naues milite terrestri, e præsidio vrbis translato, refertas esse. Genuenses ego loricas probe noui, & quos vides armatos tanta scandere, & discurrere agilitate, nauales socij, non e pretorijs cohortibus milites sunt.* Tanti scilicet nostrorum virtutem faciebat Specialis, vt cum ipsis temere prælium committi censeret, tametsi Rex acerrimo milite, atque fortissimo instructã classem, etiam nauium numero præcellentem, haberet; nec prudentem virum Genuensium virtus fefellit, qui deuictum Regem, cum tota fere classe, captiuum abduxerunt. Nostrarum quoque triremium robur, quasi prodigiosum, cuique resisti non posset, habebatur,[1] & temeritatis arguitur Guido Flander, qui onerariarum classem instructissimam, cum sexdecim nostratibus triremibus (quibus Raynerius Grimaldus sub Regis Gallorum stipendijs præerat) ausus fuerit committere, quo in prælio superatus, & captus

[1] D. Antonin. in Chronic. part 3. tit. 20. c. 8. §. 23.

est. Sed nulla fere gens cum nostris manus est ausa conserere, quæ maritimis prælijs sæpius victa, inferiorem se Genuensibus, hoc genere militiæ, fateri non sit coacta. [1] Ac Sarraceni quidem, gens tunc temporis toti terrarum orbi formidabilis, ad Corsicam magna cum clade superata, ab Audemaro Franco; & paulo post [2] ad Businarias insulas (cum vrbem nostram, defensoribus vacuam, imbelli multitudine partim cæsa, partim in captiuitatem abducta, misere diripuisset) magna cum strage deuicta, [3] nusquam nostram classem expectare deinceps est ausa. Quapropter Sarracenorum prouincias aggressi nostri, postquam hostem mari expulerant, [4] Sardinia recepta, direpta minori Balearium, in ipsas Hispanias, Sarracenorum sedem, copias exponentes, Almeriam, Dertusamque munitissimas vrbes expugnârunt: Quare accepti beneficij memor Raymundus Barchinonensis Comes, cui ex pacto cũ nostris inito duæ ex tribus Dertusæ partes obtigerant, [5] Ecclesię Metropolitanæ vrbis nostrę, eiusque Canonicis, & Capitulo Insulam in Ibero flumine positam, iuxta eandem Dertusæ ciuitatem, largitus est. Pisani autem, [6] gens in maritimis prælijs acerrima, toties fere victi sunt, quoties aduersus nostros arma sumpserunt, & post acceptas innumeras clades, [7] ipsamque Pisarum vrbem deformatam, ac semirutam, [8] ad Lamellum tandem, maximo prælio expugnati, non

vires

1. Foliet. hist. Genuen. l. 1. alij.
2. Ibid.
3. Ibid.
4. Ibid.
5. Eugen. III. & Alex. III. in Bull. Priuileg. Ecclesiæ S. Lauren. Ianuen. ex Tabular. Capit. d. Eccles. ex lib. signat. P. A.
6. Platin. in Honor. IIII. P. M.
7. Foliet. d. lib. 1.
8. Ibid. lib. 5. Platin. loc. cit. Blond. dec. 2. lib. 8. Ammirat. histor. di Firen. l. 3.

vires modo, sed & animos ornauili classes, nauigandique propositum amiserunt; [1] factaque post nonnullos annos cum nostris pace, partem Sardiniæ, & Bonifacium in Corsica dediderunt, receperuntque, se quindecim totos annos cum armatis triremibus minime nauigaturos. Neque secius Veneti, vbi cum nostris signa cõtulerunt, tametsi maritimis viribus maxime pollerent, ac numerosissimas instruerent classes, ingentibus frequenter cladibus afflicti sunt. [2] Insignis est victoria, quam de illis nostri, Lamba Auria Duce, licet nauium, & militum numero inferiores, reportarunt ad Corcyram nigram, qua septuaginta eorum triremes in potestatem sunt redactæ; quare [3] Veneti abiectis animis, quibus pactionibus potuerunt, pacem a nostris accepêre, promittentes (quod in maximum tendebat ipsorum Reip. detrimentum) fore, vt tredecim totos annos ab armata nauigatione in mari magno, Cõstantinopolim versus, & in Syriam abstinerent. Sed recrudescente postmodum bello, [4] memorabile est prælium in Bosphori angustijs commissum, quo nostri, Pagano Auria Duce, aduersus tres potentissimas classes (quarum vna Græci Cæsaris erat, Venetorum altera, tertia Catalaunorum) pugnantes, minori cum nauium ac militum numero, ventoq; aduerso, superantesq. sua virtute, virium, ac venti iniquitatem, ingenti, gloriosaq; victoria sunt potiti. Audiamus [5] Franciscum

1. D. Antonin. d. §. 23.

2. Idem d. c 8. §. 7 Chronic. Citizense an. 1298. Bizarr. de bell. Venet. l. 1 Foliet. loc. cit. l. 6.

3. D. Antonin. d §. 7.

4. Corio hist. di Milan par. 1. Cantacuzen l. 4. c. 32. Mattheo Villan par. 1. l. 2 c. 58. Blond. decad. 2. l. 10. Bizar. de bell. Venet. l. 2. Foliet. loc. citat. l. 7. Fac. de bell Clodian. Platin. in Vrban. VI. P. M.

5. Apud Blondum d. l. 10.

ciſcum Petrarcham, coæuum huic naumachiæ, victoriam noſtris gratulantem. *Viciſtis*, inquit, *conquieſcite, ne quis veſtrorum morum vos putet oblitos. Spumantem hoſtium veſtrorum cruoribus Boſphorum vidimus, quando ad veſperam, violentiſſimo flante Auſtro, inter Conſtantinopolim, & Chalcedonem trium validiſſimarum gentium in vos factus incurſus eſt, illis a Meridie venientibus, Agalipoli enim ſoluerant, & vento adiunctis, atque ideo vela facientibus vobis, contra hoſtes, contra ventum, contra mare, pugnantibus pernox etiam prælium fuit; poſtremo proximam in lucem pugna ſine intermiſſione protracta eſt, & quo magis poſteritas miretur, nox brumalis fuit*. Hæc ille. At Veneti hac clade, alijſque calamitatibus preſſi, cum, capta a noſtris Clodia, in ipſa ciuitate obſiderentur, eo ſunt redacti, vt pacem petere,[1] eas accepturi leges, quas victor impoſuiſſet, ſint coacti, ipſæque Venetiæ in poteſtatem veniſſent, ni Ducis noſtri intempeſtiua ſeueritas, & fortuna,[2] eam gloriam nobis inuidiſſet. Ad Catalaunos veniamus, qui ad Bonifacij[3] oppidum in Corſica, alibique ſæpius victi, tandem ad Caietam inſigni prælio ſuperati, naualis militiæ palmam noſtris ceſsêre, amiſſis Alphonſo Tarraconenſi, & Ioanne Nauarro Regibus, ac Henrico horum fratre, alijſq; ſupra trecentos primę nobilitatis viris, quos noſtri captiuos abduxêre.[4] Gallorum etiam magna claſſis in ſinu Rapallino a noſtris deuicta, captaq; eſt.

De

1. *Platin. loc. citat.*

2. *Bracell. de Bell. Hiſpan. l. 2. Blond. decad. 3. l. 1. alij.*

3. *Bracell loc. cit. l 3. Blond. d. decad 3. l. 7 Fati. de geſt. Alphonſi l. 4. Pigna hiſtor. della caſa d'Este lib. 4. alij.*

4. *Guicciard. hiſt. de Ital. l. 2. Bizar. loc. cit lib. 16. Foliet. l. 12.*

De Flandris supra retulimus, quid Guidoni ipsorum Comiti, cum nostratibus triremibus congresso, factum fuerit. Anglorum [1] autem integra classis, sex onerarias Genuenses expugnare non potuit, & nostratis mercatoris vna, septem Anglicarum impetum fortiter repressit, ac elusit. Quid de Turcis dicam, quorum instructissimam [2] classem Simon Buccanigra Dux noster in Oriente deuicit? Nonne tres Ligusticæ naues, vni Græcæ iunctæ, vt omnino quatuor essent, Mahometis secundi, Turcarum Imperatoris, centum triremium, & centum triginta aliorum nauigiorum classem, occisis pluribus, quam duodecim millibus hostium, profligârunt, & subsidium obsessæ Constantinopoli intulerunt? Quid gentes omnes commemorem, maritimis prælijs a nostris superatas? Non fert institutum, vt annales nostros hic totos describam. Sarraceni, Pisani, Veneti, Catalauni, Flandri, Angli, Turcæ, gentes re nautica inclytæ, quarumque in rebus maritimis floruit potentia, nostrorum virtuti resistere minime potuerunt. Cæteræ, cum mari decernendum esset, aut nostros, aut illorum aliquem in auxilium arcessebant; ac nostri quidem sæpius [4] Gallicas partes sunt secuti, cum in Mediterraneo, tum in Oceano, donec Andreas Auria, Pater patriæ, ad Austriacos transijt, quibus quanta præstiterit, historiæ satis commemorant. Sed & alij Principes

1. Foliet. loc. cit. l. 10.

2. Ibid. l. 9.

3. Georg. Phrāz. Chronic. l. 3. c. 10. edition. Iac. Pontan.

4. Paul. Aemil. de gest. Franc. l. 3. & 7 Popellin. en l'Admiral de Franc. c. 8. & 9. Tilius de Amiral. Gall Foliet. loc. cit. l. 6. & 10.

 sua-

suarum classium supremos præfectos Genua petebant. Sic [1] Fridericus Secundus Cæsar suæ Nicolaum Spinulam, iterumq; Ansaldum de Mari, ac deinceps Andreolum etiam de Mari præfecit. [2] Alphonsus Castellæ Rex XI. Ægidium Buccanigram suæ præposuit. [3] Franciscus Catalusius Ioannis Græci Cæsaris classium præfectus fuit. Catholici vero Reges, postquã Austriacis partibus accessit Andreas Auria, ex eadem familia Ducem classi, quæ pro Sardiniæ Regno, ac Mediolanensi Ducatu instruitur, præficiunt, cui modo Carolus Auria præest, Dux omni virtutum genere ornatissimus. Neque modo Duces e nostra vrbe conquirebantur, sed integræ etiam classes conducebantur. Sic Raynerius Grimaldus, vt diximus, cum integra classe Gallorum Regi merebat stipendia, & [4] Florentina Respub. aliquando duos ex eadem gente Grimalda, cum classe conduxit, Pierinum nempe cum quatuor triremibus, & [5] alias Gusmæum, cum triremibus totidem, duabus biremibus, tribus myoparonibus, & vna oneraria. Græci quoque Cæsares sępius nostris classibus dedêre stipendia, quorum vt exemplar ob oculos proponamus, lubet addere ex fœdere [6] nostrorum cum Michaele Palæologo, quantum esset vnius triremis menstruum stipẽdium. Sic igitur recipit, stipulaturq; Palæologus. *Quod homines vniuscuiusque Galeæ, quolibet mense, habeant pro victualibus cantaria nonaginta* panis

1 Bizar. de bell aduersus Frideric. Foliet. loc. cit. l. 4.

2. Ibid. l. 7.

3. Ibid. l. 10.

4. Ammirat. hist. di Firẽz. l. 12.

5. Ibid. l. 17.

6 Cuius exemplar extat in Tabulario Serenis.s. Reip.

panis biscocti, quæ sunt ad pondus librarum Romanarum, libræ quatuordecim mille quadringentæ. Item fabas, modia decem, ad modium Constantinopolitanum. Item carnes salitas, Cantaria sex Ianuæ, quæ sunt libræ nongentæ sexaginta Romanæ; item caseum libræ mille Romanæ; item vinum ad mitram Nissi ..... ducentos quadraginta. Item quod homines prædictarum Galearum debent habere solidum Imperij nostri, pro quolibet mense, & homine quolibet, sicut hic continetur, videlicet, Comitus vniuscuiusque Galeæ perparos sex & dimidium: quatuor nauclerij vniuscuiusque Galeæ perparos tredecim, videlicet quilibet naucleriusperpar. tres, & Kar. sex; supersalientes vniuscuiusque Galeæ præpar. centum, videlicet pro quolibet præpar. duos & dimidium; petentari vniuscuiusque Galeæ præpar. vnum, & Kar. XVIII. Vogerij centum octo vniuscuiusque Galeæ præpar. centum octoginta nouem, videlicet pro quolibet perpar. vnum, & Kar. XVIII. prædictos namque solidos, & victualia dabit, & soluet Imperium nostrum populo dictarum Galearum ab ea die, qua recesserint de portu Ianuæ dictæ Galeæ in antea; & Commune Ianuæ teneatur debito dictas Galeas apparare bene & integre, de totis sartijs earum, & apparatu, quæ Galeæ, & homines ipsarum seruire debent Imperium nostrum contra omnes homines inimicos Imperij nostri, excepto contra Ecclesiam Romanam, & contra illas Communitates, & Barones, cum quibus Commune Ianuæ pacem, seu conuentionem habet, qui debent nominari, & co-

gnosci, & dari in scriptis, ea die, qua iurabunt versus Imperium nostrum, Potestas, Capitanei, octo Nobiles, Anciani, Consiliarij, & Commune Ianuæ, & Imperium nostrum Galeas sibi missas licẽtiabit de Imperio nostro, facto seruitio. Etsi accideret, quod ipsas licentiaret, infra diem primam instantis mensis Octobris, quod homines dictarum Galearum habuerint dictos solidos, & dispendium dierum quadraginta, tunc proxime futurorum, ex quo licentiatæ fuerint. Si vero ante dictum terminum dierum XL. dictę Galeę accesserint portum Ianuę, teneatur dictum Commune restituere Imperio nostro solidos, & dispendium illorum dierum, qui superessent, de quibus faciat Imperium nostrum voluntatem suam. Etsi acciderit, quod Imperium nostrum licentiaret dictas Galeas transacta dicta prima die Octobris, quod dabit Imperium nostrum solidos, & dispendium hominibus ipsarum Galearum, per tantum temporis, quantum moram fecerint ad accedendum portum Ianuæ; teneãtur tamen Admiratus, Comiti, & Nauclerij dictarum Galearum iuramento, quod licet Imperium nostrum ante dictum terminum ipsos licentiet, vel post, ire cum dictis Galeis efficacius, omnibus modis, nullo tardato, apud Ianuam, commode ad eorum posse, & quæ sequuntur. *Actum in Romano Imperio, in Aula Imperiali, quæ est apud Nissum CIƆCCLXI. a Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi, Indictione IV. die XIII. Martij.*
Ac talia quidem nostrates triremes merebant stipendia, tantaque nostri in maritimis expedi-

tioni-

tionibus præſtiterunt, atque ita ſe geſſerunt, vt abſque iactatione dicere poſſimus, ab ijs cæteras gentes in hac parte fuiſſe ſuperatas.

De Genuenſium Potentia.

CAP. X.

SECVTI itaque maiores noſtri naturalem ad arma propenſionem, ſuaque vtentes virtute, ad incrementũ Reipublicæ, ingentem naualium ſociorum numerum alebant, quibus, cogente neceſſitate, numeroſam claſſem inſtruerent. Ac propterea cum in expeditionem exirent, eum deducebant nauium, & triremium numerum, quem noſtrorum temporum Principem nullum vidimus deduxiſſe. Legimus[1] anno CIϽCXLVII. a Virginis partu, aduerſus Sarracenos ad Almeriam expugnandam, e Genuæ portu, claſſem ſexaginta trium triremium, ac centum ſexaginta trium onerariarum varij nominis, & magnitudinis, omni apparatu inſtructiſſimam ſoluiſſe. [2] Anno etiam CIϽCCXCVI. ab Idibus Iulij vſque ad XVIII. Kal. Septẽbris, comparata potẽtiſſima, deductaq; eſt CLXV. triremium claſſis (præter alia nauigia variæ magnitudinis, quæ ſupra centum erant) qua XLV. armatorum millia vehebantur; Atque in tantis faciendis apparatibus ea celeritate vtebantur Genuenſes, vt citius nauigare, quam ornari

1. *Foliet. hiſt. Genuen. l. 1. Fr. Leand. Albert. in Liguria.*

2. *D. Antonin. in Chronic. par. 3. tit. 20. c. 8. §. 7. Bizar. de bell. Venet. l. 1. Foliet. loc. cit. l. 6.*

nari eorum classem fama vulgaret.[1] Aduersus Fridericum secundũ Cæsarem anno CIƆCCXL. vnius diei, ac noctis spatio, ad multarum facium, ac tædarum splendorem, duæ & quinquaginta triremes ornatæ sunt,[2] vt etiam biennio post, intra triduum, septuaginta,[3] ac totidem aliæ eodem temporis interuallo, anno CIƆCCLXXXIII. contra Pisanos; & antequam ille annus exiret, plus quam ducentæ prodierunt; anno vero[4] sequenti, in eosdem hostes, ab hora tertia diei, vsque ad Solis occasum LVIII. sunt instructæ, cum alia insuper nostra classis nauigaret.[5] Ac deniq; vt cætera omittã, ann. CIƆCCCLXXIII. ad vlciscendam a Cyprio Rege acceptam iniuriam, quadraginta diebus, potentissima classis est deducta, quæ breui tota ea Insula expugnata, captiuum Regem Genuam reuexit. Sed quid mirum si Resp. ac ciuitas nostra bellum tanto gessit apparatu, quando priuati etiam ciues magnis Principibus negotium facesserunt?[6] Megolus siquidem Lercarius, duabus triremibus instructis, Trapezuntio Cæsari non modo bellum indixit, sed illum etiam ad petendam pacem adegit.[7] Dominicus Cattaneus vndecim triremibus Genuæ suo sumptu armatis, vna è Sicilia sibi adiuncta, quinque a Delijs acceptis, comparataq; omnino classe septemdecim triremium, Andronico Iuniori, Græcorum Cæsari, intulit bellum, cuius[8] successori Ioanni Paleologo nonnulli alij Genuen-

1. *Bizar. de bell. aduer. Frider. 6.*
2. *Ibid.*
3. *Bizar. de bell. Pisan. l. 2.*
4. *Ibid.*
5. *Pius V. in Asia minori c. 97. nostri Annales plus temporis in hoc apparatu insumptum narrant.*
6. *Foliet. loc. cit. alij.*
7. *Cantacuz. l. 2. c. 29.*
8. *Idem l. 3. c. 95.*

Genuenses ciues priuatis impendijs, triginta duabus triremibus instructis Chium Insulam ademere. Confisi itaque suis potentiæ, ac viribus Genuenses, cum potentissimis Principibus, bellum suscipere, vbi ius, & occasio postularet, nunquam recusarunt: cumque id a Galliarum Rege aliquando immineret, ideoque Mediolanum, ad res componendas, Legati conuenissent, & iniquæ nostris conditiones proponerentur, Dux, & Magistratus noster suos iusserunt re infecta discedere, professi non minus grauiter, quam modeste,[1] *se Christianissimum Francorum Regem ita venerari, & colere, vt non metuerent*.[2] Duci quoque Burgundiæ, potentissimo tunc tẽporis Christianæ Reip. Principi, bellum indixêre, ni naues aliquot exterorum, ab ipsius Nauarchis in Euxino captas, restitueret. Susceptum vero bellũ nulla vnquam gẽs aut fortius repulit, aut intulit ferocius quam nostra. Celebre vtriusque exemplum (vt alia omittam) præbent duo Cæsares; ac repulsi quidem[3] Fridericus Secundus Germanus, cuius vastæ potentiæ cum potentiores Italiæ populi accessissent, nostri tamen soli, priuatis viribus, diu restitêre. Illati vero[4] Ioannes Cantacuzenus Grecus, qui post deuictas a nostris suam, ac Venetorum, & Catalaunorum classes, Constantinopoli obsessus, eo tandem redactus est, vt imperata facere sit coactus: quibus in bellis cum vna tantum gente pugnatum non est, sed cum pluri-

1. Dux Ianua & officiũ prouisorũ Bapt. de Zano. & collegis legatis apud Mediolanum. In epist. Regum, & Principũ.

2. Raphael Dux, & Consiliũ Ianua. Duci Burgũdiæ. In ijsdem epistolis.

3. Bizarr. de bell. adu. Frideric. Foliet. loc. cit. lib. 4. alij.

4. Gio. Villani p. 1. lib. 2. c. 72. Cantacuzen. lib. 4. c. 31.

ciſcum Petrarcham, coæuum huic naumachiæ, victoriam noſtris gratulantem. *Viciſtis*, inquit, *conquieſcite, ne quis veſtrorum morum vos putet oblitos. Spumantem hoſtium veſtrorum cruoribus Boſphorum vidimus, quando ad veſperam, violentiſſimo flante Auſtro, inter Conſtantinopolim, & Chalcedonem trium validiſſimarum gentium in vos factus incurſus eſt, illis a Meridie venientibus, Agalipoli enim ſoluerant, & vento adiunctis, atque ideo vela facientibus vobis, contra hoſtes, contra ventum, contra mare, pugnantibus pernox etiam prælium fuit; poſtremo proximam in lucem pugna ſine intermiſſione protracta eſt, & quo magis poſteritas miretur, nox brumalis fuit*. Hæc ille. At Veneti hac clade, aliiſque calamitatibus preſſi, cum, capta a noſtris Clodia, in ipſa ciuitate obſiderentur, eo ſunt redacti, vt pacem petere,[1] eas accepturi leges, quas victor impoſuiſſet, ſint coacti, ipſæque Venetiæ in poteſtatem veniſſent, ni Ducis noſtri intempeſtiua ſeueritas, & fortuna,[2] eam gloriam nobis inuidiſſet. Ad Catalaunos veniamus, qui ad Bonifacij[3] oppidum in Corſica, alibique ſæpius victi, tandem ad Caietam inſigni prælio ſuperati, naualis militiæ palmam noſtris ceſsêre, amiſſis Alphonſo Tarraconenſi, & Ioanne Nauarro Regibus, ac Henrico horum fratre, aliiſq; ſupra trecentos primę nobilitatis viris, quos noſtri captiuos abduxêre.[4] Gallorum etiam magna claſſis in ſinu Rapallino a noſtris deuicta, captaq; eſt.

1. *Platin. loc. citat.*

2. *Bracell. de Bell. Hiſpan. l. 2. Blond. decad. 3. l. 1. alij.*

3. *Bracell loc. cit. l. 3. Blond. d. decad 3. l. 7 Faci. de geſt. Alphonſi l. 4. Pigna hiſtor. della caſa d'Eſte lib. 4. alij.*

4. *Guicciard. hiſt. de Ital. l. 2. Bizar. loc. cit. lib. 16. Foliet. l. 12.*

De

De Flandris ſupra retulimus, quid Guidoni ipſorum Comiti, cum noſtratibus triremibus congreſſo, factum fuerit. Anglorum [1] autem integra claſſis, ſex onerarias Genuenſes expugnare non potuit, & noſtratis mercatoris vna, ſeptem Anglicarum impetum fortiter repreſſit, ac eluſit. Quid de Turcis dicam, quorum inſtructiſſimam [2] claſſem Simon Buccanigra Dux noſter in Oriente deuicit? Nonne tres Liguſticæ naues, vni Græcæ iunctæ, vt omnino quatuor eſſent, Mahometis ſecundi, Turcarum Imperatoris, centum triremium, & centum triginta aliorum nauigiorum claſſem, occiſis pluribus, quam duodecim millibus hoſtium, profligârunt, & ſubſidium obſeſſæ Conſtantinopoli intulerunt? Quid gentes omnes commemorem, maritimis prælijs a noſtris ſuperatas? Non fert inſtitutum, vt annales noſtros hic totos deſcribam. Sarraceni, Piſani, Veneti, Catalauni, Flandri, Angli, Turcæ, gentes re nautica inclytæ, quarumque in rebus maritimis floruit potentia, noſtrorum virtuti reſiſtere minime potuerunt. Cæteræ, cum mari decernendum eſſet, aut noſtros, aut illorum aliquem in auxilium arceſſebant; ac noſtri quidem ſæpius [4] Gallicas partes ſunt ſecuti, cum in Mediterraneo, tum in Oceano, donec Andreas Auria, Pater patriæ, ad Auſtriacos tranſijt, quibus quanta præſtiterit, hiſtoriæ ſatis commemorant. Sed & alij Principes

1. *Foliet. loc. cit. l. 10.*

2. *Ibid. l. 7.*

3. *Georg. Phrāz. Chronic. l. 3. c. 10. edition. Iac. Pontan.*

4. *Paul. Aemil. de gest. Franc. l. 3. & 7. Popellin. en l'Admiral de Franc. c. 8. & 9. Tilius de Amiral. Gall. Foliet. loc. cit. l. 6. & 10.*

 ſua-

suarum classium supremos præfectos Genua petebant. Sic [1] Fridericus Secundus Cæsar suæ Nicolaum Spinulam, iterumq; Ansaldum de Mari, ac deinceps Andreolum etiam de Mari præfecit. [2] Alphonsus Castellæ Rex XI. Ægidium Buccanigram suæ præposuit. [3] Franciscus Catalusius Ioannis Græci Cæsaris classium præfectus fuit. Catholici vero Reges, postquã Austriacis partibus accessit Andreas Auria, ex eadem familia Ducem classi, quæ pro Sardiniæ Regno, ac Mediolanensi Ducatu instruitur, præficiunt, cui modo Carolus Auria præest, Dux omni virtutum genere ornatissimus. Neque modo Duces e nostra vrbe conquirebantur, sed integræ etiam classes conducebantur. Sic Raynerius Grimaldus, vt diximus, cum integra classe Gallorum Regi merebat stipendia, & [4] Florentina Respub. aliquando duos ex eadem gente Grimalda, cum classe conduxit, Pierinum nempe cum quatuor triremibus, & [5] alias Gusmæum, cum triremibus totidem, duabus biremibus, tribus myoparonibus, & vna oneraria. Græci quoque Cæsares sæpius nostris classibus dedêre stipendia, quorum vt exemplar ob oculos proponamus, lubet addere ex fœdere [6] nostrorum cum Michaele Palæologo, quantum esset vnius triremis menstruum stipẽdium. Sic igitur recipit, stipulaturq; Palæologus. *Quod homines vniuscuiusque Galeæ, quolibet mense, habeant pro victualibus cantaria nonaginta*

1 Bizar. de bell. aduersus Frideric. Foliet. loc. cit. l. 4.
2. Ibid. l. 7.
3. Ibid. l. 10.
4. Ammirat. hist. di Firẽz. l. 12.
5. Ibid. l. 17.
6. Cuius exemplar extat in Tabulario Serenis. Reip.

panis biscocti, quæ sunt ad pondus librarum Romanarum, libræ quatuordecim mille quadringentæ. Item fabas, modia decem, ad modium Constantinopolitanum. Item carnes salitas, Cantaria sex Ianuæ, quæ sunt libræ nongentæ sexaginta Romanæ; item caseum libræ mille Romanæ; item vinum ad mitram Nissi . . . . ducentos quadraginta. Item quod homines prædictarum Galearum debent habere solidum Imperij nostri, pro quolibet mense, & homine quolibet, sicut hic continetur, videlicet, Comitus vniuscuiusque Galeæ perparos sex & dimidium; quatuor nauclerij vniuscuiusque Galeæ perparos tredecim, videlicet quilibet nauclerius perpar. tres, & Kar. sex; supersalientes vniuscuiusque Galeæ præpar. centum, videlicet pro quolibet præpar. duos & dimidium; petentari vniuscuiusque Galeæ præpar. vnum, & Kar. XVIII. Vogerij centum octo vniuscuiusque Galeæ præpar. centum octoginta nouem, videlicet pro quolibet perpar. vnum, & Kar. XVIII. prędictos namque solidos, & victualia dabit, & soluet Imperium nostrum populo dictarum Galearum ab ea die, qua recesserint de portu Ianuæ dictæ Galeæ in antea; & Commune Ianuæ teneatur debito dictas Galeas apparare bene & integre, de totis sartijs earum, & apparatu, quæ Galeæ, & homines ipsarum seruire debent Imperium nostrum contra omnes homines inimicos Imperij nostri, excepto contra Ecclesiam Romanam, & contra illas Communitates, & Barones, cum quibus Commune Ianuæ pacem, seu conuentionem habet, qui debent nominari, & cognosci,

gnosci, & dari in scriptis, ea die, qua iurabunt versus Imperium nostrum, Potestas, Capitanei, octo Nobiles, Anciani, Consiliarij, & Commune Ianuæ, & Imperium nostrum Galeas sibi missas licētiabit de Imperio nostro, facto seruitio. Etsi accideret, quod ipsas licentiaret, infra diem primam instantis mensis Octobris, quod homines dictarum Galearum habuerint dictos solidos, & dispendium dierum quadraginta, tunc proxime futurorum, ex quo licentiatæ fuerint. Si vero ante dictum terminum dierum XL. dictę Galeę accesserint portum Ianuę, teneatur dictum Commune restituere Imperio nostro solidos, & dispendium illorum dierum, qui superessent, de quibus faciat Imperium nostrum voluntatem suam. Etsi acciderit, quod Imperium nostrum licentiaret dictas Galeas transacta dicta prima die Octobris, quod dabit Imperium nostrum solidos, & dispendium hominibus ipsarum Galearum, per tantum temporis, quantum moram fecerint ad accedendum portum Ianuæ; teneātur tamen Admiratus, Comiti, & Nauclerij dictarum Galearum iuramento, quod licet Imperium nostrum ante dictum terminum ipsos licentiet, vel post, ire cum dictis Galeis efficacius, omnibus modis, nullo tardato, apud Ianuam, commode ad eorum posse, & quæ sequuntur. *Actum in Romano Imperio, in Aula Imperiali, quæ est apud Nissum CIↃCCLXI. a Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi, Indictione IV. die XIII. Martij.*

Ac talia quidem nostrates triremes merebant stipendia, tantaque nostri in maritimis expedi-

tionibus præstiterunt, atque ita se gesserunt, vt absque iactatione dicere possimus, ab ijs cæteras gentes in hac parte fuisse superatas.

De Genuensium Potentia.

CAP. X.

SECVTI itaque maiores nostri naturalem ad arma propensionem, suaque vtentes virtute, ad incrementũ Reipublicæ, ingentem naualium sociorum numerum alebant, quibus, cogente necessitate, numerosam classem instruerent. Ac propterea cum in expeditionem exirent, eum deducebant nauium, & triremium numerum, quem nostrorum temporum Principem nullum vidimus deduxisse. Legimus[1] anno CIϽCXLVII. a Virginis partu, aduersus Sarracenos ad Almeriam expugnandam, e Genuæ portu, classem sexaginta trium triremium, ac centum sexaginta trium onerariarum varij nominis, & magnitudinis, omni apparatu instructissimam soluisse. [2] Anno etiam CIϽCCXCVI. ab Idibus Iulij vsque ad XVIII. Kal. Septẽbris, comparata potẽtissima, deductaq; est CLXV. triremium classis (præter alia nauigia variæ magnitudinis, quæ supra centum erant) qua XLV. armatorum millia vehebantur; Atque in tantis faciendis apparatibus ea celeritate vtebantur Genuenses, vt citius nauigare, quam ornari

1. *Foliet. hist. Genuen. l. 1. Fr. Leand. Albert. in Liguria.*

2. *D. Antonin. in Chronic. par. 3. tit. 20. c. 8. §. 7. Bizar. de bell. Venet. l. 1. Foliet. loc. cit. l. 6.*

nari

nari eorum classem fama vulgaret. [1] Aduersus Fridericum secundũ Cæsarem anno CIϽCCXL. vnius diei, ac noctis spatio, ad multarum facium, ac tædarum splendorem, duæ & quinquaginta triremes ornatæ sunt, [2] vt etiam biennio post, intra triduum, septuaginta, [3] ac totidem aliæ eodem temporis interuallo, anno CIϽCCLXXXIII. contra Pisanos; & antequam ille annus exiret, plus quam ducentæ prodierunt; anno vero [4] sequenti, in eosdem hostes, ab hora tertia diei, vsque ad Solis occasum LVIII. sunt instructæ, cum alia insuper nostra classis nauigaret. [5] Ac deniq; vt cætera omittã, ann. CIϽCCCLXXIII. ad vlciscendam a Cyprio Rege acceptam iniuriam, quadraginta diebus, potentissima classis est deducta, quæ breui tota ea Insula expugnata, captiuum Regem Genuam reuexit. Sed quid mirum si Resp. ac ciuitas nostra bellum tanto gessit apparatu, quando priuati etiam ciues magnis Principibus negotium facesserunt? [6] Megolus siquidem Lercarius, duabus triremibus instructis, Trapezuntio Cæsari non modo bellum indixit, sed illum etiam ad petendam pacem adegit. [7] Dominicus Cattaneus vndecim triremibus Genuæ suo sumptu armatis, vna è Sicilia sibi adiuncta, quinque a Delijs acceptis, comparataq; omnino classe septemdecim triremium, Andronico Iuniori, Græcorum Cæsari, intulit bellum, cuius [8] successori Ioanni Palæologo nonnulli alij

Genuen-

1. Bizar. de bell. aduer. Frider. 6.

2. Ibid.

3. Bizar. de bell. Pisan. l. 2.

4. Ibid.

5. Pius V. in Asia minori c. 97. nostri Annales plus temporis in hoc apparatu insumptum narrant.

6. Folie t. loc. cit. alij.

7. Cantacuz. l. 2. c. 29.

8. Idem l. 3. c. 95.

Genuenses ciues priuatis impendijs, triginta duabus triremibus instructis Chium Insulam ademêre. Confisi itaque suis potentiæ, ac viribus Genuenses, cum potentissimis Principibus, bellum suscipere, vbi ius, & occasio postularet, nunquam recusârunt: cumque id a Galliarum Rege aliquando immineret, ideoque Mediolanum, ad res componendas, Legati conuenissent, & iniquæ nostris conditiones proponerentur, Dux, & Magistratus noster suos iusserunt re infecta discedere, professi non minus grauiter, quam modeste,[1] *se Christianissimum Francorum Regem ita venerari, & colere, vt non metuerent.*[2] Duci quoque Burgundiæ, potentissimo tunc tẽporis Christianæ Reip. Principi, bellum indixêre, ni naues aliquot exterorum, ab ipsius Nauarchis in Euxino captas, restitueret. Susceptum vero bellũ nulla vnquam gẽs aut fortius repulit, aut intulit ferocius quam nostra. Celebre vtriusque exemplum (vt alia omittam) præbent duo Cæsares; ac repulsi quidem[3] Fridericus Secundus Germanus, cuius vastæ potentiæ cum potentiores Italiæ populi accessissent, nostri tamen soli, priuatis viribus, diu restitêre. Illati vero[4] Ioannes Cantacuzenus Grecus, qui post deuictas a nostris suam, ac Venetorum, & Catalaunorum classes, Constantinopoli obsessus, eo tandem redactus est, vt imperata facere sit coactus: quibus in bellis cum vna tantum gente pugnatum non est, sed cum pluri-

1. *Dux Ianuæ & officiũ prouisorũ Bapt. de Eano, & collegis legatis apud Mediolanum. In epist. Regum, & Principũ.*
2. *Raphael Dux, & Consiliũ Ianuæ. Duci Burgũdiæ. In ijsdem epistolis.*
3. *Bizarr. de bell. adu. Frideric. Foliet. loc. cit. lib. 4. alij.*
4. *Gio. Villani p. 1. lib. 2. c. 72. Cantacuzen. lib. 4. c. 31.*

pluribus, vt etiam ſæpe alias, cum [1] Piſanis, Venetis, Catalaunis, & Narbonenſibus Gallis. Neque tanta potentia ſunt abuſi Genuenſes, ſed ea plerumque, aut in Chriſtianæ Reipublicæ hoſtes, in bello Syriaco, aduerſus Sarracenos Hiſpaniæ, & Africæ ſunt vſi: aut ad tutelam Apoſtolicæ Sedis impijs, ſacrilegiſque ipſius violatoribus eam oppoſuerũt, cuius beneficij ſeruati [2] Innocentius Quartus, & [3] Vrbanus Sextus, Romani Pontifices, atque ex hoſtium manibus erepti, nobiliſſimi ſunt teſtes. Hac potẽtia non modo toto mari fugati Sarraceni; Sed etiam [4] Corſica, & Sardinia expulſi, & in hac Regnum Arboreæ inſtitutum, cuius [5] Rex noſtræ Reip. cliens, & fiduciarius, præter annua tributa, multaque alia, quæ ei erant præſtanda, Palatium habere in vrbe noſtra, & tertio, aut ad ſummum, quarto quoque anno, ad eam accedere tenebatur. Eadem potentia [6] Regnum Inſulæ Cypri iuſtis armis, ob crudeliſſimum in ciues noſtros admiſſum facinus, in poteſtatem redactum eſt, & Rex cum vxore in captiuitatem abductus, cui tamen poſtmodum mira benignitate, & clementia reſtitutum eſt Regnum, [7] quod cliens Reip. effectus gubernaret, impoſito annuo tributo quater decies millium florenorum aureorum, præter vicies centies, & duodecies mille, & quadringẽtos, intra duodecimum annum, pro expenſis factis in bello, perſoluendos, aliaque onera, ac inſuper retenta ſibi cau-

1. Bizar. de bell. Piſan. l. 2. & de bell. Venet. l. 2.

2. Sigon. de regn Ital l 18 Platin. in Innoc. IV. Corio hiſt. di Milan. ann. 1244.

3. Platin. in Vrbano VI. Foliet. loc. cit. l. 9.

4. Sigon. d. l. 18.

5. Extat in ſtrumen. obligationis in Tabulario Sereniſs. Reip.

6. Pius II d. c. 97. alij.

7. Ibid. & extat inſtrumen. tranſactionis facta cum Petro Rege Cypri ann. 1374. 21. Octobris in prædicto Tabulario.

cautionis cauſa Famaguſta, totius Regni opulentiſſima Ciuitate, noſtrorum præſidio Regijs ſumptibus cuſtodienda, donec Rex conſtitutum æs perſoluiſſet, reliquaque conuenta adimplêſſet, ac ſatiſdaret, ſe annuum tributũ ſoluturum, pro quibus omnibus præterea a Rege obſides ſunt dati. Græci vero Cęſares propenſe amicitiam, & fœdus cum Genuenſibus ambientes, innumeris priuilegijs ciues noſtros decorârunt, præter quæ Emanuel[1] Comnenus peculiare etiam forum, & ſacras ædes in vrbe ipſa Conſtantinopoleos aſſignauit, cum annuo quingentorum perparorum tributo, a Cæſare Reip. ſoluendo,[2] quod Michael Palęologus confirmauit, addita donatione ciuitatis Smyrnæ, alijſque multis priuilegijs, iuriſdictionibus, & immunitatibus, & ſexaginta alijs perparis, quotannis Archiepiſcopo Genuenſi. Et poſtquam Conſtantinopolitanum Imperium hic Michael, noſtrorum ope, recuperauit,[3] Galatam in ipſius Imperatoriæ vrbis cõſpectu, egregie nauatæ operæ pręmium, & tanquam ſibi futuram præſidio, Reip. Genuenſi donauit,[4] quam noſtri, deducta colonia, ſumptuoſis templis, ampliſſimiſque Palatijs (ad eorum ſtructuram aliunde allatis columnis ingentibus, candidiſq; marmoribus) exornârunt, quæ adhuc extant, eaque colonia diutiſſime aduerſus Turcarum impetum eſt defenſa. Vlterius etiam eſt amplificata Reſp. & victricia arma in ipſam Tartariã illata,

1. Folict. loc. cit. lib. 1. Michael Palæologus in diplomate priuilegiorũ Genuen. quod habetur in d. Tabular.
2. In d. diplomat.
3. D. Anton. in Chronico. p 3 tit. 19. c. 7
4. P. Gyllius in Topograph. Conſtãtinop. l. 4. c. 11. Cantacuz. lib. 2. c. 29.

in [1] qua non modo aromatum negotiationem sunt aggressi Genuenses, quæ in Occidentales regiones deferrent, sed plura etiam loca suæ ditionis fecerunt: sic [2] Sudacum (quod Sidagios Græcis est) arx triplici muro circumdata, a nostris extructa, templis, ædificijsque magnificis ornata, ac diu aduersus Turcas defensa fuit. Azaphum [3] quoque ad Tanaim a nostris positum, & [4] Iamboldum in Taurica Chersoneso, Græcis ereptum, amplificatum, portuque, propugnaculis, ac splendidis ædificijs (quorum rudera adhuc apparent cum titulis, & insignijs) exornatum fuit. [5] Cercum item, ac e regione Tamanum, aliæque ad ostium Mæotidis arces fuerunt ædificatæ [6] Caffa autem, quæ olim Theodosia dicebatur, Orientis, ac totius Euxini emporium celeberrimum, portu & commercio, ac Bibliotheca insignis, a nostris condita, nostra adhuc colonia est, quamuis Turcis inseruiat, & adhuc in ea templorum, ac ornatissimarũ ædium extant vestigia, in quibus hoc etiam tempore Catholico ritu Deo sacra fiunt, [7] ipsique Caffenses a nobis se originem ducere gloriantur. Sed a nobis oriundi quamplurimi Auriarum, Spinularum, Grimaldorum, aliarumque nobilium Genuensium familiarum cognomina [8] præseferentes, Sortasli (quo post amissam Caffam secesserunt) alibique in Tartaria adhuc habitant, & Christianam, Catholicamque religionem profiten-

1. *In tractat. politic. Anonym. de Tartar. c. 3.*

2. *Martin. Brioneu. in Tartar.*

3. *Ibid.*

4. *Ibid.*

5. *Ibid.*

6. *Ibid. & Cãtacuz. l. 4. c. 26. Thuan. hist. l. 67.*

7. *In d. tract. polit. c. 3.*

8. *Thuan. & Brioneu. loc. cit. Boter. relat. p. 3. l. 1.*

tentur,[1] e quibus Patrum noſtrorum memoria Antonius Spinula ad Stephanum Battorium, Poloniæ Regem, Orator a Tartarorum Chamo miſſus eſt, & alius ex eadem gente Spinula noſtris temporibus, vt intelleximus, in ea Tartarorum legatione fuit, qui ad Sigiſmundum III. Poloniæ etiam Regem venêre. Et in ſumma, ea fuit Genuenſium potentia,[2] vt non totam Liguriam ſolum, & Corſicam, ſed & Sardiniam, Cyprum, Chium, Galatam, Samaſtrã (vrbem in Taurica Cherſoneſo, iuxta flumen Parthemium, Amaſtrim veteribus) Soldaiam, Gembalum, Caſſam, aliaſque præcipuas Orientis vrbes, ſuo imperio ſubiecerint; tantaque eorum nominis per vniuerſum Orientem erat authoritas,[3] vt Genuenſis moneta Calecuti etiam apud Indos cognita eſſet, ac recepta.

1. Laurent. Von Vuenſin. in oratione ꝑ Italia apud Langium cõſult. de principat. inter prouinc. Europ.

2. Bizar. hiſt. Genuen. l. 11. Lang. loc. cit. B. M. thod. hiſt. c. 6.

3. Aloyſ. Cadam. nauig. l. 2. c. 54.

Mare Liguſticum a Sarracenorum Tyrannide vindicant Genuenſes, & ſub imperium, ditionemque ſubiungunt.

CAP. XI.

ATQVI de Genuenſium geſtis præſtâſſet omnino ſiluiſſe, quam pauca narrâſſe, vt fecimus, ne forſitan, hæc legentes præiudicium faciant, cenſeantq; vniuerſa Genuenſium egregia, glorioſaque facinora a nobis fuiſſe enumerata, vbi pauca admodum e no-

ſtris annalibus, exteriſque ſcriptoribus delibauimus, quæ ad iacienda quaſi fundamenta eorum, quæ dicturi ſumus, opus eſſe ſunt viſa. Sit hactenus itaque demonſtratum, qui Liguſtini ſinus ſint limites: qui fuerint Ligures: vt eius maris dominium Romanis ceſſerint: vt hos eodem dominio Sarraceni ſpoliauerint; Inde vt Genuenſium res creuerint, quanta eorum ſit in terreſtri, maritimaq; militia virtus, ac potentia, quantumque Imperij fines propagauerint; quo hæc lecturi tum ſciant, de quo mari agamus, cuiuſque ditionis id fuerit olim, tum de noſtrorum virtute, ac potentia facti iam certiores, dicendis promptius acquieſcant. Hoc accepto, propter quem in terram iterum diuertimus commeatu, ad mare Liguſticum modo redeamus, quod in Sarracenorum ſeruitute reliquimus, qui Corſica, Sardiniaque potiti, impoſitis potentiſſimis claſſibus, illud occupârant, infeſtumq; prorſus Chriſtianis fecerant; videamuſque quo pacto noſtrorum virtute purgatum, & florentiſſimæ Reipub. fuerit acquiſitũ. [1] Circa annũ igitur IↃCCCVI. a Virginis partu, Audemarus Francus Genuæ Comes, Sarracenis primum in Corſicam intulit bellum, ac de ijs profligatis, quamuis moriens triumphauit. Nec decipiat quenquam cognomen Franci, quaſi Audemarus e gente Franca, ſeu Gallica eſſet, ſed credat eum ex illa Genuate fuiſſe familia, quæ hodie vulgo de Franchis appel-

1. Chronic. Reginon l. 2. Cal. Cur hiſt. Sarrac. lib. 2. Paull. Aemil. de geſt. Frãc. l. 3. Bizar. & Foliet hiſtor. Genuen. l. 1. alij.

appellatur; Namque eo tempore maritimarum rerum adeo expertes, & ignari erant Franci, populi Mediterranei, & procul a mari degentes, vt ipſorum [1] ſcriptores ingenue fateantur, illos cum maritimam claſſem parare oporteret, vel eam a Genuenſibus impetrare, vel ſuis ſaltem nauigijs ſolitos quærere Ducem e noſtra ciuitate; tantum abeſt, vt Ducem præficere Genuenſi claſſi potuiſſent. Quod ſi Carolus Magnus aduerſus Saxones piratas in Aremorico Oceano claſſem inſtruxit, id tamen non euincit, potuiſſe illum ideo etiam in Mediterraneo aliam comparare; nam illic cum prædonibus potius res erat, quam cum ijs, qui magnis viribus apertum bellum intenderent, vti in Mediterraneo, in quo potentiſſimæ Sarracenorũ claſſes nauigabant; ac præterea diuerſiſſima eſt maris noſtri nauigandi ratio, ab ea, qua vtuntur, qui ſulcant Oceanum; ipſeq; Carolus, ſi ſuæ gentis expertos nauarchos habuiſſet, cum Roma in Gallias eſſet rediturus, Genuæ parari [2] claſſem non curâſſet, vt fecit, ſed Francorũ nauigia e Gallijs euocâſſet. Burchardus vero, & Hermengarius Franci, qui maritimũ etiã bellũ ſuſceperunt in Sarracenos, ipſi fortaſſe vectores, & militum Duces fuere, claſſis vero præfecti Genuenſes, aut alterius gẽtis cuiuſpiam, quæ rem naualem calleret, cum vſque ad tempora Philippi III. legamus, Gallos, Francoſq; maritimam militiam ſequi fuiſſe minime ſolitos, [3] ſed

no-

1. Popellinier. en l'Admiral de France c. 8 & 9.

2. Chron. Regin. Annal. Caroli Magni ſub ann. 802.

3. Paul. Aemil. & Ioan. de Serres in Philip. III.

noſtrates, Piſanaſque triremes, cum mari decernendum eſſet, conducere conſueuiſſe. Quidquid ſit, de noſtro hoc Audemaro nullum aliud argumentum habemus credendi, illum Gallum fuiſſe, quam quod ab eius æui ſcriptoribus, Francus appelletur, quod cognomen, & familiæ noſtræ populari conuenit, idemque argumentum ciuem noſtrum facit Audemarum. Ad veritatem autem magis accedit, cum de pellendis Sarracenis e Corſica ageretur, hanc prouinciam ei populo, & Duci fuiſſe datam, qui eius Inſulæ exactiorem haberet cognitionem, & in maritimis expeditionibus eſſet verſatior, quod proculdubio de Genuenſibus, præ Francis, aſſerere poſſumus, cum illi Corſicæ magis propinqui, hi remotiores, illi nauticæ, hi terreſtri militiæ dediti eſſent. Sed hunc Audemarum Galli ſcriptores [1] Genuenſem fuiſſe non admodum inficiantur, neque tanti momenti res eſt, vt diutius in ea diſpicienda hæreamus; Sufficit [2] ex hac expeditione, ingentem naualis certaminis gloriam, maximamque in prælijs maritimis virtutis famam, noſtros præter victoriam retuliſſe. Hac afflicti clade Sarraceni non tamen ideo animum abiecêre, ſed noua comparata claſſe, Corſicam, Sardiniamque iterum inuaſerunt; Vnde a Burchardo, Caroli Magni Magiſtro equitum, pulſi ſunt, & eius maris, quod ait [3] Paullus Æmilius, eſt retenta poſſeſſio.

1 Popellinier. loc. cit.

2. Paul. Aemil d. l. 3. Popellinier. loc. cit.

3. d. l. 3.

nell'anno

Sic

Sic & Franci de pellendis Barbaris, quærendoque sibi maris dominio erant soliciti. Veruntamen [1] sæpius redeuntes Sarraceni, demum anno IↃCCCX. ex tota Hispania, ingenti comparata classe, iterum Corsicam totam, nullo in ea deprehenso præsidio, in potestatem redegerunt; & cum defuncto Carolo Magno, ciuilia inter Carolinos gliscerent bella, maris relicta cura Franci, se totos ad res terrestres conuerterunt, & maris tutela Genuensibus prorsus incubuit. Cumque ora Ligustica a vicinis Sarracenis, qui Corsicam occupârant, haberetur infesta, collectis viribus Genuenses, ornataque classe, [2] eos inde pepulerunt, Insulamque firmo præsidio muniere, [3] cuius Comes Bonifacius, cum Bertario fratre, post nonnullos annos, Gregorio IV. Pont. Ludouico Pio Cæsare, instructa classe, auxilio quorundam Hetruriæ populorum (Pisanorum, vt reor) in Africam nauigauit, expositisque copijs, atque eo animo quo olim Agathocles, & Scipio, late vastata regione, effecit, vt Sarraceni e Sicilia, quam diripiebant, ad tutanda domestica reuerterentur. Sed quamdiu postmodum hanc insulam Genuenses possederint, liquido determinare non possumus, cum res illorum temporum, propter scriptorum incuriam, adeo tenebris sint inuolutæ, vt de ijs vix quidquam certi possit afferri. Certius est, paulo post annum a nostra salute millesimum, Genuenses maiores clas-

1. *Annal Carol. Mag. & Chronic Regin. ann 810. Cal. Cur. d. l. 2.*

2. *Bellefor. Annal. de Frãce en Charl. le grand. Voersio histor di Cherasco par. 3. § 66.*

3. *Platin. in Gregor IV. P. M. Blond. dec. 2 l. 2. Fazell. hist. Sicul. dec. poster. l. 6.*

classes deduxisse.[1] Nam cum exemplo Venetorũ nostri, ac Pisani, rem maritimam tractare essent aggressi, nõ mercaturæ solum, sed etiam militiæ causa, aduersus Sarracenos, qui mari, ac proximis Italiæ Insulis occupatis, nauigationem Italię prope omnem ademerant, ac Liguſticæ, Hetruſcæq; oræ in dies impotentius insultabant, arma sumpserunt. Ac nostri quidem [2] ad Businarias Insulas, in vltionem direptæ vrbis, ad internecionem deleta hostium classe, iuncti deinceps cum Pisanis, Sarracenos e Corsica, & Sardinia adiacentibusque insulis expulerunt; Sic Genuenses Corsicam,[3] Caprariam, & Gorgonem; Pisani Sardiniam (quas omnes,[4] ijs, qui inde Sarracenos pellerent, Ioannes IX. Pont. Max. proposito diplomate concesserat) occupârunt, atque ita purgati maris dominium nostris, ac Pisanis obtigit. Neque enim dubium esse potest ex ijs, quæ superiori [5] libro attulimus, Genuensibus, & Pisanis maris, & Insularum, quas ex hostium manibus receperant, iure belli obtigisse dominium, cui accedit concessio Pontificis, quam retulimus, quæ ius illud approbat, confirmatque. Sarracenis itaque profligatis, purgatoque ab ipsorum incursibus, & latrocinijs mari, Genuenses, ac Pisani, eius dominium iure acquisiérunt, non Liguſtici modo, sed totius Inferi, atque ad Friderici Ænobarbi vsque tempora [6] vterque populus huic mari est dominatus, Cumque idem Cæsar Orato-

res

1. Sigon. de Regn. Ital. l. 8

2. Foliet. d. l. 1. alij.

3. In addit. ad histor. Foliet.

4. Sigon. d. l. 8. Foliet. d. l. 1. Alter. de Censur. to 1. l. 5. disp. 21. c. 2. ver. de Insul. Sardin. Barbos. Collect. in c. si dili genti, nu. 2 de praescr.

5. Cap. 5.

6. Radeuic. de gest. Friderici Primi l. 1. c 9 Beniemin in Itinerar.

res mitteret in Corsicam, & Sardiniam, ad petendam obedientiam.

———[1] *securos Ianua missis,*
Altaque Pisa viris aditus præstare iubentur;
Utraque Tyrrhenas longe metuenda per undas:
Utraque famosis late vulgata triumphis.

Sed postmodum cum Sarraceni, facto impetu, Sardiniam Pisanis ademissent, hi post varias acceptas, illatasque clades,[2] cum se ad expellendos Barbaros ex Insula minime idoneos cognoscerent, in auxilium accitis nostris, eam recuperârunt. Cum autem[3] Sarraceni bellum instaurârent, Pisani nouam classem destinârunt in Sardiniam, quæ cum aduersa tempestate in Corsica distineretur, Insulam præsidijs vacuam, Genuensibus nihil tale suspicantibus, occupauit. Talemque ingentis accepti beneficij retulerunt gratiam Pisani, eos spoliando, quorum ad sua recuperanda opem implorauerant. Principium hoc inter duos hosce potentissimos populos, hactenus concordes, discordiarum fuit, quique ad hoc vsque tempus, aduersus Christianæ Reipub. hostes bellauerant, in se misere arma conuerterunt, quod in magnam Pisanorum ignominiam cessit, qui perfide, indigno admisso facinore, iusta Genuensium arma in se concitârunt. Sed vt male actorum vindex est Deus, neque impunita scelera abire permittit, aut iustitiam deserit, ita nostris iniuriã vlciscentibus fauit, vt non modo

1. Gunther. in Ligurin. l. 9.

2. Foliet. d. l. 1. Bizar. de bel. Pisan.

3. Foliet. d. l. 1.

Corsicam[1] breui receperint, sed varijs, magnisq; etiam cladibus hostes afflixerint, illos deleturi, nisi Innocentij Secundi Pont. Max. authoritati pie obsequentes, anno CIƆCXXXIII. pacem dedissent. Tum vterque populus ad tẽpus quieuit,[2] & nostris interim ob collata in Christianam Rempub. beneficia, anno CIƆCXLIIII.[3] Lucius Secundus Pont. Max. vectigal annuum, vnius libræ auri, quod ab Innocentio supradicto impositum pro Corsica soluebant, cõdonauit. Dum autem cum Pisanis pax fuit, Genuenses maritimum tuentes dominium, eos qui nauigationem faciebant infestam, vbique persequebantur, ipsi porro Africæ bellum inferentes. Et[4] cum anno CIƆCXXXVIII. Caitus Maimonus Almeriæ, deductis quadraginta longis nauibus, mare inferum inuasisset, susceptis armis, illum in sua compulerunt, vt nauigare amplius ausus non fuerit. Inde cum anno CIƆCXLVI. iterũ[5] Sarraceni ex Hispaniæ, adiacentiumque Insularum portubus, complura nauigia deduxissent, ad piraticam faciendã, minime id tulerunt Genuenses, sed instructa classe aduersus illos exiêre. Veruntamen vt huic pesti Genuense nomen erat formidabile, nusquam apparuerunt Sarraceni, ideoque nostri, facta in minorem Balearium excensione, Insulam populati sunt, ac deinceps in oram Hispanicam conuersi, magnam regionis partem, quæ tum Sarracenis seruiebat, cum in-

1. *Ibid.*

2. *Ibid. & Alterius d. disput. 21. c. 1. col. 6. & c. 2. 3. 4. & 5. Bonacc de Censur. in Bull. Cœn. quæst. 21 punct. 1. n. 24.*

3. *In Bulla erectionis Archiepiscopat. Ianuen. quæ habetur in Tabulario Sereniss. Reip.*

4. *Foliet. d. l. 1.*

5. *Ibid.*

ingenti numero nauigiorum, incenderunt. Sed non est animus singulas Genuensis populi enumerare victorias, quas de hostibus Christiani nominis retulerunt. [1] *Ianuensis ciuitas* (aiunt [1] Innocentius Secundus, & [2] Alexander Tertius Romani, Summique Pontifices) *cœlestis numinis adiuta fauore, de inimicis crucis Christi triumphum frequenter, & victoriam reportauit, & plurimas eorum vrbes, mira quadam, & inuincibili potentia, subiugauit*. Quod ad propositum nobis scopum facit, [3] mari late profligati Sarraceni, & vix terrestria tueri valentes, totius Inferi dominium nostris cesserunt: Coactique sunt [4] Lupus Sarracenorum in Hispania, & alius Mauritaniæ Reges, eas pacis conditiones accipere, quas nostris dare libuit, & dominio maris cedere, soluereq; Reip. nostræ tributum; qua pacificatione omne ius maritimi imperij a Sarracenis in nostros est translatum. Cesserat igitur totius maris Inferi dominium nostris, & Pisanis, inter quos cum ad annum vsque CIƆCLXV. pax durasset, [5] tum iterum recruduit bellum, propter Barisonem Regem Sardiniæ, quem cum ad Regiam dignitatem euexissent nostri, ob non restitutum æs, quod ad eum reducendum insumpserant, tum honesta custodia in vrbe detinebant. Hoc autem bellum [6] a Friderico Ænobarbo Cęsare postea cōpositum est, adiudicata Genuensibus medietate Sardiniæ: [7] rursusque, cum turbata pax esset, an-

1. In d. Bulla erectionis Archiepiscopat. Ianuen.
2. In Bulla Confirmationis d. Erectionis, quæ habetur in eodē Tabular.
3. Anastas. IV. P. M. ad Regē Hierosolym. apud Foliet. d. l. 1. Legati Reip. ad Frideric. Ænob. apud eundem l. 2.
4. Foliet. d. l. 2.
5. Ibid.
6. Ibid.
7. Ibid.

errat … (handwritten marginal notes)

no CIↃCLXXXVIII. cõfirmata est. Sed neque
1. Idem l. 3. hæc diuturna fuit, [1] noua semper molientibus
Pisanis, qui sibi solis maris imperium vsurpare
nitebantur, volebantque legem nostris impo-
nere, vt aut omnino a nauigando abstinerent,
aut inermes nauigarent, additis minis, se ma-
nus; & aures non parentibus præcisuros. Non
tulit contumeliam animi nostrorum magnitu-
do, ideoque ad arma reditum est, neque vn-
2. Ibid. quam postmodum firma pax fuit, [2] quamuis an-
no supra millesimum ducentesimũ octauo ini-
3. Ibid. ta sit, atque [3] iterum Honorio Tertio Pontifice
4. Idem l. 4. Romano authore, anno CIↃCCXVII. [4] Nam-
que anno CIↃCCXXXI. Pisani Friderico Se-
cundo Cæsari aduersus Pontificem militantes,
ad Lamellum nostram classem fudere, captis
Prælatis, Legatisq; Pontificijs, qui ad Concilium
Lateranense, Genuensium nauigijs vehebantur.
5. Ibid. Renouata [5] deinceps pax est anno CIↃCCLIV.
quæ quamuis parum stabilis, & aliquando inter-
rupta, ad annum vsque CIↃCCLXXXII. dura-
6. Idem l. 5. uit. [6] Tum demum Pisani maiori mole, quam
antea, bellum instaurârunt, & nostris nihil tale
metuentibus, Corsorum animos clam tentaue-
runt, eosque ad defectionem impulêre. Inde in
apertum bellum proruptũ est, donec post bien-
nium, ad Lamellum signis collatis, negotium
plane fuit decisum. Iustissima siquidem omni-
potentis Dei prouidentia, quæ Pisanis dum ad-

uer-

uersus Sarracenos arma tulerunt, hoc fuerat impartita, vt cum Genuensibus Inferi maris tenerent imperium, [1] vbi ipsos modum excedere animaduertit, eos vlta est post tertium, & quadragesimum annum per eosdem nostros, quos vicerant, in eodem loco, vbi deliquerant. Neque enim solum erga nostros male illi se gesserant, violatis frequenter fœderibus; [2] Sed Friderici Secundi Cæsaris facti satellites, aduersus Sanctam Romanam Ecclesiam arma sumpsêre, vt dicebamus, nostraq; ad Lamellum deuicta classe, tres Romani Pontificis Legatos, Episcopos variarum ciuitatum, aliosque Ecclesiasticos Præsules, qui Romam ad celebrandum Oecumenicum Lateranēse Concilium nostris nauigijs vehebantur, impie captiuos duxerunt, ac insuper Cæsari tradidêre, a quo quam a Sarracenis afflicti crudelius, inter innumeras calamitates, plerique Patrum animam efflauerunt. Atque hanc diuinæ iustitiæ vltionem diu expectauerant ij, qui nisi punita populorum scelera videant, verentur, ne mali, abutendi diuinæ bonitatis patientia, maiorem confidentiam sibi assumant. Referunt [3] Pisanorum classem centum triremibus constitisse, fuisseque quadraginta e tanto numero amissas, & supra sexdecim hominum millia, aut occisa, aut vndis absorpta. Alij captarum triremium numerum ad quadraginta nouem, aut L. extendunt, occisorum, & captiuorum

1. Blōd. dec. 2. lib. 8. Platin. in Honor. IV. P. M. Ammirat. histor. di Firenze. l. 3. Foliet. d. l. 5. Gio. Villan. alij.

2. Blond. dec. 2. l. 7.

3. Ammirat. Gio. Vill Foliet. loc. cit.

4. Ammirat. Gio. Vill. loc. cit.

5. Platin. loc. cit.

rum

1. Foliet. d.l.5.

rum ad duodecim millia contrahunt. [1] Annales nostri occisorum numerū intra quinque, captiuorum intra vndecim, millia comprehendunt; ijs connumeratis, qui antea per varias occasiones capti fuerant, & Genuæ in custodia detinebantur. Quanta vero hæc Pisanorum clades fuerit, dictum illud testatur, quod tunc temporis in Hetruria ferebatur: *Eundum Genuam, si quis Pisas cernere optaret.* [2] Ac reuera Pisanorum res adeo ista clade sunt fractæ, & attritæ, vt nunquam postmodum conualuerint; ijque non modo vires æquoreas, sed animos (vt scribit [3] Franciscus Petrarcha) nauigandiq; propositum amiserint, ac maris imperium penitus cesserint nostris, quorum iniussu (vt idem [4] Petrarcha scribit Duci, Concilioque Genuensi) nemo se toto pelago moueret auderet. Nostri vero post hæc victoria vsi, vt omnem adimerent hostibus maritimæ potentiæ acquirendæ commoditatem; [5] anno CIↃCCXC. non solum Iluam insulam totam, deiecto Pisanorum præsidio, in potestatem redegêre, sed ipsum Pisanum portum ad eamvsque diem inclytum, & insigne potentissimi populi nauale, acriter expugnatū, funditus euertêre; Quo pacto cum Genuenses, & Pisani, socijs armis, Inferi maris imperium Sarracenis ademissent, sibique quæsijssent, Genuenses postmodum soli, iusto hoc bello deuictis Pisanis, eo sunt potiti; Ac denique Pisani [6] anno CIↃCCIC. cum

2. Plat. Blōd. Sabell. Foliet. loc. cit.

3. In Itiner.

4. Apud Blōd. dec. 2. lib. 10. & meminit huius epistolæ ipse Petrarc. l. 2. Senil. epistol. 2.

5. Foliet. d. l. 5.

6. D. Anton. in Chronic. par. 3. tit. 20. c. 8. §. 7.

cum se impares nostrorum potentiæ cognoscerent, magna æris summa soluta, pro impensis belli, restitutis ijs oppidis, quæ in Corsica occupauerant, & parte Sardiniæ concessa, a nostris præterea legem acceperunt, vt quindecim totos annos cum armatis triremibus minime nauigarent. Nostri itaque, pulsis primum Sarracenis maris dominis, ac debellatis deinceps Pisanis, ijsque maris imperium cedentibus, mari Infero sunt potiti. Possident igitur id iure belli, tanquam bello iusto acquisitum. Nullum enim est dubium, bellum aduersus Sarracenos gestum, iustum fuisse,[1] cum bellum, quod infidelibus a Christianis infertur, iustum sit semper, & præter hoc a Summo Pontifice ad id fuissent inuitati. Neque de bello Pisano, an iustum fuerit, potest dubitari, cum is populus toties fœdera fregerit, & pactis conuentis non steterit, sed semper assidueque inquietus, noua moliens, dum pax esset, iusta nostrorum arma prouocauerit; Impieque aduersus Dei Ecclesiam militans, ipsius iustam etiam iram in se concitârit.

1. Bart. in l. 1. C. de Pagan. Ias. in l. ex hoc iure. n. 25 ff. de Iust. & Iur.

Testi-

Testimonia, quibus probatur Genuensium maritimum dominium, etiamsi eius titulus ostendi non posset.

CAP. XII.

EO igitur titulo maris principatum tenent Genuenses, quo qui optimo. Ac tametsi nullus, propter antiquitatem, afferri ipsius titulus posset, satis tamen probaretur hoc dominium ex eo, quod apud scriptores quamplurimos celebre sit, & decantatum,[1] cum dominium in antiquis sola fama satis superque probetur:[2] Imo ad hoc Genuensium maris dominium nec titulus, nec priuilegium requiritur, cum præscriptio, quam immemorabilem appellant, neutrum desideret; sed ipsa sit instar priuilegij, & tituli acquisiti; veruntamen ad omnem scrupulum eximendum, cum e Iurisconsultis[3] nonnulli censeant, præscriptione, & consuetudine acquiri iurisdictionem, & vsum maris tantummodo: titulum vero, seu Cæsaris concessionem requiri ad acquirendum dominium, ad quem titulum probandum sufficiat afferre rationem, vel quasi, tanti temporis, cuius memoria non extet; testimonijs minime contenti fuimus, quæ de hoc habemus grauissima, sed titulum etiam docere voluimus, quem superiori capite, non ratione sola, sed certissimis historijs liquido de-

1. Dec. in c. dilecti. de appel. nu. 44. Crott. cons. 29. n. 9. & seq. l. 1. c. Gryphiand. de Insul. c. 25 nu. 51.

3. Capoll. de seruit. rustic. præd. cap. 26. n. 8.

demonstrauimus. Ad testimonia modo transeuntes, hoc præfamur, scriptores, qui de Genuensium maritimo dominio testimonium dicunt, confundere plerumq; iurisdictionem cum ipso dominio (qua de re superiori libro disceptauimus) & pro titulo ipsius Iurisconsultos, nullum alium indagantes, sola immemorabili præscriptione esse contentos. Doctor itaq; Beniamin Ionæ filius, Nauarrus Hebræus, qui peragrato toto pene terrarum orbe, suam peregrinationem literis commendauit, circiter annum a Christo nato CIϽCLXX. suis tẽporibus narrat, Genuam nulli Regi fuisse subiectam, sed a Senatoribus gubernatam, quos sibi ciues præficiebant, singulosque ciues in suis ædibus turres habuisse, e quarum fastigio se, ortis dissidijs, oppugnarent; pergensque de ijs loqui מושלו[1] הים ait, hoc est, *dominantur mari*. Franciscus autem Petrarcha, 1. In Itiner. sui seculi Seneca, qui circa ea tempora vixit, quibus maxime maritimum Genuensium florebat imperium, de nostra vrbe verba faciens; *Videbis*, inquit,[2] *imperiosam vrbem, lapidosi collis in latere, virisque, & mœnibus superbam, quam dominam maris illius, aspectus ipse pronunciat*; ex solo vrbis 2. In Itiner. aspectu maritimum Genuensium Principatum Petrarcha probat, conuincitque, gnarus alioquin, quanta illi in eo acquirendo præstitissent. Pisanos siquidem maris imperium nostris cessisse narrat,[3] & cum ad Andream Dandulum Vene- 3. Ibid.

torum Ducem scriberet, anno ab humano genere redempto CIↃCCCLI. vt bellum dissuaderet, quod inter nostros, Venetosque gliscebat;
1. In epist. ad eius Ducem. *Surgunt,*[1] inquit, *nunc ad arma duo potentissimi populi, duæ florentissimæ vrbes, duo, vt dicam breuiter, Italiæ lumina, quæ, vt mihi quidem videtur, peropportune adeo hinc illinc, circum Ausonij orbis claustra, distribuit natura parens, vt vobis* (Venetis) *ad Arctos, & ad ortum Solis; illis* (Genuensibus) *ad Meridiem, & ad Occasum versis, vobis superum, illis inferum mare frenantibus, post debilitatum, inclinatumque iam, ne dicam prostratum, & prorsus extinctum, Romanum Imperium, adhuc Reginam Italiam quadripartitus orbis agnosceret. De qua re* (de Imperio maritimo loquitur) *etsi quarundam forte gentium superbia litem factura videatur, in alto certe nullius vnquam impudentia controuersiam mouebit. Cæterum si in vosmetipsos* (*quod ne dum spectare, sed ominari horreo*) *victricia nunc arma conuertitis, haud dubie vestris proprijs manibus saucij perimus, vestris proprijs manibus spoliati, & nomen, & multis quæsitum laboribus Imperium Maris amittimus.* Hæc Petrarcha, qui etiam alibi, vti supra retulimus, tantum fuisse ait Genuensium maritimum imperium, vt ne dum Infero, sed nec toto mari quisquam, eorum iniussu, se auderet mouere.
2. In Chron. par 3. tit. 20. c. 8. §. 7. Diuus quoque[2] Antoninus, Florentinus Archiepiscopus, accuratissimus historiarum scriptor, post narratam victoriam a nostris de Pisanis ad

La-

Lamellum relatam, addit, coactos fuisse à Genuensibus Venetos recipere, se tredecim integros annos cum armatis triremibus intra Constantinopolim in Syriam minime nauigaturos, subditque, *Ciuitatem Genuensem in potentia, & arte bellandi in mari, super alias ciuitates, & Principes exaltatam fuisse*. Franciscus etiam Guicciardinus, qui inter scriptores Italicæ historię primas tenet, Genuam in eo situ, quo est, ad maris imperium esse ædificatam[1] profitetur. Et[2] Ioannes Cantacuzenus Eximperator, scriptor alias Genuēsibus minime æquus, eos nihilominus *Dominos maris* appellat.[3] Franciscus item Belcarius, Metensis Episcopus, Gallicæ Historiæ scriptor luculentissimus, *Genua*, inquit, *portuum commoditate, copiaque, ad maris imperium nata quodammodo videtur, de quo diu cum Venetis certauit, nec solum Liguribus imperauit, sed mari latius euagata, Orientem, ac Septentrionem suis victorijs penetrauit* Et Philippus Callimachus, ad Innocentium VIII. Ioannis Alberti Polonorum Regis Orator, de Genua verba faciens, non eleganter minus, quam verè. *Quàm*,[4] inquit, *propter rem nauticam, qua omnes gentes, & nationes facile antecellit, Maris Dominam dicere consueuerant*. Sed cur scriptores omnes singulatim recensebo, qui hoc ipsum attestantur? Non est animus singulorum testimonia describere, ne opusculum hoc nostrum in magnum volumen augescat. De hoc[5] Iouianus Pontanus,

1 Hist. d'Ital. l. 7.
2. Hist. lib. 4. c. 31.
3. Rerū Gallicar. lib. 10. nu. 26.
4. In Oratione ad eundem Innocētium de bell. Turc. inser.
5. De bell. Neap. l. 1.

Iacobus[1] Bergomensis,[2] alijque innumeri cum veteres tum recentiores historici, & scriptores dicunt testimonium, quos omittam, nam pro re de qua agimus probanda, hactenus laudati sufficiunt,[3] cum magnam partem historici fuerint, quorum scripta fidem facere compertum est. Ne tamen Cassiani Iudices (qui nihil admittunt, nisi aut ex legum præscripto, aut ex Iurisconsultorum responsis) aliquid in hac materia desiderent, addemus adhuc nonnulla celebriorum Iurisconsultorum testimonia, non tamen multa, ne ab instituta breuitate declinemus. Baldus itaque de Vbaldis, *Ianuenses,*[4] inquit, *suum mare habent distinctum ex inueteratissima consuetudine, & possunt imponere gabellas, & confiscare merces*. Et[5] alibi. *Qui est in mari, quod regitur per ciuitatem maximam, vt Genua, non dicitur esse extra districtum*. Iason, *Genuenses,*[6] ait, *licite præscripserunt sinum mari, tempore, cuius initii memoria non est in contrarium*.[7] Paulus Castrensis, Genuenses habere docet iurisdictionem, & imperium in toto mari sibi propinquo ad centum millia, & etiam vltra. Angelus Aretinus[8] asserit, Genuenses longissima præscriptione sibi acquisijsse, & *appropriasse* partem maris, & posse imponere *gabellas*, & *passus nouos*, etiam transeuntibus per eorum mare. Et[9] alibi, præscripsisse illos *gulphum* maris tempore, cuius initij memoria non existit, Principe sciente, & patiente.[10] Angelus de Perusio

1. *In Supplement. Chronic. l. 4.*
2. *B. Method. hist. c. 6. alij.*
3. *Bart. & Alex. & communiter DD. in l. 1. ff. si cert. pet. & aly per Mascard. de probat. cõcl. 287 nu. 1.*
4. *In rubric. ff. de rer. diuis. nu. 4.*
5. *In l. 1. C. de sent. ex breuic. recitan. nu. 5.*
6. *In repetit. l. quominus. ff. de flumin. n. 39. & seq.*
7. *In l. Insula Italiæ nu. 3. ff de Iudic. & in l. d. precatio. ff. ad l. Rhod. de iact.*
8. *In §. & quidem. n. 2. inst. de rer. diuis.*
9. *In §. flumina. num. 5 eodem.*
10. *Cõs 290.*

ruſio dominium Genuenſium maritimum recognoſcit, narratque pacta conuenta inter noſtros, & Venetos, quibus noſtri ijs nauigationem interdixerunt, cum nauigijs armatis, vltra portũ Piſanum Occidentem verſus. Bartholomæus Cępolla [1] profitetur, quod exiſtens in mari, quod regitur per ciuitatem Genuenſem, dicitur eſſe in illius diſtrictu: Ioannes Franciſcus Purpuratus, Genuenſes ſuum *Gulphum* præſcripſiſſe, [2] ait, & alijs nauigationem poſſe interdicere; quod & idem Iacobus Menochius [3] affirmat. [4] Iulius Pacius fatetur Genuenſes habere eandem iuriſdictionem in mari Liguſtico, quam habent Veneti in Adriatico, [5] in quo pręmiſerat illos eandem habere, quam habent in ciuitate Venetiarum. Io. Gryphiander, ad dominium maris Genuenſium nec titulum, nec priuilegium Imperatoris requiri [6] profitetur, cum præſcriptio immemorabilis neutrum deſideret, ſed ipſa ſit inſtar priuilegij, & tituli legitimi acquiſiti; Et in ſumma Iuriſconſultorum fere nemo agit de maris dominio, qui noſtrum tãquam receptiſſimũ, & ſine controuerſia, exempli loco non afferat; quibus hiſtoricorum, ſcriptorumque, ac Iuriſconſultorum teſtimonijs affatim demonſtratum putamus Genuenſium maritimum dominium, tametſi illius titulum non oſtendiſſemus.

1. *De ſeruit. ruſtic. præd. c. 26. n penul.*
2. *Conſ 479. nu. penult.*
3. *Conſ. 901. n. 15. & 60.*
4. *De domin. maris Adriat. pag mihi 72.*
5. *Ibid. p. 42.*
6. *De Inſul. c 25 n. 51.*

Genuen-

Genuenses non solum Ligustico, & Infero, sed alijs etiam maribus esse dominatos.

CAP. XIII.

NEQVE mari Ligustico solum, totique Infero Genuenses sunt dominati, sed in Oriente Pontum etiam Euxinum tenuerunt. Paulus Imperialis ciuis noster, ad Eugenium Quartum Pontific. Max. scribens Caffæ Kalend. Decembris anno CIƆCCCCXXXVIII. pro reconciliatione Armenorum cum Romana Ecclesia, se Consulem ciuitatis Caffæ, & totius maris Maioris imperij Gazariæ inscribit, quo Magistratu pro Genuensi Rep. fungebatur, eiusque literæ in actis [1] Florentini Concilij relatæ sunt, quæ nuper edidit vir doctissimus Horatius Iustinianus, Vaticanæ Bibliothecæ Custos primarius. Sed clarius paucis post annis, Raphael Dux (Raphaelem Adurnium fuisse reor) & Conciliũ Ianuæ, hoc idem Euxini dominium profitentur. Cum etenim naues aliquot Ducis Burgundiæ in Orientales regiones nauigassent, & Euxinum ingressæ, a Genuensibus, qui oram maritimam tenebant, amice comiterque, accepto etiã commeatu, essent habitæ, redeuntes in Occidentem nonnulla Turcarũ nauigia ceperant. Hæcce igitur repetens Dux noster, & Concilium ad Ducem Burgundiæ; [2] *Est præterea,* scribit, *hoc iniuria maior,*

1. Part. 3. n. 5

2. In epistol. Regum, & Principũ mihi pag. 16.

maior, quod vniuerſum mare Ponticum tutelæ, defenſionique Ianuenſium, ſupra centum annos, commendatum eſt, quibus ſeculis ita eſt a nobis cuſtoditum, vt vel nunquam, vel raro admodum piratæ vlli illo vſque penetrare auſi fuerint. Si quis in eo mari iniuria afficitur, noſtrum eſt ſubuenire læſo, & eum ab iniuria tueri.[1] Legimus etiam, aliquando a noſtris nauigatione ad Tanaim cæteros fuiſſe prohibitos,[2] & ad oſtium Mæotidis paludis arces fuiſſe ædificatas. Ac facile quidem erat eius maris poſſeſſionem retinere, cum nedum frequentes, ac præpotentes noſtræ claſſes eo nauigarent, ſed etiã permultæ arces ad illud a noſtris tenerentur; Nam præter eos, qui ad emporia Caffam, Galatamque mittebantur,[3] reperimus in Orientales illas regiones alios quoque Magiſtratus a Genuenſibuus mitti ſolitos ad *Conſulatus Samaſtræ, Tanæ, de* Lopoca, *Boſphori, Cembali, Seuaſtopolis, Synopis, & Trapezundarum, & ad Capitaneatũ Gothiæ.* In[4] Ægæo prȩterea ſibi dominium vendicârunt, noſtri, habebantque in Chio Magiſtratum maris, & *Mahonenſes* ad maritimi imperij tutelam.[5] Michael etiam Palæologus, Græcorum Imperator, Smyrnam ciuitatem cum portu, & *omnibus pertinentijs* maris, & terræ, anno ſalutis CIƆCCLXI. Genuenſibus donauit; &[6] Veneti in pace cum noſtris facta anno CIƆCCIC. vetiti ſunt nauigare per tredecim annos in mari Magno intra Conſtantinopolim in Syriam cum tri-

1. *Apud Cãtacuz. lib. 4. c. 20.*
2. *Brionou. in relat. de Tartaria.*
3. *In antiq. Voluminibus publicorũ documẽtorum Tabularij Sereniſſ. Reipublicæ inſ. annũ 1438. eo compr. benſo.*
4. *Ibid.*
5. *Extat diploma huius cõceſſionis in d. Tabulario.*
6. *D. Anton. in Chronico. par. 3 tit. 20. c. 8. §. 7.*

triremibus armatis. In Hispanico etiã mari exercuerunt imperium, adempta Sarracenis Almeria, quam cum iure fiduciario possidendam Ortoni Boniuillani anno CIƆCXLVII. concessissent, is[1] iurauit in hanc formam. *Ego ab hac die in antea, vsque ad annos triginta expletos, ero fidelis Communi Ianuæ, sicut bonus Vasallus suo domino, & ad honorem Dei, & Communis Ianuæ tenebo ciuitatem Almeriæ cum eius pertinentijs maris, & terræ.* Sed & in Gallico Mediterraneo dominium habuerũt; Raymundus namque Narbonæ Dux, Comes Tholosæ, & Marchio Prouinciæ in[2] fœdere icto cum nostris anno CIƆCLXXIV. inter alia. *Item*, ait, *interdicam negotiatoribus totius terræ meæ, ire, vel mittere negotiandi causa per pelagus, sine licentia Consulum Communis Ianuæ, & maioris partis Consiliariorum ipsorum: eum autem qui contrafecerit, in tertia capitalis, & toto proficuo puniam, vel si ad manus Ianuensium peruenerint, licenter ab eis pœna simili puniantur.* Quo etiam fœdere Reipublicæ donata est Massilia, Monæcum, omnesque portus, qui a Castro Turbiæ, Narbonem vsque in Mediterraneo nauigantibus patent.

1. *In Iuramento fidelitatis huius Ottonis ex d. Tabular.*

2. *Quod habetur in dicto Tabulario.*

Genuen-

Genuenfes, poft acquifitum maris Liguftici dominium, fe geffiffe femper pro eius Dominis.

CAP. XIV.

VERVNTAMEN colligamus vela, & in mare Liguſticum remigemus, cum ea, quæ præter propoſitum attulimus de aliorum marium dominio, ideo tantummodo ſint allata, vt amplitudinem maritimi Genuenſium imperij ante oculos poneremus; Alioquin vero litem intendere cuiquam ſuper eorum marium principatu, nobis in animo non eſt, qui diſceptationem tantummodo de Liguſtico ſuſcepimus. Hoc itaque cum iure belli Genuenſes acquiſierint, vt docuimus, in eo actus dominij ad noſtra vſque tempora exercuerunt, eiuſque poſſeſſionem retinuêre. Primum itaque ex limitibus Liguſtico[1] ſupra aſſignatis, apparet illud portubus, ac terris vndique concludi, quæ ad Sereniſſimam Genuenſium Rempublicam ſpectant, niſi qua ad Occidentem, & Ortum apertum eſt, & qua Nicæam, Finarium, aliaque parua oppida alluit, quæ Regi Catholico, aut Duci Sabaudiæ parent, quæque ad maritimum dominium nullius ſunt momenti. Quibus deinde claſſibus illud tutati fuerint noſtri, demon-

1. Hoc lib. c. 1.

1. Ibidem c. 10. ſtratum eſt etiam, cum de eorum potentia[1] egimus, cumque oſtendimus illos maritimum imperium non ſolum in mari Infero tenuiſſe, ſed in Orientales, Occidentaleſq; regiones late propagâſſe.[2] Oſtendimus quoque, Genuenſes non modo rei naualis fuiſſe peritos, ſed in hoc gentes alias ſuperâſſe,[3] habuiſſeque turbæ nauticæ maximam copiam, quâ ingentes claſſes comparârunt, etiam ad externorum Principum merenda ſtipendia: Profeſſos inſuper actibus externis ſuum maritimum dominium fuiſſe docuimus, cum[4] Sarracenos,[5] Piſanos,[6] Venetoſque armata nauigatione prohibuerunt; quæ[7] omnia ſtatueramus opus eſſe ad acquirendum maris dominium, eiuſque poſſeſſionem occupandam, vt iam nullum dubium remaneat, Genuenſes Liguſticum legitime ſibi acquiſiuiſſe, fuiſſeque ipſius poſſeſſionem adeptos. Hæc autem duo dominium, & poſſeſſionem defendi, ac retineri poſuimus[8] claſſe, & bona circa rem naualem diſciplina. Quod ad claſſem ſpectat,[9] diximus, Domino maris, qui ab alijs talis exiſtimatur, ſufficere claſſem, quæ poſſit ea facere, quæ indicia dominij ſunt, & exteros compellere ad illud recognoſcendum. Claſſem itaque habuerunt ſemper Genuenſes his præſtandis ſufficientem; & quod ad diſciplinam pertinet, optima ſemper ſunt vſi, vti tum Annales noſtri, in ſingulorum annorum geſtis, cõmemorant, tum euincitur

2. Ibid. c. 9.
3. Ibid. & c. 10.
4. Ibid. c. 11.
5. Ibid.
6. Ibid. c. 12. & 13.
7. Lib. 1. c. 17.
8. Ibid.
9. Ibid.

citur ex eo, quod maris Ligustici dominium nostri semper sunt professi, atque exteri continuata temporum serie illud agnouêre. De hoc autem acturi, præfamur, quod tametsi nonnulla testimonia ex ijs, quæ afferemus, de toto Infero mari loquantur, nos illa nihilominus pro Ligustico tantummodo inducimus, ne limites susceptæ disceptationis excedamus. [1] Anno itaque reparatæ salutis CIƆCLIV. a nostris tributa est Lucensibus venia nauigandi per mare nostrum, ac merces, permissas tamen a legibus, deferendi. Post biennium [2] data est item licentia Azolino Placentino, *mittendi laboratam per mare, quocunque voluisset, libras centum quinquaginta singulis annis*. Eiusdem [3] vero seculi anno LXII. Fridericus Ænobarbus Cæsar, Imperiali diplomate, dominium nostrum maritimum a Monæco, vsque ad portum Veneris confirmauit. Hinc post XII. annos a nostris [4] permissa facultas est Droguo de Consilio, & fratribus eius, *vnoquoque anno in perpetuum, portandi per mare in pelagus, quocunque voluissent, valens librarum quadringentarum, sicut proprij ciues Ianuenses*. Similisque facultas inde post quinquennium [5] data est Cencio Romano, *mittendi, scilicet, laboratum super mare de Ianua, & eius districtu, per se, vel missum suum, quo maluerit, de sua, vel aliena pecunia, sine omni exactione, aut collecta, seu onere aliquo, valens ducentarum librarum Ianuensis monetæ*. Hinc [6] eiusdē seculi anno XCI.

1. Ex conuentione inter Ianuen. & Lucens. ann. 1154. ex Tabul. Sereniss. Reip.

2. Laus Azolini Placentini ex d. Tabular.

3. Extat diploma in d. Tabular.

4. Laus Drogui de consil. & fratrū eius in eodem Tabular.

5. Laus Cencij Roman. ibid.

6. Habetur diploma in d. Tabular.

Henricus Sextus Cæsar Imperiali diplomate, vt Fridericus nostrum dominiũ approbauit; quod fecit [1] etiam anno sequentis seculi vigesimo, Fridericus II. Post annos vndeuiginti, qui fuit duodecimi seculi XXXIX.[2] Lucensibus iterum concessum est, vt simul cum nostris nauigarent: & inde post annum XII.[3] Florentinis data est venia, *eundi, standi, & redeundi in toto districtu Ianuæ tam per mare, quam per terram; saluo si Florentini nauigarent cum inimicis Ianuensium, vel contrarias merces deferrent; Saluo etiam quod Florentini nauigare non debeant de Prouincia in pelagus, vel e conuerso*. Sequentis autem seculi decimi tertij anno XXXIX. cum piratæ maria inuasissent,[4] Simon Buccanigra Dux Genuensium, classem deducens, ad oræ maritimæ, marisque custodiam, illos profligauit. Cum autem anno eius seculi LIII. domesticis Genuenses agitati discordijs, Ioannem Vicecomitem Archiepiscopum, & Ducem Mediolani, sibi dominum,[5] quo ad viueret, elegissent, qui ciues authoritate sua in officio contineret, ijs conditionibus, quæ Vicecomitem arbitrum verius, & disceptatorem, quam dominum facerent, Genuensis Reip. Legatos in hanc sententiam eidem Archiepiscopo locutos esse[6] narrat Franciscus Petrarcha, *se iussu populi vrbem, ciues, agros, mare, terras, oppida, spes, opesque suas, postremo diuina, & humana omnia in fidem eius dominij committere*; quibus maris dominium

1. *Habetur diploma in d. Tabular.*

2. *Ex conuentione inter Ianuen. & Lucen. ann. 1239. ex d. Tabular.*

3. *Ex conuentione inter Ianuen. & Florentin. ann. 1251. ex d. Tabular.*

4. *Gio. Villani l. 11.*

5. *Cantacuz. l. 4. c. 32. Cor. hist. di Milan. par. 2. Foliet. hist. Ianuen. l. 7.*

6. *Apud Blõd. dec. 2. l. 10.*

nium aperte profitentur. Defuncto vero Ioanne, cum eius successorum imperium Genuensibus non placeret, rursus creati sunt vrbani Magistratus, qui Remp. administrarent: & cum anno CIϽCCCLXXI. e Melita insula, & Mazaria Siciliæ vrbe, piratæ mare Inferum redderent infestum,[1] nostri, vt illud purgarent, misso cum decem triremibus Thoma Murchio, vtramque expugnârunt, & diripuerunt, atque a piratis secura commercia reddidêre. Veruntamen cum Mauri iterum, eiusdem seculi anno LXXXVIII. mare inuasissent,[2] Genuenses Raphaelem Adurnium Antoniotti Ducis fratrem, ad eos profligandos, emiserunt, qui cum in Siciliam classem appulisset, Manfredo Claramontio Siciliæ *Halmirote*, cũ octo triremibus, sibi adiuncto, in Africam nauigauit, atque insulam Lotophagitim (quam Gerbim nunc appellant) expugnatam populatus est, eamque Claramontio, vti viciniori, concessit, accepta compensatione sex, & triginta millium aureorum. Sed cum refrænandæ Barbarorum insolentiæ hoc minime sufficere videretur, nostri Carolum Sextum, Gallorum Regem, missis Legatis, ad inferendum ipsi Africæ bellum inuitârunt, triremes, naues, nauales socios, ac magnã militum manum pollicentes; tantumq; potuit erga Christianam religionem pietas, vt hoc induciarum causa fuerit, quæ ad triennium inter Gallum, Anglumque Reges, tunc temporis inui-

cem

1. *Foliet. d. l. 7.*

2. *Ibid. l. 9.*

cem hostes, sunt factæ. Frequens itaque Gallica, Anglicaque Nobilitas Genuam confluxit, vbi ingens a nostris parata fuerat classis, cuius incredibilem numerum [1] Galli quidam scriptores fuisse narrant, tercentarum triremium, & centum onerariarum, quibus quatuordecim voluntariorum Gallorum, & Anglorum, duodecim Genuensiũ sagittariorum, & octo aliorum militum millia vehebantur. [2] Annales nostri, vt solent, veritatem referunt, aut saltem magis consona veritati, nauium numerum ad XX. magnarũ onerariarum, triremiũ ad XL. contrahentes. Ad hanc expeditionem Venetos etiam, quamuis Genuensiũ hostes, auxilia contulisse, depositis tantisper odijs religionis gratia, narrat [3] Paullus Æmilius. [4] Nauigatum est in Africam, Ioanne Centurione Vltramarino tantæ classis Duce, & post plurima illata damna, ipsamque Africæ vrbem primariam diu obsessam, pax tandem petenti Maurorum Regi concessa est, iusso intra Africæ fines se continere, abstinereque ora maritima Italiæ, ac Galliæ, omnibusque insulis Africæ, ac Europæ interiacentibus, atque insuper reddere captiuos Christiani nominis, & numerare præsenti pecunia decem millia aureorum. Anno postmodum quartidecimi seculi XXXVII. cum Ioannes Palæologus Græcorum Imperator, ad Florentinum Concilium esset venturus, Eugenius IV. Pont. Max. qui illud indixerat, Thomam

1. Duplaix en Charl. VI. dict le bien aimé. citans Froissart. vol. 4. c. 12. & 13.

2. Foliet. d. l. 9.

3. De gest. Franc. l. 6.

4. Paull. Aemil. Foliet. Duplaix loc. cit. Froissart. l. 3. Guaguin. de gest. Franc. l. 9.

mam de Campofregoso, Genuensium Ducem hortatus est [1] suis literis, vt pro se, & sua communitate, Palæologo, Græcisque, ad Concilium venientibus, *Saluumconductum* concederet, quibus maritimum nostrorum dominium agnoscit, cum alioquin Græcis, Constatinopoli Florentiam tendentibus, per Genuensium ditionem non esset transeundum. Anno quoque eiusdem seculi XCIII. [2] in pace a nostris, cum Rege Catholico facta, cum de Finariensi negotio ageretur, inter cætera actum est, vt neutra pars alterius antiqua maris dominia perturbaret. Sequentis vero seculi (quod fuit quintumdecimũ proxime elapsum) anno XLVIII. [3] cum a Cosmo Medicæo, tum Reip. Florentinæ Duce, arx ad portum Argoum, nũc Ferratum dictũ, in Ilua insula extrueretur, quamuis ea insula in Tyrrheno sit, ægre tamen id tulerunt Genuenses, quasi Medicæus sibi maris illius imperium vsurparet, & bellum inde fuisset sequutum, ni Andreas Auria demonstrâsset, Cosmum non sibi, aut mare, aut insulam vsurpare, sed eam aduersus Gallorum irruptiones iussu Cæsaris communire. Ad Cæsarem nihilominus Legatus est missus Adamus Centurio, & factæ protestationes, vt vocant, quæ maris imperium sartum, tectumq; conseruarent, ac tandem insula Cosmo ablata, suis dominis fuit restituta. Cum postmodũ Hispani labentis seculi anno VI. Finariensi ditione potiti, extruendi ad

Vari-

1. *Quæ extãt in act. Cõcil. Florent. edit. ab Horat Iustinian. p. 1. n. 7.*

2. *D Iuan Ruiz de Laguna en el discurso del derecho que tien su Magestad para fabricar puerto en el Final. c. 1.*

3. *Thuan. hist. l. 5.*

1. *D. Iuan Ruiz, loc. cit.*

Varigottum portus, consilia agerent,[1] Georgius Auria Reip. nostræ Legatus, apud Rodulphum Secundum Cæsarem intercessit, asserens, hoc ab Hispanis fieri minime posse, absque Genuẽsium venia, quorum ditionis esset mare, quod oram Finariensem alluit, cum pars sit Ligustici, cuius dominium, ac possessionem Genuensis Respub. obtinet, confirmatam Cæsarum priuilegijs, & cuius initij memoria non extat in contrarium; quod si portum nihilominus facere tentarent Hispani, id minime toleraturos Genuenses, sed armata manu illum demolituros. Ad dominium maritimum spectat quoque[2] ius, quod nostra habet Resp. vendendi, deferendiq; salis a monte Argentario Massiliam vsque, vetitis alijs, sub pœna amissionis ipsius salis, ius approbatum Cæsaris priuilegio, quod in vrbis reuolutionibus amissum fuit; confirmatum tamen reperitur a Maximiliano Primo Cæsare Viglebani XII. Kal. Octobris, anni CIϽCCCCXCVI. & Augustæ, pridie nonas Aprilis anni CIϽIϽXIII. & a Carolo V. Barchinone XVII. Kal. Iulij an. CIϽIϽXXIX. Quod ius sartum, tectumq; seruari sibi Genuenses voluerunt, etiam ante plura secula, ideoque anno, supra millesimum, centesimo sexagesimo sexto,[3] Lucenses vetuerunt emere salem, nisi ab ijs, qui ad illum vendendum a Reip. Magistratu essent deputati: & anno quartidecimi seculi LXXIII. cum apud Venetos essent conquesti, quod

2. *Ibid. c. 3. n. 12. & seqq.*

3. *In Cõuent. inter Ianuen. & Luc. n. anni 1166. ex Tabular. prædicto.*

quod Veneta nauis ad Vicum Regium, Lucensium in Tyrrheno stationem, salem exposuisset, Veneti se putauisse, responderunt, vectigalium, & rei salariæ Genuensium fines intra Coruum, & Monæcum terminari; cæterum intellectis, quæ afferebantur, se daturos operam, vt a suis fieret, quod ius postularet.

1. In literis Ill. D. Guidoni Vicecomiti & Cõcil. Antianorum excelsæ Cõmunit. Ianu. n. 25. Ian. 1473 ex d. Tabul.

Vires, Leges, & Magistratus, quibus Genuenses maris dominium, ac possessionem nostris temporibus tuentur.

CAP. XV.

HOC igitur pacto maris Ligustini dominium professi sũt Maiores nostri, eiusque possessionem nobis, quasi per manus, tradidêre, a tot gentibus, per tot seculorum interualla recognitam; atque ea testimonia, quæ superiori capite attulimus, satis superque demonstrant, cum potentiam, tum disciplinam nauticam nostrorum, quæ ad hæc vsque tempora exteros nostrum dominium maris recognoscere compulerunt: cum illi alioquin, nisi ius agnouissent, metuissentque potentiam, ac naualem disciplinam, passi non fuissent, sibi legem imponi. Videamus, quod restat, quibus viribus, quaque circa rem nauticam disciplina, hoc dominium modo tueamur, & possessionem defendamus. Ac vires quidem, classis

est octo triremium, quæ in vrbis portu versantur in procinctu, quibus assidue remiges, & præsidiarij milites insident, quæque ad nutum Serenissimi Senatus nauigant, & securam nauigationem præstant a piratis. In Nauali præterea quindecim, aut etiam plures habentur penitus absolutæ, quæ statim deduci possunt, & nauticis socijs, qui in vrbe sunt frequentes, & peritissimi, vrbanaque pube, instrui, & armari: Neque solum hic triremium numerus ad Reip. vsum in nauali habetur, sed plures fabricantur assidue, quæ exteris Principibus a Magistratu *Arsenalis*, de quo mox dicturi sumus, accepto pretio conceduntur, cum nullibi, quam Genuæ, triremes fabricentur aptiores. Sufficit autem hæc classis piratis arcendis, ideoque etiam dominio, possessionique propugnandæ, ex ijs, quæ [1] superiori libro attulimus, cum dominium, & possessio nostra iure, iustoque titulo nitatur, nec apertus quisquam hostis hæc in controuersiam adducat. Disciplina vero, in legibus latis, ac Magistratibus institutis circa rem nauticam, consistit. Leges autem plures sunt in Reip. nostræ politia, quæ ad maris dominium spectant. Nam nedum piratica in mari nostro [2] interdicta est, a Coruo (quod promontorium est ad Macræ ostium) Monęcum vsque, puniunturque præter piratas, [3] etiam ijs quomodolibet ferentes auxilium, sed cautum est etiam, [4] lege lata a minori Concilio, pridie Kal. Martij

1. *Cap.* 17.

2. *Statut. Crimin. Genuen. lib. 2. cap. 28.*
3. *Ibid. c. 29.*
4. *In author. Sereniss. Senat. impress. post leges nouas.*

Martij anno huius seculi secundo, *ne cui naues, triremes, aut quoduis vas nauigabile corbitum, seu vt dicitur, da gabbia, inconsulto Serenissimo Senatu, fabricare liceat, pœna amissionis vasis, & omni alia Serenissimo Senatui arbitraria*, cuius est veniam dare eiusmodi nauigia fabricandi, instruendique triremes, aut quodcunque aliud nauigij genus ad piraticam, aduersus hostes fidei, faciendam. Legis etiam vim habet, & cõsuetudine receptum est, quod antiquitus a Serenissima Rep. Magistratui Sancti Georgij fuerat concessum, ne quis possit nauibus, aut imponere, aut ex ijs quidquã exponere, seu Genuæ, seu in districtu, a Coruo Monæcum vsque, nec in mari, intra XXV. millia passuum prope continentem, nisi habita a Publicanis facultate, nec nauarchi in districtu quicquam possint exponere alibi, quam Genuæ, ibique constituta portoria soluere teneantur. Cæterum, libera est, & absque vllo vectigali nauigatio, siue armata sit, siue inermis, dummodo a piratica abstineatur, nec mercatoribus, etiam suis hostibus, quisquam inferat molestiam: cum alioquin inter armata eorum nauigia, qui inuicem sunt hostes, nobis vero amici, naumachia minime impediatur, dum tamen in portubus Reip. manus non conserantur. Circa piscatũ præterea maritimũ dominium exercetur, & [2] Magistratus Patrum Communis locat portus vrbani piscatum, vetito quocunque alio, conductoribus

1. In legibus & capit. Caractorũ maris Perill. offic. S. Georg a Sereniss Repub. antiquitus cõcess. ex capp. 42. 46. 152. 154. & 158. ex Tabular. Sereniss. Reip.

2. Ex capit. Camera Patrum Comm.

exceptis, in eo expiscari, a promontorio Phari vsque ad molem, qua fluctus arceantur, & inde intra portum, nisi id linea fiat, qua singuli pisces capiuntur. Sunt insuper in ora Ligustica loca, in quibus Thynnorum piscatus exercetur, Mugilesque copiosi capiuntur, cuiusmodi sunt Fanum Sanctæ Margaritæ, Camulium, Mons rubeus, Cornilia, Vada Sabbatia, Alaxium, aliaque, quorum piscatus ab Illustrissimis Procuratoribus Serenissimæ Reipublicæ locantur, vt solis conductoribus in eis liceat expiscari.

Magistratus autem circa maritima plures sunt, quorum præcipuus est, qui Conseruatorum maris appellatur. Ad hunc spectat ea cognoscere, quæ rem maritimam respiciunt, estque Iudex appellationum a sententijs latis super vectigaliũ collectione, 1 ex decreto facto pridie Kal. Iunij superioris seculi anno XXX. & anno eiusdem seculi LXIX. 2 per aliud decretum præscriptus est modus electionis horum Patrum; & post annos sex & viginti, IV. Idus Maij, eius Magistratus capitula reformata, & in meliorem formam redacta 3 sunt. Postmodum autem huius seculi anno secundo, XV. Kal. Aprilis 4 renouatus est, & plane institutus, decretumque, vt constaret ex quinque viris Nobilibus, qui per quinquennium in negotijs ad maritimam spectantibus, haberent authoritatem criminum puniendorũ: 5 sed post triennium, V. nonas Octob. & XIV. Kal. Decẽbris,

1. Quod extat in d. Tabular.

2. Quod extat ibid.

3. Ex eod. Tabular.

4. Ex eod Tabular. & in addit. ad c. 36 legum nouarum.

5. In dd. addit.

bris, multaque addita sunt capitulis huius Magistratus, ac demum anno eiusdem seculi septimo, XV. Kal. Aprilis, omnia, quæ illi alias fuerant concessa ad tempus, in perpetuum decreta sunt: & in summa, ad ipsius tribunal pertinent nautarum lites, portuum conseruatio, omniumque rerum maritimarum, nauticarumque disceptatio. Data etiam fuerat cura (ex [2] decreto facto XII. Kal. Aprilis anno quartidecimi seculi XLVII.) extruendi naualem, seu vt appellant, *arsenale*: sed cum extructum non sufficeret; [3] superioris seculi anno vltimo, XI. Kal. Nouembris, iterum eidem hoc negotium fuit impositum, assignatis XV. millibus libris quadrantum, vt appellant, annuis, ad triremium constructionem. Atqui cum is Magistratus huic muneri obeundo non sufficeret, [4] huius seculi anno septimo, XVI. Kal. Aprilis, peculiaris institutus est Magistratus, *d'Arsenale*, vt vocant, qui constat ex quinque viris Nobilibus, cum authoritate super custodia triremium, quæ in nauali extiterint, nemorum conseruatione, ad materiam naualem parandam, & viarũ aptatione, cum facultate puniendi delinquentes. Est præter hos alius Magistratus, Prouisorũ triremiũ, cui triremes e nauali deductæ, curæ sunt, de [5] quo decretũ fuit anno a partu Virginis supra millesimum quingentesimum XCIV, octauo Idus Martij, vt eligeretur a Serenissimis Collegijs, & minori Concilio, concurrentibus saltem tribus quin-

1. Ibid.

2. Quod habetur in d. Tabular.

3. Ex dd. Tabular. & addit.

4. Ex ijsdem.

5. Ex dd. addit.

tis suffragiorum partibus, quo viri aptiores eli-
1. Addit. ad d. statut. l. 3. c. 24. gerentur, ¹ eique restituta est authoritas castigandorum criminum, quæ cum antea illi fuisset concessa, videbatur per nouas leges fuisse sublata. Præfectus demum Generalis classis triremium, maritimus, alius Magistratus est, ² quem Nobilem
2. Leges nouæ c. 32. esse oportet, ac triginta annos natum, & Magistratu aliquo, aut saltem Consiliarij munere feliciter esse defunctum, alijsque dotibus, & qualitatibus insignem. ³ Eligitur autem a Serenissimis Collegijs, & minori Concilio eâdem suffragiorum frequentia, qua Magistratus Prouisorum triremium, ⁴ eiusque authoritas, dum triremes in expeditione versantur (nam dum vrbis portum tenent, in Prouisorum administratione sunt) est omnimoda, plena, & ampla, etiam in delictis puniendis. Atque his quidem viribus, legibus, & Magistratibus, Genuenses sui maris possessionem defendunt, ac tuentur.

3. Addit. ad d. c. 32.

4. Ex 4. capit. ann. 1527. ex d. Tabular.

Confutatio eorum, quæ dominio Genuensis Reipublicæ in mari Ligustico videntur obstare.

CAP. XVI.

LIGVSTICI maris dominium, & possessioné quam iusto titulo sint adepti Genuenses, quamque strenue, & diligenter classibus, & bona disciplina, sua in eo iu-

sa defenderint, & defendant, tot tantisque iam testimonijs demonstrauimus, vt nullum dubitationi locum reliquisse nobis videamur, quin ij legitimi eius sint domini, & possessores. Nihilo tamen secius non desunt, qui contradicendi studio, facto præiudicio quodam, hoc dominium allatrent. Ecquid adeo euidens, aut iustum, quod suos calumniatores non patiatur, & maleuolorum inuidiæ non subiaceat? Antequam igitur portum ingredior, huicque disceptationi supremam manum impono, cum his intercessoribus opus est congredi, eorumque calumnijs respondere, ne argumentis cedere in eo mari quisquam nos putet, vbi Maiores nostri armis triumpharunt; Tum demum, purgato etiam a calumniatoribus Ligustico, portũ ingrediar, anchoram iaciam, & funem alligabo. Aiunt itaque primo, non esse Genuensium totum Ligusticum, cum Dux Allobrogum, & Princeps Monæci, ille in ea ipsius parte, quæ Nicæam, & Portũ Herculis Monæci (qui Villa Franca dicitur) hic in ea, quæ Monæcum alluit, a nauigantibus exigant vectigalia, & portoria, cum nostros id scire, pati, & non contradicere, sit manifestum, quod dominij est indicium, vt vel ipsi [1] asseruimus. Vt huic calumniæ respondeam, non mouebo litem ijs Principibus de iustitia tituli illarum exactionum, cum hæc altiorem requirat indaginem, quod aiunt, nec sit otium de ea disceptandi. Admit-

1. Lib. 1. huius tract. c. 17

mittam in præsentia (saluo Genuensium iure) iusto titulo niti eorum Principum exactiones: At nihilominus sartum, tectumq; remanere nostræ Reip. in toto Ligustico dominium, certũ est. Duplex [1] namque dominiũ est, in genere alterũ; quod superius dicitur; alterum in specie, quod inferius, & subalternum appellatur; iuxta quam distinctionem eiusdem rei dominium ad duos potest pertinere. [2] Sic flumina Imperatoris sunt, secundum dominium in genere; singula autem, secundum dominium in specie, ad eas spectant ciuitates, per quarum territorium fluunt. Eodem pacto mare Ligusticum, secundum illud dominium in genere, Genuensium est, eo titulo, quo supra demonstrauimus; secundũm autem dominium in specie, pars eius, quæ Nicæam, Villam Francam, & Monæcum alluit, ad modo laudatos Ducem, & Principem spectare potest: neque hoc dominium in specie ei, quod in genere habet in toto Ligustico Resp. Genuensis, quicquam derogat, vt neque illud, quod habent ciuitates in singulis fluminibus, derogat Imperatoris dominio. Ac fortasse Maiores nostri hæc vectigalia nauigantibus imponi sunt passi, vt illi Principes luminibus, alijsque adminiculis, nauigationem iuuarent, cum alioquin mari præpollentes, facillimo negocio id fieri vetare potuissent. Neque vllum omnino obtendere possunt dij Principes maris dominium; quibus namque classibus vn-

quam

1. Bald. in l.pen. nu.13. C. de condit. insert. Bertachin. de gabell p.2. q.6. n.20. add. ad Capoll. de seruitut. rustic. præd. c. 26. ad lit. A. Pac. de Domin. Mar. Adriat. mihi pag. 42.

2. Bald. d. n.13

quam Ligustico nauigarunt, quibus Genuenses maritimo dominio deturbare potuissent, atque illud sibi iusto titulo vindicare? Sane Princeps Monæci nullam vnquam classem instruxit, qua id efficere potuerit; & Dux Allobrogum, quamuis duas triremes habeat, dominium tamen maris nunquam attigit, & Genuensium maritimæ potentiæ non est conferendus: Et [1] anno huius seculi XXV. in bello quod is Reip. nostræ intulit, prætoriam amisit, quæ in vrbis portum adducta est. Alia quandoque orta est etiam controuersia, de eius Ligustici parte, quæ Finariensem alluit ditionem, cũ Hispani ad Varigottum, eius ditionis pagum, extruere portum molirentur. Nonnulli etenim, Regem Catholicum iure id facere posse præseferebant, [2] asserentes: Marchiones ~~Finarienses in eo ipso loco alias~~ portum habuisse; [3] ipsisque in concessione, quam *Inuestituram* appellant, Finariensis ditionis, facta a Friderico Primo Ænobarbo, anno supra millesimũ centesimum sexagesimo secundo, mari terraq; tributam fuisse iurisdictionẽ, quam inuestiturã confirmârunt Fridericus alter, Carolus Quartus, Maximilianus Primus, Carolus Quintus, Ferdinandus Primus, Rodulphus Secundus, Cæsares; ac demum Matthias etiam Cæsar post contractus venditionis, & permutationis inter Philippum Tertium Regem Catholicum, & vltimum Finariensem Marchionem Sfortiam Andream, rela-

1. Capriat. *hist. d' Ital.* *l.* 8.

2. *D Iuan. Ruiz de Laguna en el discurso del derecho, que tien su Magestad para fabricar puerto en el Final.* c 1. nn. 9.

3. *Ibid,* c. 3. *a n.* 1. *ad* 9.

tis, approbatisque supra laudatorum Cæsarum inuestituris, & priuilegijs, concessit speciatim facultatem portum extruendi: Idemque [1] Sfortia Andreas in ijs contractibus, se consentire fatetur, & esse contentum, vt Rex Catholicus repararet portum Varigotti, extrueretque suis expensis maritimam stationem ad *Fontanellas*, ita dictas, aut ad promontorium, quod vocant *Caprazoppa*, vt alias destinauerat Cardinalis Dominicus Carrettus. Præterea cum Rex Catholicus effectus sit dominus territorij Finariensis, illum esse aiunt etiam dominum alluentis maris, cum istud comprehendatur sub nomine territorij. Hæc, aliaque eiusmodi argumenta afferebantur ab ijs publicæ quietis inimicis, qui tanquam classicum canentes, Regem Catholicum Reip. nostræ, de Hispanica Monarchia optime meritæ, infensum reddere gestiebant: illi inquam Reipublicæ, quæ Catholicis Regibus (vt alia omittam innumera, quæ ijs in dies præstat) Christophorum Columbum, Andream Auriam, Ambrosium Spinulam peperit, quorum primus integrum orbem, huic nostro æqualem: alter Neapolitanum Regnum, Ducatum Mediolanensem, & quicquid in Italia Hispanis paret, eorum imperio adiecêre: tertius Belgicas prouincias conseruauit. Cumque apud Rodulphum Secundum Cæsarem, de hoc negotio disceptaretur, Georgius Auria, Reip. apud Cæsarem Legatus, post iura suę Reip. allata, professus est,

[1] Ibid. c. 4. num fin. circa med. in 4. capit. contractus.

eſt, vt ſupra [1] retulimus, eam minime laturam, vt ſuo dominio derogaretur, ſed iuſtis armis ſua iura defenſuram. Sic omnes ſeditioſorũ machinationes concidêre, optimo Rege aures ijs minime vlterius præbēte; neque de hoc negotio, quod nullum habebat fundamentum, poſtmodum actum eſt. Videamus nihilominus, quanti ponderis ſint argumenta, quæ afferebantur. Quod itaque aiebant primum, Finarienſes Marchiones ad Varigottum portum habuiſſe, veritati repugnat, cum apud ſcriptores omnino nullos de hoc mentio habeatur, nullumque ipſius extet teſtimonium. Non etenim portum, ſed arcem eos [2] Marchiones ad Varigottum habuiſſe narrant hiſtoriæ, quam etiam Simon Buccanigra Dux noſter ſolo æquauit. Cæſares autem, qui Finarienſis ditionis inueſtituram conceſſerunt, cum iuriſdictione mari, terraque, ac facultate fabricandi portum, id facere iure non poterant, cum maris Liguſtici domini non eſſent; quod iuſto titulo Genuenſes, abſque vllo Germanorũ Cæſarum auxilio, ſuo imperio adiecerant, [3] vt demonſtrauimus. Neque forſan omnino veræ ſunt illæ inueſtituræ; cum vtriuſque Friderici (quos tamen pro ſe citant aduerſarij) extent diplomata in contrarium, quibus, [4] vt diximus, totius Liguſtici à Monæco vſque ad portũ Veneris (intra quod ſpatium Finarienſe concluditur) dominium noſtrorũ approbârunt. Sforzia autem An-

1. Hoc lib. c. 14.

2 Foliet. hiſt. Genuen. l. 7.

3. Hoc lib. c. 11.

4. Ibid. c. 14

dreas facultatem Regi Catholico extruendi portum minime aut concedere, aut vendere poterat, quam nunquam habuerat, qui in Ligustico ne guttam quidem aquæ possederat. Friuolum est demum, quod asserunt, dominum territorij esse dominum etiam maris, quod territorij nomine comprehendatur; nam verum id esse concedimus; vbi mare alterius iam non sit, aut ab alio possideatur, cuiusmodi erat, atque est Ligusticum, quod cum a Genuensibus obtineatur, in eoque illi [1] eandem habeant iurisdictionem, quam in Genuæ Ciuitate, alterius iam esse non potest, nisi eo dominij genere, quod nuper dominium in specie dici docuimus, ideoque nedum portum extruere, sed nec quidquam in eo moliri, absque Genuensium concessione, quis potest. Atque ita demum [2] Iureconsulti intelligunt dominum territorij, maris cohærentis habere iurisdictionem, cum illud non fuerit prius ab alio occupatum. Postrema est eorum calumnia, qui ideo Genuenses non esse Ligustici dominos dicunt, quod non cogant in eo nauigantes, a se petere veniam, nec prohibeant illos, qui inter se sunt hostes, in eo manus conserere. Ad quam facillima responsio est, quod tametsi Genuenses, pro suo in eo mari dominio, hæc possent imperare, suo tamen iuri non detrahunt, etiamsi non imperent; cum namque ista legibus nostris interdicta non reperiantur, nec in ijs dominium

1. *Hoc lib. cap. 12.*

2. *Baro. in tractat. de Insul. in verbo. nullius. nu. 1. in fin. Capoll. de seruit. rustic. prad. c. 26. nu. 11. Pac. de dom. mari Adriat. mihi pag. 41.*

minium maris consistat, libera quibusuis relinqui possunt. Neque minus suarum ditionum sunt domini Coloniensis Archiepiscopus, Dux Cliuiæ, Leodienses, alijque, qui in inferiori Germania, in suis ditionibus Hispanos, Hollandosq; manus conserere patiuntur, quam alij, qui vetant in suis terris inter eos, qui inuicem sunt hostes, sibi vero amici, hostilia exerceri: Ac similiter Rex Catholicus, qui libere per suas prouincias, quoscunque non hostes, iter facere permittit, non minus suorum Regnorum est dominus, quam Magnus Moscouiæ Dux, & Sinarum Monarcha, qui exteros absque venia intra fines suorum Imperiorum repertos, castigant, puniuntque. Cum namque hæc & similia ad arbitrium dominantium fieri, & omitti possint, si omittantur, dominio detrahunt nihil, vti superiori libro demonstratum est. Ac tale quidem Imperium, in mari Ligustico, eo titulo, ijs armis, ea disciplina, qua narrauimus, Maiores Nostri quasi per manus nobis tradidêre, cui nihil officiant calumniæ, quodque integrum, sartum tectumque posteris, vt spero, Deo dante, transmittemus. 1. Cap. 16.

Errata	Corrige
Pag. 8. in margine nu. 1. & 49. verſ. 5.	& 94. verſ. 5.
Ibid. lin. 13. in fin. *αἰυπο*	*αἰυπα.*
23 10 cingulum eorum,	cingulum, eorum
53 3 minatur	minantur
81 lin. vlt. & eędem ſunt	& nunquam eędem ſunt
89 1 regno iſtud affert	regno afferet
97 20 ἕκαστος, δ᾽ ἔμμορε.	ἕκαστος δ᾽ ἔμμορε
101 7 commune illum,	commune, illum,
105 10 κύριος, ὁ δὲ	κύριος; ὁ δὲ
Ibid. lin. 11. τῆς θαλάσσης. τοῦ	τῆς θαλάσσης τοῦ.
112 24 a ſuo	ſuo
149 12 incultas	inculta
151 11 veteribus minime	veteribus fortaſſe minime
166 1 conſcribentur	conſcriberentur
187 23 CIↃIↃLXXII.	CIↃIↃLXXVI.
207. 14. 15. 16. & 17. prępar.	perpar.
212 in fin. retenta ſibi	retenta
215 12 Gembalum	Cembalum
217 23 vero, &	vero, ſeu Buccharœdus, &

Cætera, quæ inter imprimendum irrepſerunt menda minoris momenti, beneuoli Lectoris benignitas corriget.

R O M Æ

Excudebat Dominicus Marcianus.

C I Ↄ I Ↄ C X L I.

S V P E R I O R V M   P E R M I S S V.

Q[illegible] [illegible] ogni altra [illegible] del Dominio [illegible]
del [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] historie [illegible] Caldee [illegible]
e Romane [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] e [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Venez[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] e [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] e gloria [illegible]
[illegible] i Principi [illegible] [illegible]
Dice [illegible] [illegible] come il [illegible] del [illegible]
Dice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in ogni [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] il Dominio [illegible] de Spagnoli [illegible] [illegible] ragion
[illegible] [illegible] [illegible] il [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] il
[illegible] evidente e chiaro
Dove [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible]
e [illegible] [illegible] [illegible] altri [illegible] [illegible] [illegible] dovea
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de Stranieri, che [illegible] [illegible]
[illegible] e vere